Alytaus rajono vietos veiklos grupė

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

„Alytaus rajono ir Birštono savivaldybių kaimiškosios teritorijos bendruomenių inicijuota vietos plėtros strategija 2015 - 2020 metams“

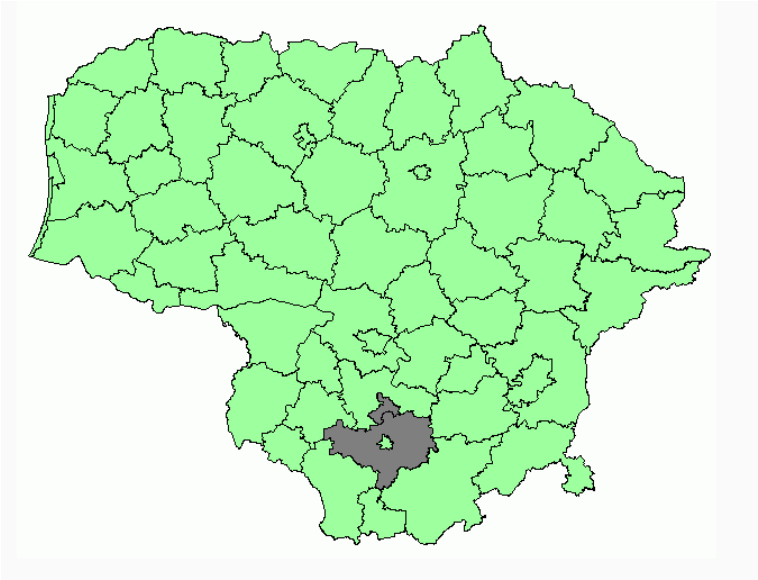

Alytus

Keista 2018 m. spalio 11 d. Alytaus rajono visuotinio narių susirinkimo Nr. 16 sprendimu

TURINYS		Psl.
I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI		
1.	VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija	3
2.	VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	5
3.	VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)	37
4.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka	40
II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?		
5.	VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys	41
6.	VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis	42
7.	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	44
III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?		
8.	LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	52
9.	VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas	78
10.	VPS įgyvendinimo veiksmų planas	94
11.	VPS finansinis planas	106
12.	VPS įgyvendinimo rodikliai	108
13.	VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėsena	110

I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI

1. VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija

1.1. Informacija apie VVG.

Alytaus rajono vietos veiklos grupė (toliau - VVG) įkurta 2008 m. gruodžio 8 d. Steigimo sutartį pasirašė keturi steigėjai – Alytaus rajono savivaldybė, atstovavusi vietos valdžią; Algimanto Žemaičio ūkininko ūkis, atstovavęs verslą; Daugų miesto bendruomenės visuomeninė organizacija „Daugų kraštas“ ir Alovės bendruomenės organizacijos „Susiedai“, atstovavę ekonominius - socialinius partnerius.

VVG oficialiai įregistruota 2009 m. kovo 4 d. Juridinio asmens kodas - 302311273, teisinė forma – asociacija[1]. VVG yra ribotos civilinės atsakomybės viešasis, nesiekiantis naudos sau juridinis asmuo. Nuo įsteigimo VVG veikė Alytaus rajono savivaldybės teritorijoje, o 2015 m. rugpjūčio 27 d. VVG visuotinio narių rinkiminio susirinkimo nutarimu buvo pakeisti VVG įstatai ir jie įsigaliojo 2015 m. rugsėjo 11 d. Po įstatų pasikeitimo VVG veikia Alytaus rajono savivaldybės ir Birštono savivaldybės kaimiškoje teritorijoje, Birštono seniūnijoje[2].

VVG tikslas – dalyvauti įgyvendinant VVG teritorijos plėtros tikslus ir tenkinti VVG teritorijos gyventojų bei jų bendruomenių poreikius ir skatinti krašto socialinę, ekonominę gerovę. Asociacija veikia vadovaudamasi LR Konstitucija, LR civiliniu kodeksu, LR asociacijų bei kitais įstatymais, LR Vyriausybės nutarimais, kitais teisės aktais bei VVG įstatais[3]. VVG atsako pagal savo prievoles jai nuosavybės teise priklausančiu turtu, tačiau neatsako už savo narių prievoles, o nariai neatsako už VVG prievoles. VVG turi teisę sudaryti įvairias sutartis, įsigyti ar nuomoti turtą[4], steigti įmones, užmegzti tiesioginius ryšius su tarptautinėmis organizacijomis, dalyvauti kitoje veikloje, kuri atitinka VVG tikslus ir neprieštarauja LR įstatymams.

Pagrindas praplėsti VVG veiklos teritoriją buvo Birštono vietos veiklos grupės kreipimasis į VVG. 2015 m. vasario 4 d. Birštono VVG (toliau - Birštono VVG) visuotinio susirinkimo protokolu Nr. 01[5] priimtas nutarimas, kad VVG ir Birštono VVG rengtų bendrą vietos plėtros strategiją (toliau - VPS). Bendros VPS su Birštono VVG rengimui, VVG teritorijos išplėtimui bei parengtai bendrai VPS pritarė VVG visuotiniai narių susirinkimai, vykę 2015 m. kovo 19 d. protokolu Nr. 8[6], 2015 m. rugsėjo 22 d. protokolu Nr.10[7]. Šiems VVG veiksmams, nutarimams pritarė Birštono[8] bei Alytaus rajono[9] savivaldybių tarybos. Išplėsti VVG teritoriją paskatino ir „Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros gairės vietos subjektams“[10], kuriose išdėstytos nuostatos, kad bendruomenių inicijuota vietos plėtra (toliau - BIVP) skiriasi nuo įprastų pagal principą „iš viršaus į

[1] Registracijos pažymėjimas saugomas VVG.
[2] VPS Priedas Nr. 17. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės teritorija.*
[3] VPS Priedas Nr. 3. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės įstatai.*
[4] VPS Priedas Nr. 5. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės finansinė atskaitomybės dokumentai.*
[5] VPS Priedas Nr. 9. *Birštono vietos veiklos grupės visuotinio susirinkimo protokolas Nr.01, 2015 m. vasario 14 d.*
[6] VPS Priedas Nr. 10, *2015 m. kovo 19 d. Alytaus rajono vietos veiklos grupės narių visuotinio susirinkimo protokolas Nr.8.*
[7] VPS Priedas Nr. 4. *2015 m. rugsėjo 22 d. Alytaus rajono vietos veiklos grupės narių visuotinio susirinkimo protokolas Nr.10.*
[8] VPS Priedas Nr. 11. *2015 m. balandžio 2 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl bendros vietos plėtros strategijos įgyvendinimo“ Nr. TS62.*
[9] VPS Priedas Nr. 12. *2015 m. liepos 1 d. Alytaus rajono savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl bendros vietos plėtros strategijos įgyvendinimo“ Nr. K-185.*
[10] *Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros gairės vietos subjektams*, 2 redakcija, 2014 m. rugpjūčio mėn. atnaujinta, atsižvelgus į vertėjų pastabas, p. 8. Prieiga internete: < http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors_lt.pdf>.

	apačią“ taikomų metodų ir, kad tikslinės BIVP vietovės nebūtinai turi atitikti iš anksto nustatytas administracines teritorijų (savivaldybių) ribas. VVG bei Birštono VVG bendradarbiavimo ryšiai vystėsi nuo 2011 m. rugsėjo 9 d. kuomet abi VVG pasirašė bendradarbiavimo sutartį[11] VVG susitarė tarpusavyje dalintis patirtimi, informacija, įgyvendinant sutarties šalių parengtas vietos plėtros strategijas, rengti įvairius bendradarbiavimo projektus, programas kaimo atnaujinimo, plėtros bei smulkaus verslo kaime vystymo srityse. VVG registracijos vieta - Pulko g. 21, Alytus. VVG buveinė - Naujoji g. 48, Alytus. VVG valdymo schemą[12] sudaro VVG aukščiausiasis valdymo organas - visuotinis narių susirinkimas, kolegialus organas - VVG valdyba ir vienasmenis valdymo organas - VVG pirmininkas. VVG veiklą administruoja VVG administracija. VVG registruota 61 narys[13]. Kolegialaus VVG valdymo organas sudarytas iš 12 VVG valdybos narių[14]. VVG administracijoje 2015 m. rugsėjo 30 d. duomenimis dirbo 4 darbuotojai[15].
1.2.	VVG vertybės **Bendras tikslas - *LEADER* principų įgyvendinimas VVG teritorijoje.** Esame organizacija, gebanti bendriems tikslams sutelkti VVG teritorijos kaimo plėtros dalyvius, atstovaujančius trims VVG teritorijos sektoriams - pilietinei visuomenei, vietos valdžiai ir verslui, dirbame vadovaudamiesi *LEADER* principu „iš apačios į viršų“ ir siekiant tvarios ir darnios VVG teritorijos kaimo plėtros ir pažangos kruopščiai ir atsakingai įgyvendiname VVG parengtas vietos plėtros strategijas ir kitus projektus. **Iniciatyvumas.** Esame pasirengę naujiems iššūkiams, greitai ir lanksčiai prisitaikome prie pokyčių. Susidūrę su problemomis, jas sprendžiame dialogo būdu. Aktyviai ieškome naujų idėjų, jomis dalijamės. Aktyviname vietos gyventojus siekti, kad VVG teritorija taptų konkurencinga ir patraukli gyventi jauniems žmonėms. **Partnerystė, bendradarbiavimas, profesionalumas.** Veikiame partnerytės principu atstovaudami trims VVG teritorijos sektoriams - pilietinei visuomenei, vietos valdžiai ir verslui. Darbą grįsdami partneryste, atsakomybe ir tarpusavio pasitikėjimu nuolat tobulėjame. Bendradarbiaudami dalijamės informacija, sukauptomis žiniomis ir patirtimi. Sistemingas komandinis darbas, orientuotas į puikius veiklos rezultatus, leidžia pasiekti užsibrėžto bendro tikslo ir profesionaliai įveikti iškilusias kliūtis ir iššūkius. Tiek VVG administraciją, tiek ir VVG valdybą sudaro kompetentingi, savo sritį išmanantys ir turintys patirties, įgyvendinant kaimo plėtros programą, asmenys. **Darnus vystymasis.** Esame kūrybingi ir nuolat ieškome naujų veiklos sprendimų VVG teritorijos darniai plėtrai. Turime daug idėjų ir geriausias iš jų įgyvendiname paisydami darnios kaimo plėtros principų. Mūsų darbas grindžiamas VVG teritorijos tyrimų metodais, bendradarbiavimu su mokslininkų bendruomene bei į darnią kaimo plėtrą nukreiptais rezultatais. **Inovatyvumas.** Esame atviri naujovėms. Siekiame prisidėti prie sumanios visuomenės ir sumanios ekonomikos kūrimo VVG teritorijoje. Kaimo plėtos dalyvius, kuriančius VVG teritorijos socialinę, ekonominę gerovę skatiname pokyčiams taikyti mokslo laimėjimus, šiuolaikines technologijas, todėl sekame Lietuvos ir užsienio kaimo plėtros naujienas, dalijamės gerąja patirtimi. Būdami dėmesingi permainoms, siekiame būti imliausia inovacijoms organizacija VVG teritorijoje.

[11] VPS Priedas Nr. 8. *2011 m. rugsėjo 9 d. Alytaus rajono vietos veiklos grupės ir Birštono vietos veiklos grupės bendradarbiavimo sutartis /V-52.*
[12] VPS Priedas Nr. 13. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės valdymo schema.*
[13] VPS Priedas Nr. 14. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės narių sąrašas.*
[14] VPS Priedas Nr. 15. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės valdybos narių sąrašas.*
[15] VPS Priedas Nr. 16. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės administracijos darbuotojų sąrašas.*

	Atsakingumas. Prisiimame visą atsakomybę už savo darbo rezultatus, laikomės duoto žodžio. Visada įvertiname savo veiksmų reikšmę ir rezultatus. Veikiame kaip darni aplinkos ir visuomenės dalis. Visada laiku, kokybiškai ir efektyviai vykdome tiek žodinius, tiek ir rašytinius įsipareigojimus.
1.3.	VVG teritorijos vizija iki 2023 m. **VVG vizija** –VVG energinga organizacija siūlanti ir taikanti inovatyvius, modernius VVG teritorijos kaimo plėtros sprendimus. VVG kaimo plėtros dalyvių lūkesčius pateisinanti organizacija, geba suaktyvinti vietos plėtos dalyvius įsitraukti į pažangias veiklas, taikyti socialines inovacijas ir pagal gyventojų poreikius ir laikmetį įgyvendinti įvairiaplanius projektus. VVG pasitiki ir ją palaiko VVG teritorijos gyventojai. VVG reikšmingai prisideda prie VVG teritorijos ekonominio, socialinio ir kultūrinio augimo, vadovaujasi kaimo plėtros srities moksliniais tyrimais ir jų rezultatus taiko praktikoje. Visa tai sustiprina VVG teritorijos išskirtinumą ir ji tampa konkurencinga, moderni, patraukli gyventi ir ilsėtis. VVG tampa smulkaus ir vidutinio verslo vystymosi ir darbo vietų kaime kūrimo stimuliatoriumi, inovacijų diegėja ir VVG teritorijos identiteto ir savitumų puoselėtoja. VVG daro įtaką VVG teritorijos kaimo plėtrai, prisideda prie vietos gyventojų mokymosi visą gyvenimą tikslų įgyvendinimo, gerina kaimo gyventojų gyvenimo kokybę, plečia organizacijos paslaugų įvairovę ir nuolat atsinaujina.
1.4.	**VVG misija** – VVG teritorijos kaimo plėtros dalyvių įtraukimas į kaimo plėtros procesus, pagrįstas šiuolaikine filosofija ir naujausiomis mokslo žiniomis. VVG vietovės savitumas ir privalumai naudojami VVG teritorijos plėtrai. Visi VVG veiklos tikslai ir rezultatai nukreipti į kuo spartesnę VVG kaimiškosios teritorijos pažangą, vystymąsi, tvarią plėtrą.
2. VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	
2.1.	Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas ir identitetas

Geografinė padėtis. VVG teritorija išsidėsčiusi pietinėje Lietuvos dalyje ir veikia Kauno apskrities pietinėje dalyje Birštono savivaldybės kaimiškoje dalyje (toliau - BS) ir Alytaus apskrities šiaurinėje dalyje Alytaus rajono savivaldybėje (toliau - ARS). Geografiniu požiūriu ARS teritorija ribojasi su Alytaus miesto savivaldybe. ARS su BS kaimiškoji teritorija ribojasi ties Punios ir Birštono seniūnijomis. Šias vietoves jungia bendri keliai, Nemuno kilpų regioninis parkas ir čia dviejų savivaldybių teritorijos susilieja ir yra vientisa VVG teritorija apimanti 2 savivaldybes.

VVG teritorijos užimamas plotas 1514 km^2 (iš jų ARS teritorijos plotas[16] - 1403 km^2, t.y. 92,67 proc. bendro VVG teritorijos ploto dalis. BS Birštono seniūnija užima - 111 km$^{2)}$[17], t.y. sudaro 7,33 proc. bendro VVG teritorijos ploto dalies (žr. 1 pav.)[18] (R-1)[19]. Administraciniai savivaldybių centrai - Alytaus ir Birštono miestai į VPS įgyvendinimo teritoriją neįtraukti ir vietos projektai juose nebus įgyvendinami, tačiau dalis VPS naudojamų statistinių duomenų, susijusių su VVG teritorijos BS dalimi yra pateikiami kartu su Birštono m. duomenimis[20].

Kaip minėta, VVG teritorijoje veikia 2 savivaldybės, - ARS ir BS bei 12 jų seniūnijų. 11 seniūnijų yra ARS teritorijoje - Alytaus, Alovės, Butrimonių, Daugų, Krokialaukio, Miroslavo,

[16] *Alytaus rajono savivaldybės 2015 – 2017 m. trumpalaikis strateginės plėtros planas,* Alytus, 2014, p. 6. Prieiga internete:< http://www.arsa.lt/index.php?2782849735 >.
[17] *Administracijos ir administracijos direktoriaus ataskaita už 2014 m., p.85*. Prieiga internete: <https://birstonas.lt/administracijos-direktorius/ >.
[18] VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p.2.*
[19] Situacijos rodikliai tekste žymimi raide R, pridedant situacijos rodiklio eilės numerį, *pvz.* VVG teritorijos užimamas plotas 1514 km^2 (R-1).
[20] VPS yra nurodoma kai informacija apima VVG teritorijos savivaldybių centrus.

Nemunaičio, Pivašiūnų, Punios, Raitininkų ir Simno seniūnijos. BS teritorijoje veikia 1 - Birštono seniūnija (R-2).

VPS įgyvendinimo teritorijoje yra 2 miestai iki 6 tūkst. gyventojų - Daugai ir Simnas. 2011 m. sausio 1 d. Daugų m. gyveno 1174 gyventojai, o Simno m. - 1517 gyventojų[21]. 2013 m. pabaigoje ir 2014 m. pradžioje Dauguose gyveno 1093 gyventojai, o Simne - 1419[22]. Per 3 m. VVG teritorijos miestuose gyventojų skaičius sumažėjo beveik 7 proc. (R-3).

VVG teritorijoje yra 3 miesteliai – Butrimonys, Krokialaukis, Nemunaitis, 442 kaimai (ARS - 394[23] kaimų, BS - 48 kaimai[24]) ir 3 viensėdžiai. Iš viso skaičiuojama 450 gyvenamųjų vietovių. Nuo 2011 m. pabaigos iki 2014 m. pradžios gyvenamųjų vietovių skaičius VVG teritorijoje nesikeitė (R-4).

Seniūnijų pateikti pirminiai duomenys apie seniūnijose deklaravusių gyventojų skaičių nesutampa su oficialia gyventojų statistika, nes VVG teritorijoje deklaravusių gyvenamąją vietą yra daugiau[25] (R-5).

Gyvenamąją vietą VVG teritorijoje 2011 m. buvo deklaravę 32599 tūkst. gyventojų[26], o 2013 m. - 32070 tūkst. gyventojų[27] (žr. pav. 2)[28].

2011 m. gyvenamąją vietą viensėdžiuose (vienkiemiuose) deklaravo - 4213 tūkst. gyventojų ir 2013 m. - čia gyvenamą vietą deklaravusių žmonių skaičius sumažėjo - 0,38 proc. (4197 tūkst. gyventojų)[29]. Per tris metus viensėdžiuose gyvenamąją vietą deklaravusių žmonių skaičius sumažėjo 0,38 proc. (R-6).

---

[21] Statistikos departamento duomenys parengti pagal *Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymas.* Prieiga internete: < https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Inform_gyv_sk_pasisk.pdf/cd1f3d45-ef4b-446f-af6a-f56e23c94519>.

[22] Statistikos departamento duomenys. Prieiga internete: < http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3010210&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSId=3239&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=> .

[23] Šią informaciją pateikė *2015 m. rugpjūčio 28 d. Alytaus rajono savivaldybės administracija raštu „Dėl informacijos pateikimo“ Nr. (3.19) K26-2412*. Informacija saugoma VVG .

[24] *Birštono savivaldybės administracijos ir administracijos direktoriaus ataskaita 2014 m., patvirtinta Birštono savivaldybės tarybos 2014 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. TS59.* Prieiga internete:< https://birstonas.lt/administracijos-direktorius/ >.

[25] VVG teritorijos gyventojų skaičiaus ir deklaravusių gyvenamąją vietą statistika ir palyginimas žr. VPS p. 10-13.

[26] VPS Priedas Nr. 1. *2011 m. VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus.* Šie suvestiniai statistiniai duomenys atspindi 2011 m. gruodžio 31 d. yra parengti pagal Alytaus rajono savivaldybės administracijos 2015 m. rugpjūčio 28 d. raštu *„Dėl informacijos pateikimo“* Nr. (3.19) K26-2412 pateiktą informaciją bei Birštono savivaldybės administracijos padalinių elektroniniu paštu pateiktą informaciją. Dokumentai saugomi VVG.

[27] VPS Priedas Nr. 2. *2013 m. VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus.* Šie suvestiniai statistiniai duomenys atspindi 2013 m. gruodžio 31 d. situaciją ir yra parengti pagal Alytaus rajono savivaldybės administracijos 2015 m. rugpjūčio 28 d. raštu *„Dėl informacijos pateikimo“* Nr. (3.19) K26-2412 pateiktą informaciją bei Birštono savivaldybės administracijos padalinių elektroniniu paštu pateiktą informaciją. Dokumentai saugomi VVG.

[28] VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p.3.* Statistinių duomenų analizė atlikta pagal Alytaus rajono savivaldybės administracijos 2015 m. rugpjūčio 28 d. raštą Nr. (3.19) K26-2412 *„Dėl informacijos pateikimo*“ ir Birštono savivaldybės administracijos padalinių elektroniniu paštu pateikta informacija bei 2016 m. sausio 13 d. raštą Nr. (6.17)-SR-0079 *„Dėl duomenų pateikimo“.*

[29] VPS Priedas Nr. 1. *2011 m. VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus;* VPS Priedas Nr. 2, *2013 m. VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus.* Šie suvestiniai statistiniai duomenys atspindi 2011 m. gruodžio 31 d. ir 2013 m. gruodžio 31 d. situaciją ir yra parengti pagal Alytaus rajono savivaldybės administracijos 2015 m. rugpjūčio 28 d. raštu *„Dėl informacijos pateikimo“* Nr. (3.19) K26-2412 pateiktą informaciją bei Birštono savivaldybės administracijos padalinių elektroniniu paštu pateiktą informaciją (dokumentai saugomi VVG).

Kaimuose iki 200 gyventojų 2011 m. gyvenamą vietą deklaravo 12152 tūkst. gyventojų, o 2013 m. tik 11873 tūkst. gyventojų, t.y. gyventojų sumažėjo -2,3 proc. (R-7).

Kaimuose ir miesteliuose nuo 201 iki 1000 gyventojų 2011 m. gyvenamą vietą deklaravo 11 932 tūkst. gyventojų, o 2013 m. 12802 tūkst. gyventojų, t.y. gyventojų padidėjo +7,29 proc. (R -8).

Pagal seniūnijų pateiktus duomenis miesteliuose nuo 1001 iki 2999 gyventojų 2011 m. savo gyvenamąją vietą buvo deklaravę 4302 tūkst. gyventojų, o 2013 m. 3198 tūkst. gyventojų, t.y. gyventojų sumažėjo net -25,66 proc. (R-9).

Miestų, kuriuose gyventų nuo 3000 iki 6000 gyventojų VVG teritorijoje nėra.

Pagal šiuos duomenis daugiausiai gyvenamąją vietą gyventojai deklaruoja kaimuose ir miesteliuose nuo 201 iki 1000 gyventojų, tačiau per tris metus ketvirtadaliu sumažėjo gyvenamąją vietą deklaravusių gyventojų skaičius miesteliuose ir VVG teritorijos miestuose nuo 1001 iki 2999 gyventojų mažėjo labiausiai. Pagal šiuos duomenis daroma prielaida, kad gyventojams tampa patrauklesnės mažesnės gyvenamosios vietovės - kaimai ir miesteliai, kuriuose gyvena nuo 201 iki 1000 gyventojų, nes čia gyventojų skaičius padidėjo +7,29 proc. (R-10).

VVG teritorija - dzūkų etninis regionas, kuriame vietos gyventojai puoselėja dzūkų tradicijas ir kalba dzūkiška tarme. Išskirtinį teritorijos kapitalą sukuria nuostabus kraštovaizdis, Nemuno kilpos, piliakalniai, miškai, upės ir upeliai, regioniniai parkai, saugomos teritorijos, rūpestingai saugomas nematerialus bei materialus gamtos ir kultūros paveldas ir objektai traukia turistus, piligrimus, keliauninkus. Nuostabaus gamtos grožio VVG teritorijos dalis - Birštono seniūnija, atvykstantiems svečiams ir turistams asocijuojasi su sveikatingumo ir poilsio paslaugų oaze – Birštono mieste esančiu kurortu (R-11).

Krašto istorija mena jotvingių laikus, Lietuvos didžiuosius kunigaikščius, bajorus, kurių dvarai, rezidencijos ir medžioklės plotai buvo dabartinės VVG teritorijos ribose (R-12).

VVG teritorijos žemės nepasižymi derlingumu, tačiau miškuose džiugina gamtos gėrybės - grybai, uogos, kurias vietos gyventojai rūpestingai renka, perdirba arba parduoda (R-13).

Didžiojoje VVG teritorijos dalyje vyrauja smulkūs ūkininkų ūkiai, smulkūs verslai, tačiau vietos gyventojai turi planų, idėjų ir iniciatyvų pagerinti teritorijos socialinę - ekonominę situaciją. Čia gyvena draugiški žmonės, puoselėjantys dzūkišką kultūrą, kurie sudaro vieningą bendruomenę, siekiančią gyventi geriau, įdomiau, turtingiau. VVG teritorijos žmonės puoselėdami etninę kultūrą, amatus taip pat kuria ir naujas tradicijas, tuo pačiu visose VVG teritorijos gyvenimo srityse siekia diegti naujas technologijas, įvairias inovacijas. VVG teritorijos bendruomenė suinteresuota išsaugoti savo teritorijos identitetą, švarią gamtą, tačiau reikia skubiai spręsti susikaupusias rimtas socialines problemas VVG teritorijos gyventojų mažėjimą, senėjimą, nedarbą, jaunimo užimtumo stoką bei dėl nepakankamos kvalifikacijos žemo VVG teritorijos gyventojų verslumo lygį (R-14).

VVG siekiamybė, sprendžiant bet kokias VVG teritorijos problemas, prisidėti prie VVG teritorijos savivaldybių (ARS, BS), Alytaus ir Kauno regioninės plėtros strateginių planų bei prie Lietuvos pažangos strategijos 2030[30] numatytų tikslų įgyvendinimo - sumanios visuomenės, sumanios ekonomikos bei sumanaus valdymo, sumaniosios specializacijos kaimo idėjos realizavimo bei kitų naujovių VVG teritorijoje pritaikymo.

Vietos valdžios, verslo, bendruomenių dialogo pagrindu bei LEADER koncepcija parengta ši VPS sieks prisidėti prie VVG teritorijos identiteto puoselėjimo, užtikrindama sėkmingai teritorijos plėtrai būtinus elementus – tvarumą, bendradarbiavimo ryšius, darnų vystymąsi, tęstinumą.

2.2. VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė

VVG teritorijos gyventojų poreikiai VVG teritorijos savivaldybėse tirti 2014 m. - 2015 m. Tyrimams panaudoti kokybiniai ir kiekybiniai metodai. VVG rengdama VPS organizavo tikslines VVG teritorijos gyventojų apklausas, kurios VVG teritorijoje vykdytos 2014 m. - 2015 m.

[30]Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“. Prieiga internete: <https://www.lietuva2030.lt/lt/apie-nacionalines-pazangos-programa> .

VVG teritorijos ARS dalyje 2014 m. vasario - gegužės mėn. buvo organizuota gyventojų apklausa „Alytaus rajono vietos veiklos grupės kaimo vietovių plėtros strategijos 2014 m. - 2020 m. rengimas“ (toliau - Alytaus VVG tyrimas)[31]. Šio anketinio tyrimo populiacija – visi ARS teritorijos gyventojai. Remiantis 2014 m. sausio 1 d. Lietuvos statistikos departamento pateikiamais duomenimis, ARS gyventojų skaičius buvo 27356[32]. Tyrimui reikalinga imtis apskaičiuota naudojant Paniotto formulę: n=1/(Δ2 +1/N), čia Δ – leidžiama paklaida[33]. Tyrimo imties paklaida – 0,05. Apskaičiavus imtį pagal nustatytus kriterijus, reikalingų respondentų skaičius buvo 395. Tokio skaičiaus su minima paklaida pakanka tyrimo duomenis ekstrapoliuoti visai populiacijai. Anketinis tyrimas buvo atliekamas apklausiant VVG teritorijos gyventojus susirinkimų, mokymų, įvairių seminarų metu bei anketa buvo išplatinta gyventojams, vietos valdžios atstovams, verslo subjektams, nevyriausybinėms organizacijoms ir kt. Anoniminėje apklausoje dalyvavo 395 respondentai - VVG teritorijos ARS gyventojai.

BS teritorijoje Birštono VVG 2015 m. vasario mėn. vykdė apklausą „Birštono vietos veiklos grupės kaimo vietovių plėtros strategija 2014 - 2020 metams rengimas" (toliau - Birštono VVG tyrimas)[34]. Reprezentatyvi respondentų imtis anketavimui buvo nustatyta: remiantis mokslinėje literatūroje pateikiamomis rekomendacijomis[35], o apklausos vykdymui ir jos rezultatų reprezentatyvumui užtikrinti pasitelktos informacinės technologijos[36]. VVG teritorijos BS dalyje nustatytas gyventojų skaičius – 1894 tūkst.[37]. Pastarasis skaičius ir buvo panaudotas imties dydžio nustatymui. Anketavime dalyvavo 95 respondentai. Vadinasi tyrimo tikimybei esant 95 proc. tyrimo rezultatų paklaida lygi 0,098 proc. ir tai yra pakankama tyrimo reprezentatyvumui užtikrinti.

Viso VVG organizuotose anketinėse apklausose dalyvavo 490 respondentų (R-15).

2014 m. Aleksandro Stulginskio universiteto Ekonomikos ir vadybos fakulteto Verslo ir kaimo plėtros vadybos instituto mokslininkų grupė (toliau - ASU) vykdė mokslinio tyrimo projektą – „Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas, siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą“ (toliau - ASU mokslinis tyrimas)[38]. ASU projekto pilotinėmis vietovėmis buvo pasirinktos 5 Lietuvos savivaldybės: Alytaus, Kėdainių, Pasvalio, Kaišiadorių rajonų ir Rietavo savivaldybės. Iš viso iš pilotinių vietovių ASU moksliniame tyrime dalyvavo 1023 respondentai.

Vykdant šį mokslinį tyrimą ASU glaudžiai bendradarbiavo su VVG. Anketavimo procedūrą ARS teritorijoje vykdė VVG administracija, o ASU įvykdė statistinę VVG ARS teritorijos anketų

---

[31] VPS Priedas Nr. 19. *Anketinis tyrimas „Alytaus rajono vietos veiklos grupės kaimo vietovių plėtros strategijos 2014 - 2020 metams rengimas“*. Tyrimą parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė, 2014.

[32] Pagal LR žemės ūkio ministro 2015 m. rugpjūčio 20 d. patvirtintą „*Paramos kaimo vietovių vietos plėtros strategijoms įgyvendinti bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu skyrimo tvarkos ir skaičiavimo metodiką“* įsakymu Nr. 3D-647 gyventojų skaičius Alytaus rajono savivaldybėje (ARS) įskaitant mstl. ir miestus iki 6 000 gyventojų (be sav. centrų) nurodytas faktiniu 2014 m. sausio 1 d. - 27347 tūkst. gyventojų, tačiau šis skaičius nesutampa su statistikos departamento svetainėje: <http://db1.stat.gov.lt> pateikiamu gyventojų skaičiumi, kuris 2014 m. sausio 1 d. yra 27356 tūkst. gyventojų.

[33] Valackienė, A. Sociologinis tyrimas. Kaunas: Technologija, 2004.

[34] VPS Priedas Nr. 20, *Anketinis tyrimas „Birštono vietos veiklos grupės kaimo vietovių plėtros strategijos 2014 - 2020 metams rengimas"* . Tyrimą parengė Birštono vietos veiklos grupė, 2015. Birštono VVG atliktas tyrimas ir anketos saugomos VVG.

[35] Kardelis, K. *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai.* – Kaunas: Judex,2002.

[36] Pateikta imties dydžio skaičiuokle. Naudotasi internete:< www.apklausa.lt.>.

[37] Pagal LR žemės ūkio ministro 2015 m. rugpjūčio 20 d. patvirtintą „*Paramos kaimo vietovių vietos plėtros strategijoms įgyvendinti bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu skyrimo tvarkos ir skaičiavimo metodiką*“ įsakymu Nr. 3D-647.

[38] VPS Priedas Nr. 22. *Aleksandro Stulginskio universiteto Ekonomikos ir vadybos fakulteto anketinis tyrimas „Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas, siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą*", 2014. Tyrimo analizę pagal ASU pateiktus suvestinius statistinius duomenis 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė. Daugiau informacijos apie šalies ir VVG teritorijos socialinės infrastruktūros mokslinio tyrimo rezultatus galima rasti mokslo studijoje. *Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą,* Mokslo studija, Kaunas, Akademija, 2014.

analizę. Iš viso buvo apdorota 400 vnt. gautų anketų[39]. Statistinius tyrimo duomenis ASU perdavė VVG, o VVG šio tyrimo rezultatus naudojo rengiant VPS[40].

Socialinės infrastuktūros, kurią sudaro kultūros, švietimo, visuomenės sveikatos saugos, sporto ir sveikatingumo, rekreacijos ir turizmo, religinės paskirties ir kiti viešojo naudojimo objektai[41], ištekliai nebuvo analizuoti VVG teritorijos BS dalyje. BS ASU moksliniame tyrime nebuvo pasirinkta dėl aukšto socialinės infrastruktūros vertinimo. BS pagal tyrimus yra pirmaujanti Lietuvoje[42].

Į ASU mokslinį tyrimą buvo įtraukta ypatingos generalinės aibės vienetai (ūkininkai, verslininkai, socialinės atskirties grupių atstovai, jaunimas, aktyvūs ir pasyvūs vietos bendruomenės nariai). Įtraukimas vyko per ARS seniūnijas, kaimo bendruomeninių organizacijų lyderius, kurie jau dalyvavo bendruomeninėje ir kitose veiklose, gerai pažinojo vietovę ir gyventojus. Jų buvo prašoma paskirstyti anketas ir apklausti kaimo gyventojus pagal kriterijus: ūkininkai ir verslininkai, socialinės atskirties grupių atstovai, jaunimo atstovai, aktyvūs ir pasyvūs vietos bendruomenės nariai. Taip VVG ir kaimo bendruomenių lyderiai (respondentai) buvo tarpininkais, įtraukiančiais savo pažįstamus į tyrimą, kuriame ir patys dalyvavo. Tyrimas vykdytas 3 etapais: 1) paskaičiuota imtis pagal bendrą gyventojų skaičių ARS; 2) tyrimo imtis tolygiai išskaidyta pagal rajono seniūnijas; 3) taikant netikimybinės „sniego gniūžtės“ respondentų atrankos tipą atrinkti respondentai.

Imties dydis, kad tyrimo duomenys būtų patikimi ir juos galima būtų apibendrinti visai ARS teritorijai (generalinei aibei) nustatytas remiantis Jadovo imties dydžio nustatymo lentele[43]. Buvo daroma prielaida, kad atliekant tyrimus su kitais respondentais yra 95 proc. tikimybė, jog ASU mokslinio tyrimo rezultatai bus panašūs kaip atlikti tyrimai. Nors buvo išdalinta 420 vnt. anketų - sugrįžo 400.

Taip pat visos VVG teritorijos kaimo gyventojų poreikių tyrimas papildytas aktyviu poreikių ir vietovės išteklių tyrimu - fokus grupių interviu metodu VPS rengimo tema (toliau – FGI) [44].

VVG organizuodama informacinius renginius, suburdavo renginių dalyvius į fokus grupes. 2015 m. birželio mėn. ARS teritorijoje organizuota 12 FGI, o 2015 m. liepos mėn. VVG teritorijoje BS dalyje organizuotos 3 FGI. Taikant FGI metodą tyrime dalyvavo 194 dalyviai - VVG teritorijos kaimo gyventojai. Fokus grupės organizuotos visose VVG teritorijos seniūnijose. Šis kokybinis tyrimo metodas pasirinktas, siekiant patikslinti ir papildyti visus kitus VVG atliktus tyrimus. Jis pasirinktas dar ir todėl, kad būtų išryškinti gyventojų poreikiai ir atskleista nuomonių, idėjų, patirčių įvairovė. Naudojant FGI metodą buvo siekiama išgirsti skirtingas nuomones ta pačia tema pačių tiriamųjų žodžiais. Buvo siekiama suprasti kokie VVG teritorijos vietos gyventojų – potencialių vietos projektų pareiškėjų motyvai, nuostatos VPS paramos gavimo ir VPS rengimo klausimais, t.y. rūpėjo gauti kuo daugiau ir įvairesnės informacijos.

Vykdant FGI buvo laikomasi Leader principų „iš apačios į viršų“, partnerystės, teritorinio ir kitų. Kiekvieno FGI metu dalyviai buvo skatinami išanalizuoti savo gyvenamosios vietovės išteklius, nustatyti unikalius bruožus, apsibrėžti prioritetinius vietovės plėtros poreikius, varomąsias jėgas bei būtinus išteklius tikslams pasiekti.

---

[39] Anketos saugomos ASU Ekonomikos ir vadybos fakulteto Verslo ir kaimo plėtros vadybos institute, Universiteto g. 10 – 402, Akademija, Kauno r., tel. +370 682 14169.

[40] Tyrimo duomenys saugomi VVG, Naujoji g. 48, 62381, Alytus, tel.+ 370 609 98 317.

[41] Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas <http://www.infolex.lt/ta/87322:str2>.

[42] *Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą*, Mokslo studija, Kaunas, Akademija, 2014.

[43] Kardelis, K. *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*, Kaunas, Judex, 2002.

[44] VPS Priedas Nr. 21. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės informacinių renginių - susitikimų protokolai*, Renginių forma fokus grupių interviu - diskusija. Renginiai ir fokus grupių interviu – diskusijos vyko 2015 m. birželio – liepos mėn. Alytaus rajono ir Birštono savivaldybėse. Dokumentą 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė.

Iš viso įvairiuose VVG teritorijos tyrimuose dalyvavo 1479 VVG teritorijos respondentų. Siekiant kuo tiksliau atspindėti ir aprašyti VVG teritorijos gyventojų poreikius ir situaciją naudotasi tiek VVG tyrimais, tiek kita VVG teritorijoje atliktų tyrimų medžiaga.

2.3.	VVG teritorijos socialinė situacija

Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo (toliau – surašymas) duomenimis, Lietuvoje gyveno 3 043 429 nuolatiniai gyventojai. Palyginti su 2001 m. surašymo rezultatais, 2011 m. gyventojų skaičius sumažėjo 12,6 proc. (440,6 tūkst.). Statistikos departamentas pateikia išvadą, kad šalies gyventojų mažėjimą daugiausia lėmė neigiama neto tarptautinė migracija (76,9 proc. bendro sumažėjimo) – per dešimtmetį iš šalies išvyko 402,9 tūkst. gyventojų, o atvyko – 64,2 tūkst., ir neigiama natūrali kaita (23,1 proc. bendro sumažėjimo), dėl kurios gyventojų sumažėjo 101,9 tūkst. (gimė 324,1 tūkst., mirė – 426,0 tūkst. gyventojų). Pagal statistikos pateikiamus duomenis VVG teritorijos 2001–2011 m. gyventojų skaičiaus pokytis ARS ir BS dalyse buvo neigiamas nuo -15 iki -10,1 proc.[45].

2011 m. VVG teritorijoje gyveno 30147 tūkst. gyventojų. Minėtu laikotarpiu ARS dalyje gyveno - 28167 tūkst. gyventojų[46], o BS kaimiškojoje teritorijoje Birštono seniūnijoje - 1980 tūkst. gyventojų[47]. 2011 m. VVG teritorijos ARS dalyje gyveno 93,43 proc. gyventojų, o BS kaimiškoje teritorijoje - 6,57 proc.

2013 m. VVG teritorijoje gyveno 29250 tūkst. gyventojų (ARS - 27356 tūkst. gyventojų[48], BS - 1894 tūkst.[49]). 2013 m. VVG teritorijos ARS dalyje gyveno 93,52 proc. gyventojų, o BS kaimiškoje teritorijoje - 6,48 proc. Per tris metus - nuo 2011 m. iki 2014 m. gyventojų skaičius VVG teritorijoje sumažėjo 2,98 proc. (žr. pav. 3) [50].

VVG teritorijoje kaip ir visoje šalyje dėl tų pačių priežasčių mažėja gyventojų. Rengiant VPS FGI[51] metu VVG teritorijos gyventojai taip pat išsakė nuomones, kurios buvo protokoluotos, kad VVG teritorijos gyventojų mažėjimą įtakoja tai, kad kaime nėra ir nekuriamos darbo vietos ir jaunimas bei jauni žmonės ieškodami pragyvenimo šaltinių migruoja iš VVG teritorijos į šalies miestus arba iš viso emigruoja iš šalies. Todėl yra poreikis darbo vietų kūrimui ir ypač jaunimo bei jaunų žmonių užimtumo didinimui VVG teritorijoje (R-16).

Rengiant VPS, statistiniai duomenys buvo gauti ir iš VVG teritorijos seniūnijų[52] ir jie atspindi kitą vaizdą apie gyventojus deklaravusius gyvenamąsias vietas.

Pagal deklaruotą gyvenamąją vietą gyventojų VVG teritorijos seniūnijose 2011 m. gruodžio 31 d. buvo 32 599 tūkst. gyventojų[53], t.y. daugiau 8,13 proc. negu pagal oficialios statistikos

---

[45] Statistikos departamento duomenys. *Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymas. Gyventojų skaičiaus pasiskirstymas pagal teritoriją, amžių ir lytį*. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Inform_gyv_sk_pasisk.pdf/cd1f3d45-ef4b-446f-af6a-f56e23c94519 >.

[46] Ten pat.

[47] Ten pat.

[48] *Statistikos departamento duomenys*. Teritorija ir gyventojų skaičius. Prieiga internete: < http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3010211&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSId=3767&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14 >.

[49] Šis BS gyventojų skaičius nurodytas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2015 m. rugpjūčio 20 d. įsakyme Nr. 3D-647 „*Dėl paramos kaimo vietovių vietos plėtros strategijoms įgyvendinti bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu skyrimo ir skaičiavimo metodikų patvirtinimo*“. Prieiga internete: < http://www.infolex.lt/ta/338480 >.

[50] VPS priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p.3.*

[51] VPS priedas Nr. 21. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės informacinių renginių - susitikimų protokolai. Renginių forma fokus grupių interviu - diskusija. Renginiai ir fokus grupių interviu – diskusijos vyko 2015 m. birželio – liepos mėn. Alytaus rajono ir Birštono savivaldybėse, p.*8, 13, 18, 23, 24, 28, 34, 35, 39-40, 44, 45, 52-53, 56-57, *60-61*, Dokumentą 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė.

[52] Informacija apie VVG teritorijos gyventojus iki 7 m., 7-13 m. (įskaitytinai), 14-29 m. (įskaitytinai), 30-39 m. (įskaitytinai), 40-64 m. (įskaitytinai), 65 m. ir vyresnius parengta pagal *2015 m. rugpjūčio 28 d. Alytaus rajono savivaldybės raštą „Dėl informacijos pateikimo“ Nr. (3.19) K26-2412 ir 2016 m. sausio 13 d. Birštono savivaldybės administracijos raštą „Dėl duomenų pateikimo“ Nr. (6.17)-SR-0079.* Duomenys saugomi VVG.

skaičius, o 2013 m. gruodžio 31 d. buvo 32 070 tūkst. gyventojų[54], t.y. 9,64 proc. VVG teritorijoje gyventojų deklaravusių gyvenamąją vietą buvo daugiau nei pagal oficialią statistiką.

Dėl seniūnijų duomenų neatitikimo su Statistikos departamento duomenims vykdėme VVG teritorijos seniūnų apklausą, kurie informavo, kad duomenys apie gyventojų skaičių ir faktiškai seniūnijoje gyvenančių deklaravusių prie savivaldybės (gyvenamosios vietos neturinčių asmenų), buvo suformuoti ir pateikti iš Gyvenamosios vietos informacinės sistemos duomenų bazės (toliau - GVIS)[55] gali nesutapti su faktiškai gyvenančių gyventojų skaičiumi, nes gyventojai gali būti išvykę į kitas šalies vietoves, miestus ar užsienį.

Pagal GVIS, 2011 m. deklaravusiųjų gyvenamąją gyventojų skaičius, 2013 m. sumažėjo – 1,62 proc.[56](žr. pav. 2)[57].

Lyginant 2011 m. ir 2013 m. seniūnijų pateiktus duomenis apie VVG teritorijos gyventojus pagal amžiaus grupes, matyti, kad vaikų iki 7 m. 2011 m. gyveno 1788 tūkst., o 2013 m. - 1819 tūkst., t. y. lyginant su bendru deklaruotu gyventojų skaičiumi, 2011 m. - 5, 48 proc., o 2013 m. – 5, 67 proc. ir jų pokytis buvo teigiamas +0,19 proc. (žr. pav. 4)[58].

Vaikų iki 13 metų 2011 m. buvo 2376 tūkst., o 2013 m. – 2256 tūkst. ir tai atitinkamai sudarė 7,29 proc. bei 7,03 proc. teritorijos deklaruotų gyventojų. 2013 m. VVG teritorijoje vaikų iki 13 metų sumažėjo 5,05 proc. (žr. pav. 4)[59].

2011 m. jaunimo ir jaunų žmonių nuo 14 m. iki 39 m. amžiaus VVG teritorijoje deklaruotas skaičius sudarė 12017 tūkst., t. y. 36,86 proc., o 2013 m. buvo 11640 tūkst., t. y. 36,30 proc. Iš viso per trijų metų laikotarpį VVG teritorijoje deklaravusių jaunimo ir jaunų žmonių sumažėjo 3,13 proc. (žr. pav. 4)[60].

Deklaravusių gyvenamąją vietą gyventojų nuo 40 m. iki 64 m. ir vyresnių 2011 m. buvo priskaičiuota 16418 tūkst., o 2013 m. 16355 tūkst. Iš viso šio amžiaus grupės gyventojų per tris metus sumažėjo 0,38 proc. Iš viso VVG teritorijos gyventojų nuo 40 m. iki 64 m. ir vyresnių buvo daugiau kaip 50 proc.

Teritorijos gyventojų senėjimo tendencijas per tris metus rodo neigiamas jaunų žmonių skaičiaus pokytis ir teigiamas gyventojų nuo 40 m. iki 65 m. ir vyresnių pokytis.

2011 m. 65 m. ir vyresni deklaravo gyvenamąją vietą 6830 tūkst. gyv., o 2013 m. – 6828 tūkst. gyv. Per tris metus 65 m. ir vyresnių deklaravusių gyvenamąją vietą žmonių skaičius nekito.

Iš viso nuo bendro VVG teritorijos gyventojų skaičiaus 65 m. ir vyresnių deklaravusių gyvenamąją vietą 2011 m. buvo 20,95 proc., o 2013 m. pasiekė 21,29 proc. (žr. pav. 4)[61] (R-17).

Oficialios statistikos duomenimis VVG teritorijoje 2011 m. vyrų buvo 14 542 tūkst., o moterų 15 368 tūkst.[62], t. y., vyrų buvo mažiau nei moterų 5,37 proc.

2013 m. VVG teritorijoje moterų gyveno 14 977 tūkst., t. y. 51,22 proc. (ARS - 13 975, o BS - 1002). Vyrų gyveno 14 264 tūkst., t. y. 48,78 proc. (ARS - 13 372, o BS – 892). Per 3 metus nuo 2011 m. VVG teritorijoje moterų sumažėjo 2,54 proc., vyrų - proc.

---

[53] VPS Priedas Nr. 1. *2011 m. VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus.*

[54] VPS Priedas Nr. 2. *2013 m. VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus.*

[55] Suvestiniai statistiniai duomenys parengti pagal Gyvenamosios vietos informacinės sistemos duomenų bazę seniūnijose ir šie duomenys suvesti į VPS Priedą Nr. 1 ir VPSB Priedą Nr. 2.

[56] Ten pat.

[57] VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p.*2.

[58] Ten pat.

[59] Ten pat.

[60] Ten pat.

[61] Ten pat.

[62] Statistikos departamento duomenys. *Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymas. Gyventojų skaičiaus pasiskirstymas pagal teritoriją, amžių ir lytį.* Prieiga internete: < https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Inform_gyv_sk_pasisk.pdf/cd1f3d45-ef4b-446f-af6a-f56e23c94519 > .

GVIS duomenimis 2011 m. iš viso VVG teritorijoje deklaravusių gyvenamąją vietą buvo 50,11 proc. vyrų (16334 tūkst.) ir 49,89 proc. moterų (16265 tūkst.)[63], t. y. vyrų 0,42 proc. daugiau. 2013 m. - vyrų buvo 49,46 proc. (15863 tūkst.) ir 50,54 proc. moterų (16207 tūkst.)[64], t. y. moterų skaičiaus statistika paaugo 2,17 proc. (žr. pav. 5)[65].

Lyginant statistinius duomenis nustatyta, kad VVG teritorijoje moterų mažėja sparčiau negu vyrų.

2011 m. VVG teritorijoje pagal tautybę daugiausiai gyveno lietuviai. ARS lietuvių buvo 97,3 proc., lenkų, rusų, baltarusių, ukrainiečių, kitų arba nenurodžiusių tautybės buvo 2,7 proc. gyventojų. BS lietuvių gyveno - 97,92 proc., o lenkų, rusų ir kitų tautybių gyventojų arba nenurodžiusių tautybės BS buvo 2,08 proc. (žr. pav. 6)[66].

2011 m. gyventojų ir būstų surašymo metu gyventojų išsilavinimo rodikliai[67] buvo skaičiuojami nuo 10 m. metų bei vyresnių pagal išsilavinimą. VVG teritorijoje pradinį išsilavinimą turėjo – 20,57 proc. gyventojų (ARS - 5696 tūkst. gyventojų, BS 368 kaimo gyventojai). Pagrindinį išsilavinimą VVG teritorijoje turėjo – 16,14 proc. gyventojų (ARS - 4468 tūkst. gyventojų, BS – 292 kaimo gyventojai). Daugiausiai gyventojų turėjo vidurinį išsilavinimą VVG teritorijoje turėjo – 28,59 proc. (ARS - 7802 gyventojai, o BS - 626 kaimo gyventojai). Aukštesnįjį (įskaitant specialųjį vidurinį) išsilavinimą VVG teritorijoje turėjo 16 proc. gyventojų (ARS - 4437 tūkst. gyventojų, o BS – 281 kaimo gyventojas). Aukštąjį išsilavinimą turėjo – 16,62 proc. VVG teritorijos gyventojų (ARS - 2887 tūkst. gyventojų, o BS – 2012 kaimo gyventojų). Neturintys išsilavinimo (nebaigę pradinės mokyklos, nelankę mokyklos, neraštingi) 2,08 proc. (ARS – 580 gyventojų, o BS - 33 kaimo gyventojai) (žr. pav. 7)[68].

2011 m. VVG teritorijoje pagal išsilavinimą daugiausiai gyventojų buvo su viduriniu išsilavinimu ir tai atitiko šalies statistinį vidurkį, kuris siekė daugiau kaip 31,4 proc. vidurinį išsilavinimą turinčių žmonių šalyje[69].

Vertinant 2011 m. VVG teritorijoje gyvenančių žmonių[70] su aukštuoju išsilavinimu dalį, tenka pažymėti, kad jų buvo šiek tiek daugiau negu šalies vidurkis (gyventojų su aukštuoju išsilavinimu šalies vidurkis 2011 m. - 11,8 proc. kaimo gyventojų[71]), o neturinčių išsilavinimo (nebaigusių pradinės mokyklos, nelankiusių mokyklos, neraštingų) buvo panašus kaip šalies vidurkis (neturinčių išsilavinimo šalies vidurkis 2011 m. – 2,3 proc. kaimo gyventojai)[72].

50 proc. ARS ir 64 proc. BS teritorijos apklaustųjų gyventojų nurodė, kad gyvenimas ARS ir BS seniūnijose pagerėtų, jeigu būtų rūpinamasi suaugusiųjų švietimu ir neformaliuoju mokymu[73] (R-18).

---

[63] VPS Priedas Nr. 1. *2011 m. VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus.* Suvestiniai statistiniai duomenys parengti pagal Gyvenamosios vietos informacinės sistemos duomenų bazę seniūnijose. Seniūnijų pateikti duomenys saugomi VVG.

[64] VPS Priedas Nr. 2. *2013 m. VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus.* Suvestiniai statistiniai duomenys parengti pagal Gyvenamosios vietos informacinės sistemos duomenų bazę seniūnijose. Seniūnijų pateikti duomenys saugomi VVG.

[65] VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p.4.*

[66] Ten pat. BS duomenys pateikiami kartu su Birštono m.

[67] Statistikos departamento duomenys parengti pagal *Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymas.* Prieiga internete: < https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Inform_gyv_sk_pasisk.pdf/cd1f3d45-ef4b-446f-af6a-f56e23c94519>. VVG teritorijos BS rodikliai susumuoti su Birštono m.

[68] VPS Priedas Nr. 23, *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p.* 5.

[69] Statistikos departamento duomenys parengti pagal *Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymas*. *Gyventojai pagal išsilavinimą ir kalbų mokėjimą, p. 2*. Prieiga internete:< http://osp.stat.gov.lt>.

[70] Statistikos departamento duomenys parengti pagal *Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymas*. Prieiga internete:< http://osp.stat.gov.lt>. BS duomenys apima tik kaimo gyventojus.

[71] Ten pat.

[72] Ten pat.

[73] Apklausų duomenys saugomi VVG.

Statistikos departamento duomenimis 2011 m. šalyje užimtų gyventojų 15 m. ir vyresnių buvo 291 604 tūkst.[74], o VVG teritorijoje iš viso buvo 9460 tūkst. (ARS dalyje užimti gyventojai sudarė 7730 tūkst.,[75] BS - 1730[76].) (žr. pav.51)[77].

Užimtųjų (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius) 2011 m. VVG teritorijoje iš viso buvo 9460 tūkst. (ARS - 7730 tūkst.,[78] BS – 1730[79]).

Užimtųjų (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius) 2013 m. VVG teritorijoje iš viso buvo 10419 tūkst. (ARS - 8556 tūkst.,[80] BS – 1863[81]).

Savarankiškai dirbančiųjų VVG teritorijoje 2011 m. buvo 932 (ARS – 759, BS - 173)[82].

2013 m. savarankiškai dirbančiųjų VVG teritorijoje iš viso buvo 861 (ARS – 651[83], BS - 210) (žr. pav. 20)[84].

2011 m. Lietuvoje ekonomiškai neaktyvių: moksleivių, studentų, pensijas gaunančių, dėl negalios nedirbančių, namų šeimininkų ir kitų gyveno 1 122 989 mln.[85] gyventojų, o VVG teritorijoje –14 123 tūkst. (ARS dalyje - 13 243 tūkst.,[86] o BS – 880[87]).

Statistikos departamento duomenimis 2011 m. šalyje bedarbių buvo 291 604 tūkst.[88], o VVG teritorijoje 3682 tūkst. (ARS dalyje 2011 m. registruota - 3460 tūkst.[89], o BS – 222 bedarbių[90]).

2013 m. šalyje bedarbių registruota 203 544 tūkst., o VVG teritorijoje buvo 3320 (ARS dalyje - 3060 tūkst. bedarbių[91], o BS - 260 bedarbių[92]) (žr. 47 pav.)[93]. Per tris metus bedarbių skaičius šalyje sumažėjo 30,20 proc., o VVG teritorijoje tik 9,83 proc. (R -19).

Per tris metus šalies bedarbystė rodikliai mažėjo, tačiau VVG teritorijos ARS teritorijoje nedarbo rodikliai pasikeitė nedaug. Statistika atspindi didelius nedarbo situacijos skirtumus tarp atskirų VVG teritorijos dalių. Pagal statistikos analizę didžiausia problema VVG teritorijos ARS

---

[74] Statistikos departamento duomenys. *Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatai. Užimti gyventojai, bedarbiai ir ekonomiškai neaktyvūs gyventojai savivaldybėse (15 m. ir vyresni). Prieiga internete:* <*https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Informacija+apie+gyventoju+uzimtuma.pdf/d6a46170-012d-40d0-afdd-f8c1621a6eee*>.

[75] Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenys, pateikti internetinėje svetainėje. Prieiga internete: < https://www.vmi.lt/cms/gyventojai>. Informacija pateikta kartu su Birštono miestu.

[76] Ten pat.

[77] VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 28.*

[78] Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenys, pateikti internetinėje svetainėje. Prieiga internete: < https://www.vmi.lt/cms/gyventojai>. Informacija pateikta kartu su Birštono miestu.

[79] Ten pat.

[80] Ten pat.

[81] Ten pat.

[82] Ten pat.

[83] Ten pat.

[84] Ten pat. VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 1.*

[85] Statistikos departamento duomenys. *Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatai. Užimti gyventojai, bedarbiai ir ekonomiškai neaktyvūs gyventojai savivaldybėse (15 m. ir vyresni). Prieiga internete:* <*https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Informacija+apie+gyventoju+uzimtuma.pdf/d6a46170-012d-40d0-afdd-f8c1621a6eee*>.

[86] Ten pat.

[87] 2015 m. liepos 1 d. Lietuvos statistikos departamento Statistinės informacijos platinimo skyriaus raštas „*Dėl informacijos pateikimo*“ Nr. 9(9.26-140)MUA-23. Informacija apima tik Birštono seniūniją.

[88] Statistikos departamento duomenys. *Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatai. Užimti gyventojai, bedarbiai ir ekonomiškai neaktyvūs gyventojai savivaldybėse (15 m. ir vyresni). Prieiga internete:* <*https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Informacija+apie+gyventoju+uzimtuma.pdf/d6a46170-012d-40d0-afdd-f8c1621a6eee*>.

[89] Ten pat.

[90] 2015 m. liepos 1 d. Lietuvos statistikos departamento Statistinės informacijos platinimo skyriaus raštas „*Dėl informacijos pateikimo*“ Nr. 9(9.26-140)MUA-23. Informacija apima tik Birštono seniūniją.

[91] 2013 m. informacija parengta pagal Lietuvos darbo biržos interneto svetainėje pateiktą statistiką. Prieiga internete: < http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx >.

[92] Ten pat. Informacija pateikta kartu su Birštono miestu.

[93] VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 26 bei* VPS Priedas Nr.1 ir Nr. 2.

dalyje buvo ir yra didelė bedarbystė, todėl VPS paramos lėšos srautas turėtų prisidėti prie VVG teritorijos gyventojų bedarbystės problemų sprendimo (R-20).

Gyventojų pasiskirstymas pagal pagrindinį pragyvenimo šaltinį[94] tarp VVG teritorijos dalių ARS ir BS (vienam tūkstančiui gyventojų) taip pat skiriasi.

VVG teritorijos ARS dalyje 2011 m. darbo užmokestis, kaip pagrindinis pragyvenimo šaltinis buvo 24,6 proc. gyventojams, o BS dalyje - 35,8 proc. gyventojams ir pagal išvestą abiejų VVG teritorijos dalių vidurkį iš šių pajamų gyveno beveik trečdalis, t. y. 30 proc. VVG teritorijos gyventojų.

Pagal pajamas VVG teritorijos[95] dalyse gyventojai buvo pasiskirstę taip - pajamos iš savo ar šeimos verslo buvo gaunamos atitinkamai ARS ir BS teritorijos dalyse - 1,1 proc. ir 1,7 proc. gyventojų (bendras teritorijos gyventojų vidurkis 1,4 proc.). Pajamas iš žemės ūkio veiklos gavo atitinkamai ARS ir BS dalyse - 4,1 proc. ir 1,2 proc. gyventojų (bendras teritorijos gyventojų vidurkis - 2,65 proc.). Iš atlyginimo, žemės ūkio ar namų ūkių pajamas gavo tik trečdalis – 34,06 proc. VVG teritorijos gyventojų (R-21).

Iš pensijos 2011 m. gyveno atitinkamai ARS ir BS dalyse 31,3 proc. ir 28,0 proc. gyventojų (bendras teritorijos gyventojų vidurkis - 29,65 proc.) (R-22).

Pašalpas gavo atitinkamai ARS ir BS dalyse 9,3 proc. ir 5,6 proc. gyventojų (bendras teritorijos gyventojų vidurkis - 7,6 proc.) (R-23).

Stipendijas gavo atitinkamai 0,9 proc. ir 0,6 proc. gyventojų (bendras teritorijos gyventojų vidurkis - 0,75 proc.) (R-24).

Valstybės išlaikomi buvo 0,9 proc. ir 0,5 proc. gyventojų (bendras teritorijos gyventojų vidurkis - 0,7 proc.) (R-25).

Šeimos ir ar kitų asmenų atitinkamai išlaikomi buvo 25,6 proc. ir 25,1 proc. gyventojų (bendras teritorijos gyventojų vidurkis - 25,3 proc.) (R-26).

Kitus pragyvenimo šaltinius atitinkamai turėjo 2,20 proc. ir 1,5 proc. gyventojų (bendras teritorijos gyventojų vidurkis - 1,85 proc.) (žr. pav. 8)[96] (R-27).

Apibendrinant 2011 m. beveik trečdalis VVG teritorijos gyventojų gyveno iš atlyginimų, daugiau kaip du trečdaliai gyventojų gyveno iš pensijų, pašalpų, stipendijų arba buvo valstybės, šeimos ir ar kitų asmenų išlaikomi ir tik 4 proc. įvairių verslų arba žemės ūkio verslo[97]. Pagal statistinių duomenų analizę galima daryti išvadą, kad siekiant sumažinti VVG teritorijos gyventojų priklausomybę nuo pašalpų reikia skatinti VVG teritorijos gyventojų verslumą bei remti smulkaus verslo pradžios projektus (R-28).

VVG teritorijos savivaldybių administracijų pateikti duomenys liudija, kad socialinė rūpyba yra labai jautri ir itin daug investicijų reikalaujanti VVG teritorijos sritis. Iki 2012 m. ARS socialinės paramos poreikis visą laiką augo ir tik nuo 2013 m. pradėjo mažėti.

Gyvenantys skurde 2011 m. sudarė – 3252 tūkst. VVG teritorijos gyventojų[98], o 2013 m. – 3846 tūkst.[99] (žr. pav. 10)[100]. 2013 m. skurdą patyrė 168 vienkiemiuose gyvenantys žmonės;

---

[94] Statistikos departamento duomenys parengti pagal *Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymas*. Prieiga internete:<http://osp.stat.gov.lt>.

[95] Statistikos departamento duomenys parengti pagal *Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymas*. Prieiga internete:<http://osp.stat.gov.lt>.

[96] VPS Priedas Nr. 23, *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė,* p. 5. BS duomenys pateikiami kartus su Birštono m.

[97] Statistikos departamento duomenys parengti pagal *Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymas.* Prieiga internete: < https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Inform_gyv_sk_pasisk.pdf/cd1f3d45-ef4b-446f-af6a-f56e23c94519>.

[98] Informaciją gauta 2015 m. rugpjūčio 28 d. iš Alytaus rajono savivaldybės administracijos raštu „*Dėl informacijos pateikimo* “ Nr.(3.19) K-26 -2412 . Čia pateikiami duomenys atspindi tik ARS būklę. 2011 m. duomenų apie BS situaciją negauta.

[99] Informaciją gauta 2015 m. rugpjūčio 28 d. iš Alytaus rajono savivaldybės administracijos raštu „*Dėl informacijos pateikimo* “ Nr.(3.19) K-26 -2412 ir Birštono savivaldybės informacija pateikta 2016 m. sausio 13 d. raštu *„Dėl duomenų pateikimo“* Nr. (6.17) SB -0079. Duomenys saugomi VVG.Čia pateikiami duomenys atspindi ARS ir BS būklę 2013 m. Duomenys apima tik BS kaimiškąją teritoriją.

teritorijose iki 200 gyventojų skurdą patyrė 566 asmenys; teritorijose nuo 201 iki 1000 gyventojų skurde gyveno daugiausiai asmenų – 1940 tūkst.; nuo 1001 iki 2999 gyventojų buvo - 1172 gyvenančių skurde[101](žr. pav. 9)[102].

2011 m. VVG teritorijoje buvo 174 socialinės rizikos šeimos, kurios augino 398 vaikus, 2013 m. buvo 147 socialinės rizikos šeimos ir jos augino 358[103] vaikus. Socialinės rizikos šeimų auginančių vaikus VVG teritorijoje per tris metus sumažėjo beveik 16 proc. (žr. pav. 11)[104] (R-29).

VVG teritorijoje savivaldybių duomenimis 2011 m. gyveno 5857 neįgalūs asmenys, o 2013 m. - 3816 asmenų[105] (žr. pav. 12)[106]. Per 3 metus neįgaliųjų asmenų sumažėjo beveik 35 proc.[107].

VVG teritorijoje mažėja vienišų žmonių. 2011 m. jų buvo priskaičiuojama 472, o 2013 m. buvo 374 asmenys[108] (žr. pav. 14)[109].

Socialinės rūpybos ir globos pagalba 2011 m. naudojosi 9550 tūkst. gyventojų (ARS - 9534 tūkst., BS – 16), o 2013 m. šių asmenų skaičius sumažėjo iki 7289 tūkst.[110] (ARS - 7268 tūkst., BS – 21) , o per 3 metus sumažėjo beveik 24 proc. (žr. pav. 15)[111], tačiau pagal FGI[112] yra nustatytas didelis poreikis lėšų socialinių problemų sprendimu (R-30).

2011 m. VVG teritorijoje buvo registruota 247 asmenys, sergantys priklausomybės ligomis. Iš jų ARS – 245, BS – 2 asmenys. 2013 m. VVG teritorijoje buvo registruota 291 asmenys, sergantys priklausomybės ligomis. Iš jų ARS – 285, BS – 6 asmenys (žr. pav. 13)[113]. BS priklausomybės ligomis (alkoholizmas ir priklausomybė nuo narkotikų) sergama labai mažai[114]. 2011 m. Kauno priklausomybių centre gydėsi 2 BS atstovai. 2013 m. nuo priklausomybių ligų gydyti 6 asmenys.

2013 m. ARS 100 tūkst. gyv. teko 2892,75 atvejai, susiję su sergamumu psichikos ir elgesio sutrikimais. Standartizuotas mirtingumas nuo psichikos ir elgesio sutrikimų 2013 m. VVG teritorijos ARS dalyje buvo artimas Lietuvos vidurkiui - 100 tūkst. gyventojų teko 2,05 mirties atvejai (Lietuvos Respublikoje – 2,08/100 tūkst. gyv.). Lyginant su ankstesnių metų standartizuoto mirtingumo rodikliais, pastebimas rodiklio augimas. Standartizuotas mirtingumas nuo psichikos ir

---

[100] VPS priedas Nr. 23, *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p.* 6 .

[101] Informaciją gauta 2015 m. rugpjūčio 28 d. iš Alytaus rajono savivaldybės administracijos raštu „*Dėl informacijos pateikimo* “ Nr.(3.19) K-26 -2412 ir Birštono savivaldybės informacija pateikta 2016 m. sausio 13 d. raštu *„Dėl duomenų pateikimo“* Nr. (6.17) SB -0079. Duomenys saugomi VVG.

[102] VPS priedas Nr. 23, *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p.* 6.

[103] Informaciją gauta 2015 m. rugpjūčio 28 d. iš Alytaus rajono savivaldybės administracijos raštu „*Dėl informacijos pateikimo* “ Nr.(3.19) K-26 -2412 ir Birštono savivaldybės informacija pateikta 2016 m. sausio 13 d. raštu *„Dėl duomenų pateikimo“* Nr. (6.17) SB -0079. BS duomenys apima tik kaimiškąją teritoriją. Duomenys saugomi VVG.

[104] VPS priedas Nr. 23, *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p.* 7.

[105] Informaciją gauta 2015 m. rugpjūčio 28 d. iš Alytaus rajono savivaldybės administracijos raštu „*Dėl informacijos pateikimo* “ Nr.(3.19) K-26 -2412 ir Birštono savivaldybės informacija pateikta 2016 m. sausio 13 d. raštu *„Dėl duomenų pateikimo“* Nr. (6.17) SB -0079. Duomenys saugomi VVG.

[106] VPS Priedas Nr. 23, *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p.* 7.

[107] Informaciją gauta 2015 m. rugpjūčio 28 d. iš Alytaus rajono savivaldybės administracijos raštu „*Dėl informacijos pateikimo* “ Nr.(3.19) K-26 -2412 . Birštono savivaldybės informacija pateikta 2016 m. sausio 13 d. raštu *„Dėl duomenų pateikimo“* Nr. (6.17) SB -0079. Duomenys saugomi VVG.

[108] Ten pat.

[109] VPS Priedas Nr. 23, *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p.* 8.

[110] Informaciją gauta 2015 m. rugpjūčio 28 d. iš Alytaus rajono savivaldybės administracijos raštu „*Dėl informacijos pateikimo* “ Nr. (3.19) K-26 -2412 ir Birštono savivaldybės informacija pateikta 2016 m. sausio 13 d. raštu *„Dėl duomenų pateikimo“* Nr. (6.17) SB -0079. Duomenys saugomi VVG.

[111] VPS Priedas Nr. 23, *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p.* 9.

[112] VPS priedas Nr. 21. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės informacinių renginių - susitikimų protokolai. Renginių forma fokus grupių interviu - diskusija. Renginiai ir fokus grupių interviu – diskusijos vyko 2015 m. birželio – liepos mėn. Alytaus rajono ir Birštono savivaldybėse, p.*8, 13, 18, 23, 24, 28, 34, 35, 39-40, 44, 45, 52-53, 56-57, *60-61*, Dokumentą 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė.

[113] Ten pat., p.8.

[114] Kauno apskrities priklausomybės ligų centro pateikti duomenys apima BS savivaldybės centrą Informacija saugoma VVG.

elgesio sutrikimų 2013 m. ARS buvo didesnis moterų tarpe (2,73 atvejai/100 tūkst. moterų)[115] (R-31).

2011 m. ARS piniginė socialinė parama (socialinės išmokos) suteikta 5807 tūkst. asmenims, išlaidos socialinei paramai skirta daugiau kaip 6,6 mln. Eur[116]. 2013 m. VVG teritorijos ARS dalyje socialinei paramai buvo skirta 7,1 mln. Eur. Išmokėta daugiau kaip 6,63 mln. Eur įvairių socialinių išmokų 5994 asmenims. Daugiausia lėšų skirta piniginei socialinei paramai nepasiturintiems gyventojams (socialinėms pašalpoms ir kompensacijoms mokėti prireikė beveik 3 mln. Eur) ir šalpos išmokų gavėjams (2,7 mln. Eur)[117].

BS 2011 m. socialinės pašalpos skirta 311 asmenų, pinigų skirta daugiau kaip 137 tūkst. Eur. 2013 m. socialinės pašalpos skirta 323 asmenų, išmokėta apie 139,3 tūkst. Eur[118].

49 proc. ARS ir 65 proc. BS apklausų respondentų[119] tiki, kad gyvenimo kokybė VVG teritorijos seniūnijose tikrai pagerėtų, jeigu pirmiausia būtų skatinamas gyventojų užimtumas ir aktyvumas bei, kad patys gyventojai aktyviai dalyvautų vietovėse veikiančių bendruomenių veiklose, tinkamai auklėtų vaikus ir rodytų jiems pavyzdį, kad mokytųsi, keltų kvalifikaciją, pradėtų savo verslą arba plėstų jau turimą, prisidėtų darbo jėga ir materialine pagalba prie vietovių aplinkos tvarkymo ir išsaugojimo (R-32).

VVG iškeltas sudėtingas uždavinys VPS paramos lėšomis reikšmingai prisidėti įveikiant VVG teritorijai būdingas sudėtingas ir ilgalaikes socialines problemas - didelę bedarbystę, socialinę atskirtį, skurdą, sparčiai senėjantį kaimą, alkoholizmo problemos ir pan.

VVG vizija – įgyvendinant socialinės krypties vietos projektus skatinti vietos projektų pareiškėjus taikyti socialines inovacijas.

Rengiant VPS iš viso buvo gauta 131 projektinė idėja, kurių įgyvendinimui potencialūs vietos projektų pareiškėjai išreiškė poreikį 6,48 mln. Eur. Atliekant VVG teritorijos gyventojų poreikių analizę nustatyta, kad pasiūlytos 23 socialinio ir bendruomeninio verslumo bei kitos panašios krypties projektines idėjos. Lėšų poreikis šioms idėjoms įgyvendinti nuo bendro paramos lėšų poreikio buvo 10,19 proc., t. y. 0,66 mln. Eur paramos lėšų. Gyventojai, NVO ir kiti atstovai siūlė įgyvendinti nedidelius socialinio verslumo ir bendruomeninius projektus, kurių metu būtų kuriamos darbo vietos. Nevyriausybinis sektorius socialinių problemų sprendimui ir socialiniams verslams vystyti generavo daugiausia projektinių idėjų – 18 ir tai sudarė 42,86 proc. visų NVO pateiktų projektinių pasiūlymų. Verslo sektorius pasiūlė 1 projektinę idėją, kuri sudarė 1,54 proc. verslo pateiktų projektų. Vietos valdžia pasiūlė 3 projektines idėjas, kurios sudarė 21,43 proc. visų valdžios sektoriaus pateiktų idėjų. Jaunimas pasiūlė 1 projektinę idėją ir tai sudarė 10 proc. visų jaunimo pateiktų projektinių idėjų. Tačiau socialinis verslumas VVG teritorijoje nauja sritis, nes VVG teritorijoje NVO sektorius iki šiol beveik nebuvo įgyvendinęs panašaus pobūdžio projektų (žr. 2.4 VPS skyrių). VVG VPS paskyrė panašų procentą paramos lėšų 9,38 proc. ir pasirinko priemones socialinio verslo vystymui tiek NVO, tiek verslo subsektoriams [120].

Siekiant patenkinti VVG teritorijos poreikius, pasirinkta VPS priemonė „Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9) ir jos veiklos

---

[115] Informaciją pateikė BĮ Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. Ši informacija neapima Alytaus m. Duomenys saugomi VVG.

[116] Informaciją gauta 2015 m. rugpjūčio 28 d. iš Alytaus rajono savivaldybės administracijos raštu „*Dėl informacijos pateikimo*“ Nr.(3.19) K-26 -2412.

[117] Ten pat.

[118] Birštono savivaldybės informacija pateikta 2016 m. sausio 13 d. raštu „*Dėl duomenų pateikimo*“ Nr. (6.17) SB - 0079. BS informacija apima Birštono m. Duomenys pateikti apie BS kaimiškąją teritoriją.

[119] VPS Priedas Nr. 19, Anketinis tyrimas „*Alytaus rajono vietos veiklos grupės kaimo vietovių plėtros strategijos 2014-2020 metams rengimas“, 14 psl.;* VPS Priedas Nr. 20, Anketinis tyrimas „*Birštono vietos veiklos grupės kaimo vietovių plėtros strategijos 2014-2020 metams rengimas“, p. 14.*

[120] Socialinio verslo koncepcija patvirtina LR Ūkio ministro įsakymu 2015 m. balandžio 3d. Nr. 4-207. Prieiga internete: <https://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/Verslo%20aplinka/socialinis_verslas/Socialinio_verslo_koncepcija_2015_isakymas.pdf>.

sritys „Inovatyvaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9.1), skirta 3,75 proc. VPS lėšų ir „Bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-19.2), skirta 5,63 VPS proc. lėšų.

Atsižvelgiant į VVG teritorijos gyventojų poreikius ir pagal poreikius 2,4 karto mažesnį VPS finansavimą, VVG iškeltas sudėtingas uždavinys VPS paramos lėšomis prisidėti įveikiant VVG teritorijai būdingas sudėtingas ir ilgalaikes socialines problemas - didelę bedarbystę, socialinę atskirtį, skurdą, sparčiai senėjantį kaimą, alkoholizmo problemos ir pan.

Atsižvelgiant į tai, kad VVG teritorijoje yra didžiausi šalyje nedarbo rodikliai ir pagal gyventojų išreikštus poreikius daugiau kaip 75 proc. VPS paramos lėšų nukreipta VVG teritorijos gyventojų ekonominiam užimtumui didinti, darbo vietų kūrimui, nes tik taip galima realizuoti nors dalį VVG teritorijos kaimo plėtros dalyvių lūkesčių. Įgyvendinant VPS VVG yra pasirengusi aktyvinti vietos plėtos dalyvius aktyviau kurti arba plėtoti verslus, kurti darbo vietas, įsitraukti į pažangias veiklas, taikyti socialines inovacijas. VVG VPS strategijos lėšoms finansuos pačius reikšmingiausius ir didžiausią poveikį turinčius vietos projektus bei skatins VVG teritorijos organizacijas, institucijas ieškoti finansavimo iš kitų galimų šaltinių. Būtina sąlyga šiems sudėtingiems VVG uždaviniams įgyvendinti, tai gyventojų, verslo, vietos valdžios iniciatyvumas, parama, pasitikėjimas ir VVG veiklos krypčių palaikymas.

2.4. VVG teritorijos ekonominė situacija

2011 m. VVG teritorijoje pagal ekonominės veiklos rūšis iš viso buvo užimti 9402 gyventojai. ARS užimti iš viso buvo 7601 tūkst., o BS užimti buvo 1801 tūkst. gyventojų[121].

Daugiausiai užimtųjų VVG teritorijoje buvo šiose srityse: pramonės - 16,71 proc., didmeninės ir mažmeninės prekybos bei variklinių transporto priemonių ir motociklų – 15,02 proc., švietimo - 12,76 proc., žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės - 10,60 proc., statybos - 9,19 proc., viešojo valdymo ir gynybos bei privalomojo socialinio draudimo - 7,69 proc., žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo -7,31 proc., transporto ir saugojimo - 5,68 proc.

Kitose srityse pagal ekonominės veiklos rūšis užimtųjų buvo mažiau, t.y. nuo 0,16 proc. iki 3,42 proc.

Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikloje VVG teritorijoje užimtųjų buvo - 2,53 proc., informacijos ir ryšių - 0,87 proc., finansinės ir draudimo veiklose - 1,13 proc., nekilnojamojo turto operacijomis užsiėmė - 0,53 proc., profesine, moksline ir technine veikla - 1,80 proc., administracine ir aptarnavimo veikla - 3,42 proc., menine, pramogine ir poilsio organizavimo veikla - 1,47 proc., kita aptarnavimo veikla - 1,55 proc., namų ūkių, samdančių darbininkus, veikla, namų ūkių veikla, susijusia su savoms reikmėms tenkinti skirtų nediferencijuojamų gaminių gamyba ir paslaugų teikimu - 0,16 proc. Nenurodžiusių veiklų buvo 1,56 proc.[122] (žr. pav. 52)[123].

Lietuvoje bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (nedarbo lygis) 2011 m. buvo 13,1 proc., o 2013 m. - 10,9 proc. ARS dalies bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis eilę metų buvo didžiausias šalyje ir 2011 m. - 2013 m. kasmet augo atitinkamai nuo 18,5 proc. iki 18,7 proc. VVG teritorijos BS dalies bedarbystės rodiklis buvo net mažesnis nei šalies vidurkis ir 2011 m. bei 2013 m. atitinkamai siekė 10,0 proc. ir 9,2 proc.[124] (žr. pav. 50)[125].

---

[121] Lietuvos statistikos departamento duomenys. *Lietuvos Respublikos 2011 metų visuotinis gyventojų ir būstų surašymas*. Užimti gyventojai pagal ekonominės veiklos rūšis savivaldybėse. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas >. ARS informacija pateikiama be Alytaus m.. BR informacija apima Birštono m.

[122] Ten pat.

[123] VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 29.*

[124] 2011 m. ir 2013 m. informacija parengta pagal Lietuvos darbo biržos statistiką. Prieiga internete: < http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx >.

[125] VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 27.*

Pagal statistikos duomenis nedarbas VVG teritorijos ARS dalyje nuo 2011 m. iki 2013 m padidėjo - 0,2 proc., o VVG teritorijos BS dalyje sumažėjo 0,8 proc.

Įdarbintų asmenų VVG teritorijoje 2011 m. buvo 2010 tūkst., o 2013 m. – 1801 tūkst. (žr. pav. 48)[126]. Per tris metus VVG teritorijoje darbų vietų skaičius sumažėjo 10,4 proc.

Laisvų darbo vietų (naujos) VVG teritorijoje 2011 m. buvo 745 (ARS – 661, BS - 84), o 2013 m. - 755 (ARS – 594, BS - 161)[127] (žr. pav. 49)[128]. Laisvų darbo vietų skaičius per tris metus BS išaugo, o ARS sumažėjo. Iš viso pagal bendrą VVG teritorijos statistiką laisvų darbo vietų skaičius per tris metus padidėjo 1,34 proc.

FGI[129] dalyvių nuomone, VVG teritorijos ARS labai didelė bedarbystė, o savivaldybė turi per mažai galimybių paskatinti darbo vietų kūrimą, diegti inovacijas, išspręsti kitas įvairias problemas, todėl didžiausią VPS lėšų dalį reikia paskirti darbo vietų kūrimui, smulkių verslų skatinimui ir esamų verslų ir turizmo paslaugų plėtrai (R -33).

ARS teritorijos tyrimas taip pat parodė, kad ARS pagrindinė problema yra bedarbystė. Respondentai darbo rinkos situaciją ir galimybes įsidarbinti vertino vienodai tik 2,3 balo iš 5 galimų ir manė, kad per 5 m. (lyginant su 2014 m.) situacija įsidarbinti ARS teritorijoje nepasikeitė (R-34). Į anketinio tyrimo klausimą "Ką reikia daryti, kad gyvenimas vietovėje pagerėtų?" gyventojai atsakė, kad reikia skatinti gyventojų aktyvumą, verslo, ūkio, amatų, socialinių paslaugų ir socialinio verslo plėtrą[130] (R-35).

BS statistinė analizė patvirtina, kad bedarbystė nėra aktualiausia problema. BS tyrimo[131] dalyviai nurodė, kad bedarbystės problema yra septintoje vietoje ir didžiausia problema nurodė smurtą šeimose, demografines problemos ir socialinę atskirtį. Visgi beveik 54 proc. BS respondentų atsakydami kam reikalingos papildomos investicijos nurodė, kad papildomas investicijas reikia paskirti gyventojų užimtumo gerinimui (jaunimui), etnokultūrinių tradicijų puoselėjimui, verslo plėtros skatinimui, parko (treniruoklių) įrengimui, Nemajūnų centro plėtrai, turizmo plėtrai, kelių būklėse tvarkymui, internetinio ryšio gerinimui, darbo vietų kūrimui (R-36).

2011 m. - 2013 m. BS investavo į Birštono kurorto ir Birštono seniūnijos infrastuktūros plėtrą, viešųjų pastatų atnaujinimą, birštoniečių buities ir kultūrinio gyvenimo sąlygų gerinimą buvo investuota daugiau kaip 57 mln. Eur valstybės ir savivaldybės biudžetų, Europos Sąjungos fondų bei privačių investuotojų lėšų, įgyvendinta apie 60 įvairios apimties ir paskirties projektų. Visa tai sukūrė Birštone ne mažiau kaip 200 naujų darbo vietų[132]. VVG teritorijos savivaldybės dirba investicijų pritraukimo ir darbo vietų skatinimo srityje (R-37). 2013 m. BS kaimiškojoje teritorijoje Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis buvo įgyvendinta 22 projektai, kurių bendra vertė daugiau kaip 3,12 mln. Eur. Projektus įgyvendino bendruomenės, BS administracija, Birštono VVG[133].

---

[126] VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 26.* 2011 m. - 2013 m. informacija parengta pagal Lietuvos darbo biržos statistiką. Prieiga internete: < http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx >.

[127] 2011 m. ir 2013 m. informacija parengta pagal Lietuvos darbo biržos statistiką. Prieiga internete: < http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx >.

[128] VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 27.*

[129] VPS Priedas Nr. 21. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės informacinių renginių - susitikimų protokolai, Renginių forma fokus grupių interviu - diskusija.* Renginiai ir fokus grupių interviu – diskusijos vyko 2015 m. birželio – liepos mėn. Alytaus rajono ir Birštono savivaldybėse. Dokumentą 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė, p. 8, 13, 18, 23, 24, 28, 34, 35, 39-40, 44, 45, 52-53, 56-57, 60-61.

[130] VPS Priedas Nr. 19. Anketinis tyrimas *„Alytaus rajono vietos veiklos grupės kaimo vietovių plėtros strategijos 2014-2020 metams rengimas“, p. 11, 15.*

[131] VPS Priedas Nr. 20. Birštono vietos veiklos grupės anketinis tyrimas *„Birštono vietos veiklos grupės kaimo vietovių plėtros strategijos 2014-2020 metams rengimas“, p. 10.*

[132] *Birštono savivaldybės merės 2011–2014 m. veiklos ataskaita.* Prieiga internete: < https://birstonas.lt/savivaldybe/struktura-ir-kontaktai/meras/veiklos-ataskaita/ >. Informacija apima ir Birštono m.

[133] Birštono savivaldybės administracijos 2016 m. sausio 13 d. raštas *„Dėl duomenų pateikimo“ Nr. (6.17)- SR-0079.*

Pagal ARS pateiktą informaciją, per 2011 m. iš Europos Sąjungos ir kitų fondų pritraukta 17,4 mln. Eur. 2013 m. VVG teritorijos ARS investiciniai projektai buvo įgyvendinami pagal šešis pagrindinius finansavimo šaltinius: Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinų regiono planavimo būdu, valstybės projektų planavimo būdu, Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo per sieną programos, Lietuvos, Latvijos ir Baltarusijos programos, Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos programos, pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos krypties *„LEADER* metodo įgyvendinimas“ priemonę „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“, kuri buvo skirta Alytaus rajono vietos veiklos grupės strategijai įgyvendinti ir kitų ES programų skirtomis lėšomis. Visų projektų įgyvendinimui ARS buvo pritarusi ir skyrė lėšų jiems įgyvendinti (bendrajam finansavimui). Projektinės lėšos buvo nukreiptos į aplinkosaugos, švietimo, sveikatos ir socialinius objektus, viešąją turizmo ir gyvenamąją infrastruktūrą, kelius. 2013 m. Buvo toliau įgyvendinama ir naujai pradėta 63 infrastruktūros plėtimo ir gyvenimo kokybės gerinimo investicinių projektų, kurių bendra vertė sudarė daugiau nei 13,5 mln. Eur. Iš ARS biudžeto buvo paskirta dar apie 875 tūkst. Eur šiems projektams koofinansuoti. Nemaža dalis savivaldybės bendruomenėms stiprinti skirtų projektų buvo įgyvendinami su partnerėmis – ARS teritorijos bendruomenėmis[134].

ARS yra Smulkaus ir vidutinio verslo fondas, kurio lėšos skiriamos naujoms darbo vietoms steigti, įmonių darbuotojų mokymams, konsultavimui, kvalifikacijos kėlimui, įmonėms, dalyvaujančioms parodose ir mugėse[135]. ARS Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programos lėšos kasmet didinamos. Programos pagrindinis uždavinys – gerinti verslo aplinką, skatinti naujų darbo vietų steigimą, remti smulkaus ir vidutinio verslo įmones. 2013 m. iš šios programos ARS verslo subjektai gavo paramą - 30,75 tūkst. Eur (2011 m. panaudota 14,72 tūkst. Eur, 2012 m. - 25,56 tūkst. Eur,)[136].

Pagal Lietuvos savivaldybių verslumo žemėlapį, ARS ir BS yra ženkliai atsiliekančios verslumo srityje. Dar žemesnis verslumas yra Vilkaviškio, Kalvarijos, Lazdijų, Varėnos, Šalčininkų savivaldybių teritorijose[137](žr. pav. 45)[138].

ARS duomenimis 2011 m. ARS įregistruotų smulkaus ir vidutinio ūkio subjektų skaičius buvo 727, o iš viso pagal teisines formas veikiančių smulkaus ir vidutinių ūkio subjektų skaičius buvo 379 ūkio subjektai[139].

2013 m. VVG teritorijoje įregistruotų smulkaus ir vidutinio ūkio subjektų skaičius buvo 989 (ARS dalyje buvo 785 vnt. subjektai, BS (kartu su Birštono miestu) – 204), o veikiančių smulkaus ir vidutinio ūkio subjektų skaičius 485 (ARS dalyje buvo 382 vnt. subjektai, BS (kartu su Birštono miestu) – 103[140].

Per tris metus ARS įregistruotų smulkaus ir vidutinio ūkio subjektų skaičius padidėjo 36,04 proc., o veikiančių – 27,97 proc. (R-38). ARS yra viena mažiausių veikiančių įmonių koncentracija

---

[134] Alytaus rajono savivaldybės administracijos Finansų ir investicijų skyriaus 2016 m. sausio 5 d. elektroniniu paštu pateikta informacija.

[135] Alytaus rajono savivaldybės interneto svetainės duomenys. *Alytaus rajonas*. Prieiga internete: <http://arsa.lt/index.php?450083946 >.

[136] *Alytaus rajono savivaldybės tarybos ir mero 2013 metų veiklos ataskaita*, patvirtinta Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2014 m. gegužės 27 d. sprendimu Nr. K-147. Prieiga internete: <http://www.infolex.lt/alytusr1/Default.aspx?Id=3&DocId=6824 >.

[137] Lietuvos kredito unijos interneto svetainės straipsnis „*Verslumo lygis Lietuvos savivaldybėse: pirmauja didmiesčiai ir pajūrio kurortai“.* Prieiga internete: <http://lku.lt/blog/2014/11/20/verslumo-lygis-lietuvos-savivaldybese-pirmauja-didmiesciai-ir-pajurio-kurortai/>.

[138] VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 24.*

[139] 2016 m. sausio 8 d. Alytaus rajono savivaldybės administracijos finansų ir investicijų skyriaus elektroniniu paštu pateikta informacija. Ir Birštono savivaldybės 2016 m. sausio 13 d. rašte *„Dėl duomenų pateikimo“* Nr. (6.17) SB - 0079 šie duomenys šiuo klausimu buvo nepateiki.

[140]Statistikos departamento duomenys. Prieiga: < https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/3329771/Ukio_subjektai.pdf>.

tarp šalies savivaldybių (10 įmonių – 1 tūkst. gyventojų). Vidutiniškai šalyje 1 tūkst. gyventojų tenka 23 įmonės[141](R-39) (žr. pav.19)[142].

Statistikos departamento duomenimis 2015 m. pradžioje VVG teritorijoje veikiančių smulkaus ir vidutinio ūkio subjektų skaičius 1 tūkstančiui gyventojų[143] VG teritorijos ARS dalyje teko 11,0, BS dalyje - 13,5 įmonės, t.y. buvo mažiau nei kaimyninėse ARS teritorijos savivaldybėse – Alytaus m.- 22, Druskininkų - 21,4, Marijampolės -19,1 (žr. pav. 46)[144].

Atsižvelgiant į statistikos departamento duomenis ir gyventojų poreikius galima teigti, kad VVG teritorijoje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių situacija kiekybiškai yra prasta ir tai ta sritis, kurią VPS paramos lėšos turėtų pastiprinti ir paskatinti šių įmonių kūrimąsi ir veiklos plėtrą (R- 40).

VVG teritorijos gyventojai apklausų metu respondentų pasisakė, kad prie gyvenimo kokybės gerinimo prisidėtų plėtodami ir vystydami verslą. Savo verslą galėtų pradėti 7 proc. ARS bei daugiau kaip 16 proc. BS gyventojų[145](R - 41).

VVG teritorijos BS išskirtinumas kurortinės paslaugos ir turizmo vystymas. Kurorte teikiamų paslaugų struktūroje didžiausią dalį sudaro sanatorinio gydymo, reabilitacijos ir sveikatinimo paslaugos, antroje vietoje verslo turizmas - seminarų, konferencijų organizavimas[146]. VVG teritorija turi visas galimybes prisidėti prie Birštono kurorto turizmo paslaugų plėtros ir vystymo (R - 42). Duomenų apie kaimo turizmą 2011 m. iš BS negauta, o 2013 m. BS veikė 5 kaimo turizmo sodybos.

VVG teritorijoje plečiasi tautinio paveldo produktų gamyba ir tradiciniai amatai - alternatyvi veikla žemės ūkiui (R-43).

Nuo 2010 m. amatininkų skaičius išaugo beveik 3 kartus, o tautinio paveldo produktų sertifikavimas 2,6 karto. VVG tyrimų metu VVG gyventojai siūlo VPS paramos lėšų dalį skirti amatų plėtros ir vystymo skatinimui (R-44).

FGI dalyviai pastebėjo, kad VVG teritorijoje trūksta pažangaus verslo, nėra inovacijų, nėra klasterių, kooperacijos, kitų galimų įmonių bendradarbiavimo veiklos pavyzdžių, nėra inovatyvių įmonių, kurios dirbtų kartu su mokslo institucijomis ir, kad šiai sričiai VPS turėtų būti suplanuotos lėšos[147]. Spartesnį perėjimą prie aukštesnės pridėtinės vertės kūrimo stabdo žemas VVG teritorijos inovatyvumas, menka įmonių inovacinė veikla, taip pat verslumo trūkumas, lemiantis nedidelį mažųjų ir vidutinių įmonių skaičių (R-45).

VVG tyrimų duomenimis, bendruomeninio ir socialinio verslo srityje, stebima tik šių veiklų užuomazgos, tačiau ASU tyrimas[148] ir FGI protokolai[149] liudija, kad ARS bendruomenės yra aktyvios, įtraukiančios[150] ir žmonės tiki, kad jos taps tik veiklesnės ir verslesnės.

---

[141] Verslo žinių internetinė svetainė. Straipsnis „Tyrimas: versliausi – didmiesčių gyventojai, mažiausiai verslūs – varėniškiai“. Prieiga internete: < http://vz.lt/archive/article/2014/11/20/tyrimas-versliausi-didmiesciu-gyventojai-maziausiai-verslus-vareniskiai i>.

[142] VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 11*

[143] Statistikos departamento duomenys. Prieiga: < https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/3329771/Ukio_subjektai.pdf>.

[144] VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 25.*

[145] VPS priedas Nr. 19 ir VPS Priedas Nr. 20.

[146] Birštono savivaldybės merės Nijolės Dirginčienės 2013 metų veiklos ataskaita, patvirtinta Birštono savivaldybės tarybos 2014 m. kovo 19 d. sprendimu Nr. TSP-39 „Dėl Birštono savivaldybės merės Nijolės Dirginčienės 2013 metų veiklos ataskaitos “. Prieiga internete: < http://195.182.73.139/Search/Preview.aspx?id=12288&backto=Li4vU2VhcmNoL1Jlc3VsdHMuYXNweD9zb3J0Qnk9TmFtZSZkaXJlY3Rpb249YXNjJnBhZ2U9MTc2 > .

[147] VPS Priedas Nr.21. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės informacinių renginių - susitikimų protokolai*, Renginių forma fokus grupių interviu - diskusija. Renginiai ir fokus grupių interviu – diskusijos vyko 2015 m. birželio – liepos mėn. Alytaus rajono ir Birštono savivaldybėse. Dokumentą 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė.

[148] VPS Priedas Nr. 22. *Aleksandro Stulginskio universiteto Ekonomikos ir vadybos fakulteto anketinis tyrimas „Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas, siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą*", 2014. Tyrimo analizę pagal ASU pateiktus suvestinius statistinius duomenis 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė. Daugiau informacijos apie šalies ir VVG teritorijos socialinės infrastruktūros mokslinio tyrimo rezultatus galima rasti mokslo

Kaimo bendruomenių verslas, tai kaimo bendruomenės, kaip juridinio vieneto, vykdoma ūkinė veikla, iš kurios gaunamos pajamos ir šio verslo gaunamas pelnas, naudojamas bendruomenės funkcijoms vykdyti, viešiesiems interesams, susijusiems su gyvenimu kaimynystėje, įgyvendinti. Bendruomeninis verslas yra priemonė socialiniams tikslams pasiekti: didinti užimtumą, įvairiomis formomis padėti kitiems bendruomenės nariams, jei jiems tokia pagalba reikalinga[151].

VVG teritorijoje yra tik viena kaimo bendruomenė - Kančėnų kaimo bendruomenė "Dėmesio centras", kuri nuo 2014 m. ėmėsi bendruomeninio verslo - sulčių spaudimo paslaugų teikimo, nors tai sezoninis verslas, tačiau bendruomenė įdarbina žmones ir taip prisideda prie savo kaimo bedarbystės mažinimo. Kitose bendruomenėse, kuriose vystomos etnokultūrinės veiklos yra sukurtos edukacinės programos ir teikiamos edukacinės paslaugos, tačiau žmonės tiesiogiai nėra įdarbinami. Edukacines programas veda ir pavieniai fiziniai asmenys, veikiantys pagal verslo liudijimus. Suskaičiuoti, kiek šiose srityse 2011 m. ar 2013 m. buvo veikiančių asmenų - neįmanoma, nes neretai žmonės verslo pažymėjimus pasiima vienkartinei edukacinei paslaugai suteikti.

Visų fokus grupių interviu dalyviai[152] pastebėjo, kad senstanti VVG teritorijos gyventojų dalis reikalauja specifinių paslaugų ir, kad seniūnijų socialiniai darbuotojai jau nespėja tinkamai aptarnauti savo teritorijos senjorų ir neįgaliųjų. Šios srities mokamas socialines paslaugas galėtų pradėti teikti bendruomeninės ir įvairios nevyriausybinės organizacijos. FGI grupių interviu dalyvių nuomone VVG teritorijoje yra stiprūs NVO gebėjimai rengti ir įgyvendinti viešuosius projektus. VVG teritorijos žmonės įvertinami ir įtraukiami į veiklą, tačiau VVG teritorijoje beveik visiškai neišvystytas bendruomeninis ir socialinis verslas, tad siūloma, kad VPS būtinai būtų numatyta paramos lėšų socialinio ir bendruomeninio verslo plėtrai[153] (R-46).

VVG teritorijoje ARS dalyje 2011 m. svarbiausios ne žemės ūkio ekonominės veiklos buvo: statyba, profesine, mokslinė ir techninė veikla, transportas ir saugojimas, didmeninė ir mažmeninė prekyba. BS dalyje: autoremonto paslaugos, kaimo turizmas, maisto produktų gamyba, vaisių ir uogų auginimas. 2013 m. ARS dalyje svarbiausios veiklos buvo: didmeninė ir mažmeninė prekyba, apdirbamoji gamyba, švietimas, žmonių sveiktos priežiūra ir socialinis darbas, transportas ir saugojimas. BS išliko tokios pačios veiklos kaip ir 2011 m.[154].

2011 m. VVG teritorijoje individualią veiklą pagal verslo liudijimus vykdė 932 gyventojų, o 2013 m. gyventojai įsigijo 861 verslo liudijimus (žr. pav. 20)[155]. VVG teritorijos ARS dalyje 2011 m. buvo įsigyta 759 verslo liudijimai, o 2013 m. – 651. 2014 m. ARS taryba atsižvelgdama į sumažėjusį įsigyjamų verslo liudijimų skaičių bei siekdama gerinti aplinką verslui, sumažino verslo liudijimų įkainius.

---

studijoje. *Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą,* Mokslo studija, Kaunas, Akademija, 2014.

[149] VPS Priedas Nr. 21. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės informacinių renginių - susitikimų protokolai*, Renginių forma fokus grupių interviu - diskusija. Renginiai ir fokus grupių interviu – diskusijos vyko 2015 m. birželio – liepos mėn. Alytaus rajono ir Birštono savivaldybėse. Dokumentą 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė.

[150] Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą. Mokslo studija. – Kaunas, Akademija, 2014. p.124.

[151] *Nevyriausybinio sektoriaus raidos tyrimas ataskaita*, 2014,p.16. prieiga internete: < http://www.socmin.lt/lt/tyrimai.html >.

[152] VPS Priedas Nr. 21. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės informacinių renginių - susitikimų protokolai*, Renginių forma fokus grupių interviu - diskusija. Renginiai ir fokus grupių interviu – diskusijos vyko 2015 m. birželio – liepos mėn. Alytaus rajono ir Birštono savivaldybėse. Dokumentą 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė.

[153] VPS Priedas Nr. 21. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės informacinių renginių - susitikimų protokolai*, Renginių forma fokus grupių interviu - diskusija. Renginiai ir fokus grupių interviu – diskusijos vyko 2015 m. birželio – liepos mėn. Alytaus rajono ir Birštono savivaldybėse. Dokumentą 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė.

[154] Alytaus rajono savivaldybės administracijos Finansų ir investicijų skyriaus 2016 m. sausio 8 d. elektroniniu paštu pateikta informacija. Birštono savivaldybės administracijos 2016 m. sausio 13 d. raštas „*Dėl duomenų pateikimo“ Nr. (6.17)- SR-0079.*

[155] VPS Priedas Nr. 23. *VVG teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 11.*

BS kaimiškojoje teritorijoje savarankiškai dirbančių asmenų pagal verslo liudijimus 2011 m. buvo - 173, 2013 m. - 210[156]. 2013 metų pradžioje Lietuvoje savarankiškai dirbo 127 tūkst. Teigiama, kad 24 tūkst. savarankiškai dirbančių asmenų sukuria bent vieną papildomą darbo vietą[157].

Pramonės ir stambaus ne žemės ūkio verslo subjektų VVG teritorijoje nėra.

Informacijos apie VVG teritorijos paslaugų sektorių BS (susisiekimą, komunalinį ūkį, prekybą) duomenų nepateikė[158]. VVG teritorijos ARS dalyje – vandens tiekimo, nuotekų šalinimo, šildymo paslaugas teikia SĮ „Simno komunalininkas“. Komunalines paslaugas (atliekų surinkimo, kelių priežiūros) teikia UAB „Daugesta“. Taip pat yra ir kitų subjektų, teikiančių atliekų (statybinių) surinkimo ir išvežimo paslaugas, taip pat nurodančių, kad jos teikia ir komunalines paslaugas (pvz. UAB „Vilgintė“, UAB „Energetinių sistemų priežiūra“, UAB „Prasila“ ir kt.), bet tikslus jų skaičius nėra žinomos. Nėra žinoma ar jos yra tik registruotos, ar ir realiai veikiančios[159].

2014–2020 m. pripažįstama, kad siekiant didinti užimtumą kaimo vietovėse, turėtų būti skatinama ne žemės ūkio verslo plėtra, remiamos įvairių vietos verslo sektorių sąsajos[160].

Lyginant VVG teritorijos gyventojus 2011 m. užimtuosius žemės ūkyje, miškininkystės, žuvininkystės, pramonės, paslaugų sektoriuose veikė 17515 tūkst., 2013 m. - 15444 tūkst., t. y. sumažėjo 11,82 proc.[161].

VVG teritorijoje 2011 m. ūkininkaujančiųjų skaičius pagal ūkių dydį: iki 5 ha (įskaitytinai) buvo – 2062 tūkst.; 6–20 ha (įskaitytinai) – 1340 tūkst.; 21–50 ha (įskaitytinai) – 119; 51–100 ha (įskaitytinai) - 15, o daugiau nei 101 ha - 7 (žr. pav. 22-26)[162].

2013 m. ūkininkaujančiųjų skaičius pagal ūkių dydį: iki 5 ha (įskaitytinai) buvo 2311 ūkininkai; 6–20 ha (įskaitytinai) – 1422 ūkininkai; 21–50 ha (įskaitytinai) -126; 51–100 ha (įskaitytinai) – 15; daugiau nei 101 ha – 10 (žr. pav. 22-26)[163].

VVG teritorijoje daugėja smulkių ūkių skaičius per tris metus iki 5 ha (įskaitytinai) išaugo 12,07 proc., 6–20 ha (įskaitytinai) – 6,12 proc., 21–50 ha (įskaitytinai) – 5,58 proc., 51–100 ha (įskaitytinai) - skaičius nesikeitė, o daugiau nei 101 ha – išaugo 42,86 proc.

2011 m. VVG teritorijoje pagal amžių ūkininkų iki 40 m. amžiaus buvo 379, o vyresnių nei 55 m. amžiaus – 2623 tūkst., o 2013 m. pagal ūkininkaujančiųjų iki 40 m. amžiaus skaičius išaugo 28,50 proc., t.y. iki 487, o taip pat padidėjo vyresnių nei 55 m. amžiaus 6,02 proc., t.y. iki 2781 tūkst. (žr. pav. 27-28)[164].

---

[156] Duomenis pateikė Kauno apskrities valstybinė mokesčių inspekcija 2015 m. liepos 15 d. raštu „*Dėl informacijos pateikimo*“ Nr. (11.1-03.4) K-5844). Dokumentas saugomas VVG.

[157] TV3.lt svetainė. Straipsnis „*Skatina verslumą, bet ne sveiką ekonomiką*“. Prieiga internete: <http://www.tv3.lt/naujiena/742205/skatina-versluma-bet-ne-sveika-ekonomika >.

[158] Birštono savivaldybės 2016 m. sausio 13 d. rašte „*Dėl duomenų pateikimo*“ Nr. (6.17) SB -0079 šie duomenys šiuo klausimu buvo nepateiki.

[159] Alytaus rajono savivaldybės administracijos Ekonomikos skyriaus 2016 m. sausio 12 d. elektroniniu paštu pateikta informacija.

[160] Pasiūlymas. Europos parlamento ir tarybos reglamentas dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis.
Prieiga internete: < http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/com627/627_lt.pdf >.

[161] Lietuvos statistikos departamento duomenys. Prieiga internete:< http://osp.stat.gov.lt/documents/10180/3329771>Ukio_subjektai.pdf >.

[162] VPS Priedas Nr. 23. VVG *teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 12-14.* Informacija parengta pagal VVG teritorijos savivaldybių raštu pateiktus duomenis: 2015 m. gruodžio 31 d. Alytaus rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus elektroniniu paštu pateikta informacija; Birštono savivaldybės 2016 m. sausio 13 d. raštas „*Dėl duomenų pateikimo*“ Nr. (6.17) SB -0079.

[163] Ten pat.

[164] VPS Priedas Nr. 23. VVG *teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 12-14.* Informacija parengta pagal VVG teritorijos savivaldybių raštu pateiktus duomenis: 2015 m. gruodžio 31 d. Alytaus rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus elektroniniu paštu pateikta informacija ir Birštono savivaldybės 2016 m. sausio 13 d. raštas „*Dėl duomenų pateikimo*“ Nr. (6.17) SB -0079.

VVG teritorijos 2011 m. ūkininkaujančiųjų ir besispecializuojančių ūkių skaičiai: augalininkystės ūkiai - 1092 tūkst., gyvulininkystės ūkiai - 161, mišriųjų ūkių – 2290 tūkst.

2013 m. ūkininkaujančiųjų ir besispecializuojančių ūkių skaičiai: augalininkystės – 1366 tūkst., gyvulininkystės - 1427 tūkst., mišriųjų ūkių – 2432 tūkst. (žr. pav. 29)[165].

Analizuojant VVG teritorijos ūkininkavimo tendencijas galima teigti, kad per tris metus ūkininkų ūkių skaičius didėja. Labiausiai augo ūkiai, kurių dydis iki 5 ha (įskaitytinai) ir ūkiai didesni nei 101 ha. Taip pat plečiasi ir didėja augalininkystės ir gyvulininkystės ūkiai (R-47).

Žemės ūkio produktų perdirbimu ir realizavimu užsiima 4 ARS dalyje ūkiai ir veikia įmonė UAB „Riamona“[166]. 2013 m. žemės ūkio produktų perdirbimu ir realizavimu užsiima 6 ūkiai ARS dalyje. Veikia pati įmonė UAB „Riamona“. 2011 m. BS duomenų nebuvo, 2013 m. veikė ūkiai[167].

VVG teritorijoje BS teritorijoje vyrauja smulkūs, natūriniai ūkiai, užsiimantys mišria žemės ūkio produktų gamyba, kurių didžiąją dalį sunaudoja savo reikmėms. Prekinių ūkių pagrindinė gamybos kryptis yra augalininkystė – javų, bulvių, rapsų auginimas ir gyvulininkystė – pieno bei mėsos gamyba. 2014 metais nauji augalininkystės ar gyvulininkystės ūkiai nesikūrė, nes faktiškai tam nėra ir galimybių, laisvų žemės ūkio paskirties plotų BS nėra. Kiekvienais metais dalis smulkių (natūrinių) ūkių nutraukia žemės ūkio veiklą, tačiau jų naudotus žemės plotus perima dirbti stambieji ūkiai, tačiau gyventojai turi galimybes imtis alternatyvių žemės ūkiui veiklų. Pagal deklaruojamus dirbamos žemės plotus, lyderiais, kaip ir ankstesniais metais, išlieka tie patys ūkiai[168] (R - 48).

VVG teritorijoje iki 2015 m. registruota 47 ekologiniai ūkiai. BS teritorijoje jų iš vis nėra. VVG teritorijoje ekologinių ūkių augimas yra sulėtėjęs[169] (R-49). 2011 m. ARS duomenimis ekologiškai ūkininkaujama buvo 1717 tūkst. ha. Žemės ūkio naudmenų plotas 2013 m., kuriame ekologiškai ūkininkaujama buvo 1838 tūkst. ha[170] (žr. pav. 41)[171].

Sudėtinga VVG ekonominė situacija, didelis nedarbas, vangus mažų ir vidutinių verslo įmonių kūrimasis ir vystymasis, neišvystytas bendruomeninis ir socialinis verslai sukuria nepalankią aplinką VVG vizijos įgyvendinimui (R-50). VVG apklausų dalyvių, fokus grupių interviu dalyvių nuomone siekiant VVG teritorijos plėtros ir gyvenimo kokybės pagerėjimo 75 proc. VPS paramos lėšų būtina paskirti verslų kūrimui ir plėtrai, darbo vietų kūrimui, VVG teritorijos turizmo verslo ir amatų vystymo rėmimui[172] (R-51).

VVG tirdama gyventojų poreikius, nustatė, kad paramos lėšų poreikis yra 6,48 mln. Eur. Iš šios sumos verslo projektų įgyvendinimui poreikis yra 3,04 mln. Eur. Buvo pateikta 65 projektinės idėjos, lėšų poreikis sudarė 46,91 proc.[173] lėšų poreikio verslams įgyvendinti. Atsižvelgiant į gyventojų apklausas, tyrimus, FGI, pateiktas gyventojų nuomones, VPS yra suplanuota daugiau

---

[165] Ten pat.

[166] *2015 m. gruodžio 31 d. Alytaus rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus elektroniniu paštu pateikta informacija.*

[167] *Birštono savivaldybės 2016 m. sausio 13 d. raštas „Dėl duomenų pateikimo“ Nr. (6.17) SB - 0079.*

[168] *Birštono savivaldybės administracijos ir administracijos direktoriaus ataskaita, 2014 m. , 11 p. Patvirtinta Birštono savivaldybės tarybos 2014 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. TS-59.* Prieiga internete: < http://195.182.73.139/Search/Preview.aspx?id=12312&backto=Li4vU2VhcmNoL1Jlc3VsdHMuYXNweD9zb3J0Qnk9VHlwZSZkaXJlY3Rpb249ZGVzYyZwYWdlPTc=.>.

[169] S*ertifikuoti ekologinės gamybos ūkiai ir tvarkybos įmonės*. Prieiga internete:< http://www.ekoagros.lt >.

[170] *2015 m. gruodžio 31 d. Alytaus rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus elektroniniu paštu pateikta informacija.*

[171] VPS Priedas Nr. 23. VVG *teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 22.*

[172] *VPS Priedas Nr. 21. Alytaus rajono vietos veiklos grupės informacinių renginių - susitikimų protokolai, Renginių forma fokus grupių interviu - diskusija. Renginiai ir fokus grupių interviu – diskusijos vyko 2015 m. birželio – liepos mėn. Alytaus rajono ir Birštono savivaldybėse. Dokumentą 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė. p. 4, 9, 13, 18, 24, 29, 35, 40, 45, 49, 53, 57, 61, 66, 69.*

[172] Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą. Mokslo studija. – Kaunas, Akademija, 2014.

[173] VPS Priedas Nr. 6, *Gyventojų poreikiai ir projektinių idėjų suvestinės lentelės 1-5.*

kaip 75 proc. verslų kūrimui ir vystymui. Sukurtos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra‘ (kodas LEADER-19.2-6), „Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9), „Investicijos žemės ūkio produktų pridėtinei vertei didinti“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5), „Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7).

Tik tokiu būdu, VVG įgyvendindama VPS, galės reikšmingai prisidėti prie VVG teritorijos ekonominio, socialinio ir kultūrinio augimo. Įgyvendinat VPS bus vadovaujamasi kaimo plėtros srities moksliniais tyrimais ir jų rezultatai pritaikomi praktikoje. Visa tai sustiprins VVG teritorijos išskirtinumą ir ji taps konkurencinga, modernia, patrauklia gyventi ir ilsėtis. VVG nariai, VVG valdyba ir VVG administracija turi daug mokytis ir dirbti, kad VVG teritorijoje įvyktų VVG vizijoje numatyti pokyčiai. VVG tiki, kad VVG teritorijos kaimo plėtros dalyviai naudodami investicijas, kurias gaus iš VPS vystys smulkius ir vidutinius verslus, kurs darbo vietas kaime ir VVG galės pagrįstai vadintis verslo kūrimo stimuliatoriumi, inovacijų diegėja ir VVG teritorijos identiteto ir savitumų puoselėtoja.

2.5. VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai

Atstovaujamoje VVG teritorijoje 2014 m. pabaigoje buvo 141 nevyriausybinė organizacija[174] (Alytaus rajono VVG ir Birštono VVG duomenimis), į šį skaičių nėra įtrauktos sodų bendrijos, politinės partijos ir religinės bendruomenės[175]. Nevyriausybines organizacijas VVG teritorijoje sudaro kaimo bendruomenės (toliau - KB), viešosios įstaigos, įvairios asociacijos (medžiotojų, žvejų klubai, gyvūnų augintojų asociacijos, verslininkų, įstaigos jungiančios įvairių pomėgių asmenis ir pan.). Visos šios organizacijos yra potencialūs vietos projektų rengėjai (R-52).

KB VVG teritorijoje šiuo metu yra 55 ir tiriamuoju laikotarpiu šis skaičius kito labai nežymiai. Lyginant 2014 m. su 2011 m., KB skaičius išaugo kiek mažiau nei 4 proc., arba 2 KB. Nustatyti, kiek kaimo gyventojų dalyvauja KB veikloje, yra labai sunku, galima būtų teigti, kad KB veikloje dalyvauja visi atstovaujamos VVG teritorijos gyventojai, tačiau tik maža dalis jų yra oficialūs KB nariai, kurie moka nario mokestį, dalyvauja organizacijų visuotiniuose susirinkimuose. VVG teritorijoje veikiančios KB teikia naudą ir į savo veiklą įtraukia ne tik oficialius organizacijų narius, bet ir kitus kaimo gyventojus. Vidutiniškai KB veikloje dalyvauja iki 50 asmenų kiekvienoje KB (yra bendruomenių, kurios dalyvauja tik iki 10 asmenų, tačiau yra ir tokių bendruomenių, kurių veikloje dalyvauja 100 ar 200 narių), taigi KB veikloje oficialiais nariais, kurie moka nario mokestį, dalyvauja apie 8,5 proc. visų kaimo gyventojų. KB narių skaičius priklausė nuo KB skaičiaus ir tiriamuoju laikotarpiu kito taip pat nežymiai – 2014 m lyginant su 2011 m. kaimo gyventojų, dalyvaujančių bendruomenės veikloje padidėjo 3,64 proc. arba 100 asmenų. Tačiau, jei lyginti visus kaimo plėtros dalyvius, reikėtų lyginti kaimo gyventojų skaičių, kuris kito per laikotarpį[176].

VVG atstovaujamoje teritorijoje veikiančios bendruomenės rengia ir įgyvendina įvairius projektus – yra parengusios projektų įvairiems Lietuvos ir Europos sąjungos fondams. Tačiau tiriant įsisavintų lėšų pokyti per 2011-2014 metų laikotarpį, VVG galėjo gauti duomenis tik apie lėšas, gautas įgyvendinat vietos plėtros strategijas ir apie Nacionalinę paramą KB, kurią administruoja LR žemės ūkio ministerija. VVG teritorijoje veikiančios KB per laikotarpį nuo 2011 m. iki 2014 m. parengė ir įgyvendino 13 projektų, kuriuos finansavo LR žemės ūkio ministerija. Projektams buvo skirta 71 031 Eur. Daugiausiai paraiškų buvo finansuota 2012 metais[177] (R-53).

---

[174] *2015 m. rugpjūčio 28 d. Alytaus rajono savivaldybės administracijos raštas „Dėl informacijos pateikimo“ Nr. (3.19) K26-2412.*

[175] *Nustatyti NVO skaičių visu tiriamuoju laikotarpiu 2011 m. ir 2013 m. yra neįmanoma, nes tokios informacijos neturi nei atstovaujamoje teritorijoje veikiančios savivaldybės, nei Lietuvos Respublikos Statistikos departamentas.*

[176] VVG darbo eigoje sukaupta suvestine informacija apie NVO projektus. Dokumentai saugomi VVG.

[177] *Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos duomenys* . Prieiga internete: <http://zum.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/kaimo-pletra/valstybes-parama-bendruomenems>.

VVG teritorijoje veikiančios bendruomenės aktyviai dalyvavo įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programą ir teikė paraiškas VVG ir Birštono VVG. Per tiriamą laikotarpį iš viso buvo finansuoti 85 projektai, iš kurių 27 projektai buvo 24 KB. Paramos sutarčių suma, kai paramos sutartis pasirašė KB, per tiriamą laikotarpį sudarė 1 132 470 Eur. Daugiausiai paramos sutarčių buvo pasirašyta 2013 m.

VVG teritorijos bendruomenės yra aktyvios, iniciatyvios. Dalyvauja VVG veiklose, rengia ir įgyvendina projektus, autentiškas, tradicijas puoselėjančias kultūrines programas, edukacijas organizuoja renginius, rūpinasi ir puoselėja kaimo aplinką (R-54).

VVG atstovaujamoje teritorijoje veikia 12 formalių jaunimo organizacijų (toliau - JA). Visos organizacijos veikia ARS. BS Birštono seniūnijoje formalių JA nėra.

2015 m., įgyvendinant ARS jaunimo veiklos skatinimo projektus, 2 neformalios Daugų ir Butrimonių jaunimo iniciatyvinės grupės įsteigė formalias JA. Šiuo metu vyksta įstatų rengimo, derinimo darbai.

VVG teritorijoje yra 29 vaikų ir jaunimo meno kolektyvai, studijos, būreliai, klubai, kuriuose menine veikla užsiima 227 vaikai ir jaunimas. Jaunimui įvairius užsiėmimus, renginius, seminarus organizuoja kaimo bendruomenės, su jaunimu dirbančios NVO, dienos centrai.

VVG teritorijoje yra daug gabių, rajoninėse ir respublikinėse olimpiadose dalyvaujančių ir laiminčių jaunų žmonių. VVG teritorijoje veikiančiose mokyklose, daugiafunkciniuose centruose ir darželiuose veikia įvairios savivaldos institucijos ir organizacijos, mokinių tarybos. Mokyklose veikia jaunųjų šaulių, maironiečių, jaunųjų miško bičiulių, ateitininkų organizacijos, katalikiško jaunimo grupė, Lietuvos skautų draugija.

Leader metodu pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos VVG įgyvendinamą „Alytaus rajono kaimo vietovių plėtros strategiją 2010-2013 metams“ priemonę „Jaunimo motyvacijos ir iniciatyvų skatinimas“ buvo įgyvendinti 8 projektai, kuriems skirta paramos suma 115 848 Eur. VVG teritorijoje veikiančios JA dalyvauja ir kituose paramos fonduose, tačiau suvestinių viešai skelbiamų duomenų apie paramos sumas nėra.

VVG teritorijoje 2011 m. veikė 7 darželiai, darželiai-mokyklos ir ikimokyklinio ugdymo skyriai (Butrimonių, Daugų ir Simno vaikų darželiai, Nemajūnų darželis – mokykla, Venciūnų ikimokyklinis skyrius, Genių pradinio ugdymo skyrius, Miroslavo ikimokyklinio ugdymo skyrius), o 2013 m. veikė 6. Pagrindinių mokyklų ir pagrindinio ugdymo skyrių 2011 m. buvo 10 (Alovės, Kumečių, Makniūnų, Nemunaičio, Punios, Ūdrijos, Vaisodžių, Venciūnų, Santaikos, Talokių), o 2013 m. buvo 8. 2011 m. vidurinės mokyklos ir gimnazijos buvo 6 (Butrimonių, Daugų Vlado Mirono, Simno gimnazija, Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus, Miroslavo, Pivašiūnų), o 2013 m. taip pat buvo 6 (Butrimonių, Daugų Vlado Mirono, Simno gimnazija, Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus, Miroslavo, Pivašiūnų).

2011 m. ir 2013 m. ARS teritorijoje veikė specialioji mokykla (Simno specialioji mokykla), kurioje 2011 m. mokėsi 42 mokiniai, o 2013 m. – 44 mokiniai.

Iš viso įvairių mokymo įstaigų 2011 m. buvo 24.

2011 m. ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose mokėsi 2710 mokinių[178].
2013 m. buvo 21 mokymo įstaiga. 2011 m. ir 2013 m. VVG teritorijoje veikė 2 profesinio rengimo mokyklos (Simno žemės ūkio mokykla, Daugų technologijų ir verslo mokykla), kuriose 2011 m. mokėsi 669 mokiniai, o 2013 m. - 709 mokiniai (žr. pav. 44)[179]. Iš viso per tris metus padidėjo 5,98 proc. mokinių profesinio rengimo mokyklose. ARS teritorijoje 2011 m. veikė 1 neformaliam ugdymui skirtas daugiafunkcinis mokymo centras, kurį lankė 170 mokinių. 2013 m. jau veikė 2

[178] Priedas Nr. 1, *2011 m. VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus*.
[179] VPS Priedas Nr. 23. VVG *teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 23.*

daugiafunkciai centrai ir juos lankė 185 mokiniai[180]. 2011 m. veikė Alytaus rajono meno ir sporto mokykla, kuri yra viena iš neformaliojo ugdymo įstaiga, mokėsi 170 mokinių. 2013 m. sausio 1 d. joje mokėsi 176 mokiniai. Ši įstaiga, turi 4 skyrius: Pivašiūnų, Miroslavo, Simno ir Butrimonių ir užsiima baidarių kanojų, futbolo, lengvosios atletikos, dziudo ir krepšinio sporto šakomis[181].

2013 m. ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose mokėsi 2354 mokiniai[182].

2013 m. ARS[183] vidurinį išsilavinimą įgijo 146 abiturientai[184]. Iš jų 53 įstojo į universitetus ir 45 į kolegijas. Iš viso į aukštąsias mokyklas įstojo 67,1 % abiturientų. 23 abiturientai arba 15,8 % įstojo į profesines mokyklas. 2013 m. 25 abiturientai arba 17,1% nesiekė jokios profesijos įsigijimo. Šis rodiklis mažesnis nei 2012 m. (buvo 22,2 %). 2013 m. ARS pagrindinį išsilavinimą įgijo 221 dešimtokas. Iš jų 153 pasirinko tolesnį mokymąsi vidurinėse mokyklose arba gimnazijose. Tai sudarė 69,2 %. Profesinėse mokyklose mokėsi tik 24,4 % dešimtokų. 4,1 % dešimtokų nesimoko ir užsiima kita veikla.

Kiekvienais metais ARS mokyklose mažėja mokinių. 2013 m. rugsėjo 1 d. į mokyklas atėjo mokytis 2008 mokiniai. 2012 m. mokėsi 2185 mokiniai, t.y. sumažėjo 177 mokiniais. Mažėjimo tendencija išlieka ir toliau. Mažėja vaikų skaičius ir priešmokyklinio ugdymo grupėse. 2013 m. jų buvo 105, o 2012 m. – 116[185].

2011 m. socialines paslaugas VVG teritorijoje ARS dalyje teikia Miroslavo globos namai bei 2 parapijiniai Pivašiūnų Rumbonių ir senelių globos namai. VVG teritorijoje veikia Daugų palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninė, VšĮ Alytaus rajono savivaldybės pirminės sveikatos priežiūros centras[186] yra įkūręs Daugų, Butrimonių, Krokialaukio, Simno ambulatorijas, Makniūnų, Luksnėnų, Pivašiūnų bendrosios praktikos gydytojo kabinetus, 10 bendruomenės medicinos punktų, veikia VšĮ Alytaus rajono Miroslavo ambulatorija, šeimos klinika UAB „Disolis“, BĮ ARS visuomenės sveikatos biuras.

Gyventojams informacines, kultūros ir viešojo interneto prieigos paslaugas teikia 32 Alytaus rajono savivaldybės viešosios bibliotekos filialai[187] ir 3 Birštono viešosios bibliotekos[188] filialai. VVG teritorijoje veikia 2 kultūros centrai.

ASU tyrimo duomenimis ne tik ARS, bet ir daugelio kitų šalies savivaldybių kultūros, sporto ir rekreacijos būklė yra bloga ir daroma prielaida, kad didelis skaičius kultūros centrų neatlieka savo tiesioginės paskirties, nes yra virtę amatų centrais ir neatlieka savo funkcijos - neteikia kultūrinių paslaugų[189].

ARS veikia 16 AB Lietuvos pašto skyrių, BS teritorijoje jų nėra. ASU tyrimo duomenimis ryšių ir telekomunikacijų sektoriaus būklė ARS labai gera[190], labai gerai išvystytas judriojo (mobilaus) ryšio tinklas, tinkamas paštų skaičius, tenkantis 100 km².

---

[180] *2016 m. sausio 4 d. Alytaus rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus elektroniniu paštu pateikta informacija ir Birštono savivaldybės 2016 m. sausio 13 d. raštas „Dėl duomenų pateikimo“ Nr. (6.17) SB - 0079.*

[181] Alytaus rajono savivaldybės ir mero ataskaita 2013 metų veiklos ataskaita. Prieiga internete: <http://www.arsa.lt/index.php?2536046112 /> .

[182] Priedas Nr. 2, *2011 m. VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus.*

[183] Visa informacija pateikta VPS ir susijusi su ARS nepaima Alytaus m.

[184] Ten pat.

[185] Ten pat.

[186] Prieiga internete: <http://www.pspc.lt/turinys/telefonai/lt>.

[187] *Alytaus rajono savivaldybės viešosios bibliotekos duomenys.* Prieiga internete: <http://www.alytus.rvb.lt/?page_id=178 >.

[188] *Birštono savivaldybės viešosios bibliotekos duomenys.* Prieiga internete: <http://www.birstonas.mvb.lt/lt/struktura-ir-kontaktai/struktura/68-filialai> .

[189] *Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą*. Mokslo studija. – Kaunas, Akademija, 2014, p.100.

[190] Ten pat, p. 124.

ARS BĮ Priešgaisrinės apsaugos tarnybos Alovės, Butrimonių, Daugų, Krokialaukio, Makniūnų, Miroslavo, Pivašiūnų, Simno ugniagesių komandos.

ARS įmonė „Simno komunalininkas“ teikia viešąsias paslaugas, tiekiant vandenį, šilumos energiją ir karštą vandenį, pastatų šildymo ir karšto vandens sistemų priežiūros ir pan. paslaugas.

ARS teritorijoje veikia Žuvinto biosferos rezervato direkcija, kuri yra biudžetinė įstaiga (toliau - direkcija), organizuojanti veiklą Žuvinto biosferos rezervate. Direkcijos steigėjas yra Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerijos. Direkcijos tikslas – užtikrinti tarptautinės biosferos pokyčių stebėsenos (monitoringo) įgyvendinimą, gamtosaugos eksperimentų vykdymą bei gamtinių kompleksų apsaugą biosferos rezervate. VVG teritorija taip pat patenka į Nemuno kilpų regioninio parko ir Metelių regioninio parko teritorijas, tačiau įstaigos prižiūrinčios šias teritorijas veikia ne VVG teritorijoje.

VVG teritorijoje taip pat veikia teritoriniai darbo biržos skyriai. Kitų valstybinio pobūdžio institucijų veikiančių VVG teritorijoje nėra.

VVG teritorijoje iš viso veikia ar kultūrinę veiklą organizuoja 3 kultūros centrai ir jų filialai. ARS dalyje veikia 2 centrai: Alytaus rajono savivaldybės Daugų kultūros centras (toliau - Daugų kultūros centras) ir 4 jo filialai (Alovės, Butrimonių, Nemunaičio, Pivašiūnų amatų centras)[191] bei Alytaus rajono savivaldybės Simno kultūros centras (toliau - Simno kultūros centras), 3 jo filialai bei muziejus (Krokialaukio, Luksnėnų, Miroslavo ir dailininko Antano Žmuidzinavičiaus muziejus)[192]. BS dalyje Birštono seniūnijoje kultūros veiklą koordinuoja Birštono kultūros centras įsikūręs Birštono mieste[193].

ARS 2014 m. Daugų kultūros centre ir filialuose veikla vyko 42 įvairaus žanro mėgėjų meno kolektyvuose, būreliuose, klubuose, kūrybinėje veikloje dalyvavo 379 dalyviai, iš jų 16-oje vaikų ir jaunimo kolektyvų dalyvavo 159 dalyviai[194]. 2014 m. Daugų kultūros centras surengė 310 įvairios tematikos kultūrinius renginius (šventes, koncertus, parodas), kuriose apsilankė 47 273 lankytojai, suorganizavo 70 diskotekų ir poilsio vakarų jaunimui.

Dauguose ir Butrimonyse pagal „Alytaus rajono kaimo vietovių plėtros strategiją 2010–2013 metams“ buvo įgyvendinti 2 vietos projektai - „Kultūringam jaunimui – turiningas laisvalaikis“. (Įgyvendintos projekto veiklos, įsigyta garso ir apšvietimo įranga užtikrins gyventojų turiningą laisvalaikį. Projektas „Butrimonių jaunimo kultūrinių ir meninių iniciatyvų skatinimas“ Iš projekto įsigytas apšvietimo, įgarsinimo įranga, muzikos instrumentai ir baldai. Šių projektų bendra vertė 30 tūkst. Eur. Iš viso įgyvendinant „Alytaus rajono kaimo vietovių plėtros strategiją 2010–2013 metams“ jaunimui ir jų problemų sprendimui buvo paskirta 115,8 tūkst Eur.

Simno kultūros centras ir jo filialai 2014 m. surengė 207 įvairius renginius, šventes, koncertus, parodas, kuriuose apsilankė per 14162 lankytojus, iš jų suorganizuotos 60 diskotekos ir šokių vakarai, juose apsilankė apie 1650 lankytojų[195].

Žymiausi Simno kultūros centro kolektyvai: Alytaus rajono Simno kultūros centro liaudiškos muzikos kapela „Simnyčia”, instrumentinė grupė „BOSSA NOVA FAN CLUB”, Luksnėnų humoro grupė „Sprigtas”, muzikinė grupė „Sidabrinis kvartetas”, Ūdrijos kultūros namų folkloro ansamblis „Rūta” ir kaimo kapela „Ūdra”, Santaikos vyresniųjų liaudiškų šokių grupė „Narpulis”, Santaikos kultūros namų moterų ansamblis „Gija”. Šie kolektyvai garsina Simno vardą ne tik rajone, bet ir regioniniuose, respublikiniuose renginiuose. Įvairių švenčių ir renginių organizavimas - tai ne tik pramoga vietos gyventojams, bet ir socialinė, kultūrinė veikla suaugusiems, jaunimui ir vaikams, siekiant išsaugoti dzūkų etnokultūrines tradicijas ir papročius

---

[191] *BĮ Daugų kultūros centro interneto svetinėje pateikta informacija.* Prieiga internete: <http://www.daugukc.lt/veikla>.
[192] *BĮ Simno kultūros centro interneto svetinėje pateikta informacija.* Prieiga internete: <,http://simnokc.lt/veikla/apie>.
[193] *Birštono kultūros centro interneto svetinėje pateikta informacija.*
Prieiga internete: <http://birstonokultura.lt/category/kolektyvai/page/2/>.
[194] *Biudžetinės įstaigos Alytaus rajono Daugų kultūros centro direktoriaus 2014 m. veiklos atsakaita.*
Prieiga internete: <http://arsa.idamas.lt/index.php?810490714/ >.
[195] *Alytaus rajono Simno kultūros centro direktoriaus 2014 metų veiklos ataskaita*.
Prieiga internete: <http://www.arsa.lt/index.php?1273508626/ >.

(R-55). VVG teritorijos kultūros centrų meno mėgėjų kolektyvai garsina ARS ir BS regioniniuose, respublikiniuose, tarptautiniuose renginiuose, įvairiuose konkursuose bei apžiūrose (R-56).

VVG teritorijoje veikiantys kultūros centrai turi tradicinius renginius: Lietuvos valstybės atkūrimo dienos – vasario 16-osios minėjimas Dauguose; „Kaziuko kermošius Simne", Jurginių šventė „Jurgi, Jurgeli" Alovėje; Sekminių šventė Butrimonyse; Motinos dienai skirti koncertai; vestuvinių muzikantų šventė „Nuo saulėlydžio iki aušros" Renginiai, skirti Tarptautinei vaikų gynimo dienai, Daugų kultūros centre; „Joninės Simne"; Joninės Pivašiūnuose; Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienos iškilmės Dauguose; tarptautinė Dzūkijos regiono kaimo muzikanto šventė-varžytuvės „Taip dainavo mūs senoliai (2014 m. įvyko 41 šventė); respublikinė humoro grupių šventė-konkursas „Sprigtas–2014" Alytaus rajono savivaldybės įsteigtai Valentino Kirlio premijai laimėti (2014 m. įvyko 17 šventė); vaikų ir jaunimo festivalis „Dainos ir šokio sūkury"; Kalėdų eglės žiburių įžiebimo šventės Dauguose ir Simne; Alytaus apskrities kaimo teatrų šventė „Kaimo liktarna"; Kaimynų diena Krokialaukyje"; rudens šventės visose seniūnijose kasmet; popietės senjorams „Kviečiu puodelio arbatos", Dzūkijos regiono mėgėjų teatrų šventė-konkursas „Kaimo liktarna" ir kiti renginiai.

Formuojasi naujos švenčių organizavimo ir rengimo tradicijos, kurias formuoja verslo sektoriaus atstovai arba bendruomenės. Didelės ir gausiausios lankytojais šventes organizuojamos UAB "Tarzanijoje", - tai tradiciniai renginiai "Užgavėnės "Tarzanijoje" ir Joninės "Tarzanijoje". Labai graži ir garsi kasmetinė bendruomeninė tradicija „Šviežios duonelės šventė" Punioje. Šią šventę jau eilę metų kartu organizuoja Punios bendruomenė, Punios seniūnija ir Punios mokykla - daugiafunkcis centras.

Kultūros funkcijas vykdo daugiafunkciai centrai įkurti Makniūnuose, Krokialaukyje, Punioje, Ūdrijoje.

BS Birštono seniūnijoje kultūros veiklą koordinuoja Birštone įsikūręs Birštono kultūros centras, tačiau šioje VVG teritorijos dalyje didžiausias kultūrinių renginių organizavimo krūvis tenka Nemajūnų bendruomenės santalkai, Birštono vienkiemio bendruomenei, Matiešionių krašto ir Siponių krašto bendruomenėms. Jos rengia autentiškas, tradicijas puoselėjančias kultūrines programas, organizuoja renginius ir aktyvina Birštono seniūnijos gyvenimą[196]. Nemajūnų bendruomenės santalka yra įkūrusi ansamblį su kaimo kapela, veikia Seniūnijos Birštono vienkiemio bendruomenės klojimo teatras, Birštono vienkiemio kapela ir mišrus vokalinis ansamblis[197]. Birštono kaimiškojoje teritorijoje taip pat veikia Nemajūnų bendruomenės santalkos amatų centras, kuris taip pat aktyviai prisideda prie kultūros plėtimo VVG teritorijoje.

Iš viso ARS 2011 m. veikė 65, o 2013 m. priskaičiuota 79 meno mėgėjų kolektyvai[198](žr. pav. 35)[199], BS duomenų nepateikė. 2011 m. ir 2013 m. ARS veikė - 2, BS - 1 teatro mėgėjų kolektyvas (žr. pav. 36)[200]. Duomenų apie profesionalų teatrą nei ARS nei BS nėra[201].

ARS 2011 m. veikė - 27, BS - 2 muzikos mėgėjų kolektyvai (žr. pav. 37)[202]. 2013 m. ARS muzikos mėgėjų kolektyvų skaičius padidėjo 4, o BS situacija nepasikeitė. Šie duomenys sako, kad kaimiškoji ARS ir BS turi daug galimybių neprofesionaliai bendruomenių saviraiškai. Duomenų

---

[196] Birštono vietos veiklos grupės interneto svetainėje teikiama informacija. Prieiga internete: <http://www.birstonovvg.lt/21944/bendruomenes/birstono-vienkiemio-bendruomene/apie-bendruomene.html >.

[197] Birštono savivaldybės Kultūros centro centro interneto svetainėje skelbiama informacija. Prieiga internete:< http://birstonokultura.lt/ > .

[198] 2016 m. sausio 4 d. Alytaus rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus elektroniniu paštu pateikta informacija.

[199] VPS Priedas Nr. 23. VVG *teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 19.*

[200] Ten pat.

[201] Birštono savivaldybės 2016 m. sausio 13 d. raštas *„Dėl duomenų pateikimo"* Nr. (6.17) SB -0079.

[202] VPS Priedas Nr. 23. VVG *teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 20.*

apie profesionalų ir mėgėjų dailę beveik nėra. BS nurodomas 1 tautodailininkas (žr. pav. 38)[203]. Duomenų apie ARS ir BS profesionalų bei mėgėjų kiną nėra[204].

VVG teritorijoje gausu kultūros paveldo objektų (R-57). 2015 m. pradžioje į LR Kultūros vertybių registrą buvo įtraukta 568 ARS esančios kultūros paveldo vertybės (372 nekilnojamų ir 196 kilnojamų). BS šiuo metu yra 38 kultūros paveldo objektai[205]. Kultūros vertybių registre esančių objektų skaičius kinta, kadangi kai kurioms vertybėms teisinė apsauga būna panaikinama, kitoms - suteikiama.

VVG teritorijos bažnyčios pasižymi išskirtiniu grožiu ir istorine verte. Gražiausios ir vertingiausios yra Pivašiūnų Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia[206], Rumbonių Švč. Trejybės bažnyčia, Simno Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų bažnyčia, Punios Šv. Apaštalo Jokūbo, Alovės Švč. Trejybės bažnyčia, Nemunaičio Švč. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčia, Bukaučiškių koplyčia[207], Jundeliškių dvaras, Nemajūnų Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčios statinių kompleksas. Bažnyčiose taip pat yra sukaupta daug dailės kūrinių - paveikslų, skulptūrėlių, altorėlių.

ARS teritorijoje yra daugiau nei 20 piliakalnių su senovinėmis gyvenvietėmis, daugiau nei 40 senųjų kapinių. Svarbiausi ir labiausiai turistų lankomi yra Punios, Gerulių, Rumbonių, Kaukų, Papėčių, Ąžuolinių piliakalniai, Paverknių piliakalnis su gyvenviete, vad. Ginkaus piliakalniu.

Simno, Daugų miestų, Butrimonių miestelio pagrindinės aikštės, istoriniai centrai taip pat yra įrašyti į Kultūros vertybių registrą, jie yra saugomi valstybės. FGI buvo išreikštas poreikis, kad į kultūros paveldo objektus būtų investuojama iš VPS lėšų[208] (R- 58).

VVG teritorijoje daug nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, tačiau 2014 m. Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos ataskaitoje[209] teigiama, kad į Kultūros vertybių registrą įtrauktų kultūros paveldo objektų yra daug, o neužtikrinus finansavimo jų apsaugai daugelio jų būklė blogės (R-59).

VVG teritorijoje nuo seno puoselėjamas tautinis paveldas. Šias veiklas koordinuoja tradicinių amatų centrai. ARS Daugų kultūros centro sudėtyje veikia Pivašiūnų amatų centras. BS veikia bendruomenės Nemajūnų amatų centras. Taip pat ARS veikia 3 amatų kiemeliai, kuriais rūpinasi ir juo išlaiko Alovės, Daugų ir Vaisodžių gyvenamųjų vietovių bendruomenės. Šie amatų kiemeliai[210] ARS ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo reiškinys, atsiradęs įgyvendinus vietos projektus[211]. Tyrimai apie bendruomenių veiklas etnokultūros ir tautinio paveldo srityje yra neįvykdyti, bet šioje srityje dirba didžioji dauguma VVG teritorijoje esančių bendruomenių. VVG teritorijos gyventojų apklausos patvirtina, kad ir toliau reikia saugoti ir gaivinti teritorijos tradicinius amatus ir skirti investicijas šiai svarbiai sričiai, kad būtų išsaugojamas teritorijos savitumas (R-60).

Visgi ASU tyrime teigiama, kad amatų centrams tenka spręsti sudėtingus uždavinius. Siekdami išsilaikyti amatų centrai turi teikti paslaugas tolimesnėms rinkoms, nes iš vietos gyventojų indėlio jiems išsilaikyti sunku. Reikia

---

[203] VPS Priedas Nr. 23. VVG *teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 20.*

[204] 2016 m. sausio 4 d. Alytaus rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus elektroniniu paštu pateikta informacija ir Birštono savivaldybės 2016 m. sausio 13 d. raštas *„Dėl duomenų pateikimo“* Nr. (6.17) SB -0079.

[205] Kultūros paveldo departamento duomenys. Prieiga internete: <http://kvr.kpd.lt/>.

[206] Iš „Alytaus rajono kaimo vietovių plėtros strategijos 2010- 2013 metams" lėšų 2013 m. išleistas meno albumas „Pivašiūnai. Gyvenvietė. Dievo motinos paveikslas".

[207] Bukauciškių koplyčios interjeras buvo sutvarkytas iš „Alytaus rajono kaimo vietovių plėtros strategijos 2010- 2013 metams" lėšų.

[208] *2015 m. rugpjūčio 28 d. Alytaus rajono savivaldybės administracijos raštas „Dėl informacijos pateikimo“ Nr. (3.19) K26-2412.*

[209] *Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų stebėsenos apibendrinimas ir prognozavimas valstybės mastu (pagal rajonų savivaldybes)“,* 2014 m. (rengėjas Donata Šimkūnaitė). Prieiga internete: <www.kpd.lt> .

[210] Visi VVG teritorijos amatų centrai ir kiemeliai buvo įkurti iš Kaimo plėtros 2007 2013 metų programos lėšų planiniu arba Leader modeliu finansuotų projektų.

[211] Alytaus rajono vietos veiklos grupės internetinėje svetainėje teikiama informacija apie vietos projektus. Prieiga internete: <www.alytausrvvg.lt>.

nepamiršti ir labai dažnai viešojoje erdvėje gvildenamą problemą apie Lietuvos gyventojų pasyvumą ir ne itin didelį norą dalyvauti kultūrinėje ar panašiose veiklose.

ASU vykdytas tyrimas[212] atskleidžia gyventojų nuomonę, kad beveik visos VVG teritorijos ARS socialinės infrastruktūros sektoriai (toliau - SI) yra prastos būklės (R-61).

BS SI sektoriai netirti dėl to, kad BS SI situacija yra geriausia šalyje[213]. Formuojant (stiprinant) kaimo vietovių vystymo potencialą yra svarbu prisitaikyti prie kintančios kaimo vietovės aplinkos. Labiausiai VVG kaimo vietovių SI potencialą įtakoja teritorijos gamtiniai, etnokultūriniai ištekliai, kurių saugojimui ir puoselėjimui ypatingą reikšmę turėjo ir turės Europos sąjungos parama. Šie visi ištekliai suteikia išskirtines galimybes vystytis vietovei, sąlygoja kaimo vietovės darnią plėtrą bei vietovės pridėtinės vertės augimą ir leidžia vietovei išlikti gyvybingai ir savitai. Per penkerių metų laikotarpį gyventojų ir ekonomikos veiksnių grupių būklė ARS pablogėjo, todėl siūlomas ARS gyventojų bei ekonomikos veiksnių grupės formavimas (stiprinimas) bei natūralių gamtos išteklių apsaugos (puoselėjimo) scenarijus - leidžia išsaugoti didelį potencialą ARS vystymuisi suteikiantį kraštovaizdį ir jį panaudoti ekonomikos bei gyventojų veiksnių būklės gerinimui. Šio scenarijaus įgyvendinimui ARS yra daugiausia išteklių ir pajėgumų. Pagal tyrimų rezultatus, vietos projektų pareiškėjai vykdydami projektus, siekdami ilgalaikės socialinės gerovės, turėtų prisiimti atsakomybę ir užtikrinant švaresnę, saugesnę ir „žalesnę“ gyvenamąją aplinką. Priimant SI vystymo sprendimus, iškyla grėsmė pažeisti kaimo vietovių gamtinį ir kultūrinį paveldą, negrįžtamai sudarkyti tradicinį kaimo kraštovaizdį, suformuoti miestietišką aplinką, nutolstant nuo žaliosios ir sveikos aplinkos. Siekiant išvengti galimos kaimo vietovių urbanizacijos, neigiamos globalizacijos įtakos, besaikio ir niokojančio vietos išteklių vartojimo, būtina priimti darnius ir daugiklio efektą skatinančius SI vystymo sprendimus ir todėl turi būti įtrauktos bendruomenės[214]. ARS SI ir jos veikla, taip pat kultūros ištekliai neatitinka esamų gyventojų poreikių, tačiau VPS negalės patenkinti visų VVG teritorijos gyventojų lūkesčių (R-62).

Rengiant VPS iš viso SI ir su kultūra susijusių projektinių idėjų buvo gauta 36, tai sudarė 27,48 proc. visų gautų projektinių idėjų. Lėšų poreikis šių projektinių idėjų įgyvendinimui buvo 2,22 mln. Eur., o tai sudarė 34,26 proc. visų VVG teritorijos VPS rengimo metu nustatyto lėšų poreikio (iš viso lėšų poreikis – 6,48 mln. Eur[215]). Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta VPS ankstesniuose ir šiame skyriuje, SI ir kultūros bei viešiesiems projektams buvo paskirta apie 23 proc. paramos lėšų. Ir pasirinktos šios VPS priemonės: „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse„ (kodas LEADER-19.2-7) – skirta 15,02 proc. paramos lėšų, „Jauniems žmonėms skirtos infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, pritaikant ją laisvalaikiui, sveikatingumui“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6) – skirta 7,68 proc. paramos lėšų.

2.6. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė

VĮ „Valstybės žemės fondo“ teikiama LR žemės fondo duomenų peržiūros paslauga[216] leido pateikti naujausius 2015 m. duomenis apie VVG teritorijos žemės fondą, kurio plotas iš viso yra

---

[212] VPS Priedas Nr. 22. *Aleksandro Stulginskio universiteto Ekonomikos ir vadybos fakulteto anketinis tyrimas „Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas, siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą*", 2014. Tyrimo analizę pagal ASU pateiktus suvestinius statistinius duomenis 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė. Daugiau informacijos apie šalies ir VVG teritorijos socialinės infrastruktūros mokslinio tyrimo rezultatus galima rasti mokslo studijoje. *Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą,* Mokslo studija, Kaunas, Akademija, 2014.

[213] Ten pat. ASU tyrimo duomenys.

[214] Peleckas, A. *Kaimo vietovių vystymo potencialo vertinimas ir formavimas Alytaus rajono atveju: baigiamasis darbas,* 2013, Akademija, p. 67. Dokumentas saugomas Alytaus rajono vietos veiklos grupėje.

[215] VPS Priedas Nr. 6, *Gyventojų poreikiai ir projektinių idėjų suvestinės lentelės, p. 1-5.*

[216] LR Valstybės žemės fondo interneto svetainės informacija.
Prieiga internete: <http://zis.lt/wp-content/uploads/2015/06/ZF_2015.pdf >.

152510,84 ha (ARS dalis - 140338,54 ha, t.y. 92,02 proc, teritorijos, BS dalis -12172,30 ha, t. y. 7,98 proc. teritorijos) (žr. pav. 39)[217].

Žemės ūkio naudmenos iš viso užima daugiau kaip pusę VVG teritorijos - 54,94 proc. (83794,78 ha ploto). Iš jų didžiausią dalį sudaro ariama žemė - 88,08 proc., sodai - 0,4 proc., pievos ir ganyklos - 11,52 proc. VVG teritorijoje daugiau kaip ketvirtadalį ploto 27,95 proc. užima miškai, 1,71 proc. - keliai, 4,03 proc. - teritorijos yra užstatyta, 5,56 proc. teritorijos užima vandens telkiniai. 5,81 proc. užima kita žemė (medžių ir krūmų želdiniai, pelkės, pažeista ir nenaudojama žemė). VVG teritorijoje yra žemės plotų, kurie nepriskiriami prie bendrų VVG teritorijos plotų. Tai – nusausinta, drėkinama ir apleista žemė, kurių bendras plotas – 48649,01 ha (ARS dalis – 46284,60 ha, BS – 2364,41 ha) (R-63).

Pagal dirvožemio tipologiją VVG teritorijoje esančioje dirvožemių zonoje vyrauja priesmėlių ir smėlingų priemolių pasotintieji palvažemiai bei nedideliais plotais tos pačios granuliometrinės sudėties paprastieji balkšvažemiai. Ties Nemunu paplitę smėlingų ir dulkiškų priemolių paprastieji karbonatingieji glėjiški bei stagniški išplautžemiai. Šie dirvožemiai, lyginant su jauražemiais ir balkšvažemiais (33 – 38 balai) yra patys derlingiausi. Jų našumas – 42 – 46 balai. Tačiau šiems, rajone esantiems išplautžemiams, dėl sunkesnės granuliometrinės sudėties yra būdingas užmirkimas, ypač gilesniuose horizontuose. Daug kur įmirkimas paviršinis. Ties Obelija nedideliais plotais aptinkami vidutiniškai eroduoti paprastieji karbonatingieji išplautžemiai. Tarpukalvėse, dėl perteklinio drėkinimo, susiformavo gilieji žemapelkiniai dirvožemiai. Simno seniūnijoje ties Žuvintu paplitę dulkiškų priemolių karbonatingi palvažemiai ir šlynžemiai. Nors šie dirvožemiai dėl esančios granuliometrinės sudėties yra užmirkę, tačiau jų našumo balas gana aukštas – 43 – 48 balai. Aplink Žuvinto ežerą susiformavo gilieji aukštapelkiniai dirvožemiai[218].

VVG teritorija patenka į tris agrarines zonas[219]: I. Baltijos kalvyno zona. Apima Dzūkų aukštumos pietvakarinę dalį. Teritorijos įsavinimas žemės ūkiui yra vidutinis. Dirvožemiai yra jautrūs vandens erozijai. Čia vyrauja vidutiniškai našios žemės. Šioje zonoje yra palankios sąlygos susiformuoti vidutinio dydžio ir smulkiems ūkiams. II. Aukštaitijos ir Dzūkijos plynaukščių zona. Nedidelė Alytaus apskrities teritorijos dalis apimanti didžiųjų Dzūkijos ežerų, Alytaus miesto ir Nemuno žemiau Alytaus apylinkes. Teritorijai būdingas didelis įsavinimas žemės ūkiui. Dirvožemiai nėra labai jautrūs intensyviam žemės dirbimui. Čia paplitę vidutiniškai našios žemės. Šioje zonoje yra palankios sąlygos derinti įvairaus dydžio ir tipų ūkius. III. Vidurio Lietuvos zona. Ši zona apima Alytaus rajono vakarinė pakraštį – Žuvinto rezervatą ir Simno apylinkes. Teritorijos įsavinimas žemės ūkiui yra didelis, o dirvožemiai žemės ūkiui – nelabai jautrūs. Čia vyrauja našios žemės. Todėl šioje zonoje yra palankios sąlygos formuotis ūkininkų ir žemės ūkio įmonių ūkius.

Pagal naujausią žemės vertinimo ir našumo nustatymo metodiką[220] VVG teritorijoje vyrauja IV dirvožemių grupė - joje daugiausia prastokos ūkinės vertės (32,1 -37,1 balo) dirvožemiai (R-64).

Tokių balų dirvos driekiasi Rytų ir Vakarų Lietuvoje ir pasiekia Pietų Lietuvos rytinės dalies savivaldybių žemes (pvz.: Širvintų - 36,9, Birštono - 36,7, Alytaus m.- 36,6, Klaipėdos - 36,5, Kelmės -36,3, Anykščių -36.1, Alytaus r. - 35,6, Pagėgių - 35,4 ir t.t.).

VVG teritorijoje pagal naujausią metodiką skaičiuojamas žemiausias žemės našumas yra dešinėje Nemuno pusėje Pivašiūnų, Nemunaičio seniūnijose - 25,8 - 27,7 balai. Aukščiausi žemės našumo balai yra kairėje Nemuno pusėje Simno (Mergalaukyje - 50,6 balai) ir Krokialaukio seniūnijose (Krokialaukyje - 50,5 balai). Birštono seniūnijos Nemajūnų teritoritorijose - 35,6 balai, Birštono vienkiemio teritorijose 37,6 balai. Vidutiniškai Lietuvoje žemės našumas 39,7 balai.

---

[217] VPS Priedas Nr. 23. VVG *teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 21.*

[218] Lietuvos erdvinės informacijos portalo interneto svetainės duomenys. Prieiga internete: < http://www.geoportal.lt/download/specifikacijos/Dirv_DR10LT_specifikacija.pdf >.

[219] *Alytaus rajono savivaldybės 2015 – 2017 m. trumpalaikis strateginės plėtros planas*, 2014. Prieiga internete: <http://www.arsa.lt/index.php?2782849735>.

[220] Agrocheminių tyrimų laboratorijos duomenys. Prieiga internete:< http://agrolab.lt/wp-content/uploads/2015/05/Lietuvos-zemiu-nasumas-2015.pdf >.

Šiai grupei priskirtų savivaldybių kadastrines vietovės pagal jose išskirtų dirvožemių atmainų kontūrai dar skirstomi į du pogrupius 1) dirvožemius įvertintus daugiau kaip 35 balais ir 2) įvertintus mažiau kaip 35 balais. Derlingesniojo pogrupio dirvožemiai tik kiek mažiau našesni už III grupei su mažesniais balais priskirtus dirvožemius. Juose dar nėra daug rūgščių dirvų plotų, mažoka eroduotų, gilaus smėlio dirvožemių. Todėl čia dar galima auginti daugumą III grupei nurodytų augalų ir laikytis panašių tręšimo rekomendacijų. Plotuose, kurių našumas nesiekia 35 balų, vyrauja daugiau išplovimo procesų paveikti balkšvažemiai, čia gilau karbonatingas sluoksnis, daug iš prigimties rūgščių dirvožemių, kai kuriose savivaldybėse smėlžemių dėl ankstesnio gausaus rūgščių dirvų kalkinimo daugumoje šių plotų dar nėra daug judriojo aliuminio (Al). Tačiau dirvos palaipsniui rūgštėja ir judriojo Al jose gausėja. Siekiant padidinti dirvožemio našumą tokiuose VVG teritorijos žemės plotuose labai svarbus pH dydžio pasikeitimo bei judriojo Al stebėsena bei būtinas dirvožemio kalkinimas[221].

ARS duomenimis 2011 m. žemės ūkio naudmenų tinkamumas žemės ūkio veiklai buvo 58709 tūkst. ha., o 2013 m. – 59372 tūkst. ha. (žr. pav. 40)[222].

VšĮ „Ekoagros“ duomenimis, ekologinis ūkininkavimas Lietuvoje stabilizavosi. Po spartaus augimo ir populiarėjimo 2003–2011 m., ekologinės gamybos ūkių skaičius pradėjo mažėti, tačiau sertifikuotas ekologinės gamybos plotas ir toliau auga. Analogiškai ekologiškai ūkininkaujančių ūkių mažėjimas stebimas ir VVG teritorijoje. ARS teritorijoje iki 2015 m. registruota 47 ekologiniai ūkiai. BS teritorijoje jų iš vis nėra.

Šalyje 2011 m., lyginant su 2010 m., sertifikuotas ekologinės gamybos plotas padidėjo 6 proc. ir sudarė 158 060 ha. ARS pagal Agrarinės aplinkosaugos priemones ekologinių ūkių naudmenos 2010 m. buvo deklaruota - 1440,97 ha, o 2011 m. daugiau nei 16,0 proc. (1716,72 ha)[223].

Didžiausią dalį ekologinės gamybos ūkių dalį sudaro 10-30 ha dydžio ūkiai[224].

VVG teritorija išsiskiria kraštovaizdžio savitumu, gamtinių ir kultūrinių kompleksų unikalumu, moksline, kultūrine verte. Svarbiausias kraštovaizdžio komponentas – Nemunas, kurio vingiavimas yra unikalus hidrografinis reiškinys visoje Europoje ledyno suformuotoje zonoje. Kažkada ši upė buvo svarbus vandens kelias, maitintojas, tautos gynėjas. Dabar Nemunas turistinių VVG teritorijos išteklių šaltinis, neatskiriamas kraštovaizdžio elementas ir istorinės atminties saugotojas. Nemuno mažųjų intakų (su Nemunu) ir Merkio baseinuose teka 60 kitų mažesnių upių ir upelių - tokių kaip Peršėkė, Dovinė, Varėnė, Verknė ir kt. (R-65).

VVG teritorijoje yra 64 ežerai - didžiausi iš jų - Žuvintas (971,2 ha), Didžiulis (910,8 ha), Obelija (573,4 ha), Giluitis (234,5 ha). Yra 13 tvenkinių. Didžiausios pelkės – Žuvintas, Karšva[225].

Nemuno pakrantėse plyti miškų masyvai. Didžiausi miškai – Punios šilas, Varčios, Kalesninkų, Gineitiškių, Siponių ir kiti.

Stambiausi vandens telkiniai VVG teritorijoje, naudojami įvairiai ūkinei veiklai – Nemuno upė; naudojami žuvininkystei – Didžiulio (Daugų), Giluičio, Simno, Gudelių, Kavalio, Atesio, Suvingio ir Alovės ežerai.

Stambiausi rekreacijai naudojami vandens telkiniai – Didžiulio (Daugų), Giluičio, Simno, Gailinto, Vabalių, Suvingio ir Alovės ežerai. Perspektyvūs – buvusio Nemunaičio karjero vandens telkinys, Luksnėnų, Talokio ežerai.

Įrengti vieši paplūdimiai su infrastruktūra: paplūdimys prie Didžiulio (Daugų) ežero Daugų mieste, Simno mieste prie Giluičio ežero, Pivašiūnuose prie Ilgio ežero. ARS tarybos sprendimu

---

[221] *Agrocheminių tyrimų laboratorijos duomenys*. Prieiga internete:< http://agrolab.lt/wp-content/uploads/2015/05/Lietuvos-zemiu-nasumas-2015.pdf >.

[222] VPS Priedas Nr. 23. VVG *teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 21*.

[223] Valstybės įmonė Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro interneto svetinės duomenys. Informacija *apie 2011 metais Lietuvoje deklaruotas žemės ūkio naudmenas, pasėlius, miškus ir kitus plotus*. Prieiga internete: <http://www.vic.lt/uploads/file/KNYGA_2011_PDF_viskas%20viename.pdf >.

[224] VšĮ „Ekoagros“ tinklalapio duomenys. Prieiga internete:< http://www.ekoagros.lt/>.

[225] *Gamtos katalogas*. Prieiga internete: < http://ezerai.vilnius21.lt/nemunomazujuintakusunemunubaseinas-e1.html > .

priskirti neprivatizuotini plotai paplūdimiams prie Luksnėnų ežero ir Nemunaičio karjero vandens telkinio.

Stambiausi ekosistemas saugantys vandens telkiniai – Žuvintas ir Obelijos ežerai.

Neprivatizuotiniems vandens telkiniams priskirti 25 ežerai (įskaitant Žuvinto ežerą), kurių bendras plotas 4050 ha. Be to, valstybinės reikšmės (neprivatizuotiniems) vandens telkiniams priskirti 5 tvenkiniai, kurių bendrą plotą sudaro 97 ha ploto (vienas iš jų Krokialaukio tvenkinys – 75,3 ha).

VVG teritorijos ARS dalyje kraštovaizdžio, įskaitant vandens telkinius ir miškus, tinkamumas rekreacijai buvo 3773 tūkst. ha, o 2013 m. 4128 tūkst. ha.[226] (žr. pav. 42)[227].

Iš 4610,03 ha vandens ūkio paskirties žemės ARS 2011 m. sausio 1 d. buvo įregistruoti 3 privačios 30,22 ha ploto vandens ūkio paskirties žemės sklypai. 1 privatus vandens ūkio paskirties žemės sklypas (Luksnėnų ežeras) yra privatizuotas, tačiau neįregistruotas Nekilnojamojo turto registre[228].

Smulkūs privatūs ežerai Juodis, Lydekinis, Likiškėlių, Luksnėnų, Rūželis, Bedugnis, Ežerynas, Krakinis, Strauzdis, Ūdrijos, Dubininkas Gilis, Nosas, Rakatanskų ir Ylelis yra dideliuose privačios žemės ar miško sklypuose ir registruoti kaip viena iš žemės ar miško sklypo naudmena. Smulkių vandens telkinių plotai privačioje žemėje 2011 m. sausio 1 d. sudarė 1083,58 ha[229].

Bendrojo naudojimo vandens telkiniams priskiriami kiti vandens telkiniai - dažniausiai nedideli tvenkiniai bei natūralūs ar sureguliuoti upeliai.

Rekreaciniai ištekliai pagal savo visuomeninę svarbą ir problemų pobūdį skirstomi į tris grupes: miškingų - ežeringų rajonų; upių slėnių; priemiestinių zonų.

Svarbiausi VVG teritorijos gamtiniai rekreaciniai veiksniai yra švarūs ežerai, miškai ir oras bei ypač vaizdingas sąlyginai natūralus kraštovaizdis (R-66).

VVG teritorijos miškuose ir saugomose teritorijose gausi biologinė įvairovė, galima išvysti retų augalų ir gyvūnų įrašytą į Lietuvos raudonąją knygą. Miškuose gausu gamtos gėrybių - grybų ir uogų.

VVG teritorijoje gyvena daugiau nei 30 rūšių įvairių vabzdžių, viena žuvų rūšis, penkios varliagyvių rūšys, daugiau kaip 40 paukščių rūšių, 6 kitų gyvūnų rūšys, daugiau kaip 50 augalų rūšių ir apie 40 grybų rūšių, kurie įtraukti į Lietuvos Raudonąją knygą[230] (R-67).

VVG teritorija iš kitų šalies VVG išsiskiria saugomų teritorijų tipų gausa.

Kiekybinių požiūriu VVG teritorijoje iš viso yra 76 saugomos teritorijos. ARS dalyje yra 58[231] saugomos teritorijos: 3 rezervatai, 20 draustinių, 18 gamtos paveldo objektų, 1 nacionalinis parkas, 3 regioniniai parkai, 1 biosferos rezervatas, 8 buveinių apsaugai svarbios teritorijos, 4 - paukščių apsaugai svarbios teritorijos. VVG teritorijos BS dalyje yra 18[232] saugomų teritorijų: 8 draustiniai, 2 gamtos paveldo objektai, 1 regioninis parkas, 5 buveinių apsaugai svarbios teritorijos, 2 paukščių apsaugai svarbios teritorijos (R-68).

Ypač saugomas objektas - Žuvinto biosferos rezervatas. Nuo 2011 m. jis yra tarptautinės svarbos saugoma teritorija - įrašytas į UNESCO M&B programos biosferos rezervatų sąrašą. Žuvinto biosferos rezervatas veikia ne tik VVG teritorijoje (6954 ha), bet ir kaimyninių Lazdijų (1180 ha) Marijampolės (10361 ha) VVG teritorijose. Žuvinto biosferos rezervato dalis saugoma

---

[226] *2015 m. gruodžio 31 d. Alytaus rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus elektroniniu paštu pateikta informacija ir Birštono savivaldybės 2016 m. sausio 13 d. raštas „Dėl duomenų pateikimo“ Nr. (6.17) SB -0079.*

[227] VPS Priedas Nr. 23. VVG *teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 22.*

[228]. *Alytaus rajono savivaldybės 2007 - 2013 m. strateginės plėtros planas*., 2012. Informacija apima tik ARS teritoriją. Prieiga internete: <http://www.arsa.lt/index.php?2782849735> .

[229]*Alytaus rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas II etapas*. Koncepcijos rengimo stadija. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita, 2012. Prieiga internete: <http://www.arsa.lt/arsa/m/m_files/wfiles/file601.pdf/>.

[230] *Aplinkos ministerijos tinklalapio duomenys*. Prieiga internete: <http://www.am.lt/files/Raudonoji_knyga.pdf >.

[231] *Saugomų teritorijų valstybės kadastras*. Prieiga internete :<http://stk.vstt.lt/stk/ataskaitos.jsp?lang=lt.>.

[232] Ten pat.

kaip Ramsaro konvencijos[233] teritorija. Į VVG teritorijos sudėtį įeina ir Metelių regioninio parko dalis (2.5 tūkst. ha ploto), taip pat nedidelė Dzūkijos nacionalinio parko dalis (2,15 tūkst. ha.).

Nemuno klipų regioninis parkas (toliau - NKRP) veikia ARS, BS ir Prienų savivaldybių teritorijose. Tai vienas didžiausių regioninių parkų šalyje (25 171 tūkst. ha). Net 69 proc. parko užima miškai (garsusis Punios šilas su rezervatu, Prienų šilas, Žvėrinčiaus miškas, Siponių miškai, Druskų miškas, Nemajūnų šilas). NKRP labiausiai urbanizuotas iš visų Lietuvos parkų, jame daug vertingų istorijos, kultūros gamtos objektų. Parko istorinės vietos Punia ir Birštonas yra turistų traukos centras, kur galima pasigėrėti nuostabiais Nemuno vingių ir slėnių vaizdais. 82 proc. BS teritorijos yra NKRP[234](R- 69).

Analizės rezultatai parodė, kad daugumos VVG teritorijos gamtos paveldo objektų būklė gera ir patenkinama. Vykstant žemės grąžinimo procesams, savavališkų statybų invazijai, dėl žmonių žemo ekologinės savimonės lygio šios teritorijos gali prarasti vertybinį funkcionavimo pagrindą, skatinti didesnę ar mažesnę natūralaus kraštovaizdžio biodegradaciją. Dabartiniu laikotarpiu pagrindinis ekologų uždavinys yra apsaugoti kraštovaizdžio išteklius, mažinant ar visai sustabdant žmonių veiklą. Tačiau, objektyviai vertinant, kultūros vertybių apsauga turėtų būti vykdoma, siekiant kraštovaizdyje esančias kultūros vertybes saugoti ir naudoti pritaikant jas rekreacijai, pažintiniam turizmui ir kitai veiklai. Teritorijos rekreacija turi būti plėtojama, nes tai sudaro sąlygas visuomenei susipažinti su unikaliais gamtos resursais[235] (R-70).

2011 m. VVG teritorijos ARS dalyje veikė 30 vandenviečių. 9 iš jų nebuvo vandens gerinimo įrenginių. Iš „Alytaus rajono kaimo vietovių plėtros strategijos 2010-2013 metams“ lėšų ARS įgyvendino 4 vietos projektus (Geniuose, Mikalave, Rimėnuose, Vaisodžiuose) ir pagerino vandens kokybę. 2013 m. ARS turėjo 32 vandenvietes. Iš jų 6 nebuvo vandens gerinimo įrenginių. Iš „Alytaus rajono kaimo vietovių plėtros strategijos 2010-2013 metams“ lėšų buvo įgyvendintas vietos projektas, skirtas vandens kokybės pagerinimui Luksnėnuose[236] (žr. pav. 43).[237]

Vandens kokybė ARS teritorijoje priklauso nuo į vandens telkinius patenkančių teršalų kiekio ir jų savybių. Pagrindiniai vandens teršėjai – tai komunalinis ūkis, pramonė ir žemės ūkis.

ARS rekreacinėse zonose prie ežerų vandens kokybė sezono metu stebima 4 maudyklose: Daugų (prie Daugų technologijos ir verslo mokyklos bei Irklavimo bazės Daugų sen.), Giluičio (Simno sen.) bei Ilgio ežeruose (Pivašiūnų sen.). Atsižvelgiant į tai, kad pramonė VVG teritorijoje nėra išvystyta kol kas teritorijos ARS yra pakankamai kokybiškas rekreacinių zonų vanduo, tačiau vandens kokybė gali prastėti tiek dėl gamtinių, tiek dėl antropogeninių veiksnių.[238]

ARS viešai tiekiamo geriamojo vandens kontrolę vykdo Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Alytaus valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, vandentiekius eksploatuoja ARS įmonė „Simno komunalininkas“, vykdant vandens patikras vartotojams viešai tiekiamo geriamojo vandens mikrobiologiniai ir toksiniai rodikliai atitiko Lietuvos higienos normos HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ reikalavimus (Žin., Nr. 79-3606; 2007, Nr. 127-5194)[239].

2012 m. Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, vykdydamas projektą „Vanduo, kurį geriame...“, atliko 60 rajono gyventojų šulinių vandens tyrimus. Vykdant šį projektą, šulinių vanduo buvo tiriamas dėl mikrobiologinio ir dėl cheminio užterštumo. Atlikus tyrimus,

---

[233] Žuvinto biosferos rezervato direkcijos 2012 m. veiklos ataskaita, 2012. Prieiga internete: <http://www.zuvintas.lt/>.
[234] Nemuno kilpų regioninio parko duomenys. Prieiga internete: <http://www.nemunokilpos.lt/>.
[235] Alytaus rajono kraštovaizdžio vertybių tvarkymo ir apsaugos duomenys. Prieiga internete: <http://biblioteca.universia.net/html_bura/ficha/params/title/alytaus-rajono-kra%C5%A1tovaizd%C5%BEio-vertybi%C5%B3-tvarkymas-ir-apsauga/id/51015613.html.> .
[236] 2015 m. gruodžio 21 d. Alytaus rajono savivaldybės Komunalinio ūkio skyriaus elektroniniu paštu gauta informacija ir 2016 m. sausio 13 d. Birštono savivaldybės administracijos raštas „*Dėl duomenų pateikimo*“ Nr. (6.17)-SR-0079.
[237] VPS Priedas Nr. 23. VVG *teritorijos statistinių duomenų analizė, p. 23.*
[238] BĮ Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro informacija. *Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2012-2014 metų programos 2012 metų ataskaita*. saugoma VVG.
[239] BĮ Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro informacija. *Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2012-2014 metų programos 2012 metų ataskaita*. saugoma VVG.

paaiškėjo, kad 35 šulinių vanduo buvo netinkamas vartoti, t.y. jame aptikta mikroorganizmų arba nustatytas didesnis nei leidžiama nitratų arba nitritų kiekis. Projekto metu aptikta šulinių, kuriame nitratų kiekis viršytas 6-8 kartus[240]. Galima teigti, kad namų ūkiai turi susirūpinti savo šulinių vandens kokybe.

ARS ir BS teritorijose šiuo metu nėra pastatyta nei hidroelektrinių, nei vėjo jėgainių, mažai saulės elektrinių. 2012 m. visoje Lietuvoje suaktyvėjo saulės elektrinių statyba, kadangi buvo numatyti joms palankūs elektros energijos supirkimo tarifai. Energetikos ministerijoje buvo gauta daug prašymų dėl leidimų įrengti šioms elektrinėms iš ARS gauta 13 fizinių asmenų ir 14 įmonių prašymų, tačiau 2013 m. įsigaliojus įvairioms pataisoms, ne visi gavę leidimus įsirengė saulės elektrines. 2013 m. duomenimis veikiančių saulės elektrinių ARS buvo 18. BS duomenų nėra. Vasaros metu per mėnesį šios elektrinės pagamina daugiau elektros energijos nei žiemą, todėl tiksliam pagaminamos elektros energijos kiekiui sužinoti reikalinga turėti kiekvieno mėnesio pagaminamą elektros energijos kiekį. Bendras apytikslis pagaminamos elektros energijos kiekis per metus iš visų jėgainių paskaičiuotas priėmus prielaidą, kad instaliuotas saulės elektrinės 1W per metus pagamina apie 0,8 kWh elektros energijos. Tokiu būdu galima teigti, kad visos numatytos pastatyti saulės jėgainės pagamintų apie 616,3 MWh elektros energijos per metus[241]. VVG organizuotų FGI[242] metu nustatyta, kad atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimas ir inovacijos turi būti VPS finansuojamų projektų pirmumo prioritetai (R-71).

Graži ir švari VVG teritorijos gamta – erdvė aktyviam poilsiui. Savivaldybės skatina aktyvų poilsį, todėl vykdo tam skirtus Europos Sąjungos ir savivaldybių biudžeto finansuojamus projektus[243].

VVG teritorijos gyventojai apklausų metu nurodė, kad labiausiai didžiuojasi gamtine aplinka ir geografine padėtimi. Apklausų dalyviai palankiausiai įvertino gamtinės aplinkos būklę VVG vizija reikšmingai prisidėti prie VVG teritorijos ekonominio, socialinio ir kultūrinio augimo, vadovausis kaimo plėtros srities moksliniais tyrimais ir jų rezultatų taikymu praktikoje, kad dar labiau būtų sustiprintas VVG teritorijos išskirtinumas ir teritorija taptų konkurencinga, moderni, patraukli gyventi ir ilsėtis. VVG vizija tapti VVG teritorijos savitumų puoselėtoja glaudžiai siejasi su VVG tikslais, kurie numatyti VPS priemonėse ir veiklos srityse. Įgyvendinant VPS vietos pareiškėjai bus skatinami prisijungti prie gamtos puoselėjimo, rūpestingai ir atsargiai naudotis jos ištekliais. Siekiamybė, kad VVG teritorija išliktų sveika, švari, saugi, darniai tenkinanti visuomenės, aplinkosaugos ir ekonomikos poreikius. VPS visi prioritetai, priemonės ir veiklos sritys skatins darnų gamtos išteklių naudojimą, aplinkos kokybės gerinimą.

2.7. Papildoma informacija

VVG teritorijoje ypatingai svarbi jaunimo situacija. Savivaldybių strateginiuose planuose jaunimo problemų sprendimas yra prioritetas.

Jaunimo politika Lietuvoje ir VVG teritorijoje plėtojama jau daugiau nei 10 metų. Siekiant sudaryti tinkamas sąlygas jauniems žmonėms aktyviai dalyvauti atviroje ir demokratinėje visuomenėje, įgyvendinamos įvairios programos ir priemonės, kuriomis siekiama spręsti jaunimo problemas: sumažinti jaunimo nedarbą, didinti jaunimo užimtumą ir kokybišką laisvalaikio praleidimo būdą, spręsti susisiekimo problemas. ARS strateginiame veiklos plane 2014–2016 metams ir Alytaus rajono savivaldybės 2013–2020 metų strateginės plėtros plane, LR Socialinės

---

[240] Ten pat.

[241] Alytaus rajono savivaldybės interneto svetainėje esanti studija „*Atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimas Alytaus regiono Alytaus rajone galimybių studija*,“ Alytus, 2013, UAB „Eurointegracijos projektai“.
Prieiga internete: <www.arsa.lt/arsa/m/m_files/wfiles/file1179.docx>.

[242] VPS Priedas Nr. 21. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės informacinių renginių - susitikimų protokolai*, Renginių forma fokus grupių interviu - diskusija. Renginiai ir fokus grupių interviu – diskusijos vyko 2015 m. birželio – liepos mėn. Alytaus rajono ir Birštono savivaldybėse. Dokumentą 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė. p. 4, 9, 13, 18, 24, 29, 35, 40, 45, 49, 53, 57, 61, 66, 69.

[243] Alytaus rajono savivaldybės svetainėje esanti informacija. Prieiga internete: <http://arsa.lt/index.php?450083946>.

apsaugos ir darbo ministro 2013-12-16 įsakyme Nr. A1-692 „Dėl jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo plano pavirtinimo“, 2014-08-19 įsakyme Nr. A1-416 „Dėl jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo tvarkos aprašo“ ir su juo susijusiuose dokumentuose numatytos priemonės ir uždaviniai, kuriais vadovaujantis sprendžiamos jaunimo nedarbo ir užimtumo problemos, skatinamos jaunimo, su jaunimu dirbančių organizacijų bei jaunų žmonių iniciatyvos, stiprinami NVO ryšiai su ARS institucijomis, toliau aktyviai vykdoma vietos bendruomenių ir nevyriausybinių organizacijų veiklos plėtra.

VVG teritorijos savivaldybės rūpinasi jaunimo užimtumu sudarydamos sąlygas dalyvauti vietos, nacionaliniuose ir ES projektuose ir programose. ARS veikia daugiau nei 20 jaunimo ir su jaunimu dirbančių bendruomeninių organizacijų, neformalių jaunimo iniciatyvinių grupių, skatinančių jaunimo užimtumą, verslumą, profesinį veiklumą ir pasirengimą darbo rinkai bei prisidedančių prie jaunimo problemų sprendimo rajone, BS tokių duomenų gauti nepavyko. Kasmet pagal ARS jaunimo veiklos skatinimo projektų finansavimo tvarkos aprašą skiriama lėšų iki 10 jaunimo, su jaunimu dirbančių organizacijų, neformalių jaunimo grupių projektų įgyvendinimui, kuriais siekiama suteikti jaunimui kuo daugiau žinių apie jaunimo karjeros planavimą, profesinius įgūdžius, saviraišką, savanorystės, pilietinių iniciatyvų ir užimtumo galimybes, ugdyti gebėjimus aktyviau ieškoti ir susirasti sau tinkamą veiklą ar laisvalaikio praleidimo būdą[244].

Jaunimo nedarbas VVG teritorijoje kaip visoje Lietuvoje bei Europoje - opiausia problema. 2015 metų rugsėjo 1 d. ARS gyveno 27 126 gyventojai, nedarbas rajone siekė 14,02 proc., tuo tarpu jaunimo iki 25 m. amžiaus nedarbo lygis sudarė 5,8 proc., jaunimo iki 29 m. amžiaus – 7,6 proc. Visus metus nuosekliai mažėjantys nedarbo tempai metų pabaigoje prislopo – kaip įprastai, tiesioginį poveikį metų pabaigoje ir pradžioje turėjo sumažėjusi paklausa sezoniniams ir laikiniesiems darbams, taip pat atgal į darbo biržas sugrįžusių iš laikino užimtumo priemonių bedarbių skaičius.[245]

Siekiant sumažinti nedarbą bei pagerinti ARS verslo aplinką, skatinti naujų darbo vietų steigimą, remti smulkaus ir vidutinio verslo įmones ARS nuo 1999 m. veikia Smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) fondas. Kasmet iš savivaldybės biudžeto ir privatizavimo fondo numatomos lėšos skatinti ir remti rajono įmones, jaunuosius verslininkus už naujų darbo vietų įsteigimą. Tačiau šios lėšos yra nepakankamos (R-72).

Nuo 2013 m. vyksta glaudus ARS administracijos bendradarbiavimas su Alytaus teritorine darbo birža aktyviai dalyvaujant Jaunimo garantijų iniciatyvų bei Jaunimo metodinės tarybos prie Alytaus teritorinės darbo biržos komisijų veiklose, skatinančiose Jaunimo darbo centro ir vyriausybinių bei nevyriausybinių jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų, jaunimo atstovų bendradarbiavimą, sprendžiant jaunimo užimtumo problemas ir taip užtikrinant, kad visi jaunuoliai iki 29 m. amžiaus per keturių mėnesių laikotarpį nuo darbo netekimo arba formaliojo mokymosi užbaigimo gautų pasiūlymą dirbti, toliau mokytis, įskaitant pameistrystės profesinio mokymo formą, atlikti praktiką arba stažuotę.

Darbui su nemotyvuotu ir pasyviu jaunimu vyksta įvairūs projektai, užsiėmimai, mokymai, konsultacijos: nuo 2015 m. spalio mėn. vykdomas naujas projektas „Atrask save“, tai 2013 m. ESF pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priemonę „Jaunimo užimtumo ir motyvacijos skatinimas“ finansuoto projekto „Pasitikėk savimi“ tęsinys. Pagrindinis tikslas – kartu su nevyriausybinėmis organizacijomis skatinti niekur nedirbantį, nesimokantį ir mokymuose nedalyvaujantį 16-29 m. jaunuolį integruoti į darbo rinką ar švietimo sistemą teikiant socialinės reabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje paslaugas[246].

---

[244] 2015 m. rugpjūčio 28 d. Alytaus rajono savivaldybės administracijos raštas „*Dėl informacijos pateikimo“* . Nr.(3.19)K26-2412. Duomenys saugomi VVG.
[245] Ten pat.
[246] Ten pat.

BS 2012 m. Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atliko Jaunimo politikos įgyvendinimo BS kokybės vertinimą bei jaunimo problematikos tyrimą BS savivaldybėje.

2013 m. kovo 29 d. BS savivaldybės taryba, sprendimu Nr. TS-52, patvirtino Jaunimo problemų sprendimo Birštono savivaldybėje 2013-2018 metų planą[247]. Šiuo metu BS turėtų būti orientuota į tai, kaip išsilavinusį pritraukti jaunimą sugrįžti gyventi ir dirbti į BS (kaupiami duomenys apie baigusius Birštono gimnaziją, taip pat renkama informacija į kokias specialybes įstojo BS studentai, vykdomos apklausos įstaigose, kokių specialistų jiems reikia arba reikės ateityje).

Analizėje[248] teigiama, kad BS yra menkai išvystyta pramonė, kurią BS kurortinis pobūdis, mažas nedarbo lygis (vasaros savivaldybėje sezoniniai darbai puikiai išnaudojami ir įdarbinama gana daug jaunimo), tačiau patrauklių darbo formų jaunimui trūksta, darbo patirties reikalavimas įsidarbinant, galimybės susieti darbo vietą su galimybe įsigyti ar išsinuomoti būstą savivaldybėje nebuvimas, sąlygoja jaunimo bei jaunų šeimų ir specialistų migraciją. Tai, savo ruožtu, atsispindi bendruomenės senėjime. Vis tik nedarbas Birštono jaunimo tarpe - pakankamai mažas, palyginus su bendra situacija Lietuvoje.

VVG rengdama VPS ne tik naudojosi savivaldybių pateikta informacija, bet kartu tyrė ir įvertino jaunimo iki 29 m. (imtinai) ir jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. situaciją ir poreikius. Buvo gauta 10 jaunų žmonių pateiktų projektinių idėjų, kurios sudarė 7,63 proc. visų VVG teritorijos gautų ne pelno vietos projektų idėjų. VPS paramos lėšų poreikis jaunimo ir jaunų žmonių pateiktų projektinių idėjų įgyvendinimui buvo daugiau kaip 0,5 mln. Eur. Iš viso projektinių idėjų įgyvendinimui paramos lėšų poreikis siekė 6,48 mln. Eur ir 2,4 karto viršijo galimą maksimalią VPS paramos sumą. Jaunimo poreikiai sudarė 7,87 proc. visų VPS paramos lėšų poreikio potencialiems vietos projektų pareiškėjams ketinantiems kreiptis paramos į VVG dėl VPS lėšų[249].

VVG numatė priemones ir veiklos sritis, kuriomis sieks pagerinti jaunimui skirtą infrastruktūrą bei skatins jaunimo verslumą, užimtumą, darbo vietų kūrimą.

Tiesiogiai verslo skatinimui ir darbo vietų kūrimui, kurios gali būti kuriamos VVG teritorijos jaunimui ir jauniems žmonėms VPS numatyta - 76,17 proc. paramos lėšų. Atsižvelgiant į didėlį paramos lėšų poreikį VPS galės tik iš dalies prisidėti prie visų VVG teritorijos jaunimo problemų sprendimo ir tam specialiai numatė priemonę „Jauniems žmonėms skirtos infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, pritaikant ją laisvalaikiui, sveikatingumui“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6). Šiai priemonei įgyvendinti pasirinkta 7,68 proc. paramos lėšų suma ir tai buvo nustatyta atsižvelgiant į jaunimo ir jaunų žmonių procentine išraiška apskaičiuotus poreikius.

Analizuojant VVG teritorijos jaunimo politikos situaciją nustatyta, kad ARS ir BS yra iškeltas prioritetinis jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo klausimas, tačiau savivaldybėse esant neapkankamam finansavimui ir dideliam paramos lėšų poreikiui VVG naujos partnerytės pagrindais įgyvendindama VPS, motyvuos ARS ir BS kaimiškųjų teritorijų bendruomenes, verslininkus, vietos valdžią nuolat ieškoti finansavimo naujų jaunimo užimtumo formų kūrimui, VVG kvies gerinti jaunimui ir jauniems žmonėms skirtą infrastruktūrą ir ypač ragins didinti galimybes jaunimui ir jauniems žmonėms įsidarbinti ir gyventi VVG teritorijos kaimo vietovėse (R-73).

3. VVG teritorijos SSGG		
3.1.	**Stiprybės**	**Stiprybę pagrindžiančio rodiklio Nr.**
3.1.1.	Savitas, vaizdingas kraštovaizdis, gausi gamtinė ir	R-11, R-13, R-65, R-66,

[247] 2015 m. rugsėjo 29 d. Birštono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus elektroniniu paštu pateikta informacija.
[248] Ten pat.
[249] VPS Priedas Nr. 6. *Gyventojų poreikiai ir projektinių idėjų suvestinės lentelės, p. 1-5.*

	biologinė įvairovė miškuose ir saugomose teritorijose, švarus oras ir vandens telkiniai	R-67, R-68, R-69
3.1.2.	Palanki turizmo ir su juo susijusių verslų plėtrai VVG teritorijos geografinė padėtis ir istorinis, kultūrinis paveldas.	R-11, R-12, R- 42, R-51, R-57, R-58, R-68, R-69, R-70, R- 72
3.1.3.	VVG teritorijos gyventojai pritaria, kad ES paramos lėšos būtų skiriamos gyventojų užimtumui ir aktyvumui skatinti.	R-32, R-33, R-35, R-40, R-41, R-45, R-51
3.1.4.	VVG teritorijos savivaldybių aktyvumas pritraukiant investicijas ir įgyvendinat viešuosius projektus.	R-36, R-37, R-72
3.1.5.	Sustiprėję NVO gebėjimai rengti ir įgyvendinti viešuosius projektus.	R- 46, R-52, R- 53, R-54
3.1.6.	Gausūs dzūkų etnokultūriniai ištekliai, tradicijos, besiplečianti tautinio paveldo produktų gamyba ir kaip žemės ūkiui alternatyvi veikla vis aktyviau vystomi tradiciniai amatai, verslai, puoselėjamos kultūrinės ir etnokultūrinės tradicijos.	R - 42, R – 43, R-44, R-51, R-54, R-55, R- 56, R-60
3.2.	**Silpnybės**	**Silpnybę pagrindžiančio rodiklio Nr.**
3.2.1.	Dėl demografinių problemų ir ypač jaunimo migracijos ryškus VVG teritorijos gyventojų mažėjimas ir senėjimas	R-3, R- 6, R-7, R-14, R-16
3.2.2.	Mažas VVG teritorijos gyventojų, ypatingai jaunimo, aktyvumas darbo rinkoje, užimtumo lygi, didelis nedarbas..	R-16, R -19, R-20, R-33, R-34, R-50, R-73, R- 74
3.2.3.	Prastas profesinis pasirengimas, nepakankama kvalifikacija – įtakoja žemą VVG teritorijos gyventojų verslumo lygį ir mažina galimybes konkuruoti darbo rinkoje.	R-14, R-18, R-32
3.2.4.	Prasta socialinės infrastruktūros būklė, menkas susisiekimas su atokiomis vietovėmis sąlygoja laisvalaikio praleidimo, senyvo amžiaus gyventojų priežiūros, vaikų, jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo bei kitų socialinių paslaugų trūkumą.	R-32, R-50, R-61, R-62
3.2.5.	VVG teritorijos gyventojų priklausomybė nuo išmokų, socialinių pašalpų ar kitokio išlaikymo.	R-22, R-23, R-24, R-25, R-26, R-27, R-28, R-30
3.2.6.	Menkas atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimas.	R-71
3.2.7.	Nepakankamas savivaldybių finansinis pajėgumas paskatinti darbo vietų kūrimą, diegti inovacijas, tvarkyti viešąją infrastruktūrą.	R-33, R-36, R -72 , R-73
3.2.8.	Prastėjanti kultūros paveldo objektų būklė.	R- 58, R- 59, R-68
3.2.9.	Pažangaus verslo iniciatyvų trūkumas, inovacijų, klasterių, kooperacijos veiklos pavyzdžių, įmonių, organizacijų, kurios kartu dirbtų su mokslo institucijomis nebuvimas.	R-38, R-40, R-43, R- 44, R-45, R- 46, R-49, R-50
3.3.	**Galimybės**	
3.3.1.	ES politika ir jos įgyvendinimo priemonės paskatins smulkaus ir vidutinio verslo kūrimąsi, jo plėtrą bei nedarbo mažinimą.	
3.3.2.	Išsiplėtusi VVG teritorija, šalia kurios veikia Birštono kurortas, sudaro prielaidas vietinio turizmo paslaugų plėtrai.	
3.3.3.	Vykstanti technologinė pažanga kuria galimybes VVG teritorijos vietos plėtros	

	veikėjams aktyviau bendradarbiauti, mokytis, ir diegti inovacijas, įgyvendinant vietos projektus.
3.3.4.	Vykdomi mokslo institucijų tyrimai leidžia iš naujo įvertinti, nepanaudotus VVG teritorijos išteklius, socialinę infrastruktūrą, vietos savitumus ir atveria galimybes bendradarbiavimui, tinklaveikai bei naujiems projektiniams sprendimams.
3.3.5.	Šalyje plėtojama suaugusiųjų švietimo ir neformalaus mokymo sistema aktyvina gyventojų norą kelti kvalifikaciją, gerinti bendruosius ir profesinius gebėjimus bei padidina galimybes sėkmingai konkuruoti darbo rinkoje.
3.3.6.	Įvairios šalyje diegiamos bendradarbiavimo formos, inovacijos ir modernios technologijos didina VVG teritorijos gyventojų norą kurti pažangius verslus, bei bendradarbiauti su mokslo ir konsultavimo institucijomis.
3.3.7.	ES teikiamos paramos sąlygos prisideda prie gamtinių, etnokultūrinių išteklių saugojimo ir puoselėjimo, o tai suteikia išskirtines galimybes vystytis teritorijai, bei užtikrina jos darnią plėtrą, pridėtinės vertės augimą ir leidžia išlikti gyvybingai ir savitai.
3.4.	**Grėsmės**
3.4.1.	Neplanuoti šalies politiniai, ekonominiai, socialiniai ir teisiniai pokyčiai gali neigiamai įtakoti VPS įgyvendinimą bei visos VVG teritorijos gyventojų gyvenimo kokybės pokyčius.
3.4.2	Verslo kūrimuisi ir plėtrai keliami aukšti reikalavimai gali mažinti gyventojų motyvaciją imtis ekonominės ne žemės ūkio veiklos.
3.4.3.	Šalies socialinės politikos ypatumai gali lemti kvalifikuotos ir motyvuotos darbo jėgos trūkumą ir tai stabdys verslo plėtrą ir inovacijas.
3.4.4.	Klimato kaitos sąlygojami pokyčiai, epideminių ligų protrūkiai gali smarkiai įtakoti VVG teritorijos gyventojų veiklą ir verslo tendencijas.
3.4.5.	Mažėjančios ES finansavimo apimtys gali mažinti VVG teritorijos konkurencingumą.
3.4.6.	Dėl šalies teisinės bazės netobulumų užkertamas kelias intensyviau naudoti atsinaujinančius energijos šaltinius (saulę, vėją).

4. VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka				
Eil. Nr.	**VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas (prioritetine tvarka)**	**Poreikį pagrindžiantys VVG teritorijos SSGG teiginiai (Nr.)**	**Sąsaja su KPP 2014–2020 m. nustatytais nacionaliniais kaimo plėtros poreikiais**	**Poreikio tenkinimas / netenkinimas iš VPS lėšų**
4.1.	Skatinti gyventojų ekonominį aktyvumą, mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes.	**3.1.2., 3.1.3., 3.1.4., 3.1.6., 3.2.2., 3.2.4., 3.2.7., 3.3.1., 3.2., 3.4.2.**	**Nr. 18, Nr. 8, Nr. 9, Nr. 10**	**Taip**
4.2.	Sudaryti sąlygas kaimo plėtros veikėjams bendradarbiauti su mokslininkais, konsultantais ypač keičiantis žiniomis, gerąja praktika, diegiant inovacijas.	**3.2.9., 3.3.3., 3.3.4., 3.3.6., 3.4.3.**	**Nr. 20, Nr. 11**	**Taip**
4.3.	Skatinti jaunimo ir jaunų žmonių iniciatyvas kaime.	**3.2.1., 3.2.2., 3.2.4., 3.3.1., 3.4.2., 3.4.3.**	**Nr. 8, Nr. 9**	**Taip**
4.4.	Plėtoti paslaugas gyventojams, ypač socialiai atskirtoms jų grupėms, remiant socialinio verslo iniciatyvas, įgyvendinti projektus, skirtus teikti paslaugas jaunimui, jaunoms šeimoms.	**3.1.5., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.4, 3.2.5.**	**Nr. 18, Nr. 9 Nr. 8**	**Taip**
4.5.	Remti viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą, skatinti veiklą sutvarkytuose pastatuose, gerinti socialinę infrastruktūrą.	**3.1.4., 3.1.5., 3.2.4, 3.2.7., 3.3.4., 3.3.7.**	**Nr.19**	**Taip**
4.6.	Vykdyti suaugusiųjų švietimą ir neformalų mokymą, patirties sklaidą ir konsultavimą.	**3.2.3., 3.2.4., 3.2.5., 3.3.5., 3.4.3.**	**Nr. 21**	**Taip**
4.7.	Sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime.	**3.1.3., 3.1.6., 3.1.5., 3.2.4., 3.2.5., 3.2.7.**	**Nr. 18, 19**	**Taip**
4.8.	Skatinti didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktų gamybą.	**3.1.6., 3.2.9., 3.3.3., 3.3.7., 3.4.2., 3.4.4.**	**Nr. 11**	**Taip**
4.9.	Skatinti gamtosauginių inovacijų diegimą, atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą.	**3.2.6., 3.2.7., 3.2.9., 3.4.6.**	**Nr. 14**	**Taip**
4.10.	Atnaujinti ir turizmo plėtrai bei gyventojų poreikiams panaudoti rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas, kultūros paveldo objektus.	**3.1.1., 3.1.2., 3.1.6., 3.2.8., 3.3.2., 3.3.7.**	**Nr. 16**	**Taip**
4.11.	Remti krašto tradicijų puoselėjimo iniciatyvas.	**3.1.2., 3.1.6., 3.3.7.**	**Nr. 18, Nr. 19**	**Taip**

II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI? 5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys			
5.1.	**VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys (jei veiklos sritys numatytos):**		**Sąsaja su VVG teritorijos poreikiais**
5.1.1.	**I prioritetas: Kaimo ekonominio gyvybingumo didinimas ir darbo vietų kūrimas**		
		Kodai:	
5.1.1.1.	Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra	LEADER-19.2-6	4.1., 4.3., 4.9.
5.1.1.1.1.	- *veiklos sritis: parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti*	LEADER-19.2-6.2	4.1., 4.3., 4.9.
5.1.1.1.2.	- *veiklos sritis: parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti*	LEADER-19.2-6.4	4.1., 4.3., 4.9.
5.1.1.2.	Priemonė: Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra	LEADER-19.2-SAVA-9	4.3., 4.4. 4.7., 4.9., 4.11.
5.1.1.2.1.	- *veiklos sritis: inovatyvaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra*	LEADER-19.2-SAVA-9.1	4.3., 4.4.
5.1.1.2.2.	- *veiklos sritis: bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra*	LEADER-19.2-SAVA-9.2	4.3., 4.4. 4.7., 4.9., 4.11.
5.1.1.3.	Priemonė: Investicijos žemės ūkio produktų pridėtinei vertei didinti	LEADER-19.2-SAVA-5	4.8., 4.9.
5.1.2.	**II prioritetas: Viešosios infrastruktūros kūrimas ir gerinimas**		
		Kodai:	
5.1.2.1.	Priemonė: Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse	LEADER-19.2-7	4.5., 4.10., 4.9.
5.1.2.1.1.	- *veiklos sritis: parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą*	LEADER-19.2-7.2	4.5., 4.9.
5.1.2.1.2.	- *veiklos sritis: parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą*	LEADER-19.2-7.6	4.10.
5.1.2.2.	Priemonė: Jauniems žmonėms skirtos infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, pritaikant ją laisvalaikiui, sveikatingumui	LEADER-19.2-SAVA-6	4.3., 4.11.
5.1.3.	**III prioritetas: Vietovės privalumų panaudojimas jos plėtrai**		
5.1.3.1.	Priemonė: Mokymai susiję su VPS prioritetų ir priemonių įgyvendinimu	LEADER-19.2-SAVA-3	4.6.
5.1.3.2.	Priemonė: Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas	LEADER-19.2-SAVA-7	4.1., 4.3., 4.10., 4.12.
5.1.3.3.	Priemonė: Bendradarbiavimo, tinklaveikos skatinimas, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant inovacijas	LEADER-19.2-SAVA-8	4.2.

6. VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis									
VPS turinys	**ESIF teminiai tikslai**								
	1	10	3	3	5-6	4	8	9	2
	EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys								
	1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C
I VPS prioritetas: Kaimo ekonominio gyvybingumo didinimas ir darbo vietų kūrimas									
VPS priemonė ir jos veiklos sritis (kai numatytos veiklos sritys): **Ūkio ir verslo plėtra**							×		
- *veiklos sritis: parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti*							×		
- *veiklos sritis: parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti*							x		
VPS priemonė ir jos veiklos sritis (kai numatytos veiklos sritys): **Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra**								×	
- *veiklos sritis: inovatyvaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra*								×	
- *veiklos sritis: bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra*								×	
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): **Investicijos žemės ūkio produktų pridėtinei vertei didinti**				×					
II VPS prioritetas: Viešosios infrastruktūros kūrimas ir gerinimas									
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): **Jauniems žmonėms skirtos infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, pritaikant ją laisvalaikiui, sveikatingumui**								×	
VPS priemonė ir jos veiklos sritis (kai numatytos veiklos sritys): **Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse**								×	
- *veiklos sritis: parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą*								×	
- *veiklos sritis: parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą*								×	
III VPS prioritetas: Vietovės privalumų panaudojimas jos plėtrai									
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): **Mokymai susiję su VPS prioritetų ir priemonių įgyvendinimu**		×							
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): **Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas**								×	

VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): **Bendradarbiavimo, tinklaveikos skatinimas, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant inovacijas**	×								

7. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS		
Strateginio dokumento pavadinimas		**VPS sąsajos pagrindimas**
7.1.	Alytaus rajono savivaldybės 2013-2020 metų strateginės plėtros planas[250]	1) I PRIORITETAS: EKONOMIKOS, VERSLO IR DARNAUS KAIMO PLĖTROS VYSTYMAS. 1.1. TIKSLAS. Plėtoti žemės ūkį, vystyti konkurencingą verslą. 1.1.3. Skatinti kaimo vietovių diversifikaciją. 1.2. TIKSLAS. Sukurti palankią aplinką investicijoms ir rajono verslo vystymuisi. 1.2.1. Uždavinys. Skatinti investicijų augimą. 1.2.2. Uždavinys. Skatinti verslo plėtrą. 1.4. TIKSLAS. Plėtoti ūkinės veiklos bei inžinerinę infrastruktūrą. 1.4.2. Uždavinys. Racionaliai naudoti gamtos išteklius. II PRIORITETAS: VEIKLIOS VISUOMENĖS UGDYMO, SVEIKATOS IR SOCIALINIO VYSTYMAS. 2.3. TIKSLAS. Užtikrinti socialinę aplinką rajono gyventojams. 2.3.4. Uždavinys Inicijuoti socialinių paslaugų plėtrą. *Šie ARS strateginio plane numatyti I ir II prioritetų tikslai ir uždaviniai atitinka VPS I. Prioriteto „Kaimo ekonominio gyvybingumo didinimas ir darbo vietų kūrimas“, Priemonė „Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6), Priemonė „Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-9), Priemonė „Investicijos žemės ūkio produktų pridėtinei vertei didinti" (LEADER-19.2-SAVA-5) bei VPS III Prioriteto „Vietovės privalumų panaudojimas jos plėtrai" Priemonės „Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas" (LEADER-19.2-SAVA-7) tikslus ir jų apibūdinimus.* 2) II PRIORITETAS: VEIKLIOS VISUOMENĖS UGDYMO, SVEIKATOS IR SOCIALINIO VYSTYMAS. Tikslas 2.1. Išsaugoti gerąsias krašto kultūros tradicijas, vystyti modernią, patrauklią kultūrinio turizmo infrastruktūrą ir bendradarbiavimą. 2.1.3. Uždavinys Skatinti rajono gyventojų kultūrinį ir sportinį aktyvumą ir gerinti susijusią infrastruktūrą . 2.1.3.24. Priemonė. Jaunimo bendruomeninių ir pilietinių vertybių skatinimas. 2.1.3.25. Priemonė. Skatinti jaunimo laisvalaikio užimtumą ir iniciatyvas. 2.1.5 . Uždavinys Renovuoti ir modernizuoti kultūros įstaigų ir bendruomenių patalpas.

[250] *Alytaus rajono savivaldybės 2013-2020 metų strateginės plėtros planas, 2012* . Prieiga internete: < http://www.arsa.lt/arsa/m/m_files/wfiles/file1074.pd> ,

		Uždavinys 2.1.6 Sukurti palankią aplinką kultūrinio pažintinio ir ekologinio turizmo paslaugoms plėtoti. 2.2. TIKSLAS. Kurti, plėsti saugią viešąją ir gyvenamąją aplinką rajono gyventojams. *Šie ARS strateginio plane numatyti prioritetai, jų tikslai ir uždaviniai atitinka VPS I. Prioriteto „Kaimo ekonominio gyvybingumo didinimas ir darbo vietų kūrimas“, Priemonė „Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6), Priemonė „Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-9) bei Priemonė „Investicijos žemės ūkio produktų pridėtinei vertei didinti" (LEADER-19.2-SAVA-5), II prioriteto "Viešosios infrastruktūros kūrimas ir gerinimas" Priemonė "Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse" (LEADER-19.2-7), Priemonė "Jauniems žmonėms skirtos infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, pritaikant ją laisvalaikiui, sveikatingumui" (LEADER-19.2-SAVA-6) bei VPS III Prioriteto „Vietovės privalumų panaudojimas jos plėtrai" Priemonė „Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas" (LEADER-19.2-SAVA-7) tikslus ir jų apibūdinimus.*
7.2.	Birštono savivaldybės 2013-2020 m. strateginis plėtros planas[251]	1) 1 PRIORITETAS. SAVIVALDYBĖS BENDRUOMENĖS POREIKIŲ TENKINIMAS. 1.2 TIKSLAS. SIEKTI DIDESNIO ASMENS IR VISUOMENĖS SAUGUMO. 1.2.1. uždavinys. Užtikrinti prieinamas ir kokybiškas socialines ir sveikatos priežiūros paslaugas. *Šie BS strateginio plane 1 prioritete numatyti tikslai ir uždaviniai atitinka VPS I. Prioriteto „Kaimo ekonominio gyvybingumo didinimas ir darbo vietų kūrimas“, Priemonė „Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-9) tikslus ir uždavinius.* <u>2) 1 PRIORITETAS. SAVIVALDYBĖS BENDRUOMENĖS POREIKIŲ TENKINIMAS.</u> 1.3. TIKSLAS. PUOSELĖTI KULTŪRINES TRADICIJAS, SKATINTI GYVENTOJŲ KŪRYBINĘ RAIŠKĄ PLĖTOJANT BENDRUOMENIŠKUMĄ BEI SOCIALINĘ SANGLAUDĄ. 1.3.2. uždavinys. Išsaugoti kultūros paveldą. 1.3.3 uždavinys. Skatinti bendruomenines iniciatyvas. 1.3.3.2. Skatinti jaunimo ir su jaunimu dirbančių NVO aktyvumą ir didinti administracinius gebėjimus. 1.3.3.3. Plėsti laisvalaikio renginių jaunimui spektrą ir didinti kokybę 1.4 TIKSLAS. SUDARYTI PALANKIAS SĄLYGAS SVEIKAI GYVENSENAI, KŪNO KULTŪRAI IR SPORTUI. 1.4.1 uždavinys. Plėtoti sporto ir sveikatingumo infrastruktūrą.

[251] *2016 m. kovo 21 d. Birštono savivaldybės elektroniniu paštu pateikta informacija dėl Birštono savivaldybės 2013-2020 m. strateginis plėtros plano.*

		Šie BS strateginiame plane numatyti prioritetai, jų tikslai ir uždaviniai atitinka VPS II prioriteto "Viešosios infrastruktūros kūrimas ir gerinimas" Priemonė "Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse" (LEADER-19.2-7) ir Priemonė "Jauniems žmonėms skirtos infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, pritaikant ją laisvalaikiui, sveikatingumui" (LEADER-19.2-SAVA-6,) ir III. Prioriteto „Vietovės privalumų panaudojimas jos plėtrai" Priemonė „Mokymai susiję su VPS prioritetų ir priemonių įgyvendinimu" (LEADER-19.2-SAVA-3) bei Priemonė „Bendradarbiavimo, tinklaveikos skatinimas, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant inovacijas" (LEADER-19.2-SAVA-8) tikslus ir jų apibūdinimus. *3)* 2 PRIORITETAS. TURISTINIO POTENCIALO PLĖTOJIMAS. 2.1 TIKSLAS. DIDINTI KURORTO ŽINOMUMĄ ŠALIES IR TARPTAUTINĖSE RINKOSE. 2.1.1 uždavinys. Bendradarbiaujant su verslo sektoriumi intensyviai skleisti informaciją apie Birštono kurortą. 2.1.2 uždavinys. Formuoti Birštono, kaip aukštus kokybės standartus atitinkančio kurorto, įvaizdį. 2.1.3 uždavinys. Gerinti kurorto paslaugų prieinamumą. 2.2 TIKSLAS. PLĖTOTI SVEIKATOS TURIZMĄ 2.2.1 uždavinys. Įrengti sveikatinimo paslaugų infrastruktūrą atvirose erdvėse. 2.2.2 uždavinys. Modernizuoti gydymo, sveikatingumo ir sveikatinimo paslaugas. 2.2.3 uždavinys. Didinti apgyvendinimo vietų skaičių. 2.3 TIKSLAS. DIDINTI KURORTINIŲ PASLAUGŲ ĮVAIROVĘ. 2.3.1 uždavinys. Skatinti vietos gyventojų verslumą, pritraukti privačias investicijas į kurorto infrastruktūros ir paslaugų plėtrą. 2.3.2 uždavinys. Plėtoti vaikui ir šeimai pritaikyto kurorto koncepciją. 2.3.2 uždavinys. Plėtoti vaikui ir šeimai pritaikyto kurorto kryptį. 2.3.3 uždavinys. Išvystyti aktyvaus poilsio turizmo infrastruktūrą ir paslaugas. 2.3.4 uždavinys. Plėtoti dalykinį ir kultūrinį turizmą. *Šie Birštono savivaldybės strateginiame plane numatyti II Prioriteto tikslai ir uždaviniai tiesiogiai atitinka VPS III Prioriteto „Vietovės privalumų panaudojimas jos plėtrai" Priemonė „Mokymai susiję su VPS prioritetų ir priemonių įgyvendinimu" (LEADER-19.2-SAVA-3), Priemonė „Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas" (LEADER-19.2-SAVA-7) bei Priemonė „Bendradarbiavimo, tinklaveikos skatinimas, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant inovacijas" (LEADER-19.2-SAVA-8) tikslus ir jų apibūdinimus.*

7.3.	Alytaus regiono 2014 - 2020 metų plėtros planas [252]	Alytaus regiono 2014 – 2020 metų plėtros planas – tai Alytaus miesto, Alytaus, Varėnos ir Lazdijų rajonų bei Druskininkų savivaldybių plėtros perspektyvos strateginis dokumentas bei priemonių šiam dokumentui įgyvendinti visuma. Alytaus regiono 2014 – 2020 metų plėtros plano tikslas – įvertinti nuolat kintančias plėtros tendencijas, numatyti pagrindines Alytaus regiono socialines – ekonomines plėtros kryptis, apibrėžti veiklos prioritetus, tikslus, uždavinius ir priemones jiems įgyvendinti. "Alytaus regiono 2014 – 2020 metų plėtros planas " buvo patvirtintas Alytaus regiono plėtros tarybos (toliau - ARPT) 2015 m. spalio 26 d. sprendimu Nr. 51/6S-34[253]. <u>I PRIORITETAS: KONKURENCINGA EKONOMIKA</u> 1.1. TIKSLAS: GERINTI VERSLO IR INVESTICINĘ APLINKĄ. 1.1.3. Uždavinys: Aktyvinti mokslo ir verslo partnerystę 1.3. TIKSLAS: DARNIAI PLĖTOTI DZŪKIJOS KAIMĄ 1.2. TIKSLAS: PLĖTOTI SAVITĄ TURIZMO IR REKREACIJOS SISTEMĄ 1.2.1. Uždavinys: Plėtoti viešąją turizmo infrastruktūrą ir rekreacines teritorijas 1.2.2. Uždavinys. Kurti vieningą turizmo informacinę infrastruktūrą ir bendrus maršrutus 1.2.3. Uždavinys. Formuoti Alytaus, kaip savito ir patrauklaus regiono, įvaizdį <u>II PRIORITETAS: DARNI BENDRUOMENĖ</u> 2.3. TIKSLAS: DIDINTI GEBĖJIMUS PRISITAIKYTI PRIE DARBO RINKOS POKYČIŲ 2.3.3. Uždavinys: Gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių didinimas, proaktyvumo ugdymas. 2.4. TIKSLAS: PLĖTOTI KULTŪROS IR SPORTO INFRASTRUKTŪRĄ IR PASLAUGAS 2.4.2 Uždavinys: Didinti etnokultūros patrauklumą ir stiprinti kultūros potencialą. *2015 m. rugsėjo 30 d. kai VPS buvo teikiama vertinimui* "Alytaus regiono 2014-2020 metų plėtros planas" (toliau - planas) ARPT buvo nepatvirtintas tačiau VVG išanalizavo naujo plano turinį ir nustatė, kad naujame ARPT plane *suplanuoti prioritetai, tikslai ir uždaviniai atitinka VPS I Prioriteto „Kaimo ekonominio gyvybingumo didinimas ir darbo vietų kūrimas“, Priemonė „Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6), Priemonė „Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-9) bei Priemonė „Investicijos žemės ūkio produktų pridėtinei vertei didinti" (LEADER-19.2-SAVA-5), bei III Prioriteto „Vietovės privalumų*

[252] *Alytaus regiono 2014-2020 metų plėtros planas, 2015*. Prieiga internete: < http://lietuvosregionai.lt/upload/Lietuvos%20regionai/Alytaus%20apskritis/Regiono%20pletros%20planas/RPP2014-2020/ARPP%20projektas%20tvarkytas_kor2015-10-28.pdf >.

[253] Regioninės plėtros departamento prie VPM interneto svetainės informacija. *Patvirtintas Alytaus regiono 2014-2020 metų plėtros planas*. Prieiga internete: < <http://www.lietuvosregionai.lt/lt/9/news/alytaus-regiono-naujienos/patvirtintas-alytaus-regiono-2014-2020-metu-pletros-planas-1539.html >.

		*panaudojimas jos plėtrai" Priemonė „Mokymai susiję su VPS prioritetų ir priemonių įgyvendinimu" (LEADER-19.2-SAVA-3), „*Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas" (LEADER-19.2-SAVA-7) *bei Priemonė „Bendradarbiavimo, tinklaveikos skatinimas, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant inovacijas" (LEADER-19.2-SAVA-8) tikslus ir jų apibūdinimus.* VVG teritorijoje veikiančiai ARPT susipažinti su VPS buvo pateikta raštu 2015 m. rugsėjo 30d. 2015 m. spalio 26 d. Lazdijų rajone, Seirijuose įvyko ARPT posėdis, kuriame dalyvavo ARPT administracija ir ARPT nariai - Alytaus apskrities savivaldybių merai arba jų atstovai bei Alytaus rajono, Varėnos krašto , Druskininkų VVG bei Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija (Dzūkijos VVG) atstovai. Alytaus rajono VVG pirmininkė Vida Vrubliauskienė ARPT pateikė pranešimą "Informacija apie Alytaus rajono ir Birštono savivaldybių kaimiškosios teritorijos bendruomenių inicijuotos vietos plėtros strategija 2015 - 2020 m." (pranešimo turinys yra viešinamas Alytaus rajono VVG interneto svetainėje http://www.alytausrvvg.lt/) . Perskaičius pranešimą įvyko diskusija, tačiau ARPT pastabų dėl VPS nepateikė.
7.4.	Kauno regiono plėtros planas iki 2020 metų[254]	Kauno regiono plėtros planas - tai Kauno miesto bei rajono, Kėdainių, Kaišiadorių, Prienų, Raseinių, Jonavos rajonų ir Birštono savivaldybių plėtros perspektyvos modelis bei priemonių šiam modeliui įgyvendinti sisteminė visuma, kuria siekiama integruoti aukštesnio lygio ir žemesnio lygio strateginius dokumentus, t.y. numatyti kaip įgyvendinti nacionalinius strateginius dokumentus regione, tuo pačiu telkiant savivaldybių bendrą susitarimą šiais klausimais ir darant įtaką būsimiems nacionaliniams strateginiams dokumentams bei suorientuoti regiono pramonės, statybos, transporto, informacinių technologijų, žemės, miškų ūkio, sveikatos apsaugos, švietimo, socialinės sferos ir kitų sektorių organizacijas, vadovus bei specialistus, kuriomis kryptimis tikslinga ir naudinga plėsti veikiančias ir steigti naujas įmones, įgyvendinti įvairius veiklos plėtojimo ar modernizavimo projektus. Kauno regiono plėtros planas iki 2020 metų metams buvo tvirtintas Kauno regiono plėtros tarybos 2010 m. gegužės 10 d. sprendimu Nr. 1, pakeistas Kauno regiono plėtros tarybos 2011 m. lapkričio 8 d. sprendimu Nr. 51/2S-65, pakeistas Kauno RPT 2012 m. gegužės 29 d. sprendimu Nr. 51/2S-115, pakeistas Kauno RPT 2013 m. kovo 5 d. sprendimu Nr. 51/2S-1, pakeistas Kauno RPT 2014 m. rugsėjo 23 d. sprendimu Nr. 51/2S-30, pakeistas 2015 m. spalio 20 d. sprendimu Nr. 51/2S-44, 2015 m. gruodžio 15 d. sprendimu Nr. 51/2S-52[255].

[254] *Kauno regiono plėtros planas iki 2020 metų*, 2015. Prieiga internete: < http://www.lietuvosregionai.lt/upload/Lietuvos%20regionai/Kauno%20apskritis/Pletros%20planas/KRPP%20patvirtintas%202015-10-20.pdf >.

[255] Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainės 2015 m. spalio 23 d . informacija. *Patvirtintas Kauno regiono plėtros planas iki 2020 metų*. Prieiga internete: <http://www.lietuvosregionai.lt/lt/9/news/kauno-regiono-naujienos/patvirtintas-kauno-regiono-pletros-planas-iki-2020-metu-1523.html >.

		I PRIORITETAS. PAŽANGI EKONOMIKA. 1.2 Tikslas. SUDARYTI PALANKIAS SĄLYGAS SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO ĮMONIŲ PLĖTRAI. 1.2.2. Uždavinys. Plėtoti kompleksinį verslo informacijos, mokymo ir konsultavimo paslaugas teikiančių centrų tinklą, didinti teikiamų paslaugų skaičių ir gerinti jų kokybę. 1.4. Tikslas SIEKTI, KAD KAUNO REGIONAS TAPTŲ TARPTAUTINIO IR VIETINIO TURIZMO BEI ĮVAIRIAPUSIŠKŲ POILSIO PASLAUGŲ CENTRU. 1.4.1. Uždavinys. Vystyti poilsio, pramogų, rekreacinio sporto ir turizmo paslaugų infrastruktūrą, užtikrinant teikiamų turizmo paslaugų visapusiškumą bei gerinant paslaugų kokybę. 2. PRIORITETAS GYVENIMO KOKYBĖ. 2.2 Tikslas VYSTYTI SUBALANSUOTĄ MOKYMOSI SISTEMĄ. 2.2.1. Uždavinys. Skatinti mokymo įstaigų tipų įvairovę bei racionaliai plėtoti šių įstaigų tinklą ir tobulinti jų teikiamas paslaugas. Tikslas 2.5. PLĖTOTI SOCIALINĘ INFRASTRUKTŪRĄ IR BENDRUOMENINES INICIATYVAS, SKIRTAS GYVENTOJŲ GYVENIMO KOKYBĖS IR GYVENAMOSIOS APLINKOS GERINIMUI. 2.5.2. Uždavinys. Remti bendruomenines iniciatyvas ir prevencines bei edukacines programas. Tikslas 2.6. VISAPUSIŠKAI VYSTYTI IR MODERNIZUOTI KAIMO VIETOVES IR VERSLĄ KAIME. 2.6.1. Uždavinys. Stiprinti kaimo bendruomenes bei gerinti bendruomeninę infrastruktūrą. *Šie Kauno regiono strateginiame plane numatyti prioritetai, tikslai ir uždaviniai atitinka VPS I Prioriteto „Kaimo ekonominio gyvybingumo didinimas ir darbo vietų kūrimas“, Priemonė „Ūkio ir verslo plėtra (LEADER-19.2-6), Priemonė „Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-9) bei Priemonė „Investicijos žemės ūkio produktų pridėtinei vertei didinti" (LEADER-19.2-SAVA-5), bei III Prioriteto „Vietovės privalumų panaudojimas jos plėtrai" Priemonės „Mokymai susiję su VPS prioritetų ir priemonių įgyvendinimu" (LEADER-19.2-SAVA-3), „*Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas" (LEADER-19.2-SAVA-7) *bei Priemonė „Bendradarbiavimo, tinklaveikos skatinimas, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant inovacijas" (LEADER-19.2-SAVA-8) tikslus ir jų apibūdinimus.* VVG teritorijoje veikiančiai Kauno regiono plėtros tarybai (toliau - KRPT) susipažinti VPS buvo pateikta raštu 2015 m. rugsėjo 30 d., o 2015 m. spalio 20 d. VVG buvo pakviesta ir dalyvavo KRPT posėdyje, kuris vyko Kėdainių rajono savivaldybėje, Kėdainiuose. Posėdyje dalyvavo Vidaus reikalų ministerijos Regioninės plėtros departamento direktorė Edita Mielienė, KRPT administracija

		ir tarybos nariai - Kauno apskrities savivaldybių merai arba jų pavaduotojai bei Kauno apskrities VVG pirmininkai, kurie pristatė Kėdainių, Kauno, Kaišiadorių, Raseinių ir naujos partnerystės Birštono bei Alytaus VPS. Birštono savivaldybę atstovavo mero pavaduotojas Vytas Kederys. Alytaus rajono vietos veiklos grupės pirmininkė Vida Vrubliauskienė KRPT nariams perskaitė pranešimą „Alytaus rajono ir Birštono savivaldybių kaimiškosios teritorijos bendruomenių inicijuotos vietos plėtros strategija 2015 - 2020 m" ir pristatė VPS. KRPT dėl VPS pastabų nepateikė.
7.5.	Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	ES Baltijos jūros regiono strategija yra Baltijos jūros regiono valstybių (Švedijos, Danijos, Estijos, Suomijos, Vokietijos, Latvijos, Lietuvos ir Lenkijos) strateginio planavimo dokumentas (toliau - ESBJRS), kurio tikslas – stiprinti Baltijos jūros regiono valstybių bendradarbiavimą. Strategija turi tris pagrindinius tikslus – apsaugoti jūrą, sujungti regioną ir padidinti gerovę bei prioritetines sritis. ESBJRS numatyta trys prioritetinės sritys*:* siekiant stiprinti tvarų žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę (koordinuotą su Suomija ir Švedija, Lietuva yra atsakinga už bendradarbiavimą bei veiksmų plano sudarymą stiprinant bendrą kaimo plėtros procesą); siekiant pagerinti vidaus ir išorės transporto sąsajas (suderintas su Švedija); siekiant sumažinti tarpvalstybinį nusikalstamumą ir jo daromą žalą (suderintą su Suomija). VPS atitinka ESBJRS tikslą - „Padidinti gerovę“ ir įgyvendinant VPS priemones bus netiesiogiai prisidedama prie Lietuvos įgyvendinamo Baltijos jūros regiono strategijos veiksmų plano, kur Lietuvai yra patikėta: 1) stiprinti tvarų žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę (koordinuojama kartu su Suomija ir Švedija, Lietuva atsakinga už bendro veiksmo „Sustiprinti bendrą kaimo plėtros programų poveikį“ koordinavimą). VPS siejasi su ESBJRS tikslais ir prioritetinėmis sritimis, kadangi tiek ESBJRS, tiek VPS siekia darnaus vystymosi VVG teritorijos vietovėse, gerinant VVG teritorijos gyventojų gyvenimo kokybę, didinant jų užimtumą, kuriant ir plėtojant VVG teritorijos verslų plėtrą, mažinant bedarbystę, kuriant naujas darbo vietas. VPS numatyti prioritetai, priemonės atitinka 1-ąją veiksmų plano prioritetinę sritį.
7.6.	Viensektorės žuvininkystės VVG VPS (taikoma, kai tokia VPS yra patvirtinta	Alytaus rajonas jungiasi prie kuriamos žuvininkystės regiono vietos veiklos grupės, kuri vienys Prienų, Kazlų Rūdos ir Alytaus rajono žuvininkystės veikla užsiimančius asmenis. Žuvininkystės

	VVG teritorijoje)	VVG dar nėra sukurta ir Strategija nėra parengta, todėl sąsajų su Žuvininkystės VVG ir jų strategija pateikti negalime [256].

[256] Alytaus rajono savivaldybės interneto svetainės 2015 m. rugpjūčio 7 d. informacija. *Alytaus rajonas jungiasi prie naujos regiono žuvininkystės VVG*. Prieiga internete: < http://www.arsa.lt/index.php?606342885>.

8. LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	
LEADER metodo principai	
8.1.	**Teritorinis principas:**
8.1.1.	Principo laikymasis rengiant VPS: VPS įgyvendinimo teritorija yra Alytaus rajono ir Birštono savivaldybių kaimiškosiose vietovėse. Rengti VPS išplėstai teritorijai paskatino glaudūs Alytaus rajono ir Birštono VVG ryšiai bei Alytaus rajono ir Birštono savivaldybių bendradarbiavimas ir savivaldybių priimti sprendimai. VVG teritoriją vienija tai, kad ji yra etniniame dzūkų regione - dzūkiškas identitetas, tradicijos ir jų puoselėjimas tapo teritorijos stiprybe. VVG teritorija atitinka taisyklėse[257] nustatytą apibrėžimą ir atstovauja kaimo vietovėms, kurių bendras gyventojų skaičius yra ne mažiau kaip 6 tūkst. gyventojų. VVG teritorijoje 2013 m. gyveno 32070 tūkst. gyventojų, įskaitant kaimus ir miestelius, miestus ir kitas gyvenamąsias vietoves, kurių gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst. VPS teritorijos savivaldybių centrai - Alytaus ir Birštono miestai - nepriklausomai nuo gyventojų skaičiaus, nelaikomi kaimo vietovėmis ir į VPS neįtraukti. VVG veiklos teritorija apimdama dvi savivaldybes skatina kaimo plėtros dalyvius ypatingai įsiklausyti į vieni kitų poreikius, palaikyti dialogą, darnius tarpusavio santykius. Rengiant VPS 2014 - 2015 m. VVG teritorijoje vykdytos apklausos, o 2015 m. birželio - liepos mėn. visoje VVG teritorijoje surengta 15 informacinių renginių ir 15 FGI[258]. Šios priemonės pagrindžia teritorinio principo taikymą rengiant VPS. *Taip pat, rengdama VPS, VVG vadovaudamasi teritoriniu principu identifikavimo ilgalaikei vietos plėtrai svarbiausias problemas ir išteklius jai spręsti*: VVG užmezgė tarpusavio santykius tarp Alytaus rajono ir Birštono savivaldybių institucijų bei informavo ir konsultavo juridinius ir fizinius asmenis, besidominčius VPS rengimu, - analizavo VVG teritorijos gyventojų poreikius, - parengė bendrą teritorijos SSGG, o vėliau ir bendrą VPS, - atstovavo visos VVG teritorijos įvairių sektorių ir gyventojų interesams (vietos, regioniniu, nacionaliniu lygmeniu), - priėmė sprendimus dėl VPS prioritetų ir priemonių jai įgyvendinti finansavimo, - siekdama darnaus VVG teritorijos vystymo, telkė ir skatino įtraukti rengiant VPS VVG teritorijos kaimo plėtros dalyvius. VVG siekė prisidėti prie VVG teritorijos socialinio kapitalo vystymo, todėl rengiant VPS orientavosi į realius žmonių poreikius ir į plačią teritorinę partnerystę, atkreipdama didelį dėmesį į VVG teritorijos savivaldybių strateginius planus ir įvairius tyrimus. Remiantis į vietovę orientuotu principu, mažiausias teritorinis vienetas, į kurį VVG orientavosi rengdama VPS - buvo seniūnija. VVG teritorijoje yra 12 seniūnijų. Rengiant VPS, seniūnijų gyventojai ir organizacijas buvo įtraukiami į procesą, siekiant identifikuoti ilgalaikei VVG teritorijos vietos plėtrai svarbiausias problemas ir numatyti išteklius joms spręsti. Poreikiai tirti VVG teritorijos seniūnijose todėl, kad mažoje teritorijoje galima lengviau pamatyti bei nustatyti vietos pranašumus ir trūkumus, pavojus ir galimybes, vidinį potencialą ir didžiausias tvariojo vystymosi kliūtis. Tai suteikia galimybę identifikuoti faktinius poreikius ir pasirinkti vietos konkurenciniam pranašumui turėsiančius įtaką VPS prioritetus, priemones ir veiklos sritis. Tiriant seniūnijų ir jų gyventojų poreikius, buvo atkreiptas dėmesys į VVG teritorijos vietos savitumą - Dzūkijos etninį regioną. VVG gyventojų nuomone, - tai išskirtinumas, kuris labai svarbus konkurencingai vietovės plėtrai turizmo kryptimi. 1/12 VVG teritorijos dalis priklauso

[257] *Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2015 m. gegužės 4 d. įsakymas Nr. 3D-343 „Dėl Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, atrankos taisyklių patvirtinimo“ (TAR, 2015-05-05, Nr. 2015-06718).* Prieiga internetu: < http://www.infolex.lt/ta/331846 >.

[258] VPS Priedas Nr.21. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės informacinių renginių - susitikimų protokolai. Renginių forma fokus grupių interviu - diskusija (dokumentą 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė.*

kurortinei BS.

Nustatant VVG teritorijos socialinių ryšių, bendros istorijos, išskirtinumo ir identiteto įtaką vietos bendruomenės bendram požiūriui į ilgalaikę VVG teritorijos plėtrą, VVG tyrimai atskleidė, kad atskirose VVG teritorijos dalyse yra didelis skirtumas tarp gyventojų nuomonių dėl gyvenimo kokybės pokyčių ateityje.

VVG teritorijos BS dalyje gyvenas optimistiškesni žmonės ir 65 proc. respondentų mano, kad gyvenimo kokybė ateityje pagerės, o didžiojoje VVG teritorijos ARS dalyje tuo tiki tik 34 proc. respondentų. Šiuo klausimu Birštono kaimiškoji teritorija turi tapti pavyzdžiu didžiajai VVG teritorijos daliai, kad gyventojų nepasitikėjimas ateitimi netaptų kliūtimi, trukdančia prisitaikyti prie pokyčių, kurie vyksta nuolat.

BS teritorijos tyrimas[259] parodė, kad čia per mažai dėmesio skiriama tradicijoms ir jų išsaugojimui, o tuo pačiu ir vietovės identiteto išsaugojimui. VVG teritorijos ARS dalyje yra puikių tradicijų ir vietovės identiteto saugojimo pavyzdžių, todėl bendra VVG teritorija turės teigiamos įtakos BS kaimiškajai daliai. VVG teritorijos kaimo gyventojams papildomu pajamų šaltiniu galėtų tapti turizmo paslaugos, susijusios su dzūkiškomis tradicijomis ir ekologišku dzūkišku maistu.

VVG teritorijos seniūnijų gyventojai atkreipė dėmesį į tai, kad eilę metų ARS fiksuojami labai aukšti nedarbo rodikliai ir kiekvienoje VVG teritorijos seniūnijoje buvo išskirtas didelis poreikis darbo vietų kūrimui bei nustatyti pelno nesiekiančių organizacijų planai vystyti socialinius verslus. Seniūnijų gyventojų mažėjimas, jaunimo emigracija yra sukėlę nerimą vietos bendruomenėms ir jų tikslas 2014–2020 m. laikotarpiu sudaryti kuo palankesnes sąlygas jaunimui gyventi ir dirbti VVG teritorijoje.

Rengiant VPS susitikimų su VVG teritorijos savivaldybių vadovais ir savivaldybių administracijomis bei analizuojant jų analizuojant savivaldybių strateginius planus nustatyta, kad VVG teritorijos gyventojų lūkesčiai atitinka savivaldybių planus ir nuostatas.

Rengiant šią VPS buvo reikalingas ypatingas vietos bendruomenės sutelktumas, nes per labai trumpą periodą VVG reikėjo suderinti ARS ir BS vietos valdžios, pilietinės visuomenės, verslo interesus ir parengti sprendimus, susijusius su VVG teritorijos plėtra bei VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių pasirinkimu ir suderinimu.

Vietos bendruomenės susitelkimas bendruomenės tikslams 2014-2020 m. laikotarpiui.

Rengiamos VPS įgyvendinimo teritorijos bendruomenė nuo 2015 m. vasario 4 d. iki 2015 m. rugsėjo 22 d. aktyviai ir darniai veikė, dalyvavo VVG visuotiniuose narių susirinkimuose, susitikimuose, informaciniuose renginiuose, posėdžiuose, FGI renginiuose, diskusijose su vietos valdžia, gyventojais, verslininkais bei pilietine visuomene. VVG ir jos teritorijos savivaldybės bei institucijos keitėsi informacija, kad 2014 - 2020 m. ES finansavimo laikotarpiu VVG teritorijoje būtų užtikrinamas verslumo ir užimtumo skatinimas, kad jaunimui būtų sudarytos palankesnės sąlygos įsikurti ir gyventi kaime, kad būtų paskatintas verslo ir darbo vietų kūrimas. VVG teritorijos kaimo vietovėse, galimas viešosios infrastruktūros kūrimo. Iš VPS lėšų VVG teritorijos kaimo vietovėse bus remiami viešosios infrastruktūros projektai bei skatinama ekonominė, socialinė veikla, o kultūrinės veiklos skatinamos vykdyti 2007-2013 m. KPP paramos lėšomis sutvarkytuose bendruomenių pastatuose.

Rengiant VPS buvo pasirinkti prioritetai ir priemonės, kurie atspindi VVG teritorijos bendruomenės nuostatas, o bendraujant su VVG teritorijos bendruomene nustatyta, kad 2014–2020 m. ji yra nusiteikusi bendriems tikslams ir darbui, ir aktyviai dalyvaus įgyvendinant VPS iškeltus tikslus ir uždavinius bei taip prisidės prie tolygios VVG

[259] VPS Priedas Nr. 20. *Anketinis tyrimas „Birštono vietos veiklos grupės kaimo vietovių plėtros strategija 2014 - 2020 metams rengimas" Tyrimą parengė Birštono vietos veiklos grupė, 2015 m.*

	teritorijos kaimo plėtros.
8.1.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS bus laikomasi teritorinio principo, kuriuo bus siekiama: - *užtikrinti vietos išteklių tinkamą panaudojimą, vietos interesų grupių bendradarbiavimą ir veikimą kartu užtikrinant integruotą VVG teritorijos plėtrą,* todėl bus skatinamas bendradarbiavimas, tinklaveika, plėtojamos vietos iniciatyvos, diegiamos inovacijas. Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas, tinklų kūrimas svarbus vietos ekonomikos užtikrinimui visoje VVG teritorijoje. Skatinant kolektyvinį projektų įgyvendinimą, horizontalų ir vertikalų kaimo plėtros dalyvių bendradarbiavimą, jungtines iniciatyvas, bus siekiama užtikrinti nuoseklų ekonomikos bei kaimo vietovių vystymąsi ir įgyvendinamų veiklų naudą platesniam kaimo plėtros dalyvių ratui visoje VVG teritorijoje. Vienas iš svarbių bendradarbiavimo ir tinklaveikos VVG teritorijoje siekių - glaudžiau susieti mokslinius tyrimus ir praktinius kaimo plėtros sprendimus; - *užtikrinti VVG teritorijos išskirtinumo ir specifinių pranašumų panaudojimą:* įgyvendinant VPS pasirinkti prioritetai ir priemonės turės tiesioginės įtakos VVG teritorijos išskirtinumui, nes bus ir toliau puoselėjamos dzūkų tradicijos, rengiami vietos projektai, skirti vietos turizmui, kadangi išskirtiniai VVG teritorijos bruožai – tai savitas ir vaizdingas kraštovaizdis, gausi biologinė įvairovė, daug saugomų teritorijų, švarus oras ir vandens telkiniai. Turizmui palanki VVG teritorijos geografinė padėtis leido VPS pasirinkti priemonę „Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7). VVG teritorija turėdama daug kultūros paveldo objektų, pasirinko priemonę „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ (kodas LEADER-19.2-7) ir jos veiklos sritį „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą“ (kodas LEADER-19.2-7.6). VVG teritorijoje vietos turizmas turi didelį plėtros potencialą, nes auga poreikis poilsiauti kaime, o šių paslaugų pasiūla, kokybė ir įvairovė nėra pakankama. Kita vertus, vietos turizmas sudaro galimybę įvairinti ekonominę veiklą užsiimantiems žemės ūkiu asmenims, susikurti papildomą pajamų šaltinį, didinti kaimo gyventojų užimtumą bei jų verslumą. Be to, vietos turizmas yra labai veiksminga dzūkų krašto gamtos ir kultūros paveldo vertybių, kultūros ir tradicijų išsaugojimo priemonė, skatinanti teikti prasmę ir socialinių ir istorinių reiškinių pristatymui. - *VVG teritorijos didesnės pridėtinės vertės kūrimą, kuriuo bus tiesiogiai siekiama, įgyvendinant VPS priemones:* siekiant išlaikyti VVG teritorijos patrauklumą ir padidinti jos pridedamąją vertę, būtina sudaryti galimybes kaimo tradicijoms ir senųjų amatų technologijoms plisti, tapti žinomoms ir populiarioms visuomenėje. Kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kuris didžiąja dalimi atskleidžia vietovės savitumus, panaudoti gyventojų poreikiams, kaimo vietovėse kuriamo produkto pridėtinei vertei didinti, kaimo turizmui, todėl VPS pasirinkta priemonė „Investicijos žemės ūkio produktų pridėtinei vertei didinti“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5), „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6). Įgyvendinant minėtas priemones, didės VVG teritorijos patrauklumas ir kartu didinama VVG teritorijos pridėtinė vertė.
8.2.	**„Iš apačios į viršų“ principas:**
8.2.1.	Principo laikymasis rengiant VPS: *Atliekant VVG teritorijos socialinę, ekonominę ir aplinkos situacijos analizę ir SSGG,* VVG administracija, VVG valdyba, VVG nariai aktyvino VVG teritorijos gyventojus, bendruomenes, kitas NVO, kitus pilietinės visuomenės atstovus, verslo ir valdžios subjektus įsitraukti į VPS rengimą. Siekė suderinti įvairių interesų grupių ir organizacijų interesus ir poreikius. Vietos projektų idėjos atėjo iš apačios, nes gimė pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovų viešose diskusijose arba FGI. Bendruomeninių organizacijų ir kitų NVO, pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios atstovai buvo įtraukti pakviečiant juos (el. paštu, skelbimais VVG interneto svetainėje

	www.alytausrvvg.lt, asmeniškai arba telefonu) dalyvauti VVG organizuojamuose informaciniuose renginiuose. Renginiai buvo organizuojami viešose vietose (seniūnijose, savivaldybėse) ir dalyvauti juose be apribojimų galėjo visi fiziniai ir juridiniai asmenys besidomintys VPS paramos lėšomis. Svarbiausia buvo nustatyti VVG teritorijos socialinę, ekonominę ir aplinkos situacijos analizę ir SSGG. Gyventojai buvo įtraukti pačiais įvairiausiais būdais – prašant užpildyti VVG teritorijos VPS būtinų tyrimų ir apklausų anketas, renkant projektinius pasiūlymus-idėjas, kurie buvo priimami žodžiu, el. paštu, susitikimų ir informacinių reginių su VVG gyventojais metu. Nuo 2014 m. VVG valdyba analizavo gautų tyrimų duomenis ir teikė svarstyti VVG narių visuotiniams susirinkimams. Nuo 2014 m. gruodžio 29 d. iki 2015 m. rugsėjo 22 d. įvyko 5 VVG narių visuotiniai susirinkimai, kuriuose buvo išanalizuoti ir išgryninti VPS prioritetai ir priemonės. VPS tyrimų ir apklausų geografija apėmė visą VVG teritoriją, visas seniūnijas, todėl VVG teritorijos gyventojų nuomonė realiai atspindi VVG teritorijos socialinę, ekonominę ir aplinkos situacijos analizę ir leido suformuoti VPS SSGG. VVG teritorijos gyventojai buvo kviečiami į susitikimus, kad būtų aptarta VVG teritorijos SSGG. *Nustatant VVG gyventojų poreikius ir suteikiant jiems prioritetus,* VVG valdyba išanalizavo gautą VVG teritorijos tyrimų medžiagą ir VVG visuotiniuose narių susirinkimuose pateikė VVG teritorijos gyventojų poreikių suvestines bei preliminarius VPS prioritetus. Informaciniai renginiai, FGI ir diskusijos buvo protokoluoti ir fiksuoti bendruomeninių organizacijų ir kitų NVO, pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios atstovų - potencialių vietos projektų pasiūlymai bei atsižvelgta į pavienių asmenų įvairiomis formomis pateiktus projektinius pasiūlymus bei planuojamas paramos lėšas. VVG teritorijos gyventojų nuomone, svarbiausia yra gyventojų užimtumas ir darbo vietų kūrimas. NVO sektorius atstovai akcentavo socialinius poreikius ir projektines idėjas, susijusias su socialiniu verslumu ir tai sudarė beveik 43 proc. projektinių idėjų. Bendruomeniniai projektai, susiję su ekonomine veikla, sudarė beveik 17 proc. poreikio. Taip pat NVO sektoriui aktualu socialinės infrastruktūros poreikis. Šiai sričiai pateikta projektinių idėjų ir išreikštas poreikis sudaro daugiau kaip 35 proc. Aplinkos projektams siūlė skyrė beveik 5 proc. Verslo sektoriaus atstovai iš visų sektorių daugiausia pasiūlė projektinių idėjų, kurios sudarė beveik 50 proc. nuo visų kitų sektorių pateiktų idėjų ir poreikių. Valdžios pasiūlytos projektinės idėjos ir poreikiai atskleidė, kad socialinei infrastruktūrai ir viešiesiems projektams paskirti daugiau kaip 57 proc. VPS lėšų. Daugiau kaip 21 proc. idėjų buvo susijęs su socialinio verslumo didinimu ir socialinių problemų sprendimu. Vietos valdžia manė, kad verslo projektams reikėtų skirti 7,14 proc. lėšų. 80 proc. jaunimo projektinių idėjų ir poreikių buvo susiję su socialinės infrastruktūros ir kultūros poreikių tenkinimu. Jaunimas manė, kad ekonominiams ir socialiniams projektams reikėtų skirti tik 20 proc. lėšų. Atsižvelgiant į tai, kad statistinė situacija ir gyventojų nuomonė dėl aukštų ne darbo ir užimtumo trūkumo rodiklių sutapo, todėl VVG visuotiniuose narių susirikimuose buvo nuspręsta, kad ne mažiau 75 proc. VPS lėšų paskirti ekonominėms veikloms vykdyti. Atsižvelgiant į tai, kad šalia VVG teritorijos yra Birštono kurortas, beveik 24 proc. visų ekonominių ir projektinių idėjų, ir poreikių susiję su turizmo paslaugų kūrimu ir jų plėtra. Atsižvelgiant į tai buvo sukurta speciali priemonė „Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas“ (kodas LEADER-19.2.-SAVA-7). Taip pat NVO sektoriaus ir vietos valdžios sektorių nuomonės dėl paramos lėšų dydžio socialinės infrastruktūros pagerinimui sutapo, tačiau VPS negalės patenkinti visų VVG teritorijos poreikių ir siekia prisidėti prie pačių svarbiausių nedarbo mažinimo ir verslo bei verslumo skatinimo. O viešosios infrastruktūros pagerinimui bei viešųjų projektų įgyvendinimui bus skirta daugiau kaip 20 proc. VVG teritorijos gyventojai atkreipė dėmesį, kad VVG teritorijoje trūksta inovacijų, socialinio verslo,

	bendradarbiavimo ir tinklaveikos, todėl šioms sritims paskirta VPS lėšų. *Nustatant VPS prioritetus, pasirenkant VPS priemones, veiklos sritis:* pagal sukauptus paramos lėšų poreikio duomenimis nustatyti bendruomeninių organizacijų ir kitų NVO, pilietinei visuomenei, verslui, vietos valdžios atstovams aktualūs VPS paramos lėšų prioritetai, priemonės, veiklos sritys bei įvertintas paramos lėšų poreikis. Parengus VPS, informacija apie pasirinktus VPS prioritetus, priemones ir veiklos sritis, buvo pateikta www.alytausrvvg.lt interneto svetainėje. VPS buvo aptarta Alytaus ir Kauno regionų plėtros tarybose. *VPS įgyvendinimo etapai* buvo suplanuoti VVG valdyboje, pristatyti VVG visuotiniuose narių susirinkimuos ir 15 VVG teritorijos gyventojams organizuotuose informaciniuose renginiuose. *Planuojant VPS įgyvendinimo finansinius išteklius:* - kiekvienoje seniūnijoje seniūnai buvo VPS rengimo koordinatoriai ir skatino vietos gyventojus bei vietos bendruomenes ir verslo atstovus įsitraukti į VPS rengimą. Seniūnijose buvo pateiktas finansinis planas ir visi VVG teritorijos gyventojai galėjo susipažinti ir teikti pasiūlymus iki nustatytų terminų. Į finansinio plano svarstymą ir pastabų pateikimą galėjo įsitraukti bendruomeninės organizacijos, kitų NVO, pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios atstovai.
8.2.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS: Principo „iš apačios į viršų“ bus laikomasi visuose VVG teritorijos VPS įgyvendinimo etapuose: tiek rengiant kvietimų teikti VP dokumentaciją, tiek kviečiant teikti VP paraiškas, tiek tvirtinant VP, tiek pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus ir vykdant stebėseną, tiek vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas. *Rengiant kvietimų teikti VP dokumentaciją*, interneto svetainėse www.alytausrvvg.lt, www.birstonovvg.lt bus skelbiami VP atrankos ir įgyvendinimo taisyklių projektai, kuriems savo pastabas ir pasiūlymus galės pateikti visi VVG teritorijos gyventojai. VVG valdybos posėdžiuose bus organizuojami pastabų ir pasiūlymų aptarimai, kviečiant į juos suinteresuotus VVG teritorijos gyventojus. Suderinus VVG teritorijos ir visų suinteresuotųjų teritorijos gyventojų interesus, VVG valdyba tvirtins kvietimų teikti VP dokumentaciją. *Kviečiant teikti VP paraiškas*, kvietimų informacija taip pat bus viešinama interneto svetainėse www.alytausrvvg.lt, www.birstonovvg.lt, pagal viešųjų pirkimų reikalavimus atrinktuose leidiniuose. Informacija apie paskelbtus kvietimus teikti VP paraiškas bus siunčiama VVG teritorijos seniūnijoms, kaimo bendruomenėms, NVO, atskirų VVG teritorijos gyventojų grupių interesams atstovaujančioms organizacijoms. Bus stengiamasi aktyvinti VVG teritorijos lyderius savanoriškai teikti informaciją apie kvietimus teikti VP paraiškas. Savo ruožtu VVG administracija teiks konsultacijas dėl reikalavimų pareiškėjams, teikiantiems VP paraiškas, taip pat dėl reikalavimų VP atrankai ir įgyvendinimui. *Tvirtinant VP*, principo „iš apačios į viršų“ įgyvendinimą užtikrins VVG valdyba, kuri tvirtins finansuotinus VP ir kurios sudėtis atitinka principo „iš apačios į viršų“ reikalavimus. Be to, informacija apie VVG valdybos posėdžius, kuriuose bus tvirtinami finansuotini VP, bus skelbiama interneto svetainėse www.alytausrvvg.lt, www.birstonovvg.lt. Taip pat bus sudaryta galimybė minėtuose posėdžiuose stebėtojų teisėmis dalyvauti atskirų VVG teritorijos gyventojų grupių interesus atstovaujančių organizacijų atstovams. *Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus*, kiekvienais metais bus pateikiama informacija interneto svetainėse www.alytausrvvg.lt, www.birstonovvg.lt, vietinėje spaudoje, organizuojami informaciniai renginiai bei dalinamasi informacija Alytaus rajono VVG teritorijoje vyksiančių bendruomeninių organizacijų, kitų NVO, verslo, vietos

	valdžios organizuojamų renginių metu. VP vykdytojai bus įpareigojami viešinti VP įgyvendinimo rezultatus ir pristatyti jų indėlį į VPS įgyvendinimą. *Vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną* ir siekiant atlikti VPS įgyvendinimo kokybinį vertinimą, pasitelkiant socialinių tinkų teikiamas galimybes, bus vykdomos bendruomeninių organizacijų, kitų NVO, pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios atstovų apklausos. VVG teritorijos gyventojams kasmet interneto svetainėse www.alytausrvvg.lt, www.birstonovvg.lt, susitikimų/VPS įgyvendinimo aptarimų metu, bus pristatomi VVG administracijos surinkti privalomi VPS įgyvendinimo stebėsenos duomenys ir rodikliai. Susitikimų/VPS įgyvendinimo aptarimų metu su tikslinėmis VVG teritorijos gyventojų grupėmis bus siekiama identifikuoti VPS įgyvendinimo problemas ir jeigu jos bus nustatytos, gauti siūlymus dėl problemų sprendimo. *Vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas*, kiekvienais metais su bendruomeninių organizacijų, kitų NVO, pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios atstovais bus aptariamas VPS numatytas VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiksmų planas, diskutuojama dėl numatytų aktyvinimo veiksmų turinio. VVG teritorijos gyventojai skatinami įsitraukti į aktyvinimo veiklų organizavimą ir įgyvendinimą pvz. teikti VP gerosios patirties pavyzdžius, teikti siūlymus dėl numatomų organizuoti aktyvinimo renginių pavadinimo, vietos ir laiko, dėl konkrečios gyventojų kompetencijų ugdymo tematikos, vietos, laiko, tikslinės klausytojų grupės ir pan.
8.3.	**Partnerystės principas:**
8.3.1.	Principo laikymasis rengiant VPS: VVG – tris sektorius apimanti (pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios) subalansuota organizacija, užtikrinanti partnerystę tarp pilietinės visuomenės verslo ir vietos valdžios. VVG veikloje nuolat aktyviai dalyvauja suinteresuotų grupių atstovai iš įvairių sektorių. VVG – atvira organizacija naujiems nariams, užtikriną lanksčią ir nediskriminuojančią naujų narių priėmimo tvarką. 2015 m. rugsėjo 22 d. VVG registre buvo užregistruota 61 narys, kurie atstovavo VVG teritorijoje veikiantiems fiziniams ir juridiniams asmenims (privatūs asmenys, ūkininkai, vietos verslininkai - 20 narių, t.y. 33 proc., kaimo bendruomenių ir kitų NVO atstovai - 39 nariai arba 64 proc., vietos valdžios atstovai - 2 nariai, t. y. 3 proc.). VVG valdyba sudaryta iš 12 narių (narių išrinkimo procedūra aprašyta organizacijos įstatuose). VVG nariai renkami visuotiniame narių susirinkime nepažeidžiant partnerystės principo, t. y. skirtingų sektorių atstovai sudaro tokias proporcijas: pilietinę visuomenę atstovauja 5 valdybos nariai (41,7 proc. ir atitinka VPS taisyklių nuostatas, kuriose nurodoma, kad šio sektoriaus atstovų VVG valdyboje turi būti nuo 35 proc. iki 49 proc.), verslo sektorių atstovauja 4 valdybos nariai (35 proc. ir atitinka VPS taisyklių nuostatas, kuriose nurodoma, kad šio sektoriaus atstovų turi būti iki 35 proc.) ir 3 valdybos nariai (iki 30 proc. - atitinka VPS taisyklių nuostatas, kuriose nurodoma, kad šio sektoriaus atstovų turi būti iki 30 proc.) atstovauja vietos valdžią. VVG kurdama naują partnerystę su Birštono seniūnijos bendruomene ir siekdama užtikrinti skaidrų partnerystės principo laikymąsi VVG inicijavo įstatų keitimą, todėl VVG, visuotinis narių susirinkimas ir valdyba atitinka partnerystės principo esmę. Rengdama VPS VVG periodiškai organizavo susitikimus su valdybos nariais, kurių metu buvo priimami sprendimai dėl VPS įgyvendinimo prioritetų, priemonių, veiklos sričių ir finansinio plano, planuojami VPS įgyvendinimo etapai. Rezultatai pristatomi visuotiniuose susirinkimuose. Taip buvo užtikrinamas partnerystės principo laikymasis.
8.3.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS, VVG ir toliau veiks, laikydamasi partnerystės principo (atitikdama partnerystei keliamus reikalavimus). Partneriai (bendruomeninių organizacijų, kitų NVO, pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios atstovai), siekdami VVG

	teritorijos vizijos ir jos siekiančių prioritetų įgyvendinimo, vadovaudamiesi nešališkumo, skaidrumo, atvirumo, viešų ir privačių interesų derinimo principais, atstovaus kaimo plėtros partnerius, rengiant ir tvirtinant VP atrankos ir įgyvendinimo taisykles, rengiant ir tvirtinant kvietimus teikti VP paraiškas, įgyvendinant partnerių aktyvinimo veiksmus, priimant sprendimus dėl VP finansavimo, stebint ir vertinant VPS įgyvendinimo eigą bei rezultatus. Su VPS įgyvendinimo tvarka, sprendimų dėl VP finansavimo priėmimo eiga ir rezultatais, VPS įgyvendinimo rezultatais bus supažindinami visi kaimo plėtros partneriai, skelbiant informaciją interneto svetainėse www.alytausrvvg.lt, www.birstonas..lt, www.arsa.lt, elektroninėje arba periodinėje spaudoje, partnerių neformaliuose susitikimuose, taip sudarant jiems galimybę ir skatinant palaikyti „grįžtamąjį ryšį“ ir suteikti žinių partnerių atstovams VVG valdyboje, VVG administracijai dėl VPS konkrečių priemonių įgyvendinimo.
8.4.	**Inovacijų principas:**
8.4.1.	Principo laikymasis rengiant VPS: VPS rengimas savo esme inovacinis procesas, nes VVG ją rengė sukurdama naują partnerystę, išplėsdama VVG teritoriją ir suderindama dviejų savivaldybių bendruomenių interesus. Apie rengiamą VPS ir naujas ateities planų finansavimo galimybes VVG teritorijos gyventojai buvo informuojami ir su jais buvo konsultuojamasi daugelyje VVG organizuotų susitikimų. Akcentuojant pasiūlymų, kylančių „iš apačios į viršų“ svarbą, pavyko atskleisti VVG teritorijos gyventojų poreikių įvairovę ir įsisenėjusių vietos problemų sudėtingą kontekstą. VVG, rengdama VPS, išbandė naujas vietos gyventojų organizavimo ir įtraukimo formas visuose jos rengimo ir sprendinių priėmimo etapuose. Bendri VPS rengimo veiksmai inicijavo demokratišką konsultavimosi procesą su VVG teritorijos gyventojais ir užtikrino priimtų sprendimų skaidrumą. VVG teritorijos gyventojai diskutavo ir priėmė sprendimą įgyvendinti savo turiniu ir tikslais inovacines priemones: „Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9) ir „Bendradarbiavimo, tinklaveikos skatinimas, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant inovacijas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8). Be to, projektinės idėjos, pateiktos potencialių VP vykdytojų, orientuotos ieškoti inovacinių socialinių paslaugų, laisvalaikio ir gamybos organizavimo VVG teritorijoje sprendimų. Inovacijų principo įgyvendinimo buvo siekiama, įgyvendinant ir bendradarbiavimo tiek tarpteritorinio, tiek tarptautinio veiklas, dalyvaujant VVG tinkle ir taip tiriant kitose vietovėse esančias inovacijas, kurios galėtų būti diegiamos VVG teritorijoje, konferencijose ir forumuose. 2013-2014 m. VVG įgyvendino tarptautinį projektą „Malonumai judant“. Projekto partneriais buvo Austrijos VVG „Elsbiere Wienerwald“ ir Birštono VVG. Projekto metu VVG nariai ir projekto dalyviai susipažino su Austrijoje įdiegtomis naujomis technologijomis – elektromobiliais jų pakrovimo stotelėmis, naujomis technologijomis įdiegtomis kaimo šildymo ir nuotekų sistemoje, atsinaujinančių elektros šaltinių panaudojimo galimybėmis. VVG kiekvienais metais dalyvavo ASU organizuojamose mokslinėse - praktinėse konferencijose: 2014 m. spalio 22-23 d. dalyvavo Ugdymo plėtotės centro organizuotame forume „Kūrybinės jungtys“; 2015 m. sausio 23 d. ir 2015 m. vasario 13 d. dalyvavo Atviros pažangos forume „Mokomės visą gyvenimą“; 2015 m. liepos 5 d. dalyvavo Mykolo Riomerio universiteto organizuotoje praktinėje – mokslinėje konferencijoje „Efektyvumas viešajame sektoriuje: kuo vadybos teorijos gali pasitarnauti ir ką praktikai gali patarti?“.
8.4.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS, VVG didelį dėmesį numato skirti informacinių technologijų taikymui VVG valdyme, gyventojų aktyvinimo veiksmų įgyvendinime, numatoma pasitelkti socialinių tinklų teikiamos galimybes. Inovacijų principas bus įgyvendinimas

	organizuojant patirties mainus, dalyvaujant VVG tinkle, ugdant gyventojų kompetencijas, nes lektoriams bus keliamas reikalavimas kompetencijų ugdymo metu taikyti inovacines priemones. Potencialiems VP pareiškėjams ir VP vykdytojams bus sudarytos galimybės semtis tarptautinės inovacinės praktikos. Įgyvendinant VPS, didelis dėmesys bus skiriamas valdymo inovacijai – VPS įgyvendinimo stebėsenai, inovacinių projektų atrankai ir jų gerosios patirties sklaidai. *Siekiant paskatinti inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą: VP atrankos metu pagal VPS priemones* „Jauniems žmonėms skirtos infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, pritaikant ją laisvalaikiui, sveikatingumui“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6), „Mokymai susiję su VPS prioritetų ir priemonių įgyvendinimu“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-3), „Bendradarbiavimo, tinklaveikos skatinimas, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant inovacijas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8), „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6), teikiamiems projektams pirmumas bus skiriamas tiems vietos projektams, kurių veiklose numatyta taikyti inovacinius sprendimus. Reikia pažymėti VVG priėmė sprendimą savo turiniu ir tikslais inovacinėms priemonėms „Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9) ir „Bendradarbiavimo, tinklaveikos skatinimas, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant inovacijas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8) skirti ne mažiau 7 proc. VP finansavimui numatytų lėšų. Inovacinių vietos projektų įgyvendinimo metu vietos projektų vykdytojams numatoma teikti konsultacinę pagalbą, ugdyti jų gebėjimus visuose vietos projektų įgyvendinimo etapuose. Visų pirma inovacinių vietos projektų įgyvendintojams bus suteikta galimybė semtis tarptautinės inovacinių projektų įgyvendinimo patirties. Inovacinių vietos projektų rezultatų sklaidos metu numatoma siekti, kad inovaciniai vietos projektai įgautų projekto-prototipo vaidmenį t. y. tokie projektai, jų valdymo modeliai galėtų būti įgyvendinami ir kitų pareiškėjų, ypač socialinio ir bendruomeninio verslo, bendradarbiavimo srityje. Numatoma inovacinius projektus pristatyti, kaip reprezentuojančius. Tokiu būdu jie galėtų tapti pagrindu, įgyvendinant tarpteritorinio ir tarptautinio bendradarbiavimo projektus.
8.5.	**Integruoto požiūrio principas:**
8.5.1.	Principo laikymasis rengiant VPS: VVG rengdama VPS stengėsi atsižvelgti į integruoto požiūrio principą, taip parengdama skirtingų sektorių plėtrą apimančią VPS. Siekiant apjungti ekonomikos, socialinio, kultūros ir aplinkos sektorių veiklas buvo tiriamos ne tik atskirų sektorių problemos, bet ir jas apjungiamos į vieną visumą. Siekiant išsiaiškinti socialinio sektoriaus situaciją buvo apklaustos įvairios visuomeninės organizacijos (bendruomenės, draugijos, kitos NVO ir pan.), kaimo gyventojai; siekiant išsiaiškinti ekonominio sektoriaus situaciją buvo apklaustos vietos įmonės ir verslininkai ir pan.; siekiant išsiaiškinti kultūros ir aplinkosaugos situaciją buvo apklaustos valstybinės institucijos (savivaldybės, seniūnijos, sveikatos įstaigos ir pan.). Taip pat surinkti projektiniai pasiūlymai. SSGG analizės padiktuoti sprendimai nulėmė VPS pobūdį. Išnagrinėjus VVG teritorijos stiprybių, silpnybių, grėsmių ir galimybių tarpusavio sąveiką, atsiskleidė galimi VVG teritorijos plėtros scenarijai. Siekdama strategiškai veikti, VVG paramos lėšas sukoncentravo į trijų, vienas kitą remiančių, prioritetų įgyvendinimą I Kaimo ekonominio gyvybingumo didinimas ir darbo vietų kūrimas, II Viešosios infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, III Vietovės privalumų panaudojimas jos plėtrai. Siekiant, kad VPS numatyta veikla ir projektai būtų susieti į visumą visos VVG teritorijos ir regiono atžvilgiu, buvo atliktas VPS priemonių palyginimas su Alytaus rajono ir Birštono savivaldybių plėtros strateginiais planais ir Alytaus regiono plėtros planu. Šis įvairių sektorių susiejimas yra vienas iš svarbiausių sėkmingo integruoto požiūrio principo

	elementų įgyvendinimas.
8.5.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS: Siekiant nuosekliai spręsti atskirų socialinių, ekonominių ir aplinkosaugos sektorių problemas, kvietimai bus skelbiami pirmiausiai III VPS prioriteto, kurio įgyvendinimo priemonės skirtos vietovės privalumų panaudojimui jos plėtrai, vėliau I VPS prioriteto, kurio įgyvendinimo priemonės skirtos kaimo ekonominio gyvybingumo didinimui ir darbo vietų kūrimui ir vėliausiai II VPS prioriteto, kurio įgyvendinimo priemonės skirtos viešosios infrastruktūros kūrimui ir gerinimui, priemonėms. Tokiu būdu, visų pirma, integruotai bus sprendžiamos verslo aplinkos gerinimo problemos, vėliau nuosekliai ekonomikos skatinimo, darbo vietų kūrimo ir socialinės atskirties ir skurdo mažinimo, gyvenimo kokybės gerinimo problemos. Projektų, kurie skirti vietovės privalumų panaudojimui jos plėtrai, turėtų sudaryti prielaidas didinti VVG teritorijos patrauklumą ir gerinti investicinę aplinką, taip kuriant prielaidas verslumo iniciatyvoms rastis, kas padėtų skatinti socialinę įtrauktį, didinti VVG teritorijos gyventojų užimtumą. Aplinkosaugos sektorių problemos VVG teritorijos VPS įgyvendinimo kontekste yra priskirtos horizontalioms problemoms ir bus sprendžiamos tiek įgyvendinant visų prioritetų priemones. Nepanaudotoms kvietimų metu lėšoms bus skelbiami papildomi kvietimai laikantis anksčiau išdėstyto susietumo ir nuoseklumo, prieš tai aktyvinant VVG teritorijos gyventojus, įskaitant ir jų gebėjimų ugdymą pagal temas, atitinkančias pagal vieną ar kitą VPS prioritetą numatomas spręsti problemas, tenkinti VVG teritorijos ir gyventojų poreikius. Kvietimai logiškai išdėlioti laike, įvertinant vietos projektų atrankos ir įgyvendinimo taisyklių parengimo, derinimo bei tvirtinimo procedūroms reikalingus ir kvietimų vykdymo, vietos projektų administravimo, VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo terminus. Finansiniai ištekliai VPS įgyvendinimui suplanuoti, remiantis VPS keliamais reikalavimais - ne mažiau 75 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų skirti vietos projektams, kuriantiems darbo vietas ir/ar sudarantiems prielaidas darbo vietų kūrimui. Kadangi bus siekiama integruotai (tarpusavyje susietai ir nuosekliai) spręsti atskirų sektorių problemas, planuojama iki 2020 m. panaudoti ne mažiau kaip 75 proc. vietos projektams finansuoti numatytos paramos sumos.
8.6.	**Tinklaveikos ir bendradarbiavimo principas:**
8.6.1.	Principo laikymasis rengiant VPS. Tinklaveikos ir bendradarbiavimo veiksmai. 1. Dalyvavimas Vietos veiklos grupių tinklo veikloje: 1.1.2011 m. - 2015 m. narystė Vietos veiklos grupių tinkle, nario mokesčio mokėjimas (VVG - dalyvis); 1.2. 2010 - 2015 m. dalyvavimas visuose VVG tinklo renginiuose (VVG - dalyvis): 1.2.1. 2011 m. balandžio 27 d. VVG tinklo visuotinis narių susirinkimas (Universiteto g. 8A, Akademija, Kauno r.). 1.2.2. 2011 m. lapkričio 11 d. VVG tinklo renginys (iš projekto) (Kavinė „Nemunas“, Dariaus ir Girėno g. 23, Jurbarkas). 2.2.3. 2012 m. sausio 16 d. VVG tinklo ataskaitinis susirinkimas (Senoji rinka g. 12, Kėdainiai). 2.2.4. 2012 m. vasario 8 d. VVG tinklo susirinkimas („Kernavės bajorynė“, Kernavė, Širvintų r.). 2.2.5. 2012 m. kovo 15 d. VVG tinklo susitikimas (Kėdainių rajono savivaldybė, J. Basanavičiaus g. 36). 2.2.6. 2012 m. balandžio 13 d. VVG tinklo organizuojamas seminaras (Kaišiadorių rajono

	sav., Bažnyčios g. 4, Kaišiadorys). 2.2.7. 2012 m. gegužės 9-10 d. VVG tinklo konferencija (Gedimino g. 26, Trakai, viešbuti „Trasalis – Trakai Resort SPA“). 2.2.8. 2012 m. rugsėjo 19 d. VVG tinklo posėdis (Girkalnis, Šėtupio g. 61, Raseinių r.). 2.2.9. 2013 m. kovo 21-22 d. VVG tinklo mokymai (Kutiškių k., Surviliškio sen., Kėdainių r.). 2.2.10. 2013 m. balandžio 24 d. VVG tinklo narių susitikimas su LR ŽŪM atstovais (ASU, IV r., Studentų g. 8, Kauno r.). 2.2.11. 2013 m. gegužės 7 d. VVG tinklo organizuojama konferencija (Kaimo turizmo sodyba „Kernavės bajorynė“, Kernavė, Širvintų r.). 2.2.12. 2013 m. gegužės 8-9 d. VVG tinklo organizuojama konferencija (iš projekto) (Kaimo turizmo sodyba „Karališkis“, Antaplaštakio km., Kurklių sen., Anykščių r.). 2.2.13. 2014 m. sausio 9 d. VVG tinklo konferencija (Raudondvario pilis, Pilies takas 1, Kauno r.). 2.2.14. 2014 m. vasario 6 d. VVG tinklo valdybos posėdis (VšĮ Rietavo verslo informacijos centras, Parko. g. 5, Rietavas). 2.2.15. 2014 m. vasario 18 d. VVG tinklo ataskaitinis-rinkiminis susirinkimas (Dariaus ir Girėno g. 120a, Jurbarkas). 2.2.16. 2014 m. kovo 18 d. VVG tinklo valdybos posėdis (ASU III r., Universiteto g. 10, Akademija, Kauno r.) 2.2.17. 2014 m. gegužės 27 d. VVG tinklo valdybos posėdis (Kėdainiai). 2.2.18. 2014 m. birželio 27 d. VVG tinklo valdybos posėdis (Trakų r. savivaldybė, Vytauto g. 33, Trakai). 2.2.19. 2014 m. rugsėjo 4 d. VVG tinklo valdybos posėdis (Ukmergės kultūros centras, Kauno g. 8, Ukmergė). 2.2.20. 2014 m. lapkričio 25 d. VVG tinklo valdybos posėdis (A. Stulginskio universitetas, III, r., Kaunas). 2.2.21. 2015 m. sausio 6-7d. VVG tinklo susitikimas (Malūno g. 6, Kunionių k., Kėdainių r.) 2.2.22. 2015 m. gegužės 27 d. Vietos veiklos grupių tinklo organizuojama socialinio verslo diskusija ir VVG tinklo visuotinis narių susirinkimas (Pergalės g. 1, Veprių mstl., Ukmergė). 1.3. 2013 m. - 2014 m. Alytaus apskrities VVG atstovas - VVG tinklo valdybos narys (VVG tinklo narys ir dalyvis); 1.4. Dalyvavimas VVG tinklo išplėstiniuose valdybos posėdžiuose (VVG - dalyvis): 1.4.1. 2013 m. spalio 15 d. VVG tinklo išplėstinis valdybos posėdis (Aušros al. 21, Šiauliai); 1.4.2. 2015 m. gegužės 4 d. VVG tinklo išplėstinis valdybos posėdis (Nemuno g. 14, Rokai, Kauno r.) 2. Bendradarbiavimas su kitomis Lietuvos VVG: 2.1.Su Birštono VVG 2011 m. rugsėjo 9 d. pasirašyta Bendradarbiavimo sutartis Nr. V-52) (VVG - iniciatorius); 2.2. 2012 m. - 2014 m. su Birštono VVG parengtas ir įgyvendintas teritorinio bendradarbiavimo projektas "Panemunės dzūkų turizmo maršrutas" Nr. 4TT - KA-12-1-0004-PR-0001 (VVG - iniciatorius, projekto koordinatorius); 2.3. 2012 m.- 2014 m. su Birštono VVG ir Austrijos Elsbeere Wienerwald VVG parengtas ir įgyvendintas tarptautinio bendradarbiavimo projektas "Malonumai judant" Nr. 4TT-KA-12-1-0001 (VVG - iniciatorius, dalyvis, projekto partneris); 2.4. 2014 m. rugsėjo 15 d. Bendradarbiavimo sutartis/ Nr. V-22A su Druskininkų vietos veiklos grupė (VVG - iniciatorius);

	2.5. 2014 m. rugsėjo 15 d. Bendradarbiavimo sutartis/ Nr. V-209 d. su Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija (Dzūkijos VVG) (VVG - iniciatorius); 2.6. 2014 m. rugsėjo 15 d. Bendradarbiavimo sutartis/ Nr. V-21 su Varėnos krašto VVG (VVG - iniciatorius). 3. Bendradarbiavimas su kitomis VVG teritorijoje veikiančiomis ir su vietos plėtros skatinimo veikla susijusiomis organizacijomis: 3.1.2014 m. gruodžio 17 d. Bendradarbiavimo sutartis/ Nr. V-27 su Alytaus rajono savivaldybės viešoji biblioteka (VVG - iniciatorius) ir bendro projekto "Interaktyvių ir rekreacinių zonų plėtra Alytaus rajone" pateikimas (VVG - dalyvis); 3.2.2014 m. rugsėjo 15 d. Bendradarbiavimo sutartis/ Nr. V-22 su Biudžetinė įstaiga Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras (VVG - iniciatorius) ir dalyvavimas bei bendrų renginių organizavimas (VVG iniciatorius arba dalyvis); 3.3.Su VšĮ "Socialinės raidos tyrimų centras" įgyvendintas bendras projektas "Aktyvi šeima raktas į kokybišką gyvenimą: [Raktas]" Nr.VP1-1.3-SADM-02-K-03-015 (VVG - dalyvis); 3.4.Su Labdaros ir paramos fondas "Baltijos labdaros fondu" įgyvendintas bendras projektas "Lietuvos kaimo bendruomenių vystymas, plėtojant žemės ūkį" Nr. 27 -0342- (VVG - dalyvis); 3.5.2014 m. gruodžio 18 d. pasirašyta Bendradarbiavimo sutartis/ Nr. V-28 su BĮ Alytaus rajono Daugų kultūros centru (VVG - iniciatorius) ir bendrų veiklų, renginių organizavimas (VVG iniciatorius arba dalyvis); 3.6. 2015 m. gruodžio 18 d. pasirašyta Bendradarbiavimo sutartis Nr. 9G- 2015/01 / Nr.V-6 su Viešąja įstaiga "Devynios galybės" (VVG - dalyvis). 4. Bendradarbiavimas su užsienio VVG veiksmai: 4.1. 2012 m. sausio mėn. vizito Austrijoje Elsbeere Wienerwald VVG metu pasirašytas ketinimų bendradarbiauti protokolas (VVG - iniciatorius); 4.2. 2012 m. - 2014 m. su Elsbeere Wienerwald (Austrija) regiono VVG ir Birštono VVG parengtas ir įgyvendintas tarptautinio bendradarbiavimo projektas "Malonumai judant" Nr. 4TT- KA-12-1-0001 (VVG - iniciatorius). 5. Kiti VVG bendradarbiavimo ir dalyvavimo veiksmai: 5.1. VVG kiekvienais metais dalyvavo Aleksandro Stulginskio universiteto parodose „Ką pasėsi...“, „Sprendimų ratas“, taip pat šių parodų metu organizuotuose forumuose ir konferencijose. Alytaus rajono VVG priėmė Aleksandro Stulginskio universiteto absolventus ir magistrantus atlikti praktiką VVG, taip pat konsultavo rengiant baigiamuosius mokslinius darbus. Dalyvavo ASU Ekonomikos ir vadybos fakulteto Apskaitos ir finansų studijų programos magistrantūros studijų išoriniame vertinime kaip ekspertai (VVG - dalyvis); 5.2. 2011 m. birželio 21-23 d. VVG dalyvavo Programos LEADER ir žemdirbių mokymo metodikos centro organizuotoje tarptautinėje konferencijoje „Tiltų statymas tarptautiniam bendradarbiavimui (VVG - dalyvis); 5.3. 2011 m. lapkričio 24-25 d. VVG dalyvavo Trakų VVG organizuotoje konferencijoje. 5.4. 2011 m. gruodžio 2 d. VVG nariai dalyvavo Lietuvos savivaldybių asociacijos organizuotame seminare „Savivaldybių dalyvavimas vystomojo bendradarbiavimo veiklose“ (VVG - dalyvis); 5.5. 2012 m liepos 23-27 d. VVG dalyvavo dalykinėje kelionėje – tarptautiniame seminare „VVG veikla įgūdžių įgijimas bei jų pritaikymas Austrijos centrinio regiono pavyzdžiu, įgyvendinant LEADER metodą“ Austrijoje (VVG - dalyvis); 5.6. 2012 m. rugsėjo 11-13 d. VVG dalyvavo Programos LEADER ir žemdirbių mokymo metodikos centro organizuotoje tarptautinėje konferencijoje „Socialinis verslumas – naujos galimybės kaimui“ (VVG - dalyvis);

	5.7. 2013 m. vasario 13-18 d. VVG dalyvavo dalykinėje kelionėje – tarptautiniame seminare „VVG veikla, įgūdžių įgijimas bei jų pritaikymas pietų Prancūzijos pavyzdžiu, įgyvendinat LEADER metodą“ Prancūzijoje (VVG - dalyvis); 5.8. 2013 m. rugsėjo 4-11 d. VVG dalyvavo dalykinėje kelionėje- tarptautiniame seminare „LEADER metodo įgyvendinimas Ispanijos pavyzdžiu, vietos veiklos grupių veikla ir praktiniai pavyzdžiai“ Ispanijoje (VVG - dalyvis); 5.9. 2014 m. balandžio 24-25 d. dalyvauta Kauno rajono VVG organizuotoje tarptautinėje konferencijoje „LEADER programos tarptautinio bendradarbiavimo patirtis ir perspektyvos (VVG - dalyvis); 5.10. 2014 m. gegužės 9 d. dalyvauta Vietos veiklos grupės „Pajūrio kraštas„ organizuotoje tarptautinėje konferencijoje „Vertę kuriančios bendruomenės“ (VVG - dalyvis); 5.11. Organizuotos 6 VVG konferencijos ir dalyvauta kitų VVG organizuojamose konferencijose, teminiuose susirinkimuose (VVG - iniciatorius ir dalyvis); 5.12. Organizuotos pasikeitimo patirtimi keliones, išvažiuojamieji seminarai Alytaus rajone kitoms šalies VVG (VVG - iniciatorius ir dalyvis); 5.13. VVG dalyvavo Kaimo parlamento veikloje (VVG - dalyvis): 5.13.1. 2014 m. balandžio 11 d. dalyvauta Kaune, Aleksandro Stulginskio universitete vykusiame pirmajame Lietuvos kaimo parlamente; 5.13.2. 2015 m. balandžio 26 d. dalyvauta Kaune, Aleksandro Stulginskio universitete vykusiame antrajame Lietuvos kaimo parlamente; 5.14. 2015 rugsėjo 22 d. VVG visuotinis narių susirinkimas priėmė sprendimą tapti Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos nare (VVG - iniciatorius); 5.15. VVG dalyvavo kituose VVG tinklo organizuotuose renginiuose, mokymuose, susitikimuose (VVG - dalyvis).
8.6.2.	<u>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</u> 1. Planuojami tinklaveikos ir bendradarbiavimo veiksmai: 1.1..Pasiūlymo pateikimas Vietos veiklos grupių tinklui dėl konferencijos "Miesto ir kaimo VVG bendradarbiavimo galimybės" inicijavimas. 2. Bendradarbiavimas su kitomis Lietuvos VVG: 2.1. Bendradarbiavimo su Trakų krašto VVG inicijavimas; 2.2. Bendradarbiavimo projekto su Druskininkų vietos veiklos grupė inicijavimas; 2.3.Bendradarbiavimo projekto su Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija (Dzūkijos VVG) inicijavimas; 2.4. Bendradarbiavimo projekto su Varėnos krašto VVG inicijavimas. 3. Bendradarbiavimas su užsienio VVG: 3.1.Bendradarbiavimo sutarties su Podhalanska VVG (Lenkijos Respublika) inicijavimas; 4.Bendradarbiavimas su kitomis su vietos plėtros skatinimo veikla susijusiomis organizacijomis: 4.1. Bendradarbiavimo projekto su Biudžetine įstaiga Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuru inicijavimas; 4.2. Bendradarbiavimo sutarties ir projekto su Alytaus miesto vietos veiklos grupe inicijavimas; 4.3. Bendradarbiavimo sutarties ir bendradarbiavimo projekto su Alytaus krašto verslininkų asociacija inicijavimas.
8.7.	**Vietos finansavimo ir valdymo principas:**
8.7.1.	<u>Principo laikymasis rengiant VPS:</u> VVG rengdama VPS laikėsi vietos finansavimo ir valdymo principo. Rengiant strategiją buvo atliktos anketinės kaimo gyventojų apklausos, juos išskiriant į tris pagrindinius vietos plėtros dalyvių sektorius – NVO sektorius, vietos valdžios sektorius ir

	verslo sektorius. Taip pat buvo atlikta atskira anketinė apklausa skirta Alytaus rajono VVG teritorijoje gyvenančiam jaunimui. Apibendrinus užpildytas anketas paaiškėjo, kad trūksta tam tikros informacijos VPS rengimui, todėl buvo organizuojami informaciniai renginiai visoje Alytaus rajono VVG teritorijoje. Renginiai vyko FGI - diskusijos forma ir buvo skirti atskiriems vietos plėtros dalyvių sektoriams, siekiant identifikuoti atskirų vietos plėtros dalyvių poreikius bei finansavimo paklausą. Alytaus rajono VVG VPS rengimui ruošėsi ir įgyvendindama Alytaus rajono kaimo vietovių plėtros strategiją 2010-2013 metams, tad strategijos įgyvendinimo metu vyko daug įvairių renginių, konferencijų, mokymų, kurių metu buvo kalbama apie naująjį finansavimo periodą ir naujos VPS rengimą. Atlikus apklausas ir informacinių renginių metu paaiškėjo, kad yra labai didelis atotrūkis tarp finansavimo paklausos ir pasiūlos, todėl Alytaus rajono VVG įvairių renginių metu kvietėsi kitų ministerijų atstovus, verslininkų asociacijos atstovus, kad supažindintų vietos plėtros dalyvius ir su kitais finansavimo šaltiniais. Anketavimo metu buvo identifikuoti vietos plėtros dalyvių poreikiai, o informacinių renginių metu nustatyta ir finansavimo paklausa. Alytaus rajono VVG taip pat aktyviai konsultuoja vietoje ir informuoja elektroniniai laiškais vietos plėtros dalyvius dėl 2014-2020 metų finansavimo galimybių, bendradarbiauja su kitomis ministerijomis, darbo birža. Rengiant VPS ir baigiant įgyvendinti Alytaus rajono kaimo vietovių plėtros strategiją 2010-2013 metams, vyko daug ir įvairių renginių, kurių metu dalyvavo įvairių vietos plėtros dalyvių sektorių atstovų. Taip pat Alytaus rajono VVG aktyviai bendradarbiauja ir su kitomis tiek Lietuvos, tiek ir užsienio VVG, vyksta į jų organizuojamus renginius, į kuriuos kviečia ir vietos plėtros dalyvius, taip sudarydama sąlygas pasikeisti gerąja patirtimi, užmegzti naujus bendradarbiavimo ryšius, susirasti partnerių ateities projektams, motyvuodama vietos lyderius tolimesnei veiklai. Siekiant efektyvesnio problemų identifikavimo ir sprendimų ieškojimo, buvo stiprinamas bendradarbiavimas su kitomis šalies ir užsienio organizacijomis bei kitomis įstaigomis ir organizacijomis Lietuvoje ir užsienyje. Anketavimo ir informacinių renginių metu labai daug dėmesio buvo skirta inovacijų diegimo aptarimui, nes šiame laikotarpyje nebuvo į tai orientuojamasi ir labai trūko inovatyvių projektų: bendruomenės ir vietos valdžia vengia naujovių, todėl labai svarbu, kad kitame finansavimo laikotarpyje skatinti ir palaikyti inovacines idėjas, ieškoti galimybių verslo plėtrai bei naujovėms. Alytaus rajono VVG organizavo vietos plėtros dalyvių susitikimus Alytaus rajono savivaldybėje ir Birštono savivaldybėje, taip užtikrinant vietos valdžios ir socialinių – ekonominių partnerių bendradarbiavimą, vienas kito supratimą ir jų poreikių suderinamumą su vietos valdžios strateginiais dokumentais. Taip pat partnerystė buvo stiprinama aktyviai įtraukiant vietos valdžios, NVO ir verslo atstovus rengiant bendrus projektus, organizuojant bendrus renginius ar išvykas. Rengiama VPS buvo derinama su vietos valdžios bei nacionaliniais strateginiais dokumentais, taip užtikrinant efektyvų finansavimo šaltinių panaudojimą ir laikantis finansavimo ir valdymo principo, mažinančio vietos iniciatyvų pasiūlos ir paklausos neatitiktį. VPS yra parengta remiantis statistine, socialine ekonomine, demografinės ir geografinės vietos situacijos analize, atlikta gyventojų poreikių analizė, vizijos misijos suformulavimas, strateginių prioritetų, tikslų ir uždavinių formulavimas, gyventojų įtraukimo į strategijos įgyvendinimo procedūras. Numatyta, kad pagrindinėmis skatinimo priemonėmis bus įvairių fondų bei savivaldybės naudojamos lėšos. 2011 m. rugsėjo 8 d. VVG dalyvavo LR Žemės ūkio ministerijos ir Ekonomikos ir audito instituto organizuotame šviečiamajame renginyje – diskusijoje „Vietinio potencialo panaudojimas efektyviai kaimo plėtrai.

	VVG organizavo vietos bendruomenėms ir vietos plėtros dalyviams įvairius susitikimus su Darbo inspekcija, VMI, Darbo birža, Valstybine maisto ir veterinarijos inspekcija, Alytaus TIC, Nacionaline žemės tarnyba. 2012 m. spalio 19 d. dalyvavome LR Žemės ūkio ministerijos organizuotame seminare „Viešųjų ir privačių interesų derinimas įgyvendinant projektus LEADER metodu pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 m. programą“. Nors seminaras ir buvo skirtas praeitam finansavimo periodui, tačiau seminaro metu įgytas žinias taikome ir šiandien. 2012 m. rugsėjo 10 d. dalyvauta Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūros organizuotame seminare apie ES programą „Veiklus jaunimas“. 2013 m. kovo 19 d. VVG dalyvavo LR Žemės ūkio ministerijos organizuotame seminare „LEADER metodo įgyvendinimo aktualijos 2013 metais ir 2014-2020 laikotarpio perspektyvos, užtikrinančios Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 m. programos tęstinumą“ VVG taip pat dalyvavo ir kituose ŽŪM organizuotuose seminaruose susijusiuose su Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programiniu laikotarpiu. 2013 m. kovo 21-22 d. dalyvavome mokymuose „Ugdomojo vadovavimo praktika“; 2013 m. gruodžio 12 d. VVG dalyvavo Programos „LEADER“ ir žemdirbių mokymo metodikos centro organizuotame seminare „Vietos veiklos grupių valdybos, įgyvendinat vietos plėtros strategijas, stiprinimas“; 2014 m. liepos 16 d. VVG dalyvavo Žemės ūkio ministerijos organizuojamame renginyje „Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 programos „LEADER“ metodo įgyvendinimo apžvalga ir šios priemonės perspektyvos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programiniu laikotarpiu“; Vietos projektų iniciatorių skatinimas ir vietos bendruomenės ugdymas pasitikėti savo idėjomis rengiant VPS buvo vykdomas organizuojant jiems ir kitus seminarus, mokymus, konferencijas ir įvairius renginius bei motyvacines gerosios patirties keliones - seminarus Lietuvoje ir užsienyje, kurių pagrindinis tikslas susipažinti su geraisiais įvairios projektinės veiklos pavyzdžiais. Daugelis organizuotų renginių ir kelionių yra jau išvardinta šioje ir kitose VPS dalyse. Paminėtina viena paskutiniųjų motyvacinių kelionių, įvykusi 2015 m. rugsėjo 4 d. rengiant VPS ir skirta aktyviems VVG teritorijos fiziniams ir juridiniams asmenims - potencialiems vietos projektų pareiškėjams. Lankytasi Šiaulių rajono savivaldybės VVG teritorijoje. Kelionės metu ypač atkreiptas dėmesys į originalias verslumo, bendruomeniškumo, blaivumo, tradicinės ir ypač baltų kultūros puoselėjimo idėjas Naisių bendruomenėje. VVG nariai ir VVG valdybos nariai yra aktyvūs įvairių VVG organizuojamų seminarų renginių dalyviai. Jų pasirengimą įgyvendinti VPS liudija tai, kad 1/3 VVG valdybos narių (tame tarpe ir nauji VVG valdybos nariai) yra išklausę mokymo kursus, tiesiogiai susijusius su BIVP metodo taikymu.
8.7.2.	<u>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</u> <u>*- vietos finansavimo mechanizmų paieška ir kūrimą*</u> VVG ketina vykdyti bendrai su Alytaus rajono ir Birštono savivaldybėmis ir su potencialiais VP pareiškėjais. VVG Alytaus rajono ir Birštono savivaldybių taryboms kasmet numato pristatyti kasmetinį VPS priemonių ir jų veiklos sričių finansavimo poreikį, jį aptarti ir ieškoti galimybių skirti finansavimą viešųjų projektų bendra finansavimui; <u>*- ieškant galimybių suvienyti partnerių išteklius,*</u> VVG skatins visų kaimo plėtros dalyvių bendradarbiavimą. Tikimasi aktyvaus verslo sektoriaus bendradarbiavimo su NVO, dalinantis žiniomis, patirtimi ir prisidedant tiek finansiniais ištekliais, tiek sudarant galimybes naudotis turima technine baze. Verslas bus skatinamas kuo aktyviau imtis socialinio verslo iniciatyvų. Bendradarbiavimas turėtų sudaryti prielaidas VVG teritorijos vietos ekonomikos gyvybingumui, turizmo plėtrai, inovacinių būdų ir metodų susidariusioms problemoms spręsti paieškai, bendrai veiklai apjungiant turimas žinias, patirtį ir gebėjimus, žmogiškuosius, kultūrinius, gamtinius, infrastruktūrinius išteklius.

	Rastųsi galimybės suvienyti partnerių išteklius bendrai finansuojant, administruojant ir įgyvendinant projektus. Esant poreikiui, numatoma organizuoti mokymus/konsultacijas kompetencijų bei įgūdžių ugdymui bendradarbiavimo organizavimo, jo tinkamiausių formų, finansavimo šaltinių paieškos srityse; *- bendram užsibrėžtų vietos plėtros uždavinių sprendimui* telkti VVG teritorijos gyventojus turėtų numatomi organizuoti mokymai, diskusijos, kitos aktyvinimo veiklos, kurių metu siekiama tiek mokymus, tiek diskusijas, aktyvinimo veiklas organizuoti taip, kad būtų sudarytos prielaidos naujų kontaktų užmezgimui, projektų idėjų generavimui ir bendradarbiavimo būdų paieškai, kad jos būtų įgyvendintos maksimaliai prisidedant prie užsibrėžtų vietos plėtros uždavinių sprendimo.
Horizontalieji principai ir prioritetai:	
8.8.	**Jaunimas:**
8.8.1.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS: Rengiant VPS ir siekiant įgyvendinti horizontalųjį principą ir prioritetą „Jaunimas“, į visus VPS rengimo procesus buvo įtrauktas VVG teritorijos jaunimas nuo 14 m. iki 29 m. amžiaus (imtinai) bei jauni žmonės nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus[260]. 1. Naujos VPS rengimui šiuo klausimu pradėta ruoštis nuo 2011 m. ir VVG nariai, VVG valdyba bei VVG administracija dalyvavo įvairiuose mokymuose ir renginiuose, skirtuose jaunimo arba jaunų žmonių problemų sprendimui: 1.1. 2011 m. birželio 8 d. dalyvauta Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau - JRD) Lietuvos Respublikos Seime organizuotoje konferencijoje „Jaunimo politika savivaldybėse: esama situacija, iššūkiai ir galimybės“; 1.2. 2012 m. gegužės 15 d. VVG atstovai dalyvavo Alytaus kolegijos organizuotoje apskrito stalo diskusijoje kartu su Alytaus miesto ir rajono savivaldybių, Alytaus teritorinės darbo biržos, Alytaus smulkiųjų verslininkų asociacijos, Vilniaus prekybos, pramonės ir amatų rūmų atstovai, jaunimo lyderiais. Diskutuota kaip Alytaus regione įveikti jaunimo nedarbo problemas bei kaip stabdyti ekonominę jaunimo bei darbingo amžiaus žmonių emigraciją; 1.3. 2012 m. birželio – spalio mėn. Alytaus rajono VVG nariai – jaunimas iki 29 m. amžiaus dalyvavo Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra (JTBA) organizuotoje ilgalaikėje mokymo programoje „Socialinis aktyvumas ir verslumas kaime“; 1.4. 2012 m. rugpjūčio 24 d. dalyvauta Lietuvos žemės savininkų organizuotoje tarptautinėje konferencijoje „Europos šalių patirtis įgyvendinant jaunimo politiką, siekiant didesnio užimtumo kaime (galima konsolidacijos nauda)“; 1.2012 m. rugsėjo 10 d. dalyvauta Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūros organizuotame seminare apie ES programą „Veiklus jaunimas“; 1.5. 2013 m. lapkričio 14-15 d. VVG jaunimo atstovai dalyvavo Programos „LEADER“ ir žemdirbių mokymo metodikos centro ir Birštono VVG organizuotoje tarptautinėje konferencijoje „Sumanūs sprendimai kaimo jaunimui“; 1.6. 2014 m. gruodžio 11 d. VVG jaunimo atstovai dalyvavo JRD organizuotame seminare „Kokybiškas darbas su jaunimu: darbas su neaktyviais jaunais žmonėmis pasitelkiant kitas darbo su jaunimu formas“; 1.7. 2015 m. balandžio 23 d. VVG organizavo konferenciją „Dialogo tarp bendruomenių ir verslo skatinimas - Alytaus rajono kaimo vietovių plėtrai“, kurioje daug informacijos buvo skirta jaunimui ir jauniems žmonėms. Renginio metu jaunimas skaitė specialius pranešimus.

[260] Jaunimo ir jaunų žmonių amžius apibrėžiamas *Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2015 m. gegužės 4 d. įsakyme Nr. 3D-343 „Dėl Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, atrankos taisyklių patvirtinimo“* (TAR, 2015-05-05, Nr. 2015-06718). Prieiga internete: <http://www.infolex.lt/ta/331846:ver2> .

	2. *Atlikdant VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę ir* SSGG, - VVG teritorijos jaunimas nuo 14 m. iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jauni žmonės nuo 30 m. iki 40 m. buvo įtraukti dalyvauti apklausose ir tyrimuose: 2.1. Alytaus rajono VVG tyrime[261] dalyvavo 395 respondentai. Iš jų 19 proc. jaunimo nuo 14 m. iki 29 m. ir apie 27 proc. jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. bei žmonių iki 45 m. amžiaus. Tyrimas buvo vykdytas 2014 m., kuomet dar nebuvo parengtos VPS atrankos taisyklės[262], todėl tyrime respondentai - jauni žmonės buvo sugrupuoti nuo 30 m. iki 45 m. Šio VVG tyrimo metu jaunimo anketos[263] nuo 14 m. iki 29 m. (toliau – tyrime dalyvavęs jaunimas) analizuotos atskirai ir nustatyta jaunimo nuomonė, kad daugiausiai investicijų turi būti skiriama jaunimo užimtumui gerinti ir iniciatyvoms skatinti, verslo ir amatų plėtrai ir skatinimui, socialinėms paslaugoms kurti. Tyrime dalyvavęs jaunimas pasisakė, kad didžiausios socialinės problemos VVG teritorijoje yra bedarbystė - 20 proc. pasisakiusiųjų, jaunimo užimtumas – 18 proc., alkoholizmas - 16 proc., motyvacijos stoka – 13 proc., socialinė atskirtis - 11 proc., smurtas šeimose – 11 proc., demografinės problemos - 8 proc. ir kitos problemos - 3 proc. 34 proc. Alytaus VVG tyrime dalyvavusio jaunimo tikėjo, kad ateityje VVG teritorijoje gyvenimas gerės, 54 proc. jaunimo manė, kad gyvenimo kokybė ir sąlygos nesikeis, 12 proc. buvo nusiteikę pesimistiškai, kad gyvenimas blogės. VVG tyrime dalyvavęs jaunimas buvo nusiteikęs gana pesimistiškai, tačiau pastebėjo, kad laikotarpiu kai buvo įgyvendinama "Alytaus kaimo vietovių vietos plėtros strategija 2010 - 2013 metams" pasikeitė VVG teritorijos vietovės įvaizdis, buvo puoselėjamos tradicijos ir papročiai, atsirado kultūrinių, pramoginių renginių įvairovė. 2.2. 2015 m. pradžioje buvo organizuotas Birštono VVG tyrimas[264] (toliau - tyrimas), kuriame dalyvavo 95 respondentai iš VVG Birštono seniūnijos teritorijos. Iš jų į tyrimą buvo įsitraukę apie 48 proc. šios seniūnijos jaunimo ir jaunų žmonių. 15,8 proc. buvo jaunimas nuo 14 m. iki 29 m. (imtinai) ir 32,6 proc. - jauni žmonės nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus. Tyrime prie jaunų žmonių buvo priskaičiuoti ir respondentai nuo 41 m. iki 45 m. amžiaus. 2.3. 2014 m. Aleksandro Stulginskio universitetas (toliau - universitetas) vykdydamas mokslinį tyrimą VVG teritorijoje atliko Alytaus rajono kaimo gyventojų anketinę apklausą "Kaimo gyventojų poreikiai ir socialinė infrastruktūra" (toliau - universiteto tyrimas). Universitetas atlikdamas šį tyrimą[265] glaudžiai bendradarbiavo su VVG. VVG prisidėjo prie šio tyrimo žmogiškaisiais ištekliais ir pasitelkusi VVG narių jaunimo ir jaunų žmonių atstovus VVG teritorijoje organizavo universiteto tyrimui reikalingą anketinę apklausą. Šiame tyrime dalyvavo 400 VVG teritorijos respondentų. Iš jų beveik 41 proc. - jaunimas nuo 14 m. iki 29 m. Respondentai jauni žmonės nuo 30 m. iki 40 m. buvo suskaičiuoti kartu su respondentais nuo 41 m. iki 59 m amžiaus ir iš viso šioje respondentų amžiaus grupė sudarė apie 46,48 proc.

[261] VPS Priedas Nr.19. Anketinis tyrimas „Alytaus rajono vietos veiklos grupės kaimo vietovių plėtros strategijos 2014 - 2020 m. rengimas“. Tyrimą parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė, 2014 m.

[262] *Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2015 m. gegužės 4 d. įsakymas Nr. 3D-343 „Dėl Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, atrankos taisyklių patvirtinimo“ (TAR, 2015-05-05, Nr. 2015-06718).* Prieiga internete: <http://www.infolex.lt/ta/331846:ver2>.

[263] VPS Priedas Nr.19. *Anketinis tyrimas „Alytaus rajono vietos veiklos grupės kaimo vietovių plėtros strategijos 2014 - 2020 m. rengimas“. Tyrimą parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė, 2014 m., p.20.*

[264] VPS Priedas Nr.20. *Anketinis tyrimas „Birštono vietos veiklos grupės kaimo vietovių plėtros strategija 2014 - 2020 metams rengimas" Tyrimą parengė Birštono vietos veiklos grupė, 2015 m.*

[265] VPS Priedas Nr.19. *Aleksandro Stulginskio universiteto, Ekonomikos ir vadybos fakulteto anketinis tyrimas „Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas, siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą" (tyrimo analizę pagal Aleksandro Stulginskio universiteto pateiktus suvestinius statistinius duomenis 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė). Daugiau informacijos apie šalies ir VVG teritorijos socialinės infrastruktūros mokslinio tyrimo rezultatus galima rasti mokslo studijoje.*

	ASU tyrimas parodė, kad VVG teritorijoje esanti socialinės infrastruktūros būklė jaunimą iki 29 m. amžiaus patenkina ir visiškai patenkina 31,30 proc. ir tai sudarė beveik trečdalį respondentų. Visiškai nepatenkintų ir nepatenkintų socialine infrastruktūra buvo beveik tiek pat - trečdalis respondentų. Beveik 38 proc. apklaustųjų šiuo klausimu neturėjo kategoriško atsakymo ir teigė, kad sunku pasakyti. Jaunų socialinės infrastruktūros paslaugų kokybe nepatenkintų žmonių procentas ir neapsisprendusiųjų skaičius kartu siekia beveik 69 proc. respondentų. VVG teritorijos BS Birštono seniūnijos socialinės infrastruktūros būklė gera ir atspindima universiteto atliktoje mokslo studijoje, todėl universitetas BS teritorijos dalyje tyrimo nevykdė[266]. 2.4. 2015 m. parengiamuoju VPS laikotarpiu visoje VVG teritorijoje buvo organizuota 15 informacinių susitikimų ir FGI. 194 respondentai dalyvavo FGI[267]. FGI dalyvavo daug jaunimo ir jaunų žmonių, tačiau FGI dalyvių amžius nebuvo fiksuotas. Visose FGI vyravo nuomonė, kad jaunimas ir jauni žmonės turėtų buti rengiamos VPS prioritetas ir, kad principas ir prioritetas "Jaunimas" bus horizontaliai taikomas visose VPS priemonėse. 3. VVG valdyba, kurioje dalyvauja 41,67 proc. jaunimo iki 29 m. amžiaus (imtinai) bei jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m., vadovaudamasi VPS rengimui naudotų tyrimų duomenimis *nustatė SSGG ir VVG teritorijos jaunų žmonių poreikius bei suteikė jiems prioritetus*. Tyrimų metu nustatyta, kad jauni žmonės mano, kad gyvenimas VVG teritorijoje pagerėtų jeigu būtų skatinamas gyventojų aktyvumas, užimtumas, verslo, ūkio ir amatų plėtra, socialinių paslaugų ir socialinio verslo plėtra seniūnijose bei būtų tobulinama laisvalaikio infrastruktūra. Jaunimo tarpe vyrauja nuomonė, kad VVG teritorijoje augalininkystės ir gyvulininkystės vystymas turėtų didžiausias perspektyvas, tačiau manoma, kad labai svarbu plėtoti ir turizmo paslaugas, prekybą, gerinti kūrybinę, meninę, pramogų organizavimo veiklą, organizuoti apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas bei maisto produktų gamybą. Jauni žmonės akcentuodami žemės ūkio veiklas, dar kartą patvirtino, kad ir turizmo paslaugų plėtra turėtų didelę įtaką VVG teritorijos vystymuisi. Tyrimų metu pastebėta, kad labai trūksta inovacijų kaime. Tyrimuose dalyvavusio jaunimo ir jaunų žmonių respondentų nuomone jaunimo ir jaunų žmonių užimtumui gerinti ir iniciatyvoms skatinti turi būti skiriama daugiausia investicijų. Ši nuomonė atitinka ir bendrą visų respondentų požiūrį į šį klausimą. *Siekdami išanalizuoti VVG teritorijos jaunų žmonių situaciją ir poreikius, o taip pat nustatyti VPS prioritetus ir priemones, veiklos sritis,* VVG administracijos ir valdybos atstovai ne tik vykdė tyrimus, bet ir 2014 m. VVG teritorijos gimnazijose, vidurinėse ir kitose mokyklose organizavo diskusijas ir domėjosi jaunimo nuo 14 m. iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus verslumo tendencijomis, poreikiais ir užimtumu. VVG taip pat organizavo mokymus "Alytaus rajono jaunimo ir moksleivių bendruomenės verslumo įgūdžių formavimas" ir jų metu kvietė jaunimą nuo 14 m. iki 29 m. amžiaus (imtinai) įsitraukti į VPS rengimo procesus. Atsižvelgiant į VVG teritorijos tyrimus, jaunimo nuo 14 m. iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus nuomones, VPS pasirinkti prioritetai ir

[266] VPS Priedas Nr. 22. *Aleksandro Stulginskio universiteto Ekonomikos ir vadybos fakulteto anketinis tyrimas „Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas, siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą*", 2014. Tyrimo analizę pagal ASU pateiktus suvestinius statistinius duomenis 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė. Daugiau informacijos apie šalies ir VVG teritorijos socialinės infrastruktūros mokslinio tyrimo rezultatus galima rasti mokslo studijoje. *Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą,* Mokslo studija, Kaunas, Akademija, 2014.

[267] VPS Priedas Nr.21. *Alytaus rajono vietos veiklos grupės informacinių renginių - susitikimų protokolai. Renginių forma fokus grupių interviu - diskusija (dokumentą 2015 m. parengė Alytaus rajono vietos veiklos grupė).*

	priemonės orientuoti į jaunimo ir jaunų užimtumo padidinimą bei nedarbo ir kitų socialinių problemų sprendimą: - 41,3 proc. VPS paramos lėšų skirta I prioriteto „Kaimo ekonominio gyvybingumo didinimas ir darbo vietų kūrimas“ priemonei „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6). Šios VPS priemonės tikslas - įvairinti Alytaus rajono VVG teritorijoje vykdomą ekonominę veiklą, padidinti VVG teritorijos gyventojų, ypač jaunimo iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus užimtumą ir mažinti skurdo riziką bei 3,7 proc. VPS paramos lėšų skirta priemonei „Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomenių paslaugų plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9), kurios, tikslas didinti Alytaus rajono VVG teritorijos patrauklumą gyventi, mažinti socialinę atskirtį, kuriant darbo vietas ir didinant socialinių bei bendruomeninių paslaugų prieinamumą jaunimui nuo 14 m. iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jauniems žmonėms nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus. - 7,5 proc. paramos VPS lėšų skirta II prioriteto „Viešosios infrastruktūros kūrimas ir gerinimas“ specialiai priemonei „Jauniems žmonėms skirtos infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, pritaikant ją laisvalaikiui ir sveikatingumui“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6). Šios VPS priemonės tikslas - kuriant patrauklią infrastruktūrą sudaryti palankesnes sąlygas jaunimui nuo 14 m. iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jauniems žmonėms nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus gyventi ir dirbti kaime ir užtikrinti jiems kokybišką paslaugų teikimą . - Daugiau kaip 20 proc. paramos lėšų skirta VPS III prioriteto „Vietovės privalumų panaudojimas jos plėtrai“ įgyvendinimui. Šios paramos lėšos turės netiesioginės įtakos VVG teritorijos jaunimo ir jaunų žmonių situacijos pagerinimui: bus organizuojami mokymai, vystomos naujos turizmo paslaugos ir plėtra bei bus įgyvendinti bendradarbiavimo projektai ir VVG teritorijoje bus diegiamos inovacijos. *Pasirinkdami VPS priemones, veiklos sritis ir joms įgyvendinti planuojamas lėšas, atsižvelgėme į jaunų žmonių situacijos analizę ir poreikius, todėl* „Jaunimo" horizontaliojo principo ir prioriteto taikymui VPS paskirta beveik 73 proc. paramos lėšų, kurios turės tiesioginės teigiamos įtakos jaunimui nuo 14 m. iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jauniems žmonėms nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus. Visos kitos VPS priemonės turės netiesioginės teigiamos įtakos VVG teritorijos jaunimo ir jaunų žmonių problemų sprendimui. Tokiam požiūriui ir VPS paramos lėšų pasiskirstymui 2015 m. rugsėjo mėn. 22 d. protokolu Nr. 10 pritarė VVG visuotinis narių susirinkimas.
8.8.2.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS „Jaunimo“ horizontaliojo principą ir prioritetą: - *organizuojant VVG valdymo organo darbą* – buvo ir bus įtraukta ne mažiau kaip 35 proc. jaunimo iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus. Šiuo metu VVG valdyboje dirba 41,67 proc. jaunimo iki 29 m. (imtinai) ir jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus. Dabar VVG valdybą sudaro 16,6 proc. jaunų žmonių iki 29 m. amžiaus ir jie atstovauja visos VVG teritorijos jaunimą. Jie priima sprendimus įgyvendina veiklas, priskirtas VVG valdymo organo funkcijoms. Daugiau kaip 25 proc. dabartinės VVG valdybos narių yra jauni žmonės - nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus, todėl jie tinkamai atstovauja šio amžiaus grupę. - *kviečiant teikti vietos projektų paraiškas,* VVG veikloje dalyvaujantis jaunimas ir jauni žmonės bus kviečiami įsitraukti į VPS kvietimų teikti vietos projektų paraiškas, sąlygų rengimą. VVG valdyba ir administracija su visų VPS kvietimų sąlygomis ir dokumentacija supažindins VVG narius ir VVG valdybos jaunimą iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jaunus žmones nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus. Šie jaunimo ir jaunų žmonių atstovai bus skatinami pateikti savo nuomonę, pasiūlymus bei pastabas, susijusias su kvietimų dokumentacija bei raginami VVG teritorijoje kuo plačiau paviešinti informaciją apie organizuojamus kvietimus, kad ši informacija kuo plačiau būtų prieinama VVG teritorijos jaunimui ir jauniems žmonėms. Taip pat VVG nariams ir VVG valdybos

	nariams - jaunimo ir jaunų žmonių atstovams, VVG administracija organizuos specialias konsultacijas ir supažindins su VPS įgyvendinimo ir administravimo taisyklėmis bei jų pakeitimais. *Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas,* VPS kvietimų teikti vietos projektų dokumentacija bus skelbiama internetiniuose puslapiuose www.alytausrvvg.lt, www.birstonas.lt bei persiunčiama el. paštu visiems VVG nariams bei VVG valdybos nariams. Ypatingas dėmesys bus skiriamas VVG nariams ir VVG valdybos nariams jaunimo ir jaunų žmonių atstovams, jų asocijuotoms struktūroms bei visiems kvietimais teikti vietos projektų paraiškas suinteresuotiems VVG teritorijos jaunimui ir jauniems žmonėms. VVG nariai - jaunimas iki 29 m. ir jauni asmenys nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus bus skatinami savanoriauti ir viešinti informaciją apie VPS kvietimus teikti vietos projektų paraiškas bei mokomi kaip informuoti ir konsultuoti VVG teritorijos suinteresuotą jaunimą ir jaunus žmones dėl vietos projektų paraiškų pateikimo. VVG administracija inicijuos ir skatins VVG narius jaunimą ir jaunus žmones organizuoti apskritojo stalo diskusijas su jaunimo tikslinėmis grupėmis švietimo įstaigose, kaimo bendruomenėse, savivaldybėse bei su verslo atstovais. Prieš teikiant vietos projektų paraiškas bus vykdomi mokymai kaip sugeneruoti projektines idėjas ir parengti vietos projektus, kurie tenkintų įvairaus amžiaus jaunimo: moksleivių, studentų arba neužimto jaunimo nuo 14 m. iki 29 m. amžiaus ir jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus grupių poreikius. Jaunimas ir jauni žmonės rengiant vietos projektus bus skatinami ir mokomi apjungti skirtingų kartų požiūrį į VVG teritorijos jaunimo problemas ir ieškoti naujų sprendimo būdų jas išspręsti; - *atrenkant vietos projektus* – jaunimo iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus dalyvavimas bus užtikrinamas VVG valdymo organe. VVG įstatuose nustatyta, kad VVG valdyboje privalo dalyvauti ne mažiau kaip 35 proc. jaunų žmonių. Atrenkant vietos projektus projektų atrankos posėdžių metu bus išlaikoma tokio pat proporcijos (41,67 proc.). Priimant sprendimus dėl *vietos projektų* finansavimo, nebejotinai į jaunimo iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jaunų žmonių 30 m. iki 40 m. amžiaus nuomonės, pastabos, kritika ar pageidavimus bus atsižvelgiama tiek kiek tai neprieštaraus VPS paramą teikiančių institucijų nustatytiems ir galiojantiems teisės aktams, kurie reglamentuos vietos projektų atranką. Vietos projektų pareiškėjams planuojantiems įgyvendinti jaunimui iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jauniems žmonėms nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus skirtus projektus bus sudarytos visos galimybės dalyvauti vietos projektų atrankos posėdžiuose ir pristatyti paraiškas ir esant poreikiui VVG valdybai tiesiogiai pateikti atsakymus. Prieš priimant sprendimus dėl vietos projektų finansavimo, bus sudaryta galimybė įvykdyti patikras numatomų vietos projektų įgyvendinimo vietovėse. VVG teritorijos jaunimas iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jauni žmonės nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus kaip tikslinė grupė numatyta VPS priemonėse: „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6), „Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų plėtrai“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9), „Investicijos žemės ūkio produktų pridėtinei vertei didinti“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5), „Jauniems žmonėms skirtos infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, pritaikant ją laisvalaikiui ir sveikatingumui“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6), „Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7), „Bendradarbiavimo tinklaveikos skatinimas, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant inovacijas „ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8). Numatoma, kad pirmumas atrenkant vietos projektus turėtų būti skiriamas tiems investiciniams vietos projektams, kuriuos teikia jauni žmonės, o ne pelno projektams, kuriuose įsipareigojama kurti darbo vietas jaunimui iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jauniems žmonėms nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus; - *pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną,* - numatoma VPS įgyvendinimo rezultatų analizėje išskirti ir pristatyti "Jaunimo"

	horizontalaus principo įgyvendinimą. Bus vertinama kiek vietos projektų pateikė jaunimas iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir kiek projektų pateikė jauni žmonės nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus, kiek jaunimo iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir kiek jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus įdarbinta, kiek jaunimo iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir kiek jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus naudojasi pagerinta infrastruktūra, kiek jaunimo iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir kiek jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus įsitraukė į socialinio ir bendruomeninio verslumo, bendradarbiavimo veiklas. Bus atliekami jaunimo iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus nuomonių apie VPS įgyvendinimą tyrimai. Į VPS įgyvendinimo eigos, metinių ataskaitų pristatymo ir aptarimo renginius bus kviečiami jaunimo iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. atstovai. VPS įgyvendinimo rezultatai bus pristatomi internetiniuose puslapiuose www.alytausrvvg.lt, www.birstonas.lt, viešinami jaunimui (iki 29 m. amžiaus (imtinai)) ir jauniems žmonėms (30 m. iki 40 m.) skirtose leidiniuose ir/ar renginiuose, socialiniuose tinkluose bei kitose dažniausiose jaunimo ir jaunų žmonių susibūrimo vietose (pvz. mokyklose, įvairiose institucijose renginių metu ir pan.). - *vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas* - jaunimui iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jauniems žmonėms nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus numatoma organizuoti gerosios praktikos patirties sklaidos mainus pagal aplinkybes vietos, nacionaliniu, tarptautiniu lygiu. Mokymų metu jaunimui iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jauniems žmonėms nuo 30 m. iki 40 m. numatoma taikyti inovacinius adaptuotus mokymo instrumentus bei organizuoti mokymus skirtus jaunimo iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus verslumo, bendruomeniškumo, bendradarbiavimo įgūdžiams ugdyti, pilietiškumui skatinti. Numatoma atrinkti jaunimo iki 29 m. amžiaus (imtinai) ar jauniems žmonėms nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus skirtų projektų gerosios patirties pavyzdžius ir juos pristatyti internetiniuose puslapiuose www.alytausrvvg.lt, www.birstonas.lt, http://www.leaderlietuva.lt ir kt. Įgyvendinant VPS jaunimas iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jauni žmonės nuo 30 m. iki 40 m. bus skatinami savanoriauti, teikti konsultacijas įvairiais klausimais vietos projektų pareiškėjams ir vykdytojams jaunimui ir jauniems žmonėms. VPS įgyvendinimo viešinimo, VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo renginiai bus organizuojami maksimaliai derinant su jaunimo iki 29 m. amžiaus (imtinai) ir jaunų žmonių nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus užimtumo laiku, kad būtų sudarytos galimybės kuo didesniam jaunimo ir jaunų žmonių skaičiui juose dalyvauti.
8.9.	**Kultūra:**
8.9.1.	VVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi rengiant VPS: Intensyvėjant globalizacijos procesui, ypatingai svarbu nustatyti ir sutvirtinti identitetą. Tai yra esminis elementas, saugant ir skatinant vietinį bei nacionalinį dvasingumą ir pasididžiavimą. Tai labai svarbu, ugdant socialines ir pilietines vertybes bei skatinant tautų ir kultūrų dialogą. Savimonės kūrimas neįmanomas be gilesnio kultūros tradicijų ir skirtumų pažinimo. Šiuo laikotarpiu, kuris kartais apibūdinamas ir kaip tautinio sąmoningumo krizė, regiono kultūros vertybių puoselėjimas gali būti optimizmo įkvėpimo ir pasitikėjimo ateitimi paskata.[268] Alytaus rajono ir Birštono savivaldybės remia kaimo bendruomenes, siekdamos išsaugoti kultūrinį savitumą, kultūrinį paveldą, ugdyti kaimo gyventojų gebėjimus veikti kartu, ugdytis ir tobulėti. Vykdant įvairias bendruomenės veiklas gerinama gyvenimo kokybė, didinamos laisvalaikio ir užimtumo gerinimo galimybės, suteikiama laisvė saviraiškai, vystomi ir puoselėjami Dzūkijos krašto amatai. Bendruomenės aktyviai

[268] Alytaus rajono savivaldybės 2013-2020 metų strateginės plėtros planas, 2012 ., p. 164. Prieiga internete: <http://www.arsa.lt/arsa/m/m_files/wfiles/file1074.pd> .

	vykdydamos savo veiklas, dalyvaudamos įvairiose projektinėse veiklose ne tik skatina bendruomeniškumą, bet ir padidina vietovės populiarumą ir patrauklumą, puoselėdamos ir populiarindamos tradicinius amatus, didina visuomenės susidomėjimą senosiomis vietos tradicijomis. Gyventojų poreikius nustatėme vykdydami anketavimą, informacinių renginių metu, FGI metu bei analizuodami ilgalaikius regiono ir savivaldybių strateginės plėtros planus. Alytaus rajono VVG administracija, VVG nariai kiekvienas metais dalyvavo ir pristatė Alytaus rajoną Lietuvos kaimo tinklo ir VšĮ Lietuvos „Panemunių žiedai“ organizuotame Lietuvos kulinarinio paveldo renginyje „Panemunių žiedai“. VVG dalyvavo ir prisidėjo organizuojant įvairias Alytaus rajono šventes – Žolines Pivašinuose, Onines Punioje, Valstybės dieną Dauguose, regiono mugę „Dzūkų turtai“. Alytaus rajono VVG atstovavo Alytaus rajoną 2012 m. gegužės 10-12 d. vykusioje pirmojoje Europos vietinių produktų mugėje „First European Market of Local Products 2012“, kuri vyko Prancūzijoje. 2013 m. liepos 9-12 d. VVG nariai dalyvavo Kelmės kultūros centro organizuotuose žemaičių etnomuzikavimo ir tradicinių amatų vasaros kursuose. 2013 m. gegužės 18 d. dalyvavome Amatų dienoje Kauno rajone. 2014 m. rugpjūčio 10-14 d. Alytaus rajono VVG atstovavo Alytaus rajonui Zakopanėje (Lenkijoje) Europos regioninių produktų mugėje. VVG *numatydama VPS prioritetus ir priemones, veiklos sritis,* kuriomis siekiama stiprinti VVG teritorijos gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinę tapatybę, didinti jų kūrybingumą, bendruomeniškumą ir pilietiškumą, suplanavo specialią verslui taikomą priemonę, susietą su dzūkų etninės kultūros puoselėjimu „*Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas“ (LEADER-19.2-SAVA-7);* Taip pat priemonės „*Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ (kodas LEADER-19.2-7) veiklos sritis „Parama investicijos į kaimo kultūros ir gamtos paveldą“ (LEADER-19.2-7.6).* Numatyti VPS prioritetai orientuoti į inovacijas, kurios skatina bendruomenių kūrybingumą, bendruomeniškumą, pilietiškumą. Tai bendruomenes įtraukia į naujas, perspektyvias veiklas. VVG VPS pasirengimo periodu rengė mokymus bendruomenėms. Iš viso pravesta beveik 200 įvairių seminarų., kurie turėjo labai didelę įtaką planuojant VPS lėšas ir paskirstant pagal priemones ir veiklos sritis.
8.9.2.	<u>VVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi įgyvendinant VPS:</u> Vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas, kuriomis siekiama VVG teritorijos gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinės tapatybės stiprinimo, jų kūrybingumo didinimo, bendruomeniškumo ir pilietiškumo ugdymo, daug dėmesio numatoma skirti pasirengti VPS priemonių „Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7) ir „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ (kodas LEADER-19.2-7) veiklos sričiai „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą“ (LEADER-19.2-7.6) bei jų įgyvendinimo rezultatams pristatyti. Bus organizuojamos konsultacijos potencialiems pareiškėjams su kultūros srities darbuotojais, turizmo specialistais. Bus suorganizuoti mokymai vietovės rinkodaros gebėjimams ugdyti ir stiprinti, gerosios patirties mainai vietos, nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu, skirti bendruomenių kultūrinės tapatybės stiprinimui, jų kūrybingumo didinimui, bendruomeniškumo ir pilietiškumo ugdymui. Kaimo bendruomenių šventėse, VPS priemonių įgyvendinimo pristatymo/aptarimo renginiuose bus skatinama dėmesį skirti krašto savitumo puoselėjimui, kviečiant koncertuoti vietos kolektyvus, demonstruoti vietos amatininkų tradicinius gaminius, vaišintis pagal krašto tradicinę receptūrą ir iš vietos žaliavos pagamintais maisto produktais. Dzūkų krašto savitumo elementai bus panaudojami krašto reprezentavimui

	tarpregioniniame ir tarptautiniame lygmenyse.
8.10.	**Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):**
8.10.1.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS: Darnaus vystymosi koncepcijos pagrindą sudaro 3 lygiaverčiai komponentai – aplinkosauga, ekonominis ir socialinis vystymasis[269]. Rengiant VPS 2014 - 2015 m. VVG teritorijoje vyko daug informacinių renginių. Buvo lankomasi seniūnijose ir akcentuojamas teritorijos gyventojų dėmesys į principo aktualumą ir jo įgyvendinimo būdus. VVG teritorijos gyventojų nuomonės gyvai yra atspindėtos FGI grupių interviu, kurių metu VVG teritorijos gyventojai FGI metu išsakė nuomonę dėl šio principo įgyvendinimo taikymo VPS. Gyventojai pritarė pagrindinėms 3 nuostatoms, kad: 1. teritorijos augimą turi užtikrinti žinių ir inovacijų ekonomikos vystymas; 2. tvarų augimą užtikrina konkurencingos ir mažai išteklių reikalaujančios ekonomikos skatinimas bei alternatyvios energetikos laimėjimai; 3. siekiant sustiprinti socialinę ir teritorinę sanglaudą kiekvienas vietos projektas turėtų prisidėti prie VVG teritorijos užimtumo skatinimo, socialinės atskirties mažinimo bei ekonomikos vystymo ir aplinkosaugos klausimų sprendimo. Rengiant VPS VVG administracija kartu su VVG valdyba inicijavo ir organizavo anketines apklausas, gyventojų poreikių identifikavimą, rengė informacinius renginius, siekė suderinti įvairių interesų grupių ir organizacijų interesus ir poreikius. Projektų idėjos atėjo iš apačios, nes gimė pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovų viešose diskusijose arba FGI grupių interviu metu. Rengiant VPS naudotasi VVG teritorijos savivaldybių strateginiais planais, kuriuose savivaldybių darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus) yra vienas iš pagrindinių klausimų. Šio principo įgyvendinimas atspindės visuose VPS vietos projektuose ir VPS prisidės prie kitų VVG teritorijos regiono ir savivaldybių strateginių planų įgyvendinimo ir jų papildymo. ARS[270]ir BS[271] strateginiuose planuose yra išskirti prioritetai ir priemonės, kurios turės užtikrinti principo įgyvendinimą *VVG rengdama VPS išanalizavo* savivaldybių (ARS[272] ir BS[273]) strateginius planus ir dokumentus. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė aprašyta VPS 2.6 dalyje „VVG teritorijos gamtos išteklių analizė“ bei 7 VPS dalyje „VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS“. Darnus vystymasis neįmanomas be plataus VVG teritorijos visuomenės dalyvavimo ne tik sprendžiant konkrečius VPS nurodytus uždavinius, bet ir priimant darnaus vystymosi požiūriu svarbius vietinio lygio sprendimus, t. y. VPS prioritetų, priemonių nustatymą ir jų įgyvendinimo principų taikymą. VPS teritorijos gyventojų poreikių perkėlimas ir jų suderinimas su ES finansinės paramos teikimo sąlygomis ir taikomais principais yra sėkmingo VPS įgyvendinimo sąlyga. *Šie VPS prioritetai ir priemonės, veiklos sritys turės teigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi:* I prioritetas „Kaimo ekonominio gyvybingumo didinimas“ Priemonė „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6), veiklos sritys „Parama ne

[269] Prieiga internete: http://www.smm.lt/uploads/documents/darnus-vystymas/0.816819001255418152.pdf.>.
[270] Prieiga internete: <http://www.arsa.lt/arsa/m/m_files/wfiles/file1074.pdf .. Alytaus rajono savivaldybės 2013-2020 metų strateginės plėtros planas, 2012 m., p. 14.
[271] Prieiga internete: <https://www.birstonas.lt/index.php?388047157>.
[272] *Alytaus rajono savivaldybės 2013-2020 metų strateginės plėtros planas, 2012.* Prieiga internete:< http://www.arsa.lt/arsa/m/m_files/wfiles/file1074.pdf >.
[273] *Birštono savivaldybės 2013-2020 m. strateginis plėtros planas*. Prieiga internete:<

	žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“ (kodas LEADER-19.2-6.2); „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2-6.4); Priemonė „Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų plėtra“ (kodas LEADER-19.2- SAVA – 9), veiklos sritys „Inovatyvaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9.1); „Bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9.2); Priemonė „Investicijos žemės ūkio produktų pridėtinei vertei didinti“ (kodas LEADER 19.2-SAVA-5); II Prioritetas „Viešosios infrastuktūros kūrimas ir gerinimas“ Priemonė „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ (kodas LEADER-19.2-7), veiklos sritis „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ (kodas LEADER-19.2-7.2), veiklos sritis „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą“ (kodas LEADER-19.2-7.6); Priemonė „Jauniems žmonėms skirtos infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, pritaikant ją laisvalaikiui ir sveikatingumui“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6); III prioritetas „Vietos privalumų panaudojimas jos plėtrai“ Priemonė „Mokymai susiję su VPS prioritetų ir priemonių įgyvendinimu“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-3), Priemonė „Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7); Priemonė „Bendradarbiavimo tinklaveikos skatinimas, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant inovacijas“ (kodas LEADER - 19.2-8). *VPS priemonių ir jų veiklos sričių paskirstymas pagal poveikį VVG teritorijos darniam vystymuisi:* a) priemonės ir veiklos sritys, kurios turės tiesioginės teigiamos įtakos darniam vystymuisi: Priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6), veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“ (kodas LEADER-19.2-6.2); „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2-6.4); Priemonė „Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų plėtra“ (kodas LEADER-19.2- SAVA – 9), veiklos sritys „Inovatyvaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9.1); „Bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9.2); Priemonė „Investicijos žemės ūkio produktų pridėtinei vertei didinti“ (kodas LEADER 19.2-SAVA-5); Priemonė „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ (kodas LEADER 19.2-7), veiklos sritis „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ (kodas LEADER-19.2-7.2), Veiklos sritis „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą“ (kodas LEADER-19.2-7.6); Priemonė „Jauniems žmonėms skirtos infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, pritaikant ją laisvalaikiui ir sveikatingumui“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6); Priemonė „Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7); Priemonė „Bendradarbiavimo tinklaveikos skatinimas, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant inovacijas „ (kodas LEADER - 19.2-8). Principo įgyvendinimas per paramą skatins įmonių inovatyvumą, sukurs prielaidas diegti technologines inovacijas bei tobulinti technologinius pajėgumus Ilgalaikėje perspektyvoje tai prisidės prie darnus vystymosi (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmų) ir mažins vietovės generuojamą taršą ir turės tiesiogines teigiamas pasekmes aplinkos komponentams (oro, dirvožemio, vandens išteklių) kokybei. Pagerėjusi aplinkos komponentų būklė savo ruožtu turės teigiamos įtakos visuomenės sveikatai – bus

	sumažintas neigiamas aplinkos poveikis gyventojams. Taip pat numatomos teigiamos pasekmės, susijusios su kultūros paveldo objektų ir teritorijų panaudojimu turizmo ir rekreacijos srityse. Dėl priemonių įgyvendinimo pasiektas aplinkosauginis efektas turės teigiamų pasekmių visuomenės sveikatai – sumažės neigiamą aplinkos veiksnių poveikį patiriančių gyventojų skaičius, užtikrins geresnę gyvenamąją aplinką, o tai teigiamai paveiks gyvenimo kokybę ir turės įtakos gerinant visuomenės sveikatos rodiklius. Išlieka tam tikra neigiamų pasekmių tikimybė biologinės įvairovės, kraštovaizdžio ir kultūros paveldo apsaugos atžvilgiais dėl energetikos infrastruktūros plėtotės, taip pat oro kokybės atžvilgiu dėl biomasės naudojimo plėtotės, tačiau tinkamai įgyvendinant projektus šios pasekmės nebus reikšmingos. b) priemonės ir veiklos sritys, kurios bus neutralios darnaus vystymosi atžvilgiu: Priemonė „Mokymai susiję su VPS prioritetų ir priemonių įgyvendinimu“ (kodas LEADER -19.2-SAVA-3); c) priemonės ir veiklos sritys, kurios turės tiesioginės neigiamos įtakos darniam vystymuisi*:* VPS priemonių, turėsiančių neigiamos įtakos nėra, nes būtų neužtikrinta 3 lygiaverčiai komponentai - aplinkosauga, ekonominis ir socialinis vystymasis. VPS nėra priemonių, kurios turės tiesioginės neigiamos įtakos, nes visuose projektuos bus numatyta sąlyga, kad projektas prisideda prie tvarios ir darnios VVG teritorijos plėtros, tausoja aplinką, gamtą, prisideda prie klimato kaitos veiksnių švelninimo.
8.10.2.	Siekdami VVG teritorijos darnaus vystymosi ir jos aplinkos būklės gerinimo, *kvietimų teikti vietos projektų metu* numatysime reikalavimą vietos projektų vykdytojams pagrįsti, kad vietos projektas neturės neigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi ir jos aplinkos būklei. Visi vietos projektai, atitinkamai pagal savo turinį ir tikslus, privalės tenkinti reikalavimą, susijusį su energijos efektyvumo ir atsinaujinančių energijos išteklių gamybos naudojimu. Šio reikalavimo įgyvendinimas ilgalaikėje perspektyvoje turės teigiamas pasekmes aplinkos oro kokybei dėl sumažėjusio kuro naudojimo energijos gavimo poreikiams tenkinti. Vadovaujantis FGI metodu ištirta VVG teritorijos gyventojų nuomone, kiekvienas VPS prioritetas prisidės prie šio principo įgyvendinimo, todėl šiuo klausimu VPS neišskiriama specialus prioritetas ar priemonės. Principas integruojamas į visus vietos projektus ir šiomis nuostatomis vadovaujantis bus ruošiama vietos projektų dokumentacija, paraiškos. Vietos projektų atrankos metu *į projektų atrankos posėdį pakviesime* ARS ir BS specialistus, turinčių kompetencijų darnaus vystymosi ir aplinkos apsaugos srityse. *Vietos projektų įgyvendinimo metu* teiksime metodinę pagalbą vietos projektų vykdytojams, susiduriantiems su aplinkos apsaugos reikalavimais ir pan. Vietos projektų įgyvendinimo metu, siekdami įsitikinti, kad nepažeidžiamas darnaus vystymosi ir aplinkos apsaugos principai, bendradarbiausime su ARS ir BS specialistais, kurie turi kompetencijų šiose srityse. *VPS rezultatų sklaidos metu* imsimės specialių viešinimo būdų(internetinės svetainės www.alytausrvvg.lt, www.birstonas.lt, www.arsa.lt, VVG organizuojamuose renginiuose ir mokymuose), informuojant apie vietos projektus, kurių rezultatai prisideda prie darnaus vystymosi ir (arba) gerina aplinkos būklę ir pan. Su šia informacija svarbu supažindinti visus VVG teritorijos gyventojus, nes principo įgyvendinimas per paramą skatina įmonių inovatyvumą, sukuria prielaidas diegti technologines inovacijas bei tobulinti technologinius pajėgumus. Ilgalaikėje perspektyvoje tai prisidės prie darnaus vystymosi (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmų), mažins generuojamą taršą ir turės tiesiogines teigiamas pasekmes aplinkos komponentams (oro, dirvožemio, vandens išteklių) kokybei. Visuomenei būtina paaiškinti, kaip pagerėjusi aplinkos komponentų

	būklė turės teigiamos įtakos visuomenės sveikatai, – bus sumažintas neigiamas aplinkos poveikis gyventojams. *VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo metu* taikysime integruotus veiksmus, telkiančius VVG teritorijos vietos gyventojus veikti kartu, siekiant VVG teritorijos darnaus vystymosi ir aplinkos būklės gerinimo ir pan.
8.11.	**Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas**
8.11.1.	<u>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</u> Naujuoju 2014-2020 m. programavimo laikotarpiu horizontalus lyčių lygybės ir nediskriminavimo principas taip pat yra vienas aktualiausių. Horizontalumas reiškia, kad lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioritetas bus taikomas įgyvendinant visuose VPS prioritetuose, priemonėse ir srityse, vykdomuose projektuose, nuo švietimo iki turizmo[274]. Rengiant VPS, VVG teritorijoje įvyko 15 informacinių renginių bei tiek pat FGI, kurių metu buvo aptariama, kaip įgyvendinant VPS bus sprendžiama moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus (išskyrus jaunų žmonių pozityviąją diskriminaciją, kuri yra leidžiama įgyvendinant VPS), šeimyninės padėties, lytinės orientacijos klausimai. Minėtų renginių metu buvo pateikiama informacija ir pavyzdžiai kaip šis principas buvo taikomas visuose vietos projektuose įgyvendinant „Alytaus rajono kaimo vietovių plėtros strategiją 2010 - 2013 metams“ bei įgyvendinant „Birštono savivaldybės vietos plėtros strategiją iki 2013 m.“. Moterų ir vyrų lygios galimybės buvo taikomos visiems pareiškėjams ir visuose vietos projektuose ir nediskriminavimo pavyzdžiais yra laikytini įgyvendinti musulmonų religinės bendruomenės inicijuotas vietos projektas „Alytaus rajono Raižių musulmonų religinės bendruomenės namų sutvarkymas“ Nr. LEADER-11-ALYTUS-02-013[275], katalikų religinių bendruomenių inicijuoti, bendradarbiavimo principu su vietos valdžia ir kitomis organizacijomis pagrįsti vietos projektai „Eičiūnų koplyčios remontas ir pritaikymas visuomenės poreikiams“ Nr. LEADER-12-ALYTUS-03-033[276], „Simno parapijos namų rekonstrukcija ir pritaikymas visuomenės poreikiams" Nr. LEADER-13-ALYTUS-05-071[4]. Taip pat „Privažiavimo kelio prie Nemajūnų kapinių sutvarkymas" Nr. LEADER-13-BIRŠTONAS-06-001[5] ir "Moravskio koplyčios Nemajūnų kapinėse sutvarkymas" Nr. LEADER-13-BIRŠTONAS-05-001[277]. Moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus (išskyrus jaunų žmonių pozityviąją diskriminaciją, kuri yra leidžiama įgyvendinant VPS), šeimyninės padėties, lytinės orientacijos principas buvo visada taikomas VVG nariams, VVG valdybos nariams, VVG administracijai. Rengiantis įgyvendinti VPS 2013 m. rugpjūčio 22-23 d. kartu su VO „Gelbėkit vaikus“ organizavo konferenciją „Socialiniai projektai – NVO sprendimai ir pagalba šeimai, vaikams, jaunimui, neįgaliesiems bei naujų idėjų paieškos ES 2014-2020 m. finansavimo periodui“. VVG, 2014 - 2015 m. įgyvendindama moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo horizontalųjį prioritetą, partnerio statusu dalyvavo Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos finansuotame projekte „Aktyvi šeima: Raktas į kokybišką gyvenimą [Raktas]“. Šio projekto įgyvendintojas buvo VšĮ "Žmogaus socialinės raidos

[274] Paskelbta internete: <http://www.esparama.lt/c/document_library/get_file?uuid=44e6bd6e-f63c-4ae3-a048-c3ae55b1b0e3&groupId=19002>.
[275] Paskelbta internete: <http://www.alytausrvvg.lt/?langid=1&topmenuid=3&menuid=&submenuid=&contentid=329>.
[276] Paskelbta internete: <http://www.alytausrvvg.lt/?langid=1&topmenuid=3&menuid=&submenuid=&contentid=220>.
[4] Paskelbta internete: <http://www.alytausrvvg.lt/?langid=1&topmenuid=3&menuid=&submenuid=&contentid=385>.
[5] Paskelbta internete: <http://www.birstonovvg.lt/27414/informacija-pareiskejams/informacija-apie-paraisku-vertinima/kvietimas-teikti-vietos-projektu-paraiskas-nr-06.html >.
[277] Paskelbta internete: <http://www.alytausrvvg.lt/?langid=1&topmenuid=3&menuid=&submenuid=&contentid=385>.

	tyrimų centras". VVG atstovai mokėsi kaip tinkamai integruoti šį prioritetą į VPS ir 2014 m. rugsėjo 5 d. dalyvavo Socialinių inovacijų fondo organizuotame seminare „Savivaldybių veiksmai užtikrinant moterų ir vyrų lygias galimybes“.
8.11.2.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS: VVG yra atvira organizacija naujiems nariams ir įstatuose įtvirtintas demokratiškos naujų VVG narių bei VVG administracijos darbuotojų priėmimo sąlygos ir tai užtikrina moterų ir vyrų lygias galimybes bei nediskriminavimo sąlygas. *Įgyvendinant VPS ir organizuojant VVG administracijos darbą* bus atkreipiamas dėmesys ar VVG administracijos darbuotojai yra susipažinę su lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto įgyvendinimu ir ar geba taikyti šį principą. Tiesiogiai VVG administracijos darbuotojams šis principas bus taikomas parenkant patogias darbo formas, kad būtų tinkamai derinami šeimos ir darbo įsipareigojimai. *Organizuojant VVG valdymo organo darbą* ir siekiant moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo principo įgyvendinimo bus vadovaujamasi VVG įstatuose įtvirtinta nuostata, kad VVG valdymo organe vyrų ar moterų santykis yra 60/40 proc. bet kurios lyties atstovų. VVG valdybos nariai ir VVG administracijos darbuotojai, atsakingi už projektų atranką ir stebėseną, turės dalyvauti mokymuose ir įgyti specialių kompetencijų lyčių lygybės ir nediskriminavimo klausimais. *Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas* taisyklėse ir paraiškose bus įtvirtintos ir aiškiai apibrėžtos šio principo būtinumo taikymo nuostatos, o vietos projektų vertintojai, tvirtintojai ir vietos projektų pareiškėjai turės visada įvertinti ir užtikrinti šio principo taikymą vietos projektuose. Taikant šį principą, vietos projektų tikslai turi siekti vienodos ekonominės moterų ir vyrų padėties, pvz. mažinti darbo užmokesčio skirtumus, subalansuotai skatinti verslumą, sudaryti įvairių įsipareigojimų, įskaitant šeimos, turinčioms moterims ir vyrams visapusiškai dalyvauti darbo rinkoje, tobulinti kvalifikaciją ir mokytis visą gyvenimą. Taip pat vietos projektai turės prisidėti didinant galimybes derinti šeimos ir darbo įsipareigojimus: tai apima šeimai palankių darboviečių plėtrą, lanksčių darbo formų vystymą, ikimokyklinio amžiaus vaikų priežiūros paslaugų plėtrą bei jų prieinamumo didinimą, tėvystės atostogų skatinimą, vyresnio amžiaus ir neįgaliųjų asmenų reikalingų globos paslaugų vystymą, nestacionarių socialinių paslaugų šeimose globojamiems asmenims plėtrą ir kt. *Tvirtinant vietos projektus* VVG valdyba skirs ypatingą dėmesį, kad šis principas būtų teisingai įgyvendintas ir nebūtų pažeistas bei, kad nebūtų suvaržyti vietos projektų pareiškėjų vietos projektuose pateikti sumanymai ir išsikelti tikslai. Pristatant *VPS įgyvendinimo rezultatus* VVG teritorijos gyventojams bus pateikta principo taikymo vietos projektuose analizė ir statistiniai duomenys. Moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus (išskyrus jaunų žmonių pozityviąją diskriminaciją, kuri yra leidžiama įgyvendinant VPS), šeimyninės padėties, lytinės orientacijos klausimai bus įtraukti į pažangos ataskaitas ir atspindėti galutinėje VPS įgyvendinimo ataskaitoje. Šiose ataskaitose bus fiksuojamas iškeltų tikslų lyčių lygybės ir nediskriminavimo srityje pasiekimai, situacijos pokyčiai, vietos projektų pavyzdžiai, kurie padarė įtaka VVG teritorijos gyventojams. Informaciją apie šio principą bus viešinama www.alytausrvvg.lt, www.birstonas.lt, www.arsa.lt svetainėse. Gerieji vietos projektų pavyzdžiai, susiję su moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo klausimais, bus viešinami VVG renginiuose, mokymuose, seminaruose. Vykdant *VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiksmus,* VVG teritorijos gyventojams bus organizuojami renginiai, susiję su moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus

	(išskyrus jaunų žmonių pozityviąją diskriminaciją, kuri yra leidžiama įgyvendinant VPS), šeimyninės padėties, lytinės orientacijos klausimais. VVG susitikimuose su VVG teritorijos gyventojais visada akcentuos šio principo įgyvendinimo reikšmingumą ir aktualumą. Vykstant aktyviems globalizacijos procesams VPS įgyvendinimas įtakos VVG teritorijos gyventojų požiūriui į lyčių lygybės ir nediskriminavimo klausimus.

9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas		
9.1.VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių		
9.1.1. I VPS prioritetas „Kaimo ekonominio gyvybingumo didinimas ir darbo vietų kūrimas“		
9.1.2. VPS priemonė „Investicijos žemės ūkio produktų pridėtinei vertei didinti“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5)		
9.1.3.	VPS priemonės tikslas: Didinti žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencingumą, geriau juos integruojant į žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinę, gerinant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, skatinant vietos rinkas.	
9.1.3.1.	Priemonės apibūdinimas	Parama skiriama žemės ūkio produktams perdirbti, inovacijoms, naujoms technologijoms bei procesams diegti siekiant sukurti naujus ir (arba) aukštesnės pridėtinės vertės, geresnės kokybės produktus, žemės ūkio produktų rinkodarai, ypač susijusiai su naujomis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir (arba) plėtrai[278] yra svarbi priemonė, sudaranti prielaidas didinti Alytaus rajono VVG teritorijoje veikiančių žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencingumą ir remiant 1 vietos projekto įgyvendinimą sukurti ne mažiau kaip 2 naujas darbo vietas. Numatoma remti inovatyvias investicijas[279], skatinant kurti didesnę pridėtinę vertę turinčius produktus, taip sudarant sąlygas vietos gamintojams lengviau integruotis į maisto tiekimo grandinę.
9.1.3.2.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.3.2.1.	*pelno*	×
9.1.3.2.2.	*ne pelno*	
9.1.3.3.	Tinkami paramos gavėjai	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys juridiniai ir fiziniai asmenys: labai maža, maža įmonė, ūkininkas ar kitas fizinis asmuo teisės aktų nustatyta tvarka vykdantis individualią veiklą.

[278] Trumpose produktų tiekimo grandinėse nėra tarpininkų, pvz. žemės ūkio sektoriuje produktai parduodami ūkininko krautuvėse, turgeliuose ir pan., nesinaudojant didmenininkų paslaugomis. *Europos struktūriniai ir investiciniai fondai. Gairės valstybės narėms ir programų valdymo institucijoms. Gairės paramos gavėjams*. p. 19, Prieiga internete: < http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors_lt.pdf >.

[279] Inovacija –projekte numatyta nauja technologija, idėja ar metodas naujiems procesams, technologijoms, techninėms priemonėms, žaliavoms ir produktams sukurti arba esamiems tobulinti. Ši nuoroda pagal *LR Žemės ūkio ministro įsakymu 2014 m. gruodžio 2 d. Nr. 3D-918 patvirtintą* „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodiką“. Prieiga internete: < https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/09a758c07abc11e48d20daf2927aba7d >.

9.1.3.4.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys juridiniai ir fiziniai asmenys: labai maža, maža įmonė, ūkininkas ar kitas fizinis asmuo teisės aktų nustatyta tvarka vykdantis individualią veiklą.
9.1.3.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas VVG teritorijoje registruotas ir veiklą vykdantis. 2. Projektu sukuriama ir išlaikoma 2 naujos darbo vietos; 3. Projektu VVG teritorijos mastu diegiama inovacija.
9.1.3.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Darbo vietų skaičius. 2. Įdarbinama asmuo iki 40 metų amžiaus. Reikalavimas laikomas įvykdytu jeigu iki projekto įgyvendinimo pabaigos įdarbinamas jaunas asmuo iki 40 m. ir sudaroma neterminuota darbo sutartis; 3. Projektas prisideda prie tvarios ir darnios VVG teritorijos plėtros (tausoja aplinką, gamtą, prisideda prie klimato kaitos veiksnių švelninimo, projekte suplanuota naudoti ekologiškas medžiagas, atsinaujinančius energijos šaltinius ir pan.).
9.1.3.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 100 000
9.1.3.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 50 proc. iki 70 proc. kai privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinka labai mažai įmonei keliamus reikalavimus. iki 50 proc. kai privatus juridinis asmuo atitinka mažai įmonei keliamus reikalavimus. iki 50 proc. kai fizinis asmuo neatitinka labai mažai įmonei keliamų reikalavimų.
9.1.4. II VPS prioritetas „Viešosios infrastruktūros kūrimas ir gerinimas“		
9.1.5. VPS priemonė „Jauniems žmonėms skirtos infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, pritaikant ją laisvalaikiui, sveikatingumui“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6)		
9.1.6.	VPS priemonės tikslas: Sudaryti sąlygas jaunimo ir jaunų žmonių pritraukimui gyventi ir dirbti kaime, kuriant patrauklią infrastruktūrą, užtikrinant kokybišką paslaugų teikimą.	
9.1.6.1.	Priemonės apibūdinimas	Esant sparčiai jaunimo migracijai, būtina spręsti jaunimo iki 29 m. amžiaus ir jaunų nuo 30 m. iki 40 m. amžiaus kaime gyvenančių žmonių (toliau - jaunimas ir jauni žmonės) laisvalaikio užimtumo problemas ir siekti sudaryti palankias sąlygas formuotis jauno žmogaus asmenybei bei jo integravimuisi į visuomenės gyvenimą. Svarbu gerinti gyvenimo kokybę kaimo vietovėse, įgyvendinant priemones nukreiptas sveikatingumo paslaugų jaunimui ar jauniems žmonėms ir jų šeimoms kūrimui, ir su tuo susijusios infrastruktūros atnaujinimui bei

		pritaikymui jų poreikiams. Numatoma remti jauniems žmonėms skirtos infrastruktūros kūrimą, pritaikant ją laisvalaikiui, sveikatingumui (pvz. įrengiant sporto ar vaikų žaidimų aikšteles, čiuožyklas, sveikatingumo zonas su treniruokliais, viešas pirtis su vandens pramogomis ar pan.). Ši priemonė nėra kurianti darbo vietas. Numatoma paremti 3 vietos projektus.
9.1.6.2.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.6.2.1.	*pelno*	☐
9.1.6.2.2.	*ne pelno*	×
9.1.6.3.	Tinkami paramos gavėjai	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal LR asociacijų, viešųjų įstaigų, labdaros ir paramos fondų įstatymus (išskyrus VVG), VVG teritorijoje veikiančios savivaldybės ir jų įstaigos.
9.1.6.4.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos jaunimas (asmenys iki 29 m.) ir jauni žmonės (nuo 30 m. iki 40 m.).
9.1.6.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Projekto įgyvendinimo metu sukuriama arba pagerinama jaunimui ir/ ar jauniems žmonėms skirta viešoji infrastruktūra. 2. Pareiškėjas VVG teritorijoje registruotas (netaikoma savivaldybėms ir jų įstaigoms) ir veiklą vykdantis.
9.1.6.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projektas įgyvendinamas su partneriu. 2. Projektas prisideda prie tvarios ir darnios VVG teritorijos plėtros (tausoja aplinką, gamtą, prisideda prie klimato kaitos veiksnių švelninimo, projekte suplanuota naudoti ekologiškas medžiagas, atsinaujinančius energijos šaltinius ir pan.);
9.1.6.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 68 213
9.1.6.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc.
9.1.7. III VPS prioritetas „Vietovės privalumų panaudojimas jos plėtrai“		
9.1.8. VPS priemonė „Mokymai susiję su VPS prioritetų ir priemonių įgyvendinimu“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-3)		
9.1.9.	VPS priemonės tikslas: Pagerinti Alytaus rajono VVG teritorijos gyventojų profesinę kvalifikaciją, verslumo įgūdžius.	
9.1.9.1.	Priemonės apibūdinimas	VVG teritorijos gyventojams žinių ekonomikos sąlygomis būtina suteikti didesnes galimybes naudotis ir keistis žiniomis bei informacija ir kita metodine pagalba, įskaitant geriausios praktikos sklaidą. Siekiama, kad mokymai būtų pritaikyti prie vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų poreikių, užtikrinant ne tik technologinių, bet ir ekonominių, rinkodaros, vadybinių kompetencijų

		tobulinimą, verslumo įgūdžių ugdymą. Siekiant užtikrinti mokymų prieinamumą, svarbu skatinti inovatyvias, lanksčias mokymų formas. Visi projektuose numatyti mokymai turi būti susiję su VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių įgyvendinimu, kad vietos projektų pareiškėjai ir vykdytojai įgautų naujų žinių, kurios padėtų efektyviai įgyvendinti vietos projektuose keliamus tikslus ir uždavinius Numatoma remti VVG teritorijos gyventojams skirtus mokymus, tiesiogiai susijusius su VPS prioritetų ir priemonių įgyvendinimu (neremiami mokymai susiję su vietos projektų paraiškų pildymu, vietos projektų rengimu ir VPS administravimu). Ši priemonė nėra kurianti darbo vietas. Numatoma paremti 3 vietos projektų įgyvendinimą.
9.1.9.2.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.9.2.1.	*Pelno*	☐
9.1.9.2.2.	*ne pelno*	☒
9.1.9.3.	Tinkami paramos gavėjai	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal LR asociacijų, viešųjų įstaigų (išskyrus viešąsias įstaigas, kurių viena iš steigėjų yra savivaldybė ar valstybė), labdaros ir paramos fondų įstatymus (išskyrus VVG).
9.1.9.4.	Priemonės tikslinė grupė	Potencialūs ir faktiniai vietos projektų pareiškėjai, vykdytojai ir dalyviai
9.1.9.5.	Tinkamumo sąlygos	1.Projekte suplanuoti mokymai skirti bendradarbiavimo, verslumo, socialinio verslumo, rinkodaros įgūdžiams ugdyti. 2.Pareiškėjas VVG teritorijoje registruotas ir veiklą vykdantis.
9.1.9.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Mokymų dalyvių skaičius. 2. Pareiškėjas Alytaus VVG teritorijoje yra registruotas ir vykdo veiklą ne trumpiau nei 1 m. 3. Projekto įgyvendinimui pasitelkiami lektoriai turintys ne mažesnį kaip magistro kvalifikacinį laipsnį ar jam prilygintą aukštąjį išsilavinimą ir ne trumpiau kaip vienerius metus iki paraiškos pateikimo dienos užsiėmę ugdomąja, šviečiamąja ar mokslo sklaidos veikla, susijusia su numatomo mokymo turiniu. 4.Projekto įgyvendinimo metu taikomos inovatyvios mokymo formos[280].
9.1.9.7.	Didžiausia paramos suma vietos	iki 10 000

[280] Imitacinis mokymas, e - mokymas, nuotolinis mokymas. *Baležentis, A. Inovatyviųjų mokymo formų ir metodų taikymo galimybės žmogiškųjų išteklių vadyboje*. Viešoji politika ir administravimas, , *2008. Nr. 26, p.98*. Prieiga internete: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/788/10_a.balezentis.pdf > .

	projektui (Eur)	
9.1.9.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 100 proc.
9.1.10. VPS priemonė „Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7)		
9.1.11.	VPS priemonės tikslas: Pagerinti Alytaus rajono VVG teritorijos turizmo infrastruktūrą, skatinti turizmą ir puoselėti etnokultūros tradicijas.	
9.1.11.1.	Priemonės apibūdinimas	Alytaus rajono VVG teritorijoje vietos turizmas turi didelį plėtros potencialą, nes auga poreikis poilsiauti kaime, o šių paslaugų pasiūla, kokybė ir įvairovė nėra pakankama. Kita vertus, vietos turizmas sudaro galimybę Alytaus rajono VVG teritorijoje paįvairinti ekonominę veiklą užsiimantiems žemės ūkiu asmenims, susikurti papildomą pajamų šaltinį, didinti kaimo gyventojų užimtumą bei jų verslumą. Be to, vietos turizmas yra labai veiksminga dzūkų krašto gamtos ir kultūros paveldo vertybių, kultūros ir tradicijų išsaugojimo priemonė, skatinanti teikti prasmę ir socialinių, ir istorinių reiškinių pristatymui. Todėl, numatoma remti vietos projektus kuriančius darbo vietas ir susijusius su vietos turizmo infrastruktūros gerinimu, turizmo paslaugų kūrimu ir plėtra bei turizmo paslaugų rinkodaros vystymu, susijusiu su dzūkų etninės kultūros puoselėjimu, saugojimu, finansuojant išlaidas, susijusias su verslo plano įgyvendinimu. Priemonė – yra kurianti darbo vietas, įgyvendinus 5 vietos projektus bus sukurta ne mažiau kaip 10 naujų darbo vietų.
9.1.11.2.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.11.2.1.	*Pelno*	×
9.1.11.2.2.	*ne pelno*	
9.1.11.3.	Tinkami paramos gavėjai	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys juridiniai (labai maža ir maža įmonė) bei fiziniai asmenys, veiklą vykdantys pagal individualios veiklos pažymą ar verslo liudijimą, ūkininkai, ne jaunesni nei 18 metų amžiaus.
9.1.11.4.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys juridiniai (labai maža ir maža įmonė) ir fiziniai asmenys, veiklą vykdantys pagal individualios veiklos pažymą ar verslo liudijimą, ūkininkai, ne jaunesni nei 18 metų amžiaus.
9.1.11.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Projektu kuriamos ir numatomos išlaikyti 2 darbo vietos. 2. Pareiškėjas VVG teritorijoje registruotas ir veiklą vykdantis.
9.1.11.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1.Darbo vietų skaičius. 2. Įdarbinama asmuo iki 40 metų amžiaus. Reikalavimas laikomas įvykdytu jeigu iki projekto įgyvendinimo pabaigos įdarbinamas

		jaunas asmuo iki 40 m. ir sudaroma neterminuota darbo sutartis; 3.Projektas prisideda prie tvarios ir darnios VVG teritorijos plėtros (tausoja aplinką, gamtą, prisideda prie klimato kaitos veiksnių švelninimo, projekte suplanuota naudoti ekologiškas medžiagas, atsinaujinančius energijos šaltinius ir pan.).
9.1.11.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 100 000
9.1.11.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 70 proc. kai privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinka labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, iki 50 proc. kai juridinis asmuo atitinka mažai įmonei keliamus reikalavimus. Iki 50 proc. kai fizinis asmuo neatitinka labai mažai įmonei keliamų reikalavimų.
9.1.12. VPS priemonė „Bendradarbiavimo, tinklaveikos skatinimas, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant inovacijas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8)		
9.1.13.	VPS priemonės tikslas: Skatinti Alytaus rajono VVG teritorijoje veikiančių subjektų bendradarbiavimą, veikimą tinkluose, inovacijų diegimą, siekiant užtikrinti vietos ekonomikos plėtrą.	
9.1.13.1.	Priemonės apibūdinimas	Kaimo plėtros veikėjų bendradarbiavimas, tinklų kūrimas svarbus vietos ekonomikos užtikrinimui Alytaus rajono VVG teritorijoje. Skatinant kolektyvinį projektų įgyvendinimą, horizontalų ir vertikalų kaimo plėtros dalyvių bendradarbiavimą, jungtines iniciatyvas, siekiama užtikrinti nuoseklų ekonomikos bei kaimo vietovių vystymąsi ir įgyvendinamų veiklų naudą platesniam kaimo plėtros dalyvių ratui. Vienas iš svarbių bendradarbiavimo ir tinklaveikos Alytaus rajono VVG teritorijoje siekių - glaudžiau susieti mokslinius tyrimus ir praktinius kaimo plėtros veiksmus bei realiai praktikoje pritaikyti mokslo tyrimais grįstus modelius, scenarijus ar iki projekto įgyvendinimo VVG teritorijoje netaikytus mokslu grįstus gerosios patirties, praktikos pavyzdžius bei kitas panašaus pobūdžio veiklas, kurių tikslas sukurti didesnę naudą bei didesnę pridedamąją vertę VVG teritorijos bendruomenei, verslui. Projekto naudos turi būti grįstos mokslo tyrimais ar išvadomis, o į projekto įgyvendinimą įtrauktos mokslo bei kitos institucijos turėtų ir ateityje prisidėti prie projekto tęstinumo ir gyvybingumo užtikrinimo bei platesnio patikrinto projekto modelio pritaikomumo VVG teritorijoje, todėl numatoma remti bendradarbiavimo, tinklaveikos skatinimo veiksmus, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant

		moksliniais tyrimais grįstas socialines inovacijas[281], finansuojant išlaidas, susijusias su verslo plano įgyvendinimu. Remiamos veiklos parinktos remiantis KPP 2014-2020 m. pateiktu bendradarbiavimo priemonės M16 (35 straipsnis) aprašu: 1. naujų produktų, praktikos, procesų ir technologijų plėtojimas žemės ūkio produktų perdirbimo ir kitose vietos ekonomijos sektoriuose; 2. bendradarbiavimas, organizuojant bendrus darbo procesus ir dalijantis infrastruktūra bei ištekliais, siekiant plėtoti švietimo, socialines, laisvalaikio paslaugas ir (arba) vykdyti jų rinkodarą; 3. tiekimo grandinės dalyvių horizontaliu ir vertikaliu bendradarbiavimu, kuriant ir plėtojant trumpas tiekimo grandines ir vietos rinkas. Priemonė sukurs 2 vietos projektus ir ne mažiau kaip 2 naujas darbo vietas.
9.1.13.2.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.13.2.1.	*Pelno*	☒
9.1.13.2.2.	*ne pelno*	☐
9.1.13.3.	Tinkami paramos gavėjai	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys viešieji ir privatūs juridiniai ir fiziniai asmenys: nevyriausybinė organizacija, bendruomeninė organizacija, kaimo bendruomenė, labai maža ar maža įmonė, ūkininkas ar kitas fizinis asmuo teisės aktų nustatyta tvarka vykdantis individualią veiklą.
9.1.13.4.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys viešieji ir privatūs juridiniai ir fiziniai asmenys: nevyriausybinė organizacija, bendruomeninė organizacija, kaimo bendruomenė, labai maža ar maža įmonė, ūkininkas ar kitas fizinis asmuo teisės aktų nustatyta tvarka vykdantis individualią veiklą.
9.1.13.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas VVG teritorijoje registruotas ir veiklą vykdantis. 2. Projektu sukuriama ir numatoma išlaikyti darbo vietą. 3. Projekte įgyvendinama inovacija VVG teritorijos mastu.
9.1.13.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projekte dalyvaujančių partnerių skaičius. 2. Darbo vietų skaičius. 3. Projektas prisideda prie tvarios ir darnios VVG teritorijos plėtros (tausoja aplinką, gamtą,

[281] žr. 153 ir 159 VPS išnašas.

		prisideda prie klimato kaitos veiksnių švelninimo, projekte suplanuota naudoti ekologiškas medžiagas, atsinaujinančius energijos šaltinius ir pan.).
9.1.13.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 50 000
9.1.13.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 70 proc. kai privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinka labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, iki 50 proc. kai privatus juridinis asmuo atitinka mažai įmonei keliamus reikalavimus. iki 50 proc. kai fizinis asmuo neatitinka labai mažai įmonei keliamų reikalavimų. iki 80 proc. kai vietos projektą teikia viešasis juridinis asmuo arba NVO.
9.2. VPS priemonės, turinčios veiklos sritis		
9.2.1. I VPS prioritetas „Kaimo ekonominio gyvybingumo didinimas ir darbo vietų kūrimas“		
9.2.2. VPS priemonė „Ūkio ir verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6)		
9.2.3.	VPS priemonės tikslas: Įvairinti Alytaus rajono VVG teritorijoje vykdomą ekonominę veiklą, padidinti užimtumą ir mažinti skurdo riziką.	
9.2.4.	1 veiklos sritis	„Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“ (kodas LEADER-19.2-6.2)
9.2.4.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Gyventojų verslumo iniciatyvos sąlygoja VVG teritorijos ekonominę plėtrą, didina jos gyvybingumą ir patrauklumą gyventi, todėl VVG teritorijoje svarbu suteikti paramą ne žemės ūkio verslui pradėti, įskaitant paslaugų žemės ūkiui teikimą, išskyrus žemės ūkio produktų gamybą, apdorojimą, perdirbimą. Remiama veikla nustatoma vadovaujantis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi, o informacija apie tai nurodoma Vietos projektų atrankos ir įgyvendinimo taisyklėse nustatytuose reikalavimuose kurie bus patvirtinti VVG valdybos ir taikomi kvietimams teikti VP paraiškas. VVG teritorijoje nedarbo rodikliai vieni aukščiausių šalyje todėl, teikiant paramą verslui pradėti, bus sudaromos galimybės didinti gyventojų, ypač jaunų žmonių, užimtumą. Priemonė yra kurianti darbo vietas: įgyvendinus 8 vietos projektus turi būti sukurtos ne mažiau kaip 8 naujų darbo vietų.
9.2.4.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.4.2.1.	*pelno*	×
9.2.4.2.2.	*ne pelno*	
9.2.4.3.	Tinkami paramos	VVG teritorijoje gyvenamąją vietą deklaravę

	gavėjai	fiziniai asmenys ne jaunesni kaip 18 metų amžiaus.
9.2.4.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijoje gyvenamąją vietą deklaravę fiziniai asmenys ne jaunesni kaip 18 metų amžiaus.
9.2.4.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas gyvenamąją vietą deklaravęs VVG teritorijoje. 2. Projektu numatoma sukurti ir išlaikyti naują darbo vietą.
9.2.4.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Pareiškėjas paraiškos pateikimo metu yra jaunas iki 40 metų fizinis asmuo; 2. Projektas prisideda prie tvarios ir darnios VVG teritorijos plėtros (tausoja aplinką, gamtą, prisideda prie klimato kaitos veiksnių švelninimo, projekte suplanuota naudoti ekologiškas medžiagas, atsinaujinančius energijos šaltinius ir pan.).
9.2.4.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 32 000
9.2.4.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 70 proc.kai fizinis asmuo atitinka labai mažai įmonei keliamus reikalavimus
9.2.5.	2 veiklos sritis	„Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2-6.4)
9.2.5.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Ūkininkų, kaimo gyventojų, labai mažų ir mažų įmonių veikla sąlygoja VVG teritorijos ekonominę plėtrą, didina jos gyvybingumą ir patrauklumą gyventi. VVG teritorijoje svarbu suteikti paramą įvairiai ne žemės ūkio veiklai, produktų gamybai, apdorojimui, perdirbimui, jų pardavimui, taip pat paslaugų teikimui, įskaitant paslaugas žemės ūkiui, plėtoti. Numatoma skatinti ne žemės ūkio veiklos plėtojimo iniciatyvas, Parama teikiama ne žemės ūkio veiklai, įskaitant paslaugų žemės ūkiui teikimą ir išskyrus žemės ūkio produktų gamybą, apdorojimą, perdirbimą. Remiama veikla nustatoma vadovaujantis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi, o informacija apie tai nurodoma Vietos projektų atrankos ir įgyvendinimo taisyklėse nustatytuose reikalavimuose kurie bus patvirtinti VVG valdybos ir taikomi kvietimams teikti vietos projektų paraiškas. Priemonė yra kurianti darbo vietas: įgyvendinus 10 vietos projektų turi būti sukurtos ne mažiau kaip 20 naujų darbo vietų.
9.2.5.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos	

	projektų pobūdis:	
9.2.5.2.1.	*Pelno*	×
9.2.5.2.2.	*ne pelno*	
9.2.5.3.	Tinkami paramos gavėjai	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys juridiniai ir fiziniai asmenys: labai maža arba maža įmonė; ūkininkas ar kitas fizinis asmuo, teisės aktų nustatyta tvarka vykdantis individualią veiklą (pareiškėjo (fizinio asmens) deklaruota gyvenamoji vieta VVG teritorija).
9.2.5.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys juridiniai ir fiziniai asmenys: labai maža arba maža įmonė; ūkininkas ar kitas fizinis asmuo, teisės aktų nustatyta tvarka vykdantis individualią veiklą (pareiškėjo (fizinio asmens) deklaruota gyvenamoji vieta VVG teritorija).
9.2.5.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas VVG teritorijoje registruotas ir veiklą vykdantis. 2. Projektu kuriamos ir numatomos išlaikyti naujos darbo vietos;
9.2.5.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Darbo vietų skaičius. 2. Įdarbinamas jaunas iki 40 m. asmuo. Reikalavimas laikomas įvykdytu jeigu iki projekto įgyvendinimo pabaigos įdarbinamas jaunas asmuo iki 40 m. sudarant neterminuotą darbo sutartį 3. Projektas prisideda prie tvarios ir darnios VVG teritorijos plėtros (tausoja aplinką, gamtą, prisideda prie klimato kaitos veiksnių švelninimo, projekte suplanuota naudoti ekologiškas medžiagas, atsinaujinančius energijos šaltinius ir pan.).
9.2.5.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	iki 82 400
9.2.5.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 70 proc. kai privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinka labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, iki 50 proc. kai juridinis asmuo atitinka mažai įmonei keliamus reikalavimus. iki 50 proc. kai fizinis asmuo neatitinka labai mažai įmonei keliamų reikalavimų.
9.2.6. VPS priemonė „Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9)		
9.2.6. 1.	VPS priemonės tikslas: Didinti Alytaus rajono VVG teritorijos	

	patrauklumą gyventi, mažinti socialinę atskirtį, kuriant darbo vietas ir didinant socialinių bei bendruomeninių paslaugų prieinamumą.	
9.2.7.	1 veiklos sritis	„Inovatyvaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9.1)
9.2.7.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Alytaus rajono VVG teritorijoje per menkai išvystyta socialinė infrastruktūra ir socialinių paslaugų teikimas, kas sąlygoja pažeidžiamų socialinių grupių atskirties didėjimą ir kitų socialinių problemų aštrėjimą. Ši priemonė skirta socialinės ekonomikos rinkos subsektoriui (socialinio verslo kūrimui ir plėtrai)[282] ir socialinės ekonomikos ne rinkos subsektorius atstovams - bendruomeninėms organizacijoms, siekiančioms kurti ir plėtoti bendruomeninį verslą[283]. VVG teritorijoje tyrimų ir apklausų metu išryškintas socialinių paslaugų poreikis, todėl jo patenkinimui skatintinos socialinio verslo rinkos subsektorių iniciatyvos. Numatoma remti socialinio verslo kūrimą ir plėtrą. Projekte turi būti taikoma socialinė inovacija (projekte numatyta nauja idėja ar metodas naujiems procesams, technologijoms, techninėms priemonėms, žaliavoms ir produktams sukurti arba esamiems tobulinti; produkto ir (arba) paslaugos inovacija – produktas ir (arba) paslauga, kurie turi naujų savybių ir naują paskirtį ir iš esmės skiriasi nuo anksčiau veiklos subjektų sukurtų, gamintų, naudotų prekių ar teiktų paslaugų. Produktai ir (arba) paslaugos, kurių paskirtis nepakinta (pvz., dėl nedidelio ir (arba) sezoninio dizaino keitimo), produkto inovacija nelaikomi)[284]. Socialinių inovacijų mastas - VVG teritorija. Finansuojamos išlaidas, susijusias su verslo plano įgyvendinimu. Priemonė yra kurianti darbo vietas, įgyvendinus 2 vietos

[282] Socialinės rinkos subsektorius apima tokią ekonominę veiklą, kuria siekiama socialinės naudos, prekes ir paslaugas parduodant rinkoje ekonomiškai reikšmingomis kainomis, patiriant ekonominę riziką. Prieiga internete <>Socialinio verslo koncepcija. *„Socialinio verslo koncepcija“, patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2015 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. 4-207, p.* 2. Prieiga internete: < https://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/Verslo%20aplinka/socialinis_verslas/Socialinio_verslo_koncepcija_2015_isakymas.pdf >.

[283] Socialinės ekonomikos ne rinkos subsektorius – tokia ekonominė veikla, kuria siekiama socialinės naudos, nemokamai arba ekonominiu požiūriu nereikšmingomis kainomis teikiant paslaugas ar prekes tikslinėms socialinėms grupėms.<>Socialinio verslo koncepcija. *„Socialinio verslo koncepcija“, patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2015 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. 4-207, p.* 2. Prieiga internete: < https://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/Verslo%20aplinka/socialinis_verslas/Socialinio_verslo_koncepcija_2015_isakymas.pdf >.

[284] Vertinama pagal *LR Žemės ūkio ministro įsakymu 2014 m. gruodžio 2 d. Nr. 3D-918 patvirtintą* „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodiką“. Prieiga internete:
< https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/09a758c07abc11e48d20daf2927aba7d >.

		projektus turi būti sukurta ne mažiau kaip 2 naujos darbo vietos.
9.2.7.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.7.2.1.	*pelno*	☒
9.2.7.2.2.	*ne pelno*	☐
9.2.7.3.	Tinkami paramos gavėjai	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys pelno siekiantys socialinio verslo subjektai (juridiniai asmenys priskiriami labai mažos ir mažos įmonės kategorijai) bei bendruomeninės organizacijos, kuriančios arba plėtojančios bendruomeninį verslą.
9.2.7.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys pelno siekiantys socialinio verslo subjektai (juridiniai asmenys priskiriami labai mažos ir mažos įmonės kategorijai ir VVG teritorijos gyventojai, kuriems bus teikiamos būtinos paslaugos) bei bendruomeninės organizacijos kuriančios arba plėtojančios bendruomeninį verslą.
9.2.7.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas VVG teritorijoje registruotas ir veiklą vykdantis. 2. Remiama veikla atitinka nacionalinę socialinio verslo koncepciją. 3. Projekte numatyta sukurti ir išlaikyti darbo vietas.
9.2.7.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Darbo vietų skaičius. 2. Įdarbinamas jaunas žmogus iki 40 m. Reikalavimas laikomas įvykdytu jeigu iki projekto įgyvendinimo pabaigos įdarbinamas jaunas asmuo iki 40 m. sudarant neterminuotą darbo sutartį. 3. Projektas prisideda prie tvarios ir darnios VVG teritorijos plėtros (tausoja aplinką, gamtą, prisideda prie klimato kaitos veiksnių švelninimo, projekte suplanuota naudoti ekologiškas medžiagas, atsinaujinančius energijos šaltinius ir pan.).
9.2.7.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	iki 50 000
9.2.7.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc. pelno siekiantys socialinio verslo subjektai (juridiniai asmenys priskiriami labai mažos ir mažos įmonės kategorijai) iki 95 proc. kai projektą teikia bendruomeninės organizacijos
9.2.8.	2 veiklos sritis	„Bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9.2)

9.2.8.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Būtiniausių paslaugų Alytaus rajono VVG teritorijos gyventojams prieinamumui, jų kokybei gerinti, kainai mažinti, bendruomenės narių užimtumui didinti, papildomoms pajamoms gauti pagelbėtų bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra. Tai ypač aktualu bendruomeninėms organizacijoms, kurios Kaimo plėtros 2007 - 2013 metų programos lėšomis atnaujino bendruomenių poreikiams skirtas patalpas ar pastatus, todėl šia priemone skatinimas bendruomenių verslumas[285]. Be to, bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra sudarytų prielaidas Alytaus rajono VVG teritorijos gyventojams užsiimti mėgstama veikla, pasijusti naudingais bei padėti vietos valdžiai spręsti įsisenėjusias socialines ar bendruomenines problemas. Alytaus rajono VVG teritorijai labai svarbi bendruomeninių paslaugų kūrimo plėtros pridėtinė vertė, nes aktyvinamos bendruomenės prisideda prie konkurencingesnės ir gyvybingesnės VVG teritorijos sukūrimo. priemonė yra kurianti darbo vietas. Todėl, numatoma remti įvairias bendruomenines paslaugas, susijusias socialinės pagalbos savo bendruomenės nariams ar VVG teritorijos mastu teikti mobilias paslaugas, bendruomenėse populiarių tradicinių amatų ir su tuo susijusių paslaugų vystymu bei kitų įvairių bendruomeninių paslaugų kūrimu ir plėtra, finansuojant išlaidas, susijusias su veiklos aprašo įgyvendinimu. Numatyta įgyvendinti 3 vietos projektus ir bus sukurti ne mažiau kaip 3 naujas darbo vietas.
9.2.8.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.8.2.1.	*pelno*	☐
9.2.8.2.2.	*ne pelno*	X
9.2.8.3.	Tinkami paramos gavėjai	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal LR asociacijų, viešųjų įstaigų (išskyrus viešąsias įstaigas, kurių viena iš steigėjų yra savivaldybė ar valstybė), labdaros ir paramos

[285] Tai socialinės ekonomikos ne rinkos subsektorius vykdantis ekonominę veiklą, kuria siekiama socialinės naudos, nemokamai arba ekonominiu požiūriu nereikšmingomis kainomis teikiant paslaugas ar prekes tikslinėms socialinėms grupėms. *„Socialinio verslo koncepcija“, patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2015 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. 4-207, p.* 2. Prieiga internete: < https://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/Verslo%20aplinka/socialinis_verslas/Socialinio_verslo_koncepcija_2015_isakymas.pdf >.

		fondų įstatymus (išskyrus VVG).
9.2.8.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal LR asociacijų, viešųjų įstaigų (išskyrus viešąsias įstaigas, kurių viena iš steigėjų yra savivaldybė ar valstybė), labdaros ir paramos fondų įstatymus (išskyrus VVG). VVG teritorijos gyventojai, patiriantys socialinę atskirtį ar/ir skurdą.
9.2.8.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas VVG teritorijoje registruotas ir veiklą vykdantis. 2. Projektu kuriamos ir numatomos išlaikyti darbo vietos.
9.2.8.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Darbo vietų skaičius. 2. Projekto metu įdarbinamas jaunas (-i) žmogus (-nės) iki 40 m. Reikalavimas laikomas įvykdytu jeigu iki projekto įgyvendinimo pabaigos įdarbinamas (-i) jaunas (-i) asmuo (-ys) iki 40 m. sudarant neterminuotą (-tas) darbo sutartį (-is); 3. Projektas prisideda prie tvarios ir darnios VVG teritorijos plėtros (tausoja aplinką, gamtą, prisideda prie klimato kaitos veiksnių švelninimo, projekte suplanuota naudoti ekologiškas medžiagas, atsinaujinančius energijos šaltinius ir pan.).
9.2.8.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	iki 50 000
9.2.8.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 95 proc.
9.2.9. VPS priemonė „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ (kodas LEADER-19.2-7)		
9.2.10.	VPS priemonės tikslas: Padidinti Alytaus rajono VVG teritorijos gyvybingumą ir patrauklumą gyventi bei dirbti, kuriant patrauklesnius ir modernesnius kaimus.	
9.2.11.	1 veiklos sritis	„Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ (kodas LEADER-19.2-7.2)
9.2.11.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Gyvenimo kokybės atotrūkis tarp miesto ir kaimo, žemesnis kaimo gyventojų pragyvenimo lygis skatina juos išvykti į didesnius miestus ar migruoti į užsienį. Siekiant užimti ir išlaikyti esamus kaimo gyventojus ir pritraukti naujų ir taip užtikrinti Alytaus rajono VVG teritorijoje kaimo vietovių plėtrą, reikalinga kurti kaimo aplinkos patrauklumą. Todėl, numatoma remti visų rūšių mažos apimties infrastruktūros kūrimą ir plėtrą, finansuojant išlaidas, susijusias su veiklos aprašo įgyvendinimu ir skirtas visų pirma viešų pastatų ir viešų erdvių (išskyrus sporto infrastruktūrai skirtas viešas erdves), kai pastatai ar žemė yra valstybės ar savivaldybių nuosavybė, sutvarkymui

		ir pritaikymui gyventojų poreikiams. Ši veiklos sritis tiesiogiai darbo vietų nekuria. Numatoma paremti 3 vietos projektų įgyvendinimą.
9.2.11.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.11.2.1.	*pelno*	☐
9.2.11.2.2.	*ne pelno*	☒
9.2.11.3.	Tinkami paramos gavėjai	VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys pelno nesiekiantys juridiniai asmenys įregistruoti pagal LR asociacijų, viešųjų įstaigų, labdaros ir paramos fondų įstatymus (išskyrus VVG) bei VVG teritorijoje veikiančios savivaldybės ir jų įstaigos.
9.2.11.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Alytaus rajono VVG teritorijos gyventojai.
9.2.11.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas VVG teritorijoje registruotas (netaikoma savivaldybėms ir jų įstaigoms) ir veiklą vykdantis. 2. Projektas įgyvendinamas su partneriu.
9.2.11.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Naudos gavėjų skaičius. 2. Projektas prisideda prie tvarios ir darnios VVG teritorijos plėtros (tausoja aplinką, gamtą, prisideda prie klimato kaitos veiksnių švelninimo, projekte suplanuota naudoti ekologiškas medžiagas, atsinaujinančius energijos šaltinius ir pan.).
9.2.11.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	iki 66 710,67
9.2.11.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc.
9.2.12.	2 veiklos sritis	„Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą“ (kodas LEADER-19.2-7.6)
9.2.12.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Siekiant išlaikyti ir padidinti Alytaus rajono VVG teritorijos patrauklumą būtina sudaryti galimybes atnaujinti VVG teritorijos kultūros ir gamtos paveldo objektus, įregistruotus LR Kultūros vertybių registre. Šie objektai yra suformavę ir atskleidžia vietovės savitumus, nebeatnaujinami ir neprižiūrimi jie nyksta, o galėtų būti panaudoti viešajam pažinimui ir naudojimui bei VVG teritorijos turizmo-gyvybingumo skatinimui. Todėl, numatoma remti kaimo kultūros ir gamtos paveldo objektų atnaujinimą ir pritaikymą Alytaus rajono VVG gyventojų viešiesiems ir turizmo poreikiams, finansuojant išlaidas, susijusias su veiklos aprašo įgyvendinimu.

		Ši veiklos sritis nekuria darbo vietų. Numatoma paremti 2 vietos projektus.
9.2.12.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.12.2.1.	*pelno*	☐
9.2.12.2.2.	*ne pelno*	☒
9.2.12.3.	Tinkami paramos gavėjai	Alytaus VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys pelno nesiekiantys juridiniai asmenys įregistruoti pagal LR asociacijų, viešųjų įstaigų, labdaros ir paramos fondų įstatymus (išskyrus VVG), VVG teritorijoje veikiančios savivaldybės ir jų įstaigos.
9.2.12.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Alytaus rajono VVG teritorijos gyventojai, vietos ir užsienio turistai.
9.2.12.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas VVG teritorijoje registruotas (netaikoma savivaldybėms ir jų įstaigoms) ir veiklą vykdantis. 2. Pareiškėjas su paramos paraiška pateikia dokumentus, kurie įrodo, kad bus investuojama į LR kultūros vertybių registre užregistruotą objektą.
9.2.12.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Naudos gavėjų skaičius. 2. Projektas prisideda prie tvarios ir darnios VVG teritorijos plėtros (tausoja aplinką, gamtą, prisideda prie klimato kaitos veiksnių švelninimo, projekte suplanuota naudoti ekologiškas medžiagas, atsinaujinančius energijos šaltinius ir pan.).
9.2.12.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	iki 100 000
9.2.12.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc.

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas		
	Planuojami veiksmai	**Sąsaja su VPS ir priemonėmis**
10.1.	**2015 m.**	
10.1.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu - pasirengimo VPS veiksmai: VVG teritorijos gyventojų apklausų, fokus grupių interviu organizavimas ir vykdymas, susitikimai, bendravimas, bendradarbiavimo veiksmai su VVG teritorijos kaimo plėtros dalyviais - vietos gyventojais, bendruomenėmis įvairiomis NVO, vietos valdžios ir verslo atstovais; - trūkstamos informacijos susijusios su VPS paieška; - gautos informacijos ir duomenų tiesiogiai susijusių su VPS kaupimas ir apdorojimas; - VPS rengimo tema sukauptos informacijos analizė; - parengtos VPS peržiūros ir tvirtinimo veiksmai; - VPS pateikimo paramos teikėjams veiksmai; - dalyvavimas LR žemės ūkio ministerijos, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie ŽUM, Programos „Leader" ir žemdirbių mokymo metodikos centro, VVG tinklo, kitų Lietuvos vietos veiklos grupių ir organizacijų mokymuose, seminaruose, konferencijose ir kituose panašaus pobūdžio renginiuose, susijusiuose su VPS rengimu ir įgyvendinimu; - dėl kokybiškesnio VPS įgyvendinimo vykdomi bendradarbiavimo veiksmai su įvairiomis vietos, Lietuvos, užsienio institucijomis bei organizacijomis bei papildomo finansavimo paieškos.	VPS VPS VPS VPS VPS VPS VPS VPS
10.1.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:- informacinių kampanijų, informacijos VVG teritorijos gyventojams, susijusių su VPS rengimo eiga ir VPS turiniu bei įgyvendinimo planų rengimas, organizavimas ir teikimas; - mokymų, susijusių su VPS rengimu VVG teritorijos gyventojams organizavimas; - aktyvūs veiksmai, susiję su vietos verslininkų, amatininkų, telkimu dalyvavimui mugėse, parodose, viešinant VVG teritorijos išskirtinės kokybės vietinės gamybos produktus, paslaugas bei kiti VVG teritorijos patrauklumo didinimo veiksmai; - įvairių motyvacinių renginių, išvykų bei kitų veiksmų, susijusių su VPS rengimu organizavimas VVG teritorijoje - potencialiems vietos projektų pareiškėjams ir vykdytojams.	VPS VPS VPS VPS

10.2.	**2016 m.**	
10.2.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: - veiksmai susiję su VPS vertinimu: prašomos informacijos, susijusios su VPS teikimas Nacionalines mokėjimo agentūros prie ŽUM vertintojams, prašomos informacijos teikimas VPS paramos teikėjui - LR žemės ūkio ministerijai bei dalyvavimas pagal pakvietimą LR žemės ūkio ministerijos VPS atrankos komisijos posėdyje; - patvirtintos VPS paramos sutarties derinimas, pasirašymas; - dėl kokybiškesnio VPS įgyvendinimo vykdomi bendradarbiavimo, tinklaveikos veiksmai su įvairiomis vietos, Lietuvos, užsienio institucijomis bei organizacijomis bei papildomo finansavimo paieškos; - VPS įgyvendinimo ataskaitų teikimas Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie ŽUM;	VPS VPS VPS VPS
10.2.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: - informacijos VVG teritorijos gyventojams, informacinių kampanijų susijusių su VPS vertinimo eiga, VPS įgyvendinimo planu. - įvairių motyvacinių renginių, išvykų VVG teritorijos gyventojams potencialiems vietos projektų pareiškėjams ir vykdytojams organizavimas; - jaunimo ir savanorių įtraukimo į VVG veiklas veiksmai; - aktyvūs veiksmai, susiję su vietos verslininkų, amatininkų, telkimu dalyvavimui mugėse, parodose, viešinant VVG teritorijos išskirtinės kokybės vietinės gamybos produktus, paslaugas bei kiti VVG teritorijos patrauklumo didinimo veiksmai; - viešųjų ryšių akcijos ir VPS pridėtinės vertės ir įgyvendinimo pažangos pristatymai visuomenei;	Visos VPS priemonės Visos VPS priemonės VPS VPS VPS

	- ataskaitų dėl veiksmų, susijusių su VPS VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu rengimas ir teikimas.	VPS
10.3.	**2017 m.**	
10.3.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: - kvietimo teikti vietos projektus Nr.1 derinimas ir organizavimas; - kvietimo teikti vietos projektų paraiškas Nr.2 dokumentacijos rengimas ir derinimas; - dalyvavimas LR žemės ūkio ministerijos, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie ŽUM, Programos „Leader" ir žemdirbių mokymo metodikos centro, *VVG tinklo, kitų* Lietuvos vietos veiklos grupių mokymuose, seminaruose, konferencijose ir kituose panašaus pobūdžio renginiuose, VPS įgyvendinimo tematika; - veiksmai susiję su VPS įgyvendinimo sutarties ir VPS įgyvendinimo plano peržiūra ir keitimu; - VPS įgyvendinimo ataskaitų rengimas ir teikimas Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie ŽUM;	VPS II prioriteto priemonė LEADER-19.2-SAVA-6 VPS I prioriteto priemonė LEADER-19.2 - 6. VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VPS

	- bendradarbiavimo projektų su kitomis VVG rengimas ir įgyvendinimas; - dėl kokybiškesnio VPS įgyvendinimo vykdomi bendradarbiavimo, tinklaveikos veiksmai su įvairiomis vietos, Lietuvos, užsienio institucijomis ir organizacijomis bei papildomo finansavimo paieškos.	VPS VPS
10.3.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: - informacijos VVG teritorijos gyventojams, informacinių kampanijų susijusių su VPS įgyvendinimo eiga, planu bei kvietimais teikti vietos projektų paraiškas rengimas, organizavimas ir teikimas; - mokymų VVG teritorijos gyventojams organizavimas; - įvairių motyvacinių renginių, išvykų VVG teritorijos gyventojams potencialiems vietos projektų pareiškėjams ir vykdytojams organizavimas;- - jaunimo ir savanorių įtraukimo į VVG veiklas veiksmai; - viešųjų ryšių akcijos ir VPS pridėtinės vertės ir įgyvendinimo pažangos pristatymai visuomenei; - ataskaitų dėl veiksmų, susijusių su VPS VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu rengimas ir teikimas.	 VPS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VPS
10.4.	**2018 m.**	

10.4.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu:	
	- kvietimo teikti vietos projektus Nr.1 vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas, vietos projektų sutarčių derinimas, pasirašymas su vietos projektų pareiškėjais, gautų projektų įgyvendinimo stebėsena, kontrolė.	VPS II prioriteto priemonė LEADER-19.2-SAVA-6
	- kvietimų teikti vietos projektų paraiškas Nr, 2 Nr. 3, Nr.4, Nr.5, Nr.6, Nr. 7, Nr, 8, Nr. 9, Nr.10 dokumentacijos rengimas, derinimas, tvirtinimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas, vietos projektų sutarčių derinimas ir pasirašymas su vietos projektų pareiškėjais, gautų projektų įgyvendinimo stebėsena, kontrolė.	VPS PRIEMONĖS
	- dalyvavimas LR žemės ūkio ministerijos, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie ŽUM, Programos „Leader" ir žemdirbių mokymo metodikos centro, VVG tinklo, kitų Lietuvos vietos veiklos grupių mokymuose, seminaruose, konferencijose ir kituose panašaus pobūdžio renginiuose, VPS įgyvendinimo tematika;	VPS PRIEMONĖS
	- veiksmai susiję su VPS įgyvendinimo sutarties ir VPS įgyvendinimo plano peržiūra;	VPS PRIEMONĖS
	- VPS įgyvendinimo ataskaitų rengimas ir teikimas Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie ŽUM;	VPS
	- jaunimo ir savanorių įtraukimo į VVG veiklas ir vietos projektus veiksmai;	VPS
	- bendradarbiavimo projektų su kitomis VVG rengimas ir įgyvendinimas;	Pagal VPS
	- dėl kokybiškesnio VPS įgyvendinimo vykdomi bendradarbiavimo, tinklaveikos veiksmai su įvairiomis vietos, Lietuvos, užsienio institucijomis ir organizacijomis bei papildomo finansavimo paieškos.	VPS Teritorinis ir tarptautinis bendradarbiavimas

10.4.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: - informacijos VVG teritorijos gyventojams, informacinių kampanijų susijusių su VPS įgyvendinimo eiga, VPS įgyvendinimo planu bei kvietimais teikti vietos projektų paraiškas rengimas, organizavimas ir teikimas; - mokymų VVG teritorijos gyventojams organizavimas; - įvairių motyvacinių renginių, išvykų VVG teritorijos gyventojams - potencialiems vietos projektų pareiškėjams ir vykdytojams organizavimas; - informacijos apie jaunimo ir savanorių įsitraukimo į VVG veiklas, vietos projektus sklaidos veiksmai; - aktyvūs veiksmai, susiję su vietos verslininkų, amatininkų telkimu dalyvavimui mugėse, parodose, viešinant VVG teritorijos išskirtinės kokybės vietinės gamybos produktus, paslaugas bei kiti VVG teritorijos patrauklumo didinimo veiksmai; - viešųjų ryšių veiksmai, susiję su VPS pridėtinės vertės ir įgyvendinimo pažangos pristatymai visuomenei; - ataskaitų dėl veiksmų, susijusių su VPS VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu rengimas ir teikimas.	VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VPS
10.5.	**2019 m.**	

10.5.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: - kvietimų teikti vietos projektų paraiškas Nr. 2 – Nr. 8 projektų įgyvendinimo stebėsena, kontrolė bei kvietimų teikti vietos projektų paraiškas Nr. 9 – Nr.11 dokumentacijos rengimas, derinimas, tvirtinimas, kvietimų skelbimas, vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas, vietos projektų sutarčių derinimas ir pasirašymas su vietos projektų pareiškėjais, projektų įgyvendinimo stebėsena, kontrolė - dalyvavimas LR žemės ūkio ministerijos, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie ŽUM, VVG tinklo, kitų Lietuvos vietos veiklos grupių mokymuose, seminaruose, konferencijose ir kituose panašaus pobūdžio renginiuose, VPS įgyvendinimo tematika; - veiksmai susiję su VPS įgyvendinimo sutarties ir VPS įgyvendinimo plano peržiūra; - VPS įgyvendinimo ataskaitų rengimas ir teikimas Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie ŽUM; - jaunimo ir savanorių įtraukimo į VVG veiklas, vietos projektus veiksmai; - bendradarbiavimo projektų su kitomis VVG įgyvendinimas; - dėl kokybiškesnio VPS įgyvendinimo vykdomi bendradarbiavimo, tinklaveikos veiksmai su įvairiomis vietos, Lietuvos, užsienio institucijomis ir organizacijomis bei papildomo finansavimo paieškos.	VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VPS VPS VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VPS
10.5.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: - informacijos VVG teritorijos gyventojams, informacinių kampanijų susijusių su VPS įgyvendinimo eiga, VPS įgyvendinimo planu rengimas, organizavimas ir teikimas; - mokymų VVG teritorijos gyventojams organizavimas ir konsultavimas; - įvairių motyvacinių renginių, išvykų VVG teritorijos gyventojams potencialiems vietos projektų pareiškėjams ir vykdytojams organizavimas; - informacijos apie jaunimo ir savanorių įsitraukimo į VVG veiklas, vietos projektus sklaidos veiksmai; - savanorystės palaikymo ir savanorystės gerosios patirties idėjų sklaidos veiksmai; - viešųjų ryšių veiksmų didinimas ir VPS pridėtinės vertės ir įgyvendinimo pažangos pristatymai visuomenei; - aktyvūs veiksmai, susiję su vietos verslininkų, amatininkų, telkimu dalyvavimui mugėse, parodose, viešinant VVG teritorijos išskirtinės kokybės vietinės gamybos	VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VPS VPS VPS

	produktus, paslaugas bei kiti VVG teritorijos patrauklumo didinimo veiksmai; - ataskaitų dėl veiksmų, susijusių su VPS VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu rengimas ir teikimas.	VPS
10.6.	**2020 m.**	
10.6.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: - kvietimo teikti vietos projektų paraiškas Nr.9 - Nr. 11 dokumentacijos rengimas, organizavimas, derinimas, tvirtinimas, kvietimų skelbimas, vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas, vietos projektų sutarčių derinimas ir pasirašymas su vietos projektų pareiškėjais, projektų įgyvendinimo stebėsena, kontrolė - vietos projektų, kvietimų Nr.1 – Nr. 11 įgyvendinimas, vykdymo priežiūra, stebėsena ir kontrolė; - dalyvavimas LR žemės ūkio ministerijos, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie ŽUM, VVG tinklo, kitų Lietuvos vietos veiklos grupių mokymuose, seminaruose, konferencijose ir kituose panašaus pobūdžio renginiuose, VPS įgyvendinimo tematika; - veiksmai susiję su VPS įgyvendinimo pažangos peržiūra, galimi sutarties ir VPS įgyvendinimo plano keitimai; - VPS įgyvendinimo ataskaitų rengimas ir teikimas Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie ŽUM; - jaunimo ir savanorių įtraukimo į VVG veiklas, vietos projektus veiksmai; - bendradarbiavimo projektų su kitomis VVG rengimas ir įgyvendinimas; - dėl kokybiškesnio VPS įgyvendinimo vykdomi bendradarbiavimo, tinklaveikos veiksmai su įvairiomis vietos, Lietuvos, užsienio institucijomis ir organizacijomis bei papildomo finansavimo paieškos.	VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VPS VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VPS

10.6.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: - informacijos VVG teritorijos gyventojams apie VPS teikimo veiksmai: informacinių kampanijų susijusių su VPS įgyvendinimo eiga, kvietimais teikti vietos projektų paraiškas, VPS įgyvendinimo plano pokyčiais, VPS pažanga ir panašaus pobūdžio kitos informacijos rengimas ir teikimas; - mokymų VVG teritorijos gyventojams organizavimas ir konsultavimas; - aktyvūs veiksmai, susiję su vietos verslininkų, amatininkų, telkimu dalyvavimui mugėse, parodose, viešinant VVG teritorijos išskirtinės kokybės vietinės gamybos produktus, paslaugas bei kiti VVG teritorijos patrauklumo didinimo veiksmai; - jaunimo ir savanorių įsitraukimo į VVG veiklas, vietos projektus sklaidos veiksmai; - savanorystės palaikymo ir savanorystės gerosios patirties idėjų sklaidos veiksmai; - įvairių motyvacinių renginių, išvykų VVG teritorijos gyventojams potencialiems vietos projektų pareiškėjams ir vykdytojams organizavimas.	VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VPS
10.7.	**2021 m.**	

10.7.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: - kvietimo teikti vietos projektų paraiškas Nr.12 dokumentacijos rengimas, organizavimas, vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas, vietos projektų įgyvendinimo sutarčių derinimas ir pasirašymas su vietos projektų pareiškėjais bei vietos projektų kvietimų Nr.1 - Nr.11 įgyvendinimas, vykdymo priežiūra, stebėsena ir kontrolė; - dalyvavimas LR žemės ūkio ministerijos, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie ŽUM, VVG tinklo, kitų Lietuvos vietos veiklos grupių mokymuose, seminaruose, konferencijose ir kituose panašaus pobūdžio renginiuose, VPS įgyvendinimo tematika; - veiksmai susiję su VPS įgyvendinimo pažangos peržiūra. galimi sutarties ir VPS įgyvendinimo plano keitimai; - VPS įgyvendinimo ataskaitų rengimas ir teikimas Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie ŽUM;- jaunimo ir savanorių įtraukimo į VVG veiklas, vietos projektus veiksmai; - bendradarbiavimo projektų su kitomis VVG rengimas ir įgyvendinimas; - dėl kokybiškesnio VPS įgyvendinimo vykdomi bendradarbiavimo, tinklaveikos veiksmai su įvairiomis vietos, Lietuvos, užsienio institucijomis ir organizacijomis bei papildomo finansavimo paieškos.	VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VPS VPS VPS
10.7.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: - informacijos VVG teritorijos gyventojams teikimo apie VPS įgyvendinimą veiksmai; - informacinių kampanijų susijusių su VPS įgyvendinimo eiga, kvietimais teikti vietos projektų paraiškas, VPS įgyvendinimo plano pokyčiais, VPS pažanga ir panašaus pobūdžio kitos informacijos rengimas ir teikimas; - mokymų VVG teritorijos gyventojams organizavimas ir konsultavimas; - jaunimo ir savanorių įtraukimo į VVG veiklas, vietos projektus veiksmai;	VPS VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS

	- savanorystės palaikymo ir savanorystės gerosios patirties idėjų sklaidos veiksmai; - aktyvūs veiksmai, susiję su vietos verslininkų, amatininkų, telkimu dalyvavimui mugėse, parodose, viešinant VVG teritorijos išskirtinės kokybės vietinės gamybos produktus, paslaugas bei kiti VVG teritorijos patrauklumo didinimo veiksmai; - įgyvendintų vietos projektų viešinimas; - įvairių motyvacinių renginių, išvykų VVG teritorijos gyventojams potencialiems vietos projektų pareiškėjams ir vykdytojams organizavimas.	VPS VPS VISOS VPS PRIEMONĖS VPS
10.8	**2022 m.**	
10.8.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: - vietos projektų, gautų kvietimų Nr.1 - Nr.12 metu, įgyvendinimas, vykdymo priežiūra, stebėsena ir kontrolė; - dalyvavimas LR žemės ūkio ministerijos, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie ŽUM, VVG tinklo, kitų Lietuvos vietos veiklos grupių mokymuose, seminaruose, konferencijose ir kituose panašaus pobūdžio renginiuose, VPS įgyvendinimo tematika; - veiksmai susiję su VPS įgyvendinimo pažangos peržiūra, galimi sutarties ir VPS įgyvendinimo plano keitimai; - VPS įgyvendinimo ataskaitų rengimas ir teikimas Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie ŽUM; - jaunimo ir savanorių įtraukimo į VVG veiklas, vietos projektus veiksmai; - bendradarbiavimo projektų su kitomis VVG rengimas ir įgyvendinimas; - dėl kokybiškesnio VPS įgyvendinimo vykdomi bendradarbiavimo, tinklaveikos	VPS VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VPS VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VPS

	veiksmai su įvairiomis vietos, Lietuvos, užsienio institucijomis ir organizacijomis bei papildomo finansavimo paieškos.	
10.8.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: - informacijos VVG teritorijos gyventojams teikimo apie VPS įgyvendinimą veiksmai; - informacinių kampanijų susijusių su VPS įgyvendinimo eiga, kvietimais teikti vietos projektų paraiškas, VPS įgyvendinimo plano pokyčiais, VPS pažanga ir panašaus pobūdžio kitos informacijos rengimas ir teikimas; - aktyvūs veiksmai, susiję su vietos verslininkų, amatininkų, telkimu dalyvavimui mugėse, parodose, viešinant VVG teritorijos išskirtinės kokybės vietinės gamybos produktus, paslaugas bei kiti VVG teritorijos patrauklumo didinimo veiksmai; - informacijos apie jaunimo ir savanorių įsitraukimo į VVG veiklas, vietos projektus sklaidos veiksmai; - mokymų VVG teritorijos gyventojams organizavimas ir konsultavimas; - savanorystės palaikymo ir savanorystės gerosios patirties idėjų sklaidos veiksmai; - įgyvendintų vietos projektų viešinimas; - įvairių motyvacinių renginių, išvykų VVG teritorijos gyventojams potencialiems vietos projektų pareiškėjams ir vykdytojams organizavimas.	VPS VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VISOS VPS PRIEMONĖS VPS VPS
10.9.	**2023 m.**	
10.9.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: - VPS įgyvendinimo užbaigimas, VPS pridėtinės vertės įvertinimas, galutinės VPS ataskaitų parengimas ir pateikimas; - bendradarbiavimo, tinklaveikos veiksmai su įvairiomis vietos, Lietuvos, užsienio institucijomis ir organizacijomis, įvairių projektų rengimas ir įgyvendinimas;	VPS VPS VPS

	- VPS tęstinumo užtikrinimas ir VVG finansavimo užtikrinimo paieškos.	
10.9.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: - aktyvūs veiksmai, susiję su vietos verslininkų, amatininkų, telkimu dalyvavimui mugėse, parodose, viešinant VVG teritorijos išskirtinės kokybės vietinės gamybos produktus, paslaugas bei kiti VVG teritorijos patrauklumo didinimo veiksmai; - informacijos apie jaunimo ir savanorių įsitraukimo į VVG veiklas, vietos projektus sklaidos veiksmai; - baigtos įgyvendinti VPS viešinimo veiksmai, galutinių ataskaitų pateikimas.	VPS VPS VPS

11. VPS finansinis planas				
11.1.	**VPS finansinis planas pagal prioritetus:**			
	Prioriteto Nr.	**VPS prioriteto pavadinimas**	**Planuojama paramos lėšų suma (Eur)**	**Planuojama lėšų (proc.)**
11.1.1.	I	Kaimo ekonominio gyvybingumo didinimas ir darbo vietų kūrimas	1 429 915,00	53,66
11.1.2.	II	Viešosios infrastruktūros kūrimas ir gerinimas	604 903,00	22,70
11.1.3.	III	Vietovės privalumų panaudojimas jos plėtrai	629 952,00	23,64
		Iš viso VPS prioritetams skirta:	**2 664 770,00**	**100,0**

11.2.	**VPS finansinis planas pagal priemones:**				
	VPS priemonės pavadinimas	**VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama priemonė**	**VPS priemonės kodas**	**Planuojama lėšų suma (Eur)**	**Planuojama lėšų (proc.)**
11.2.1.	Ūkio ir verslo plėtra	I	LEADER-19.2-6	1 080 031,00	40,53
11.2.2.	Inovatyvaus socialinio verslo ir bendruomeninių paslaugų kūrimas ir plėtra	I	LEADER-19.2-SAVA-9	249 955,00	9,38
11.2.3.	Investicijos žemės ūkio produktų pridėtinei vertei didinti	I	LEADER-19.2-SAVA-5	99 929,00	3,75
11.2.4.	Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse	II	LEADER-19.2-7	400 249,00	15,02

11.2.5.	Jauniems žmonėms skirtos infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, pritaikant ją laisvalaikiui, sveikatingumui	II	LEADER-19.2-SAVA-6	204 654,00	7,68
11.2.6	Mokymai susiję su VPS prioritetų ir priemonių įgyvendinimu	III	LEADER-19.2-SAVA-3	30 112,00	1,13
11.2.7	Vietos turizmo skatinimas, dzūkų etninės kultūros puoselėjimas	III	LEADER-19.2-SAVA-7	499 911,00	18,76
11.2.8.	Bendradarbiavimo, tinklaveikos skatinimas, plėtojant vietos iniciatyvas, diegiant inovacijas	III	LEADER-19.2-SAVA-8	99 929,00	3,75
	Iš viso VPS priemonėms skirta:			**2 664 770,00**	**100,00**

11.3.	**VPS administravimo išlaidų finansinis planas:**										
	VPS administravimo išlaidų (KPP kodas 19.4) kategorijos	**Planuojama lėšų (Eur)**					**Planuojama lėšų (proc.)**				
11.3.1.	VVG veiklos išlaidos	499645,00					75,00				
11.3.2.	VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos	166548,00					25,00				
11.3.3.	**Iš viso VPS administravimui skirta:**	**666193,00**					**100,00** *(Ne daugiau 20 proc. visos VPS įgyvendinti skirtos sumos)*				
11.4.	**Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus:**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**Iš viso:**
11.4.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos)	**0**	**0**	**0**	**25**	**30**	**20**	**10**	**10**	**5**	**100 proc.**
11.4.2.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos)	**0**	**11**	**14**	**14**	**14**	**13**	**12**	**11**	**11**	**100 proc.**
11.5.	**Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai**	**Pagrindimas**									
11.5.1.											

12. VPS įgyvendinimo rodikliai												
12.1. VPS pasiekimų produkto (*anglų k. „output“*) rodikliai												
Eil. Nr.	**VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas**	**ESIF teminiai tikslai**									**Iš viso:**	
		1	**10**	**3**	**3**	**5-6**	**4**	**8**	**9**	**2**		
		EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys										
		1A	**1C**	**2B**	**3A**	**4A**	**5C**	**6A**	**6B**	**6C**		
12.1.1.	**Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.):**										**42**	
12.1.1.1.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė NVO, skaičius (vnt.)	1	3	-	-	-	-	-	7	-	11	
12.1.1.2.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė vietos valdžios institucija (savivaldybė) arba valstybės institucija / organizacija, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	
12.1.1.3.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė MVĮ, skaičius (vnt.)	1	-	-	1	-	-	9	6	-	17	
12.1.1.4.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė fiziniai asmenys, skaičius (vnt.):	-	-	-	-	-	-	9	1	-	10	
12.1.1.4.1.	*iš jų iki 40 m.*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*iš viso:* 3	*moterų: 1* *vyrų: 2*
12.1.1.4.2.	*iš jų daugiau kaip 40 m.*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*iš viso:* 3	*moterų: 2* *vyrų: 1*
12.1.1.5.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė 12.1.1.1–12.1.1.5 papunkčiuose neišvardyti asmenys, skaičius (vnt.)	-	-	-		-	-	-	-	-		
12.1.2.	**Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-6.2**											
12.1.2.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	8	-	-	8	
12.1.3	**Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-6.4**											
12.1.3.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	10	-	-	10	
12.1.3.	**Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-SAVA-9.1 (savarankiška VPS priemonė)**											

12.1.3.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
12.1.4.	**Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-SAVA-9.2 (savarankiška VPS priemonė)**										
12.1.4.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
12.1.5.	**Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-5 (savarankiška VPS priemonė)**										
12.1.5.1.	Paremtų vietos projektų, skaičius (vnt.)	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
12.1.6.	**Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-7.2**										
12.1.6.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
12.1.6.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	350	-	350
12.1.7.	**Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-7.6**										
12.1.7.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
12.1.7.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	150		150
12.1.8.	**Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-6 (savarankiška VPS priemonė)**										
12.1.8.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
12.1.8.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	250	-	250
12.1.9.	**Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-3 (savarankiška VPS priemonė)**										
12.1.9.1.	Paremtų vietos projektų, susijusių su inovacijų ir bendradarbiavimo skatinimo mokymais, skaičius (vnt.)	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
12.1.9.2.	Paremtų vietos projektų, susijusių su verslumo skatinimo mokymais, skaičius (vnt.)	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
12.1.9.3.	Paremtų vietos projektų, susijusių su socialinio verslumo skatinimo mokymais, skaičius (vnt.)	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
12.1.9.4.	Planuojamas mokymo dalyvių skaičius (vnt.)	-	672	-	-	-	-	-	-	-	672
12.1.10.	**Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-7 (savarankiška VPS priemonė)**										
12.1.10.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	5	-	5
12.1.11.	**Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-8 (savarankiška VPS priemonė)**										
12.1.11.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2

12.2. VPS pasiekimų tikslo rodikliai (*anglų k. „target“*) rodikliai

12.2.1. Vietos projektų įgyvendinimas											
12.2.1.1.	Sukurtų naujų darbo vietų (naujų etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)	2	-	-	2	-	-	28	15	-	47
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų (etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.2.2. VPS administravimas											
12.2.2.1.	Sukurtų naujų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdant VPS administravimo veiklą (vnt.)	-	-	-	5	-	-	-	-	-	5
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdant VPS administravimo veiklą (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėsena		
13.1.	**VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus**	
13.1.1.	VVG nariai – VVG visuotinis narių susirinkimas	**VVG visuotinis narių susirinkimas:** 1. keičia VVG įstatus; 2. tvirtina VVG valdybos parengtą VVG veiklos programą, strategiją; 3. renka ir atšaukia iš pareigų VVG valdybą (gali atšaukti arba perrinkti pavienius jos narius nepasibaigus jų kadencijai) ir VVG pirmininką; 4. skiria ir atšaukia revizorių (auditorių ar audito įmonę); 5. išklauso ir įvertina revizoriaus (auditoriaus ar audito įmonės) patikrinimo rezultatus, imasi priemonių revizoriaus (auditoriaus ar audito įmonės) nustatytiems trūkumams ir pažeidimams pašalinti; 6. tvirtina metinę finansinę atskaitomybę, VVG veiklos ataskaitą, kitas valdymo organo ataskaitas; 7. nustato, keičia VVG nario stojamojo įnašo dydį ir nario mokesčio dydį bei jų mokėjimo tvarką; 8. teisės aktų nustatyta tvarka priima sprendimą dėl VVG pertvarkymo ar pabaigos (reorganizavimo ar likvidavimo); priima sprendimus steigti ar likviduoti VVG padalinius; 9. priima sprendimą dėl kitų juridinių asmenų steigimo ar dėl tapimo kitų juridinių asmenų dalyviu; 10. sprendžia kitus Asociacijų įstatyme ir VVG įstatuose visuotinio narių susirinkimo kompetencijai priskirtus klausimus, jei pagal Asociacijų įstatymą, tai nepriskirta kitų VVG organų kompetencijai ir jei pagal esmę tai nėra VVG valdymo organų funkcijos.
13.1.2.	VVG kolegialaus ir vienasmenio valdymo organo nariai	**VVG valdyba:** 1. svarsto naujų VVG narių prašymus dėl priėmimo į VVG ir teikia juos VVG visuotiniam narių susirinkimui;

		2. šaukia visuotinį narių susirinkimą kaip tai nustatyta šiuose įstatuose; 3. pagal kompetenciją teikia pasiūlymus dėl VVG veiklos; 4. pagal kompetenciją rengia VVG veiklos programą, planus, analizuoja jų įgyvendinimą, teikia pasiūlymus visuotiniam narių susirinkimui dėl jų įgyvendinimo gerinimo bei teikia šiuos dokumentus tvirtinti VVG visuotiniam narių susirinkimui; 5. inicijuoja įstatų pakeitimus ir papildymus; 6. svarsto labdaros ir paramos teikimo klausimus bei sprendžia kitus įstatų XII dalyje VVG valdybai priskirtus lėšų paskirstymo klausimus; 7. pagal kompetenciją vykdo iš dalies ar visiškai VVG lėšomis finansuojamų projektų atranką, sudaro projektų atrankos ir vertinimo komisiją; 8. nustato VVG vidaus tvarką ir santykių su trečiaisiais asmenimis principus bei pagal kompetenciją tvirtina VVG funkcijoms vykdyti būtinus VVG vidaus dokumentus; 9. atsiskaito už VVG valdybos veiklą VVG visuotiniam narių susirinkimui; 10. priima sprendimus dėl VVG valdymo struktūros, pareigybių, etatų, atlyginimų dydžių nustatymo, pareigybių aprašymų tvirtinimo; 11. palaiko ryšius su tarptautinėmis organizacijomis, jei tai nepažeidžia teisės aktų reikalavimų; 12. tvirtina informacijos, kuri turi būti laikoma konfidencialia, sąrašą; 13. priima sprendimus dėl siūlymo VVG visuotiniam narių susirinkimui priimti ir pašalinti narius iš VVG; 14. pagal kompetenciją planuoja ir nustato VVG veiklos gaires, sprendžia dėl įvairių VVG veiklos strategijų, tyrimų rengimo, sprendžia dėl VVG dalyvavimo įvairiose programose, projektuose, renginiuose, tvirtina trumpalaikius VVG veiklos planus ir kitus įvairius, aktualius strateginius dokumentus, gali inicijuoti VVG strategijos tikslinimus, keitimus bei rengti ir tvirtinti kitus dokumentus nustatytus VVG valdybos darbo reglamente; 5. priima sprendimus dėl VVG turto įkeitimo (kai turtas įkeičiamas VVG prievolėms užtikrinti); 16. priima sprendimą dėl pinigų skolinimosi iš kredito įstaigų; 17. priima sprendimus dėl VVG buveinės keitimo; 18. priima kitus Lietuvos Respublikos norminiuose aktuose, VVG įstatuose ar visuotinio narių susirinkimo sprendimuose VVG valdybos kompetencijai priskirtus sprendimus. **VVG pirmininkas:** 1. atsako už VVG veiklos organizavimą ir jos tikslų įgyvendinimą; 2. atstovauja VVG, jos vardu sudaro ir pasirašo sandorius su fiziniais ir juridiniais asmenimis. Pagal savo kompetenciją atstovauja VVG interesams valstybinėse, savivaldybės įstaigose, nevyriausybinėse organizacijose, teismuose, santykiuose su fiziniais ir juridiniais asmenimis; 3. organizuoja ir koordinuoja VVG administracijos veiklą;

		4. VVG valdybai pritarus teisės aktų nustatyta tvarka priima ir atleidžia administracijos darbuotojus, sudaro ir nutraukia su jais darbo sutartis ar pakeičia darbo sutarčių sąlygas; 5. registruoja asociacijos narius ir veda jų sąrašą; 6. atidaro sąskaitas bankuose; 7. rengia VVG veiklos programą, planus, strategijų gaires bei kitus VVG veiklai būtinus dokumentus ir teikia juos pagal kompetenciją svarstyti VVG valdybai; 8. kartu su VVG valdyba parengia ir suformuoja bendrą VVG veiklos programą, ataskaitą bei teikia jas svarstyti ir tvirtinti VVG visuotiniam narių susirinkimui; 9. atsiskaito už VVG veiklą visuotiniam narių susirinkimui; 10. teikia VVG valdybai ir VVG visuotiniam narių susirinkimui jų veiklai reikalingą informaciją ir dokumentus; 11. priima kitus VVG įstatuose, VVG narių visuotinio susirinkimo ar VVG valdybos, sprendimuose VVG pirmininko kompetencijai priskirtus sprendimus.
13.1.3.	VPS administravimo vadovas	1. įgyvendina VVG visuotinio narių susirinkimo, VVG valdybos sprendimus, vykdo VVG pirmininko įsakymus ir kitus pavedimus; 2. pagal kompetenciją užtikrina VVG tikslų ir uždavinių įgyvendinimą; 3. pagal Lietuvos Respublikos galiojančius teises aktus ir VVG galiojančius vidaus dokumentus teikia informaciją tretiesiems asmenims; 4. už savo veiklą pagal kompetenciją atsiskaito VVG visuotiniam narių susirinkimui, VVG valdybai, VVG pirmininkui; 5. pagal kompetenciją atlieka kitas funkcijas, neprieštaraujančias VVG tikslams, VVG įstatams, veiklos dokumentams bei Lietuvos Respublikos teisės aktams. 6. užtikrina VVG administracijos darbą, įgyvendinant VPS pagal taisyklių reikalavimus, metodinius VVG administravimo nurodymus, 7. pagal kompetenciją valdo, kontroliuoja paramos lėšų srautus pagal viešųjų lėšų administravimo tvarką.
13.1.4.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	1. tvarko VPS ir kitas VVG sąskaitas, finansinius srautus bei apskaitos dokumentus pagal Lietuvos Respublikos įstatymus; 2. tvarko VVG apskaitą pagal LR įstatymus, rengia ir teikia finansines ataskaitas Valstybinei mokesčių inspekcijai ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai, taip pat kitoms institucijoms, turinčioms teisę reikalauti atitinkamų ataskaitų; 3. rengia projektų finansines operacijas ir tvarko dokumentus; 4. kontroliuoja išlaidas patvirtinančių dokumentų atitikimą, duomenų teisingumą; 5. rengia tarpinius ir galutinius VPS mokėjimo prašymus paramos sutartyje numatytu laiku;

		6. pildo darbo laiko apskaitos žiniaraščius; 7. bendrauja dėl projekto finansinių klausimų su paramos teikėju ir kitomis ES lėšas administruojančiomis institucijomis, projekte parinktais rangovais, auditoriais; 8. teikia pasiūlymus ir informaciją apie projektų finansinį vykdymą, problemas bei trūkumus VPS administravimo vadovui, VVG pirmininkui, VVG valdybai, VVG visuotiniam narių susirinkimui ir projektą administruojančioms bei kontroliuojančioms institucijoms; 9. vykdo kitus VVG vadovo pavedimus, susijusius su VPS įgyvendinimu; 10. konsultuoja dėl iškilusių klausimų, teikia paaiškinimus ir kitą papildomą informaciją VVG pirmininkui, VVG valdybai, VVG nariams, VPS administravimo vadovui ir visiems vietos projektų pareiškėjams ir vykdytojams.
13.1.5.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.1.5.1.	VPS administratorius (-iai)	1. rengia VPS ir kitų VVG vykdomų projektų įgyvendinimo ataskaitas; 2. administruoja vietos projektus, konsultuoja vietos projektų pareiškėjus projektų rengimo ir įgyvendinimo klausimais; 3. teikia informaciją VPS administravimo vadovui, VVG pirmininkui ir valdybai; 4. protokoluoja valdybos posėdžius; 5. teikia visą informaciją, susijusią su projekto įgyvendinimu, visoms suinteresuotoms institucijoms, ir visiems suinteresuotiems fiziniams bei juridiniams asmenims; 6. tvarko ir prižiūri vietos projektų bylas; 7. rengia kvietimų teikti vietos projektų paraiškas dokumentaciją; 8. organizuoja ir vykdo VVG viešuosius pirkimus, rengia ir teikia viešųjų pirkimų ataskaitas; 9. vykdo kitus VVG vadovo pavedimus, susijusius su VPS įgyvendinimu.
13.1.5.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	1. rengia informaciją apie VPS ir kitų VVG projektų įgyvendinimą ir talpina VVG svetainėje bei kitose žiniasklaidos priemonėse; 2. organizuoja arba dalyvauja organizuojant VVG renginius; 3. organizuoja viešųjų ryšių kompanijas, kurios skirtos informuoti visuomenę apie VPS įgyvendinimą ir VVG veiklą; 4. informuoja potencialius vietos projektų pareiškėjus, juos aktyvina; 5. organizuoja VVG ir pareiškėjų mokymus, seminarus, konferencijas, kitus renginius ; 6. konsultuoja vietos projektų pareiškėjus viešųjų pirkimų klausimais; 7. vykdo kitus VPS administravimo vadovo pavedimus, susijusius su VPS įgyvendinimu..
13.2.	**VVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS**	
13.2.1.	VPS administravimo	Užtikrina VVG administracijos darbą, įgyvendinant VPS pagal taisyklių reikalavimus, metodinius VVG

	vadovas	administravimo nurodymus, valdo paramos lėšų srautus pagal viešųjų lėšų administravimo tvarką. Minimalūs reikalavimai: - turėti aukštąjį išsilavinimą; - ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį ES projektų valdymo srityje arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Užtikrina VVG gautų viešųjų lėšų administravimo tvarką, geba vykdyti ne pelno siekiančių organizacijų buhalterinę apskaitą, planuoti ir administruoti projektines viešąsias lėšas. Minimalūs reikalavimai: - turėti aukštąjį išsilavinimą buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje; - ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant VPS.
13.2.3.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.2.3.1.	VPS administratorius	Administruoja VPS pagal VPS atrankos ir administravimo taisykles. Minimalūs reikalavimai: - turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	Vykdo VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiksmus. Minimalūs reikalavimai: - turėti aukštąjį išsilavinimą, taip pat turėti žinių LEADER metodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse arba turėti ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.3.	**VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas**	
13.3.1.	VPS ĮGYVENDINIMO VALDYMO VIDAUS SISTEMOS APIBŪDINIMAS VVG sukurta horizontalios ir vertikalios partnerystės principu, vienija pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios, atstovus. VVG valdymo sistema ir organizacinė struktūra vykdoma pagal VVG įstatuose numatytą reglamentą, VVG administracijos darbo reglamentą, VVG valdybos darbo reglamentą. VVG narių skaičius yra kintantis, nes ji yra atvira naujiems nariams – tiek juridiniams, tiek fiziniams, veikiantiems ar gyvenantiems VVG teritorijoje. VVG užtikrina lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią (lyties, tautinės kilmės, amžiaus, religijos ar įsitikinimų, negalios, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos pagrindu) priėmimo tvarką. VVG valdymą ir stebėseną reglamentuoja įstatai. Juose apibrėžta kiekvieno valdymo organo funkcijos ir veiklos ribos. Valdyme išskiriamos trys pakopos: 1) vietos veiklos grupės narių visuotinis susirinkimas; 2) vietos veiklos grupės valdyba; 3) vietos veiklos grupės pirmininkas. VPS ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS VIDAUS SISTEMOS APIBŪDINIMAS VVG už VPS įgyvendinimo rezultatus, įskaitant įgyvendintus VPS įgyvendinimo vidaus stebėsenos veiksmus atsiskaito teikdama	

	metines VPS įgyvendinimo ataskaitas. VVG, vadovaudamasi metiniais VPS įgyvendinimo rezultatais, rengia ir iki kiekvienų einamųjų metų vasario 1 d. pateikia NMA metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą už praėjusius kalendorinius metus. VPS ADMINISTRAVIMO VADOVAS Renka informaciją apie narių pokyčius pagal pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios sektorius; Renka informaciją apie valdymo organo, atsakingo už VPS įgyvendinimo sprendimus, narių pokyčius pagal pilietinės visuomenės, verslo, vietos valdžios sektorius; Renka informaciją apie darbuotojų pokyčius; Renka informaciją apie vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo veiksmus, atliktus kiekvienais ataskaitiniais metais; Renka informaciją apie VPS keitimus ir įgyvendinimo pamokas. VPS ADMINISTRATORIUS (-IAI) Renka bendrą ir detalią informaciją apie vietos projektų (toliau - VP) įgyvendinimo pažangą kiekvienais ataskaitiniais metais: apie paskelbtus kvietimus iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis; apie gautus vietos projektus iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis; apie įvertintus vietos projektus iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis; apie patvirtintus vietos projektus iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis; apie pasirašytas vietos projektų sutartis iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis; apie įgyvendinamus vietos projektus iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis; apie įgyvendintus vietos projektus iš viso ir pagal VPS prioritetus, priemones ir jų veiklos sritis; nustato geruosius įgyvendintų vietos projektų pavyzdžius, kurie prisideda prie skirtingų ES kaimo plėtros prioritetų tikslinių sričių įgyvendinimo; nustato problemas, su kuriomis buvo susidurta ataskaitiniais metais, siekiant vietos projektų įgyvendinimo pažangos; renka informaciją apie VPS įgyvendinimo rodiklius, nurodytus VPS 12 punkte ir susijusius su vietos projektų įgyvendinimu, kurie pasiekiami kiekvienais ataskaitiniais metais: 1) įvertina VPS pasiekimų produkto rodiklius pagal ESIF teminius tikslus bei EŽŪFKP prioritetus ir tikslines sritis iš viso ir pagal VPS priemones ir jų veiklos sritis (sąrašas nurodytas VPS 12 punkte); 2) įvertina VPS pasiekimų tikslo rodiklius pagal ESIF teminius tikslus bei EŽŪFKP prioritetus ir tikslines sritis iš viso (sąrašas nurodytas VPS 12 punkte). VPS VIEŠŲJŲ RYŠIŲ SPECIALISTAS Renka informaciją apie VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiksmus atliktus kiekvienais ataskaitiniais metais, identifikuoja jų sąsajas su VPS įgyvendinimo veiksmų planu. Renka informaciją apie veiksmus, kurie atlikti siekiant įgyvendinti LEADER metodo principus ir horizontaliuosius principus bei prioritetus pagal kiekvieną principą ir prioritetą atskirai kiekvienais ataskaitiniais metais, nustato sąsajas su VPS nuostatomis. VPS FINANSININKAS IR (ARBA) BUHALTERIS

	Renka finansinę informaciją apie VPS administravimo išlaidas ir jų poreikį kiekvienais ataskaitiniais metais. Metinėje VPS įgyvendinimo ataskaitoje teikiami duomenys apie VPS įgyvendinimo pažangą ir rezultatus nuo ataskaitinių metų sausio 1 d. iki gruodžio 31 d. Metinė VPS įgyvendinimo ataskaita tvirtinama VPS vykdytojos visuotinio narių susirinkimo. VVG dalyvauja VPS įgyvendinimo vertinime atlikdama VPS įgyvendinimo vidaus vertinimą. VVG vertina VPS įgyvendinimo stebėsenos duomenis ir rodiklius, identifikuoja VPS įgyvendinimo problemas, informuoja apie tai NMA ir (arba) ŽŪM, taip pat teikia joms siūlymus dėl VPS įgyvendinimo problemų sprendimo. INFORMACIJOS APIE VPS ĮGYVENDINIMO EIGĄ TEIKIMO TVARKA ĮGYVENDINANT VPS DALYVAUJANTIEMS VVG SUBJEKTAMS VVG organizuoja įvarius informacinius renginius, konferencijas, seminarus, mokymus, kurių metu VPS dalyvaujantys subjektai informuojami apie VPS eigą, planuojamus kvietimus teikti vietos projektų paraiškas. Kiekvienais metais VVG organizuoja visuotinį ataskaitinį VVG susirinkimą, kurio metu yra tvirtinama VVG administracijos, VVG pirmininko ataskaitos. Susirinkimo metu yra pateikiama visa informacija susijusi su VPS įgyvendinimu. Taip pat VVG dirba darbuotojas - Viešųjų ryšių specialistas - tiesiogiai susijęs su informacijos pateikimu visiems VPS dalyvaujantiems subjektams ir visai visuomenei. ATSKAITOMYBĖS (PAVALDUMO) SISTEMA, TAIKOMA ĮGYVENDINANT VPS Atskaitomybės (pavaldumo) tarp atskirų įgyvendinant VPS dalyvaujančių VVG subjektų sistemą reglamentuoja įstatai. Juose aprašytos kiekvieno organo funkcijos ir veiklos ribos. ATSAKOMYBĖS SISTEMA, TAIKOMA ĮGYVENDINANT VPS VVG administracijos darbą, teises ir pareigas, atsakomybę reglamentuoja VVG administracijos darbo tvarkos taisyklės, pareigybių aprašymai, VVG pirmininko įsakymai. Darbuotojai už funkcijų bei pareigų vykdymą atsako darbo tvarkos taisyklių ir Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. VPS administruojantiems darbuotojams už darbo drausmės pažeidimus gali būti skiriamos drausminės nuobaudos Darbo kodekso nustatyta tvarka.